

DIREXIT PONDROTT

THE SHORT
Introduction,
O F
GRAMMAR

Compiled and set
forth for the bringing
up of all those that intend,
to attain to the know-
ledge of the Latine
tongue.

New corrected or amended.

LONDON,
Printed by Roger
Norton. 1653.

GRAMMATICA.

2 DIALECTIC

RHEOTORICA.

MUSICA.

ARITHMETICA.

GEOMETRIA.

F. F. F. F.

F. F. F. F. F.

F. F. F. F. F. F. F.

Cannus miranda compositus aucto post

A

fugitiva, prudenter fortitudine,
tia- sunt cardinalos viriles.

F. F.

F. F.

Perjury proponet uoluntate
in rebellionem.

T. G. D. G. S. B.

John Collet dean of pauls was founder
of ye free school there, and is said to have
composed ye Accidence.

William Lilly born at Odham in Hampshire
was ye first schoolmaster of Pauls school. Bak.
-Chron. 319. Tit: 8. he had great contests with
Robt. Whittinglo^o schoolm^{ster} of Lichfield about
Grammer, a good Grammazair, but Lilly Con-
quered him. Baker ib. Dr Fuller.

x475

L620

1653

1475

L62n
1653.

TO THE READER.

I exhort every man to the learning of Grammat: that intendeth to attain to the understanding of the tongues, (whereto is contained a great treasure of wisedome and knowledge) it would seeme much better and little needfull; for somuch as it is to be knowne that nothing can surely be ended, whose beginning is either feeble or faint; and no building be perfecte when as the foundation and ground-work is ready to fall, and un-able to uphold the burden of the frame. Wherefore it were better for the thing it self, and more profitable for the learner, to understand how he may best come to that which he ought most necessari-ly to have; and to learn the plainest way of obtaining that which must be his best and certainest guide, both of reading and speaking; then to fall in doubt of the goodnessse and necessity thereof: which I doubt whether he shall moxe lament that he lacketh, or esteem that he hath it: and whether he shall oftner stumble at trifles, and be de-cceived in light mattoes, when he hathit not; or judge truly and faithfully of divers weighty things when he hath it. The which hath seemed to many very hard to compasse aforetime, because then they who professed this art of teaching Grammat, did teach divers Grammars, and not one: and if by chance they taught one Grammat, yet they did it diversly, and so could not do it all well; because there is but one bestnesse, not onely in every thing, but also in the manner of every thing.

As for the diversity of Grammars, it is well and profitably taken away by the Kings majesties wisedome, who foreseeing the inconuenience, and favourably providing the remedy, caused one kinde of Grammar by sundry learned men to be diligently drawn, and so to be set out onely: every where to be taught for the use of leaernes, and for avoiding the hurt in changing of Schoolmasters.

The variety of teaching is divers yet, and always will be, for that every Schoolmaster liketh that he knoweth, and feeth not the use of that he knoweth not, and therefore judgeth that the most sufficient way, whiche he feeth to be the readiest mean, and perfectest kinde, to bring a learner to have a thourgh knowledge therein.

Wherefore it is not amisse, if one seeing by triall an easier and readier way then the common sort of teachers do, would say what he hath proved, & forthe commodity allowed: that others not knowinge the same, might by experiance prove the like, and thereby more reasonable judge the like: not heredy excluding the better way when it is found: but in the mean season forbidding the worse.

The first and chiefest point is, that the diligent Master make not the Scholar hast to much, but that he in continuall diligence of teaching, make him to rehearle so, that while he hath perfectly that which is behinde, he suffer him not to go forward: for this post-

TO THE READER.

hast & overthoweth and burrest a great sort of wits, & casteth them into an amazednesse, when they know not how they halfe either go forward or backward, but quick fasse as one plunged that cannot tell what to do, or which way to turn him: and then the Master thinketh the Scholar to be a dullard, & the Scholar thinketh the Master to be unteachable, and too hard for his wit; and the one hath an evil opinion of the other. When oftentimes it is in neither, but in the kynge of teaching. Wherfore the best and chiefeſt poſt throughtly to be kept, is, that the Scholar have in mynd perfectly, that whiche hath learned, and understand it so, that not onely it he not a joy for him, but also a light and help unto the residue that followeth. This shall be the Masters case, and the childes encouraging; when the one shall see his laboar take good effect, and thereby in teaching be lesse tormented, and the other shall thinke the thing the easier, and so with more gladnesse be ready to go about the same.

In going forward, let him have of every declension of Nouns and conjugation of Verbs, so many ſeveral examples, as they passe them, that it may ſeem to the Scholomaster, no word in the Latine tongue to be ſo hard for that part, as the Scholar ſhall not be able praifeably to enter into the ſorming thereof. And ſurely the multitude of examples (if the eafeſt and commoneſt be taken firſt, and ſo come to the ſtranger and harder) muſt needs bring this profit withall, that the Scholar ſhall beſt understand, and ſoonelſt conceiue the reaſon of the rules, and beſt be acquainted with the fashion of the tongue. Wherien it is profitable, not onely that he can orderly decline his noun & his Verb; but every way forward, backward, by cases, by persons; that neither caſe of Noun, nor perfon of Verb can be required, that he cannot without ſtop or ſtudie tell. And until this time I count not the Scholar perfect, nor ready to go any further till he hath this already learned.

This when he can perfectly do, and hath learned every part: not by rote, but by reaſon, and is more cuuning in the understanding of the thing, then in reþearſing of the words, (which is not paſt a quarter of a yeare diligence, or very little more to a painfull and diſtinguished man, if the Scholar haue a mean wit) then let him passe to the Concordis, to know the agreement of parts among themſelves, with like way and diligence as is afore deſcribed.

Wherien plain and ſundry examples, and continuall reþearſall of things learned, and ſpecially the daily declining of a Verb, and turning him into all caſhes, ſhall make the great and heavy laboure ſo eaſie and ſo pleasant for the framing of ſentences, that it will be rather a delight unto them, that they be able to do well, then pain in ſearching of an unused, and unacquainted thing.

When these Concordis be well known unto them, (an eaſie and pleauant pain, if the ſort grounds be well & throughtly beaten in) let them

TO THE READER.

Them not continue in learning of the rules orderly, as they lie in their Syntax, but rather learn some pretty book, wherin is contained not onely the eloquence of the tongue, but also a good plain lesson of honesty and godlinesse, and thereto take some little sentence as it lyeth, and learn to make the same first out of English into Latine, not seeing the book or construing it thereupon. And if there fall any necessary rule of the Syntax to be known, then to learn it as the occasion of the sentence giveth cause that day; which sentence once made well, and as nigh as may be with the words of the book, then to take the book and construe it, and so shall he be lesse troubled with the parsing of it, and easilly carry his lesson in minde.

And although it was laid before, that the Scholars should learn but a little at once, it is not meant that when the Master hath heard them a while, he should let them alone (for that were more negligence for both parts) but I would all their time they be at schools they should never be idle, but alwayes occupied in a continuall rehearising and looking back again to those things they have learned, and be more bound to keep well their old, then to take forth any new.

Thus if the Master occupy them, he shall see a little lesson take a great deal of time; and diligently enquiring and examining of the parts and the rules, not to be done so quickly & speedily as it might be thought to be; within a while, by this use, the Scholar shall be brought to a good kinde of readings of making, to the which if there be adjoyned some use of speaking (which must necessarily be had) he shall be brought past the wearisome bitternesse of his learning.

A great help to further this readinesse of making & speaking, shall be, if the Master give him an English book, and cause him ordinariily every day to turn some part into Latine. This excercise cannot be done without his rules, and therefore doth establish them, and ground them surely in his minde for readinesse, and maketh him more able to speak suddenly, whensover any present occasion is offered for the same. And it doth help his learning more a great deal to turn out of English into Latine, then on the contrary.

Furthermore, we see many can understand Latine, that cannot speak it, and when they read the Latine word in the book, can tell you the English thereof at any time; but when they have laid away their book, they cannot contrariwise tell you for the English the Latine again, whensover you will aske them. And therefore this excercise helpeth this sore well, and maketh those words which he understandeth, to be readier by use unto him, and so perfecteth him in the tongue handsomely.

These precepts wel kept, will bring a man clean past the use of this grammar book, and make him as ready as his book, & so meet to further things; whereof it were out of season to give precepts here.

TO THE READER.

And therefore this may be, for this purpose, enough, which to good
advancement, and skillfull, is not so needfull; to other meane, and
how pretent it may be, not vniy worth the laboure of reading, but
also of vny vling.

An Advertisement to the Reader.

In this Edition, for the greater profit and ease both
of Master and Scholar, in the English Rules, and
in the Latine Syntax, those words wherein the force
of each example lieth, are noted with letters and
figures, where need is; the governour, director, or gui-
der, or that which is in place of it, with an ^a; the go-
verned, or that which is guided by it, with ^b: or if
there be more governors, the first with ^a, the second
with ^{aa}: and so if more governeds, the first with ^b,
the second with ^{bb}: and sometimes the order is direc-
ted by ^a, ^b, ^c: or by figures, and words of the same, or
such like nature, coupled together with little strokes
between, so much as may be. That so in saying the
ensamples, the children may (where or when the Ma-
ster pleaseth) render again, only those words which
are the ensample: as saying, *Quis nisi b mentis a inops*
oblatum refutat aurum? may repeat again, ^a *inops*
^b *mentis*. So throughout all the Latine rules, for bet-
ter understanding thereof, and for a short repetition,
when the master pleaseth, the sums of all the rules are
set down, either in the words before the rule, or in
the margent, that so they may be chained together
briefly, and make perfect sense.

The Latine letters are thus written.

The capital letters. { ABCDEFGHIJKLMNOP
QRSTVUXYZ.
ABCDEFGHJKLMNOP
QRSTVUXYZ.

The small letters. { abcdefghijklmnopr
fsvuxyz.
abcdefgbjiklmnopr
fsvuxyz.

*Letters are divided into Vowels
and Consonants*

A vowel is a letter which maketh a full and perfect sound of itself; and there are five in number: namely, *a, e, i, o, u*; whereunto is added the Greek vowel, *y*.

A consonant is a letter which must needs be sounded with a vowel; as *b* with *e*. And all the letters, except the vowels are Consonants.

A syllable is the pronouncing of one letter or more with one breath: as *A-ve*.

A Diphthong is the sound of two vowels in one syllable; and of them there be four in number, namely, *æ, œ an en*; whereunto is added *ei*: as *Eneas, œno, audio, euge, hei*.

Instead of *æ* and *œ* we commonly do pronounce *e*.

The Greek letters are thus written.

The Capitall letters. { α β γ δ ε ζ η θ ι κ α μ ν ξ ο π
Ξ Τ Τ Θ Χ Υ Ω.

The small letters. { α β γ δ ε ζ η θ ι κ α μ ν ξ ο π
Ξ Τ Τ Θ Χ Υ Ω
• φ χ θ μ
PRE.

P R E C A T I O .

Domine Pater, cœli ac terra Effector, qui liberaliter tribuis sapientiam omnibus eam cum fiduciâ abs te potentibus, exorna ingenii mei bonitatem, quæ cum cæteris naturæ viribus mihi infudisti, lumine divinæ gratiæ tuae; ut non modo quæ ad cognoscendum te & Servatorem nostrum Dominum Jesum valeant, intelligam, sed etiam ita mente & voluntate persequar, & indies benignitate tuâ, cum doctrinâ tum pietate proficiam, ut qui efficis omnia in omnibus, in me resplendescere dona tua facias, ad gloriam sempiternam immortalis Majestatis tuae. A M E N.

A P R A Y E R.

O Almighty Lord and mercifull Father, Maker of heaven and earth, which of thy free liberality gibest wisedome abundantly to all that with faith and full assurance aske it of thee, beautifie by the light of thy heavenly grace the towardnesse of my wit, the which with all powers of nature thou hast powred into me; that I may not onely understand those things which may effectually bring me to the knowledge of thee and the Lord Jesu our Saviour, but also with my whole heart and will, constantly follow the same, and receive daily increase through thy bountifull goodnesse towards me, as well in good life as doctrine: so that thou which workest all things in all creatures, mayest make thy gracious benefits shine in me to the endlesse glorie, and honour of thine immortall Maiestie. So be it,

An

An Introduction of the eight parts of Latine speech.

¶ In speech be these eight every word
Spoken is one
part of this p.

Noun, { Adverb,
Pronoune, { Conjunction, { inde-
Verb, { ned. Preposition, { clined.
Participle. } Interjection.

Of a Noun.

Noun is the name of a thing that may be seen, felt, heard, or understood: as the name of my hand in Latine, is manus: the name of an house, is domus: the name of goodnesse, is honestas.

Of Nouns, some be Substantives, and some be adjectives. — A noun belongs only to two sorts

A Noun Substantive is that standeth by himself, and and requireth not another word to be joyned with him to shew his signification: as Homo, a man; And it is the declined with one article: as Hic magister a master: or else with two at the most as Hic & hoc parens, a father or mother.

A Noun Adjective is that cannot stand by it self but in reason or signification, but requireth to be joyned with another word: as Bonus, Good, Pulcher, Fair. And it is declined either with three terminations, as Bonus, bona, bonum: or else with three articles, as Hic hoc & hoc Felix, Happy: Hic & hoc Lævis, & hoc Leve, Light.

A Noun Substantive either is Proper to the thing that it betokeneth: as, Edvardus is my proper name: or else is common to more: as Homo is a common name to all men.

Two
kinds of
Nounes
substan-
tives.

Numbers

An Introduction: Numbers of Nounes.

In Nounes be two Numbers, the Singular and the Plurall. The Singular number speaketh but of one as Lapis, a stone. The Plurall number speaketh of more then one: as Lapienes, stones.

Cases of Nounes.

Nouns be declined with six cases, Singularly and Plurally: the Nominative, the Genitive, the Dative, the Accusative, the Vocative, and the Ablative.

Nominative case. The Nominative case commeth before the Verb, and answereth to this question, Who, or What? as Magister docet, *The Master teacheth.*

Genitive. The Genitive case is known by this token Of: and answereth to this question, Whose, or Whereof? as Doctrina Magistri, *The learning of the Master.*

Dative. The Dative case is known by this token To: and answereth to this question, To whom, or To What? as Do librum Magistro, *I give a book to the Master.*

Accusative. The accusative case followeth the Verb, and answereth to this question, Whom or what? as Amo magistrum, *I love the master.*

Vocative. The Vocative case is known by calling or speaking to: as O Magister, O Master.

Ablative. The Ablative case is commonly ioyned with Prepositions serving to the Ablative case: as De Magistro, *Of the Master.* Coram Magistro, *Before the Master.*

Than & Then
are 2 words.
one is Latin for
than and the
other for then.

Also In, With, Through, For, From, By, and
Then, after the Comparative degree, be signes of the
the Ablative case.

Articles

Eight parts of Speech.

Articles.

Articles are borrowed of the Pronoun, and be thus declined.

Singularis	Nominat. hic, hac, hoc	Pluraliter	Nominat. hi, ha, hac.
	Genitivo hujus.		G. herum, harum, ho-
	Dativio huic.		Dativus bis. (rum
	Accus. hunc, banc, hoc.		Accus. hos, has, hac.
	Vocative caret.		Vocativo caret.
	Ablativo hoc, hac, hoc.		Ablativus his.

Genders of Nounes.

Genders of Nounes be seven: the Masculine, the Feminine, the Neuter, the Commune of two, the Commune of three, the Doubtfull, and the Epicene.

The Masculine Gender is declined with this article Hic : as Hic Vir, a Man.

The Feminine Gender is declined with this article Hac : as Hac mulier, a woman.

The Neuter Gender is declined with this article Hoc : as Hoc saxum, a stone.

The Commune of two is declined with Hic and Hac, as Hic & hac parents, a father, or mother.

The Commune of three is declined with Hic, hac, and hoc : as Hic, hac & hoc felix, happy.

The doubtfull Gender is declined with Hic or hac, as, Hic vel hac dies, a day.

The Epicene Gender is declined with one article, and under that one article both kindes are signified: as, Hic passer, a sparrow. Hac aquila, an eagle, both he and she.

The

*An Introduction of the
declensions of Nounes.*

There be five declensions of Nounes.

*The first is when the Genitive and Dative case singular end in *x*. The Accusative in *am*. The Vocative like the Nominative; the Ablative in *a*. The Nominative plurall. in *z*. The Genitive in *arum*. The Dative in *is*. The Accusative in *es*. The Vocative like the Nominative. The Ablative in *is*.*

As in example.

Note
*Hoc mem-
sa.
hic Poeta
Hic &
Hoec
Verba,*

<i>Singulariter.</i>	<i>Nominat. hic musa.</i>	<i>Nominativus ha musa.</i>
	<i>Gent. hujus musa.</i>	<i>Ge. harum musarum,</i>
	<i>Dative huic musa.</i>	<i>Dative his musis.</i>
	<i>Accus. hanc musam.</i>	<i>Accusat. has musas</i>
	<i>Vocativus o musa.</i>	<i>Vocativo o musa,</i>
	<i>Ablat. ab hac musa.</i>	<i>Ablat. ab his musis.</i>

*Note that Filia and Nata, do make the Dative and the Ablative plurall in *is* or in *abus*. Also Dea; Mula, Equa, liberta, make the Dative and the Ablative case plurall in *abus* only.*

*11. The second is when the Genitive singular ends in *i*. The Dative in *o*. The Accusative in *ui*. The Vocative for the most part like the Nominative. The Ablative in *o*. The Nominative plurall. in *um*. The Genitive in *orum*. The Dative in *is*. The Accusative in *os*. The Vocative like the Nominative. The Ablative in *is*.*

As in example.

Note
*Hic vir.
Hic liber.*

<i>Singulariter.</i>	<i>Nom. hic magister.</i>	<i>Nominat. hi magistri.</i>
	<i>Gen. hujus magistri.</i>	<i>Ge. hujus magistrorum.</i>
	<i>Dat. huic magistro.</i>	<i>Dative his magistris.</i>
	<i>Ac. hunc magistrum.</i>	<i>Accusat. his magistrum.</i>
	<i>Vocat. o magister.</i>	<i>Vocatio o magistri.</i>
	<i>Ab. ab hoc magistro.</i>	<i>Abl. ab his magistris.</i>

*If it be of *z*. Here is to be noted, that when the Nominative declension endeth in *us*, the Vocative shall end in *e*; as, Nominativo*

Eight parts of speech.

nativo hic Dominus, Vocativo & Domine; Except
Deus, that maketh & Deus,
and me us that maketh & me.

When the Nominative endeth in *ius*, if it be a proper
name of a man, the Vocative shall end in *i*; as No-

minativo Hic Georgius, Vocativo & Georgi. hereunto is additio-

Also these Nounes following, make their Vocative in *i* that maketh
e or in *us*; as Agnus, lucus, vulgus, populus, cho- o fili. ex-
rus, fluvius.

Note also that all Nounes of the Gender Gender, *Nom.*
of what declension so ever they be, have the Nominative,
the Accusative, and the Vocative alike in both
numbers, and in the plurall number they end all in *as*,
as in example.

Singularet	Gen. <i>hoc regnum.</i>	Pluraret	Gen. <i>huc regna.</i>	Hocdam- sum. Hoc ma- lum. Hoc ver- bum.	slo te
	Gen. <i>hujus regni.</i>		Gen. <i>borum regnum.</i>		
	Dat. <i>huic regno.</i>		Dativ. <i>bis regnis.</i>		
	Accu. <i>hoc regnum.</i>		Accusat. <i>huc regna.</i>		
	Vocati. & <i>regnum.</i>		Vocativ. & <i>regna.</i>		
	Abl. <i>ab hoc regno.</i>		Ablat. <i>ab his regnis.</i>		

Except Ambo and Duo, which make the Gender
gender in *o*, and be thus declined.

Pluraret	Nominativo Ambo, amba, ambo.	Ab. Ambobus, ambabus, ambobus. Likewise Duo.	slo te
	Genitivo Amborum, ambarum, amborum.		
	Dativ. Ambobus, ambabus, ambobus.		
	Accusativo Ambos, ambas, ambo.		
	Vocativ. Ambo, amba, ambo.		

The third is when the Genitive singular endeth in
is: The Dative in *i*: The Accusative in *em*,
and sometime in *im*, and sometime in both: The Vocative,
like the Nominative: The Ablative in *e*, or *i*,
and sometime in both: The Nominative plurall in *es*,
The Genitive in *um*, and sometime in *iu*: The
Dative in *bus*. The Accusative in *es*: The Vocative,
like the Nominative: The Ablative in *bus*.

An Introduction of the

As in example.

Hic pater
Hic panis
Hoc opus
Hoc caput
Hoc n-

Hic vel
huc habeo
Hoc vir-
tus.
Hoc ani-
mal.
Hoc tu-
bile.
Hoc cal-
or.

I V.

Hic gra-
dus.
Hoc por-
tic.
Hoc
coqu.

<i>Nomin.</i> hic lapis.	<i>Nomin.</i> hi lapides.
<i>Gen.</i> hujus lapidis.	<i>Gen.</i> horum lapidum.
<i>Dat.</i> huic lapidi.	<i>Dat.</i> his lapidibus.
<i>Accus.</i> hunc lapidem.	<i>Accus.</i> hos lapides.
<i>Vocativ.</i> o lapis.	<i>Vocativ.</i> o lapides.
<i>Abl.</i> ab hoc lapide.	<i>Ab.</i> ab his lapidibus.

<i>Singularies</i>	<i>No.</i> hic & hac parentis	<i>No.</i> bi. & ha parentes
	<i>Gen.</i> hujus parentis	<i>Gen.</i> horum parentum.
	<i>Dat.</i> huic parenti	<i>D.</i> his parentibus.
	<i>A.</i> hūc & hac parentē	<i>A.</i> his parentibus.
	<i>V.</i> o parentis. (rente.)	<i>Vocat.</i> o parentes.
	<i>Ab.</i> ab hoc & hac pa-	<i>Ab.</i> ab his parentibus.

The fourth, is when the Genitive case singular
endeth in us. The Dative in ii. : The Accula-
tive in u. : The Vocative like the Nominative. The
Ablative in u. The Nominative plurall in us. : The
The Genitive in iuum. : The Dative in ibus. : The
Acculitative in us. : The Vocative like the Nominative.
The Ablative in ibus.

As in example.

<i>Singularies</i>	<i>Nom.</i> haec manus.	<i>Nominati.</i> ha manus.
	<i>Gen.</i> hujus manū.	<i>Gen.</i> harum manus.
	<i>Dat.</i> huic manui.	<i>Dat.</i> his manus.
	<i>Acc.</i> hanc manu.	<i>Accusati.</i> has manus.
	<i>Vocat.</i> o manus.	<i>Vocativ.</i> o manus.
	<i>Ab.</i> ab hac manu.	<i>Ab.</i> ab his manus.

The fifth is when the Genitive and Dative case
singular do end in ei. : The Acculitative in eu. :
The Vocative like the Nominative. The Ablative in ei. :
The Nominative plurall in es. : The Genitive in
eu. : The Dative in ebus. : The Acculitative in
eu. : The Vocative like the Nominative. : The Ablative in
ebus.

Eight parts of Speech.

As in example.

<i>Nom. hic meridies.</i>	<i>Nom. bi meridies.</i>	
<i>Gen. hujus meridiei.</i>	<i>G. horum meridierum.</i>	<i>Hac res.</i>
<i>Dat. huic meridiei.</i>	<i>Dat. his meridiebus.</i>	<i>Haec facies.</i>
<i>Ac. hunc meridiem.</i>	<i>Accusat. hos meridies.</i>	<i>Haec acties.</i>
<i>Vocat. & meridies.</i>	<i>Vocat. & meridies.</i>	
<i>Ab. ab hoc meridie.</i>	<i>Ab. ab his meridiebus.</i>	

Note that all Nounes of the fift declension be of the Note.
feminine gender, except meridies and dies, which is of the doublet gender, i.e. sing. number, and neut. act. in the plural.

The declining of Adjectives.

<i>N. bonus, bona, bonū.</i>	<i>Nom. boni, bona, bona.</i>	
<i>Gen. boni, bona, boni.</i>	<i>G. bonorum, bonarum,</i>	<i>Nipas, a. sum.</i>
<i>Dat. bono, bona, bono.</i>	<i>Dat. bonis. (bonorum.</i>	<i>Tardus, a. sum.</i>
<i>A. bonū, bona, bonū.</i>	<i>Ac. bonos, bonas, bona.</i>	<i>Sator, a. sum.</i>
<i>Vo. bone, bona, bonū.</i>	<i>Vocat. boni, bona, bona.</i>	
<i>Ab. bono, bona, bono.</i>	<i>Ablativō bonis.</i>	

There are besides these, certaine Nounes adjectives of another manner of declining, which make the Genitive case singular in Yus, and the Dative in i: which be these that follow, with their compounds.

<i>No. unus, una, unum.</i>	<i>Nom. uni, una, una.</i>	
<i>Genitivo unius.</i>	<i>Genti. unorū, unarum,</i>	
<i>Dativō uni.</i>	<i>Dat. unis. (unorum.</i>	
<i>A. unū, unam, unum.</i>	<i>Accu. unos, unas, una.</i>	
<i>Vo. une, una, unum.</i>	<i>Vocat. uni, una, una.</i>	
<i>Abla. uno, una, uno.</i>	<i>Ablativō unis.</i>	

Note that Vnus, a, um, hath not the plurall number, but when it is joyned with a word that lacketh the singular number: as Vna litera, Vna mēnia.

In like manner be declined totus, solus, and also ullus, alius, alter, uter, and neuter: saving that these five last rehearsed lack the Vocative case.

B

<i>Alius,</i> <i>both</i> <i>allius,</i> <i>neuter,</i> <i>alter,</i>	<i>note</i>
---	-------------

in the genitive and dative.

An Introduction to the
A ~~Na~~me Adjective of three Articles is thus declin-
ed, after the third declension.

	Nominis. hic & hoc felix.	Singulariter	pluraliter	Nomini. hi & ha felices, & hac felicia.
Ingens. Solens. Cavax. Vetus.	Genit. hujus felicis			Gen. horum, barum, & horum, felicium.
	Dative huic felici.			Dativo his felicibus.
	A. hunc & hanc fe- licem & hoc felix.			Acc. hos & has felices, & hec felicia.
	Vocativo ô felix.	Singulariter	pluraliter	V. ô felices, & ô felicia
	A. ab hoc hac & hoc felice, vel felici.			A. ab his felicibus.
	No. hic & hac tristis & hoc triste.			Nom. hi & ha tristes, & hac tristia.
Levis & leve. Celer ce- leris, & celere. Melius et melius.	Genit. hujus tristis.	Singulariter	pluraliter	Gen. horum, barum & borum tristium.
	Dative huic tristi.			Dativo his tristibus.
	Accus. hunc & hanc tristem, & hoc triste			Acc. hos & has tristes & hac tristia.
	V. ô tristis, & ô triste			V. ô tristes & ô tristia
	Abl. ab hoc, hac & hoc tristi.			Ablat. ab his tristibus.

Comparisons of Nounes.

Three de-
grees of
compari-
son.
The po-
sitive.

A Djectives whose signification may increase or be diminished, may forme Comparison. There be three degrees of Comparison: The Positive, the Comparative and the Superlative. The Positive betokeneth the thing absolutely without exesse: as Durus, Hard.

The com-
parative.

The Comparative somewhat exceedeth his Positive in signification: as Durior, Harder. And it is formed of the first case of his Positive that endeth in i, by putting thereto or and us: as of Duri, hic & hac durior, & hoc durius: of Tristi, hic & hac tristior, & hoc tristius: of Dulci, hic & hac dulcior, & hoc dulcius.

Superlat.

The Superlative exceedeth his positive in the highest

Eight parts of Speech

highest degree: as Durissimus, *Hardis*. And it is formed of the first case of his Positive that endeth in *i.* by putting thereto *s*, and *simus*: as of *Duri*, *durissimus*, of *Triti*, *tristissimus*, of *Dulci*, *dulcissimus*.

From these generall rules are excepted these that follow: *Bonus*, *melior*, *optimus*. *Malus*, *pejor*, *pes-*
timus. *Magnus*, *major*, *maximus*. *Parvus*, *minor*, *ter-*
minimus. *Multus* plurimus, *multa plurima*, *multum* ^{Tetra-}
plus, *plurimum*. *v.i.d. Latin grammar pag. 34.* ^{Acer.}

And if the positive end in *er*, the Superlative is formed of the Nominative case, by putting to *rimus*: as, *Pulcher*, *pulcherrimus*.

Also these Nounes ending in *lis*, make the Superlative by changing *lis*, into *limus*: as, *Humilis*, *humili-*
limus, *Similis*, *simillimus*: *Facilis*, *facillimus*, *Gracilis*,
gracillimus: *Agilis*, *agillimus*: *Docilis*, *docillimus*.

All other Nounes ending in *lis*, do follow the general rule aforesaid: as *utilis*, *utilissimus*.

Also if a vowel come before us, it is compared by ^{Magis} *Magis*, and *Maxime*: as *Pius*, *magispius*, *maxime pius*. ^{Impius.}
*Affiduu*s, *magis affiduu*s, *maxime affiduu*s. ^{Arduus.} ^{Strammas.}

OF THE PRONOUNCE.

A Pronounce is a part of speech much like denotes personality and to a Noun: which is used in shewing of rehearsal. There be fifteen Pronouns and their Compounds.

There be fifteen Pronounes, *Ego*, *tu*, *sui*, *ille*, *ipse*, *iste*, *hic*, *is*, *meus*, *tuum*, *tuus*, no-
ster, *vestr*, *nostras*, *vestras*. Whereof four have the Clos-
tative case: as *Tu*, *meus*, *nostr*, and *nostras*: and all
others lack the Closative case. To these may be added
their compounds, *Egom*, *tute*, *ident*, and also *qui*,
qua, *quod*.

These eight Pronounes, *ego*, *tu*, *sui*, *ille*, *ipse*

An Introduction of the

Primitive iste, hic, and is, be **Primitives**: so called, for because they be not derived of others. And they be also called **Demonstratives**, because they shew a thing not spoken of before.

Relatives And these sir Hic, ille, iste, is, idem, and qui, be **Relatives**, because they rehearse a thing that was spoken of before.

Derivatives. These sene, Meus, tuus, suis, noster, vester, nostras, vestras, be **Derivatives**: for they be derived of their **Primitives**, mei, tui, sui, nostri, and vestri

Five things belonging to a Pronoun these five things, Number, Case, and Gender, as are in a Noun, Declension a **Pronoun** and **Person**, as here followeth.

The Declensions of Pronounes.

There be four Declensions of Pronounes.

The first declension These three, Ego, tu, sui. be of the first declension, and be thus declined.

Singulariter	Nominativo Ego.	Nominativo nos.
	Genitivo mei.	G.nostrum vel nostrum.
	Dative mihi.	Dativo nobis.
	Accusativo me.	Accusativo nos.
	Vocativo caret.	Vocativo caret.
	Ablative à me	Ablative à nobis.
Singulariter	Nominativo Tu.	Nominativo vos.
	Genitivo tui.	Ge.vestrum vel vestrum.
	Dative tibi.	Dativo vobis.
	Accusativo te.	Accusativo vos.
	Vocativo ó tu.	Vocativo ó vos.
	Ablative à te.	Ablative à vobis.

Sing.	Nominativo caret and Genitivo sui.	Accusativo se
Plural.	Dative sibi.	Vocativo caret Ablative à se.

The second These six, Ille, ipse, iste, hic, is, and qui, be of the second declension, and be thus declined.

Nom.

Eight parts of Speech.

Singulariter	<i>Nom. iste, ista, istud.</i>	Pluraliter	<i>Nom. isti, ista, ista.</i>
	<i>Genitivo istius.</i>		<i>G. istorum, istarum, istorum.</i>
	<i>Dativo isti.</i>		<i>Dativo istis.</i>
	<i>Ac. istum, ista, istud.</i>		<i>Accus. istos, istas, ista.</i>
	<i>Vocativo caret.</i>		<i>Vocativo caret.</i>
	<i>Abla. isto, ista, isto.</i>		<i>Ablativus istis.</i>
	<i>So illi. nunc quod.</i>		

Ille is declined like Iste, and also Ipse, saving that the Neuter gender in the Nominative case and in the accusative case singular maketh ipsum. Nomina.
tivo, hic, h.e.c, hoc. Genitivo hujus, Dativus huic: as be
fore in the Noun.

Singulariter	<i>Nomin. is, ea, id.</i>	Pluraliter	<i>Nominativus iis, ea, ea.</i>
	<i>Genitivo ejus.</i>		<i>G. eorum, earum, eorum.</i>
	<i>Dativo ei.</i>		<i>Dativo iis, vel eis.</i>
	<i>Ac. eum, eam, id.</i>		<i>Accusat. eos, eas, ea.</i>
	<i>Vocativo caret.</i>		<i>Vocativo caret.</i>
	<i>Ablati. eo, ea, eo.</i>		<i>Ablat. iis, vel eis.</i>

Singulariter	<i>Nom. qui, qua, quod.</i>	Pluraliter	<i>No. qui, que, qua. (rum)</i>
	<i>Genitivo cuius.</i>		<i>G. quorum, quarum, quo-</i>
	<i>Dativo cui.</i>		<i>Dati. quibus, vel queis.</i>
	<i>A. quem, quam, quod</i>		<i>Ac. quos, quas, qua.</i>
	<i>Vocati. caret. (qui)</i>		<i>Vocativo caret.</i>
	<i>Ab. quo, quâ, quo vel</i>		<i>Ab. quibus vel queis.</i>

quis ^{l. s. in} Likewise quis and quid be declined, whether they be
Interrogatives, or Indefinites. Also Quisquis is thus <sup>The compoun-
d of</sup> ^{Quis.} ^{make quia} declined.

No.	Ac.	Ab.	<i>Quisquis.</i>
			<i>Quicquid.</i>

Wher note that quid is alwayes a Substantive of ^{the} ^{third} ^{declin.} Neuter gender.

These five, Meus, tuus, suus, noster and vester, are ^{declin.} ^{the third} ^{declin.} of the third declension, and be declined like nouns ^{Ab. son.} Adjectives of three terminations, in this wise.

An Introduction to the

Singulariter	N. meus, mea, meum.	Nominis.	mei, mea, mea.
	Gen. mei, mea, mei.	Gen.	meorum, mearum.
	Dat. meo, mea, meo.	Dat.	meis. (meorum,
Singulariter	A. meū, meā, meum.	Accus.	meos, meas, mea.
	V. mi, mea, meum.	Vocat.	mei, mea, mea.
	Ab. meo, mea, meo.	Ablativus.	meis.

So is noster Declined, and Tuus, suis, vester, saving that these three last do lack the Vocative case.

The fourth de clesion. ~ N ostras, Vestrás, and this Nōmē Cuias, be of the fourth clesion, and be thus declined.

Singulariter	Nostris of our Country nation sect or faction.	N. hic & hoc nostris	N. hic & hoc nostrates
	& hoc nostrate.	& hoc nostrata.	& hoc nostratia.
	Gen. hujus nostratis.	Gen. hujus nostratis.	G. horum, barum & horum nostratum.
	Dative huic nostrati.	Dative huic nostrati.	Dat his nostratis.
	A. hunc & hanc nostratem, & hoc nostrate.	A. hunc & hanc nostratem, & hoc nostrate.	A. hos & has nostrates & huc nostratia.
	Vocat. o nostras & o nostrate.	Vocat. o nostras & o nostrate.	Voca. o nostrates, & o nostratia.
	Ab. ab hoc, hac & hoc nostrate vel nostrati.	Ab. ab hoc, hac & hoc nostrate vel nostrati.	A. ab his nostratis.

Note.

* Nostris of your Country nation sect or faction. cuias of what Country nation Sect or faction. Here is to be noted, that N ostras, Vestrás, and this Nōmē Cuias be called Gentiles, because they properly betoken pertaining to Countries or Nations, to Sects, or Factions.

A Pronotine hath three Persons.

Persons
three.

The first person speaketh of himselfe : as ego I ; Nos, We.

The second person is spoken to : as, Tu, Thon, Vos,汝. And of this person is also every Vocative case.

The third person is spoken of; as Ille, He, Illi, They.

And therefore all Nounes, Pronounes and Participlees be of the third person. But ipse, idem, and qui are of all persons.

Eight parts of Speech.

OF A VERBE.
*Things belonging to a verb Conjugation, mōd
tens, numeri et person.*

A Verbe is a part of speech, declined with mood A verbo, and tense, and betokeneth doing, as, Amo, I love, or suffering, as Amor, I am loved, or being, as, Sum, I am.

Of Verbs such as have persons, be called Personals, as, Ego amo, Tu amas. And such as have no persons, be called Impersonals, as Tulerit, it liketh, Opererit, it behoveth.

Of Verbs Personals there be five kinds, Active, Passive, Neuter, Deponent, and Commune. Verbi pars actiūs, deponēt, passiūs, neutriūs, comuniūs, &c.

A Verbe Active endeth in o, and betokeneth to do, Active. as, Amo, I love, and by putting to r, it may be a Passive; as Amor.

A Verbe Passive endeth in or, and betokeneth to suffer, as, Amor, I am loved, and by putting away r, is, was, were, it may be an Active, as Amo.

A Verb Neuter endeth in o, or m, and cannot take r, X but ylde to make him a Passive, as, Curro, I run, Sum, I am. Run impersone, sum passive, may be run, and sometime Passively; as Egrot, I am as studiorum curru sick.

A Verb Deponent endeth in r like a Passive, and Deponet yet in signification is but either Active; as Loquor verbum, I speak a word; or Neuter; as Glorior, I boast.

A verbe Commune endeth in r, and yet in signification is both Active and Passive: as, Oculor te, I kisse thee; Oscular a te, I am kissed of thee.

An Introduction of the MOODS.

Moods six. **T**here be six Moods: the Indicative, the Imperative, the Optative, the Potentiall, the Subjunctive, and the Infinitive.

Indicative. The Indicative Mood sheweth a reason true or false; as, *Ego amo, I love*: Or else asketh a question; as, *Amas tu Doest thou love?*

Imperative. The Imperative biddeth, or commandeth: as, *Ama, Love thou.*

Optative. The Optative wisheth or desireth, with these signes, *Would God, I pray God, or God grant*: as *Utinam amem, I pray God I love*: and hath commonly an Adverb of wishing joyned with him.

Potential. The Potentiall mood is known by these signes, *May, can, might, would, should, could, or ought*, as *Amem, I may or can love*: without an Adverb joyned with him.

Subjunctive. The Subjunctive mood hath evermore some Conjunction joyned with him: as *Cum amarem when I loved*. And it is called the Subjunctive mood, because it dependeth upon another Clerbe in the same sentence, either going before, or comming after: as, *Cum amarem, eram miser, when I loved, I was a wretch*.

Infinitive. The Infinitive signifieth to do, to suffer, or to be: and hath neither number, nor person, nor Nominative case before him: and is known commonly by this signe *To, as Amare, To love*. Also when two verbs come together without any Nominative case between them, then the latter shall be the Infinitive mood: as, *Cupio discere, I desire to learn*.

GERUNDS.

Eight parts of Speech.

GERUNDS.

There be moreover belonging to the Infinitive mood of Verbs, certain voyses called Gerunds, ending in *Di*, *do*, and *dum*: Which have both the active and passive signification: as *Amandi*, of *lo-having* or *loving*, or of being loved. *Amando*, *In loving* or *in being loved*. *Amandum*, *To love*, or *to be loved*.

SUPINES.

There be also pertaining unto Verbes, two Supines: the one ending in *us*, which is called the first Supine, because it hath the signification of the ^{Supines X except ill two in un} ^{the first supine and us - ius of any} ^{*Verb active} active: as *Eo amatum*, *I go to love*. And ^{Significat passim.} signifies ^{passim.} the other in *u*, which is called the latter Supine, because it hath for the most part the signification passive: as *Difficilis amatu*, *Hard to be loved*.

TENSES.

There be five tenses or Times: the Present tense, ^{Tenses} ^{five.} the Preterimperfect, the Preterperfect, the Preterpluperfect, and the Future tense.

The Present tense speaketh of the time that now is: ^{Present} ^{tense.} as *Amo, I love*.

The Preterimperfect tense speaketh of the time not perfectly past: as *Amabam, I loved or did love*.

The Preterperfect tense speaketh of the time perfectly past, with this signe *Have*: as *Amavi, I have loved*.

The Preterpluperfect tense speaketh of the time more than perfectly past, with this signe *Had*: as *Amavebam, I had loved*.

The Future tense speaketh of the time to come, with this signe *Shall* or *will*: as *Amabo, I shall love*.

An Introduction to the PERSONS.

Persons
three.

There be also in verbes three persons, in both numbers: as singulariter, *Ego, amo, I love* *Tu amas, Thou lovest.* *Ille amat, He loveth.* pluraliter, *Nos amamus, We love.* *Vos amatis, Ye love.* *Illi amant, They love.*

Conjuga-
tions 4.

CONJUGATIONS.

Verbs have four Conjugations, which be known after this manner.

The first Conjugation hath a long, before re and ris: as *amāre, amāris.*

The second Conjugation hath e long, before re and ris: as *Docēre, docēris.*

The third Conjugation hath e short, before re and ris: as *Legēre, legēris.*

The fourth Conjugation hath i long, before re and ris: as *Audire, audīris.*

Verbs in O, of the foure Conjugations, be declined after these examples.

AMo, amas, amavi, amare, aman-
di, amando, amandum: amatum
amatu, amans, amaturus. To love.

Doceo, doces, docui, docere, Do-
cendi, docendo, docendum: Doctum,
doctu, docens, docturus. To teach.

Lego, legis, legi, legere: Legendi,
legendo, legendum: Lectum, lectu,
legens, lecturus. To read.

Audio, audis, audivi, audire: audi-
endi, audiendo, audieendum: auditum,
auditu, audiens, auditurus. To hear.

Indica-

Eight parts of Speech

Indicative Mood, Present

tense singular.

am̄o am̄as, am̄at. { vob̄ vob̄ vob̄ vob̄
 Sicut et ipsi fr̄niss. nōl vob̄ vob̄ vob̄ vob̄.
 possum posse possum posse. } nōl nōl nōl nōl
 love, Thou lovest, He loveth We love, Te love, They love,
 or, or or or or or
 oe love, doest love. doth love. doe love, doe love. doe love.
 amo, am̄as, am̄at. am̄as, am̄atis, am̄ant.

Am̄o,	am̄as,	amat.	Plurality	Amamus,	am̄atis,	am̄ant.
Doceo,	doceſ,	docet.		Docēmus,	docētis,	docent.
Lego,	legis,	legit.		Legimus,	legitis,	legunt.

Audio, audis, audit.

Preterimper- fect tense singular.	Amabam,	I loved or did love.
	Docebam,	Docebamus. docebābas docebābis. ab. cont.
	Legebam,	bas, bat. Plur. bamus, batis, bant.
	Audiebam,	

Preterper- fect tense singular.	Amavi,	I have loved.
	Docui,	legi legimus legisti legistis.
	Legi,	isti, it. Plur. imus, istis, ērunt vel ēre.
	Audivi,	legit legimus vel legere.

Preter- pluperfect tense sin- gular.	Amaveram,	I had loved.
	Docueram,	
	Legeram,	ras, rat. Plur. ramus, ratis, rant.
	Audiveram,	audinwamus. vas ratis. vat vāl.

Future tense sin- gular.	Amabo,	I shall or will love.
	Docebo,	bis, bit. Plur. bimus, bitis, bunt.
	Legam,	
	Audiam,	es, et. Plur. emus, etis, ent.

Impera-

An Introduction of the Imperative Mood.

The imperative is formed from aware. by putting away vi.	Love Love be, or Love we, or thou. let him love. let us love.	Love Love they or yee. let them love.
Also duck facas. also cast away the flor.	Ama, amet, { amato. amato. { Pl. amemus, { amatote. amanto. sing.	amate, ament, { docete, doteant. sing.
Ne first. 2 ^d Present tense of the singular, imperative mood being their vowels as anima, voca docts and audi.	Doce, doceat, { doceto. doceto. { Pl. doceamus, { docetote. doceto.	legite, legant, { legitore. legunto. sing.
	Lege, legat, { legito. legito. { Pl. legamus, { auditore. audito.	audite, audiant, { auditore. audito.
	Audi, audiat, { audito. audito. { Pl. laudiamus,	

Optative Mood.

God grant I love.

Present tense sing. utinam

Amem, ames, amet. Pl. utin. amemus, ametis, ent.
Doceam, {
Legam, { as, at. Pl. utinam amus, atis, ant.
Audiam,

Preterimperfect tense sing. utinam

Amarom, {
Docerem, {
Legerem, { res, ret. Pl. utinam remus, retis, rent.
Andirem,

Preterperfect tense sing. utinam

Amaverim, {
Docuerim, {
Legerim, { ris, rit. Pl. utinam rimus, ritis, rint.
Audiverim,

Preterpluperfect tense sing. utinam

Amavissim, {
Docuissim, {
Legissim, { ses, set. Pl. utinam semus, setis, sent.
Audivissim,

Future tense sing. utinam

Amavero { God grant I shall or will love hereafter.
Docuero {
Legero { ris, rit. Plur. utin. rimus, ritis, rint.
Audivero

Eight parts of Speech.

Potentiall Mood.

I may or can love.

Present tense	Amem, ames, amet, Plur. amemus, ametis, ament.
singular,	Doceam, Legam, Audiam, as, at. Plur. amus, atis, ant.

Preterimper. tense sing.	Amarem, Docerem, Legerem, Audirem, I might, would, should, ought, or could love.
-----------------------------	---

Preterperfet tense sing.	Amaveriai, Docuerim, Legerim, Audiverim, I might, would, should, or ought to have loved.
-----------------------------	---

Preterpluper. tense sing.	Amavissera, Docuissim, Legissim, Audivisse, I might, would, should, or ought to had loved.
------------------------------	---

Future tense sing.	Amavero, Docuero, Legero, Audivero, I may or can love hereafter.
-----------------------	--

The Subjunctive Mood, is used w^t particular w^t coniugⁿ sententes as ut, ubi, ubiā, si, si enī, q^d cum.

amo hunc When I love.

Present tense singul. Cūm	Amem, ames, amet. Plur. cūm amemus, ametis, ent.
	Doceam, Legam, Audiam, Turn o into a.

Prater.

An Introduction to the

Present tense	Preterimper.	Amarem,	When I loved or did love.
vol. nolo make make	feel tense sing.	Docerem,	
Ex. possit velim		Cum Legerem,	res, ret. Pl. cian remus, retis, rent.
		Audirem,	
	Preterperfect	Amaverim,	When I have loved.
	tense singular,	Docuerim,	
		Cum Legerim,	ris, rit, P. cum rimus ritis, rint.
		Audiverim,	
	Preterpluperf.	Amavissim,	When I had loved.
	tense singular,	Docuisseim,	
		Cum Legisseim,	ses, set, P. cum semus, setis, sent
		Audivisseim,	
		Amavero,	When I shall or will love.
Future tense		Docuero,	
sing.		Cum Legero,	ris, rit, P. cum rimus, ritis, rint.
		Audivero,	

Infinitive Mood.

Present and	Amare,	Love.
Preterimper.	Docere,	To Teach.
feel tense.	Legere,	To Read.
	Audire,	Hear.

Preterperfect	Amavisse,	Loved.
or preterplus perfect tense.	Docuisse,	To have Taught.
	Legisse,	or had Read.
	Audivisse,	heards.

Future tense,	Amaturum	love
	Docturum	To teach
	Lecturum	read hereafter.
	Auditurum	hear

Gerundi.	Amandi, of loving.	do, in loving.	dum to love.
	Docendi, of teaching.	do, in teaching.	dum to teach
	Legendi, of reading.	do, in reading.	dum to read.
	Audiendi, of hearing.	do, in hearing.	dum to hear.
			Supines

Eight parts of Speech

Amatum, { love, Amatu, { loved.
Doctum, { To teach. Doctu, { taught.
Lectum, { read. Lectu, { read.
Auditum, { heare. Auditu, { heard.

A participle
of the present
tense. { Amans, loving.
Docens, teaching.
Legens, reading.
Audiens, hearing.

The participle of the first future tense. { Amaturus, to love, or about to love.
Docturus, to teach, or about to teach.
Lecturus, to reade, or about to reade.
Auditurus, to heare or about to heare.

Before we decline any Verbs in or, for supplying of many tenses lacking in all such Verbs, we must learn to decline this Verbe Sum, in this wise following.

Sum, es, fui, esse, Futurus. To be.

Indicative Mood.

Present tense singular, { Sum, I am : es, est. Plural. Sumus etis sunt.

Preterimperfect tense sing. { Eram, I was : eras, erat. Plural. eramus, eratis, erant.

Preterperfect tense singular, { Fui I have been : fuisti, fuit. Plural. faimus, fuistis, fuerunt vel fuere.

Preterpluperfect tense sing. { Fueram, I had been : fueras, fuerat. Plural. fuerimus, fueratis, fuerant.

Future tense singular, { Ero, I shall or will be : eris, erit. Pl. erimus, eritis, erunt.

Imperative

An Introduction of the Imperative Mood.

Pref. { Sis, { Sit, { Sitis, { Sint,
tense { Es, { Est, { Pl.Simus } Este, { Sun-
singu. { Esto, { Esto. } to.

Optative Mood.

Present tense { Sim. I pray God I be : sis,sit. **Plur.** utinam si-
sing. utinam. { mus, sitis, sint.

Preterimperf. { Essem, Would God I were : essem esset. **P.** u-
tense sing. utin. { tinam essemus, essetis, essent.

Preterperfect { Fuerim, I pray God I have been : fueris,fu-
tense sing. utin. { erit **Pl.** utinam fuerimus,fueritis,fuerint.

Preterpluperf. { Fuisse. Would God I had been : fuisses,fu-
tense. sing. utin. { isset **Pl.** utinam fuissemus,fuissestis,fuissent.

Future tense { Fuero, od grant I be hereafter : fueris, fue-
singular,utin. { rit. **Plur.** utinam fuerimus,fueritis, fuerint.

Potentiall Mood.

Present tense { Sim, I may or can be : sis,sit. **Plur.** simus, sitis
singular. { sint.

Preterimperf. { Essem, I might or could be : essem , esset.
tense singular. { Plu. essemus, essetis, essent.

Preterperfect { Fuerim. I might,could,should,or ought to have
tense singular. { been:fueris,fuerit **P.** fuerimus,fueritis,fuerint.

Preterplu. { Fuisse, I might,could,should, or ought to had bin:
tense sing. { fuisses,fuissest, **Pl.** fuissemus,fuissestis,fuissent.

Future tense { Fuero, I may or can be hereafter : fueris,
singular. { fuerit. **Pl.** fuerimus, fueritis, fuerint.

Eight parts of Speech.

Subjunctive Mood.

Present tense { Sim, *when I am*: sis sit. Plural. cūm sumus, sitis,
sing. cūm finit.

Preterimper. { Esem, *when I was*: essem, esset. Plural. cūm es-
tēst sing. cūm fessus, essetis, essent.

Preterperfect { Fuerim, *when I have been*: fueris, fuerit.
tense sing. cūm Plural. cūm fuerimus, fueritis, fuerint.

Preterpluper. { Fuisse, *when I had been*: fuisses, fuisse.
tense sing. cūm Plural. cūm fuissimus, fuissetis, fuissent.

Future tense { Fuero, *when I shall or will be*: fueris, fuisse.
singular, cūm Plur. cūm fuerimus, fueritis, fuerint.

Infinitive Mood.

Present and { Preterperfect, { Sto, *to stand*.
preterimper. { Esse, *to be*. { and preterplu- { Had
fect tense, { fuisse, *to have been*. { perfect tense. { been.

Future tense, [Fore vel futurum esse, *To be hereafter*.]

Verbes in *Or* of the four Conjugations, be decli-
ned after these examples.

A Mor, amaris vel amore, amatus sum vel fui, amari, amatus,
amandus. *To be loved*.

Doceor, doceris, vel docere, doctus sum vel fui, doceri: doctus,
Docendas. *To be taught*.

Legor, legeris vel legere, lectus sum vel fui, legi, lectus, legen-
dus. *To be read*.

Audior, audiris vel audire, auditus sum vel fui, audi, auditus,
audiendus. *To be heard*.

C

Indicative

An Introduction of the Indicative Mood.

I am loved.

Present tense sing.	Amor, amâris vel amâre, amâtur.	{ mur. docemini Doceor, docêris, vel docêre, docetur. iſſit. egimini Legor, legeris, vel legere, legitur. iſſit. audiſſit. Audior, audîris, vel audiſſe, auditur. plur. audiſſit. Plur. untur.

I was loved.

Preterim- perfect tense singu- lar.	Amabar,	{ baris vel bare, batur. Plurali. bamur, Docebar,
	Legebar,	
	Audiebar,	
	bamini, bantur.	

Preterper- fect tense singular.	Amatus, I have bin	tus es vel fuisti, tus eſt vel
	Doctus, loved,	{ fuit. Plur. ti sumus vel fu-
	Lectus, sum vel	imus, ti eſtis vel fuifſtis, ti
	Auditus, fui,	sunt, fuērunt vel fuēre.

Preterplu- perfect tense singu- lar.	Amatus, I had bin	tus eras vel fueras, tus erat
	Doctus, loved.	{ vel fuerat. Pl. ti eramus vel
	Lectus, eram vel	fueramus, ti eratis vel fueran-
	Auditus, fueram.	tis, ti erant vel fuerant.

Future tense sing.	Amabor,	I shall or will be loved.
	Docebor,	beris vel bere, itur. Pl. bimur, imini
	Legar,	{ unatur
	Audiar,	ēris vel ēre, etur. P.ēmūr ēmini, entur

Imperative Mood.

Present tense singular.	Be thou loved.	Let bin be loved.	Let us be, loved.	Be yee loved.	Let them bee loved.
	Amare, ametur,	{ mur. amaminor : amator. amator, amator:	Pl. ame-	Amamini, amentur.	
	Dogere, doceatur,		P. doce-	Docemini, doceantur.	
	doctior : docētor,		amur	{ docemino, docentor.	

Present tense singular.	Legere, legatur.	{ mur. legiminor, leguntor. legitor : legitor.	Pl. lega-	Legimini, legantur.	
	Audire, audiatur,		P. audi-	Audimini, audiuntar,	
	auditor : auditor.		amur.	Audimino, audiuntor.	

Optative

Eight parts of Speech.

Optative Mood.

God grant I be loved.

<i>Present tense</i>	Amer, éris vel ere, étur. <i>Pl.</i> utin. émur, émini, entur sing. utinam Docear, Legar, Aris vel are, atur. <i>Plu.</i> utin. amur, amini, Andiar,	(antur.)
----------------------	--	----------

Preterim. Would God I were loved.

<i>perf. tense</i>	Amarer, Docerer, Legerer, Audirer,	reris vel rere, retur. <i>Plu.</i> utinam remur, sing. utinam (remini, rentur.)
--------------------	------------------------------------	--

I pray God I have been loved.

<i>Preterperf. tense sing.</i>	Amatus Doctus Lectus Auditus	sim vel fuerim, tus sis vel fueris, tus sit vel fuerit. <i>Plu.</i> utinam ti simus vel fue- rimus, ti fitis vel fueritis, ti fint vel fue- riat.
--------------------------------	------------------------------	--

Would God I had been loved.

<i>Preterplus perfect tense sing. utinam</i>	Amatus Doctus Lectus Auditus	essem vel fuisset, tus esses vel fuisses, tus esset vel fuisset. <i>Pl.</i> utinam ti esse- mus vel fuissimus, ti essetis vel fuisse- stis, tressent vel fuissent.
--	------------------------------	---

God grant I be loved hereafter.

<i>Future tense sing. utinam</i>	Amatus Doctus Lectus Auditus	ero vel fvero, tus eris vel fueris, tus eris vel fuerit. <i>Plu.</i> utinam ti erimus vel fuerimus, ti eritis vel fueritis, ti erunt vel fuerint.
----------------------------------	------------------------------	--

Potential Mood.

I may or can be loved.

<i>Present tense singular.</i>	Amer, éris vel ére, étur. <i>Pl.</i> émur, émini, éntur Legar, Aris vel are, atur. <i>Pl.</i> amur, amini, amintur Audiar,
--------------------------------	--

An Introduction of the

Preterimper-	Amarer,	<i>I would, should or ought to be loved.</i>
fect tense	Docerer,	
singular.	Legerer,	<i>teris vel rere, retrur. Pl. remur remini</i>
	Audirer,	<i>(rentur,</i>

Preterperf.	Amatus,	<i>I would, should, or ought to have been loved.</i>
tense sing-	Doctus,	<i>sim vel fuerim, tus sis vel fueris, tus sit</i>
	Lectus,	<i>vel fuerit. Plur. ti simus vel fuerimus, ti</i>
	Auditus,	<i>sitis vel fueritis, ti sint vel fuerint.</i>

Preterperf.	Amatus	<i>I would, should, or ought to had been loved.</i>
perfect tense	Doctus	<i>essem vel fuissim, tus esses vel fuisses, tus</i>
singular.	Lectus	<i>esset vel fuisset. Plural. ti essemus vel</i>
	Auditus	<i>fuissimus, ti essetis vel fuissetis, ti essent</i>
		<i>vel fuissent.</i>

Future tense	Amatus	<i>I may or can be loved hereafter.</i>
singular.	Doctus	<i>ero vel fuero, tus eris vel fueris, tus erit</i>
	Lectus	<i>vel fuerit. Plur. ti erimus vel fuerimus,</i>
	Auditus	<i>ti eritis vel fueritis, ti erunt vel fuerint.</i>

Subjunctive Mood.

When I am loved.

Present tense	Amer,	<i>eris vel ère, ètur. P. cùm èmur, èmini, entur</i>
sing. Cùm	Docear,	
	Legar,	<i>aris vel are, atur. Plu. cùm amer, amini</i>
	Audiar,	

Preterimper-	Amarer,	<i>When I was loved.</i>
fect tense fin.	Docerer,	
singular. Cùm	Legerer,	<i>rérис vel rere, retrur. Pl. cùm remur, ré-</i>
	Audirer,	<i>mini, rentur</i>

Preterperf.	Amatus	<i>When I have been loved.</i>
tense singular.	Doctus	<i>sim vel fuerim, tus sis vel fueris, tus sit</i>
Cùm	Lectus	<i>vel fuerit. P. cùm ti simus vel fuerimus,</i>
	Auditus	<i>ti sitis vel fueritis, ti sint vel fuerint.</i>

Preterperf.

Eight parts of Speech.

When I had been loved.

Preterplus- perfect tense singular.	Cum	Amatus	Doctus	Lectus	Auditus	essem vel fuisset,	tus esset vel fuisset.	vel fuissetus,	ti essetis vel fuissetis,	ti essent vel fuissent.
--	------------	---------------	---------------	---------------	----------------	---------------------------	-------------------------------	-----------------------	----------------------------------	--------------------------------

Future tense singular.	Cum	Amatus	Doctus	Lectus	Auditus	When I shall or will be loved.	ero vel fueris,	tus eris vel fueris,	tus erit	vel fuerit.
-----------------------------------	------------	---------------	---------------	---------------	----------------	---------------------------------------	------------------------	-----------------------------	-----------------	--------------------

Infinitive Mood.

Present and preterimper- fect tense.	Amari,	Doceri,	To be	Loved.
	Legi,	Lectus,		Taught.
	Audiri			Read.
				Hear'd.

Preterperfect tense and pre- terplusperfect tense.	Amatum	Doctum	Lectum	Auditum	To have or had been loved.
					esse vel fuisse.

Future tense	Amatum iri, vel amandum esse,	Doctum iri; vel docendum esse,	Lectum iri, vel legendum esse,	Auditum iri, vel audiendum esse,	To	Loved	Caught	Read	Heard
					be	Taught	After	seen	after

A participle of the preter- perfect tense.	Amatus,	Doctus,	Lectus,	Auditus,	Loved.
					Taught.
					Read.
					Hear'd.

A participle of the Fut. in Dus.	Amandus,	Docendus,	Legendus,	Audiendus,	To be	Loved.
						Taught.
						Read.
						Hear'd.

An Introduction of the
 Of certayne Verbs going out of Rule,
 which are declined and formed
 in manner following.

ex possum. **P**ossūm, pōtēs, pōtui, posse, pōtēns. To may or can.
 Vōlō, vis, volui, velle: volēndi, volēndo; volēndū:
 supinis caret, volens: To will, or to be willing.

ex nōlē volo. **N**ōlō, nonvis, nōlui, nolle: nolēndi, nolēndo,
 nolēndū: supinis caret, nolens: To will, or to be unwilling.

ex magis et volo. **M**ālō, māvis, mālui, malle: malēndi, malēndo,
 malēndū: supinis caret, malens: To have rather,
 or to be more willing.

Edo, ēdis, vel es, ēdi, ēdēre vel esse: edēndi, edēndo,
 edēndū: esum, esu, vel estum estu, edens, esurus vel esturus: To eat.

Fio, sis, factus sum vel fui, fieri: factus, faciendus:
 To be made, or to be done

Fero, fers, tūlli, ferre: ferēndi, ferēndo, ferēndū:
 latum, latu: ferens, latus: To bear or suffer.

Feror, ferris vel ferre, latus sum vel fui, ferri: la-
 tus, ferēndus: To be born or suffered.

Indicative Mood.

<i>Present tense singular.</i>	P ossūm, pōtēs, pōtēst.	<i>Pluraliter.</i>	P ossūmus, pōtestis, possunt.
	Vōlō, vis, vult.		Volumus, vultis, vōlunt.
	N ōlō, nonvis, nonvult.		N ōlūm ^o , nonvultis, nolunt.
	M ālō, māvis, mavult. (est.)		M ālūm ^o , mavukis, malunt
	E do, ēdis vel es, ēdi, ēdēre vel		E dīm ^o editis vel estis, ēdūt
	F io, sis, fit.		F īm ^o fitis, fiunt.
	F ero, fers, fert.		F ērim ^o fertis, ferunt.
	F eror, ferris, vel ferre,		F ērimur, ferimini, feruntur
	f ertur.		

Preteritum-

Eight parts of Speech.

**Preterim-
perfect tense
singular.**

Pot̄eram Vōlēbam, Nōlēbam, Mālēbam, Edēbam, Fiebam, Ferebam, Ferebar,	Pot̄eram Vōlēbam, Nōlēbam, Mālēbam, Edēbam, Fiebam, Ferebam, Ferebar,	}	as, at. <i>Pluraliter amus, atis, ant.</i>

**Preterpe-
fect tense
singular.**

Pōtui, Vōlui, Nōlui, Factus Lātus	Pōtui, Vōlui, Nōlui, Factus Lātus	Mālui, Edi Tūli, Factus Lātus	(bantur <i>baris vel bare, batur. Plu. bannur, bannini,</i>
		isti it, Plur. imus, istis, ērunt vel ēre. sam vel fui, tus es vel fuisti, tus est vel fuit. Plur. ti sumus, vel fuimus, ti ēritis estis vel fuistis, ti sunt, fuērunt vel fuēre.	

**Preterplu-
perfect tense
singular.**

Pōtueram, Vōlueram, Nōlueram, Factus Lātus	Pōtueram, Vōlueram, Nōlueram, Factus Lātus	Mālueram, Edēram, Tūleram, Factus Lātus	ras, rat. <i>Plur. ramus,</i> <i>ratis, rant.</i>
		eram vel fueram, tus eras vel fueras, tus erat vel fuerat. Plur. ti eramus vel fueramus, ti eratis, vel fueratis, ti erant vel fuerant.	

**Future tense
singular.**

Pōtērō, eris, erit. Vōlam, Nōlam, Mālam, Fērērō, ferēris vel ferēre, ferētur.	Pōtērō, eris, erit. Vōlam, Nōlam, Mālam, Fērērō, ferēris vel ferēre, ferētur.	Plural. potērimus, eritis, erunt Edām, Fiam, Fēram, ēmas, etis, ent	<i>have no Imperative</i>
		Plural. potērimus, eritis, erunt Edām, Fiam, Fēram, ēmas, etis, ent	

Possum, Volo, Malo ; have no Imperative

An Introduction of the

Imperative Mood.

Noli, Nolito. Pluraliter, Nolite, Nolitote.

Present
tense sin-
gular.

Es, esto, sedat, ede, esto, P. Edamus, estore, edun-
edito, edito. editore. to.

Fito tu, Fiat, Fito. P. Fiamus, Fine, firoto.
Fiant, fiunto.

Fer, Ferat, Pl. Fer, Ferre, Ferant,
ferro. fert. ramus, fertote. ferunto.
Ferre, Feratur, Pl. Fe, Ferimini, Ferantur,
fertor. ferto. ferimur. ferimino. feruntur.

Optative Mood.

Present
tense sin-
gular.

Possim, Nolim, is, it. Plural. utinam imus, itis,
Velim, Malim, int.

Utinam

Edam, as, at. Pluraliter utinam amus, atis, ant.
Fiam, feram,

Ferar, raris vel rare, ratur, Plur. amur, amini, antur.

Preterim
perfect tense
singular.

Possem, Ederem, velle, velle, et. Pluraliter utinam
Nollem, Fierem, emus, etis, ent.
Mallem, Ferrem, tur.
Ferer, ratis vel rere, retur. Pl. ut. remur, remini, ren-

Preterpér.
tense siagni-
lar Utin.

Potuerim, Maluerim, ris, rit. Pluraliter
Voluerim, Ederim, utinam rimus, ri-
Noluerim, Tulerim, tis, rit.
Factus sim vel fuerim, tus sis vel fueris, tus sic
Latus vel fuerit. Plur. ti simus vel fuerimus,
ti sitis vel fueritis, ti sint vel fuerint.

Præteri-
perfect tense
sing. Hinc

Potuisse, Makuisse, ses, set. Plur. utinam
Voluisse, Edisse, emus, setis, sent.
Noluisse, Tulisse, essem vel suissem, tus essem vel suissem,
Factus tu esset vel suisset. Plur. uti. ti essemus
Latus vel suissemus, ti essetis vel suissetis, ti
essent vel suiscent. Future

Eight parts of Speech.

Future tense singu- lar. Utin.	Potuero,	Maluero,	ris, rit. Plur. utim-
	Valscra,	Edeso,	simus, ritis, rint.
	Nohuero,	Tulero,	
	Factus	ero, vel fueris, tuis eris	vel fueris, tuis eris
	Latus	vel fuerit. Plur. ti erimus	vel fuerimus,
		ti eritis vel fueritis, ti erunt vel fuerint.	

The potentiall and the Subjunctive Moodle be formed like the Optative in voice, and do differ only in signification and signe of the Moodle.

Infinitive Moodle.

Present tense and preter- imperfect tense.	Posse.	Pre.	Potuisse.
	Velle.	Vol.	Voluisse.
	Nolle.	Non.	Noluisse.
	Malle.	Mal.	Maluisse.
	Edere vel esse.	Preterperfect	Edisse.
	Ferre.	Pluperf.	Tulisse.
	Fieri.	Pluperf.	Factum esse vel fuisse.
	Ferri.	Pluperf.	Latum esse vel fuisse.

Future tense.	Esurum esse.	Factum iri, vel faciendum esse.
	Laturum esse.	Latum iri, vel fereandum esse.

Eo and quo make ibam and quibam in the Preterimperfect tense of the Indicative Moodle, and ibo and quibo in the Future tense: and in all other moodes and tenses are varied like verbs in o of the fourth Conjugation, saving that they make their Gerunds; Eundi, eundo, eundum. Queundi, queundo, queundum.

Of the Preterperfect tense of the Indicative mood of the moodle, he formed the Preterpluperfect tense of the Preterperfect moodle; the Preterperfect tense, the Preterplus perfect tense, and the Future tense, of the Optative moodle, the Potentiall moodle, and the Subjunctive moodle, the Preterperfect tense, and the Preterpluperfect tense of the Infinitive moodle: also Amavi,

An Introduction of the

Amavi, are formed Amaveram, amaverim, amavero by changing i into e short: and Amavissem, amavisse, keeping i still.

Persons be declined throughout all Moods and tenses in the voice of the third person singular only as; Delectat, delectabat, delectavit, delectaverat, delectabit. Decet, decebat, Decuit, decuerat, decebit, decere. Studetar, studebar, studitum est vel fuit, studitum erat vel fuerat, studebitur, &c.

And they have commonly before their English, this signe It : as, It delighteth, Delectat. It be commeth not, Non decet.

OF THE PARTICIPLE.

A Participle is a part of speech, derived of a Verb, and taketh part of a Noun as Gender, case and declension: and part of a Clerbe, as Tense and signification, and part of both, as number and figure.

There be four kindes of Participles: one of the Present tense, another of the Preter tense, one of the Future in rus, and another of the Future in dus.

A Participle of the Present Tense, hath his English ending in ing: as *Loving*. And his Latine in ans, or ens; as: Amans, docens. And it is formed of the Preterimperfect tense of the Indicative Mood, by changing the last syllable into ns: as Amabam, amans. Audiebam, audiens. Auxiliabar, auxilians. Poteram, potens.

A participle of the Future in rus, betokeneth to doe, like the Infinitive Mood of the Active voice: as Amaturus, To love or about to love. And it is formed of the latter Supine by putting to rus: as Doctu, docturus.

A Participle of the Preter tense, hath his Eng

Eight parts of Speech.

A Participle of the Future in *dus* betokeneth to suffer like the Infinitive Mood of the Passive voyce: as, *Amandus* *To be loved*. And it is formed of the Genitive case of the Participle of the Present tense by changing *tis* into *dus*: as *Amantis*, *amandus*; *Legentis* *legendus*. And it is also found to have the signification of the Participle of the Present tense: as, *Legendis veteribus proficis*, *in reading old Authors thou dost profit*.

Of a verb Active, and of a verb Neuter which hath the Supines come two Particples: one of the Present tense, and another of the Future in *rus*: as of Amo, cometh Amans, amaturus: of Curro, currens, cursurus.

Do a verb Passive, whose Active hath the Supines
come two Participles: one of the Preter tense and an-
other of the Future tense in *dus*: as of *Amor* cometh
Amatus, amandus.

Of a de-
ponent verb come three Participle^s: one of
the Present tense, one of the Preter tense, and another of
the Future in *rus*: as of *Auxilior* cometh auxilians,
auxiliatus, auxiliaturus.

And if the verb Depouent do govern an Accusative case after him, it may form also a Participle in dñs, as of Loquor, loquendus.

¶ Of a verb **Commissive** come fourte **Participles**: as of
Largior cometh largiens, largiturus, largitus, largi-
endus.

Participles of the present tense be declined like
Nouns Adjectives of three articles: as, Nominativo hic, haec & hoc amans, Genitivo hujus amantis,
Dative huic amanti, &c.

An Introduction of the

Particiles of other tenses be declined like
Nounes Adjectives of their divers endings: as
Amaturus, amatura, amaturum: Amatus, amata,
amatum: Amandus, amanda, amandum.

OF AN ADVERB.

Adverbie is a part of speech
joyned to the Verbs, to declare
their signification.

Adverbs come be of tyme: as
Hodie, cras, heri, perandie,
olim, aliquando, raper, quando.
take next day after morrow.
in some past or to come.

{ Place: as Ubi ibi, hic, istic, illic, intus, foris.
Number: as Semel, bis, ter, quater, iterum.
Order: as Inde, deinde, denique, postremo.
{ Asking or doubting: as Cur, quare, unde,
quorsum, num, nunquid.
Calling: as Heus, o, chodum.

{ Affirming: as Certe, na, profecto, sanc, scilicet,
libet, estd. + &c & so.

{ Denying: as Non, haud, minimè, neutiquam
no hinc ne facias.

{ Swearing: as Pol, ad e pol, herele, medius fidius.

{ Exhorting: as Eia, age, agite, agedum.

{ Flattering: as Sodes, amaboli.

{ Forbidding: as Ne.

{ Punishing: as Ultimati, si, o si, o.

{ Gathering together: as Samul, tind, pariter, non
modo, non solum.

{ Parting: as Scorsum, ^{out all the way} dissilatim, vicatim, ^{if by ship} sing by ^{if by land} ... time

THE PARTS OF SPEECH.

Chao Ning: an Potius, Imo.

A thing not finished : as Pend, scrd, prop, vix,
medd, non.

Showing: as En, ecce.

Doubting; as *Forsan*, *forsitan*, *fortassis*, *fortasse*.

Chance: as Forte, fortuito.

Likeness: as, Sic, sicut, quasi, ceterum, tanquam
velut.

Quality: *as, Benè, male;* *doctè, fortiter.*

Quantity: as, Multum, parum, minimum,
paululum, plurimum.

Comparison: as, Tam, quam, magis, minus
maxime. perinde, cum as, perinde ac, cum

Certain Adverbs be composed: as, *Doxic*, *do-well*.
etius, *doctissimè*. *Fortiter*, *fortius*, *fortissimè*. *Propè*,
propius, *proximè*. formed from *prope* the preposition.

All the voices of Prepositions, if they be set alone, ~~not~~ ^{are often used} not having any casuall word to serve unto joynd of the next to goe with them ^{are often used} be not Prepositions, but are changed into verbiall aggs.

Adverbs: as, Qui ante non cavit, post dolabit, — *as* *vigilant*.
He that bewareth not afore, shall be sorry afterward. *Hov.*

Coram laudare, & clama vituperare, in honestum est.

In presence to commend one, and behind the back to
dispraise, is an un honest point.

OF A CONJUNCTION.

Conjunction is a part of speech, that joyneth words and sentences together.

Of Conjunctions some be Copular.

*et, Et, que, quoque, ne, atque, nec, neque
et. Dissumus quod est. Autem et si s*

Differentes : as, Aut, ve, vel, seu, sine
Dissimiles : as, Sed, quidem, sicutem
vero, at, ast.

Casuals: as, Nam, namque, enim, et
tenim, quia, ut, quod, quem, quoniam
and quando sit for quoniam.

卷之三

An Introduction of the
Conditionalis: as Si, fin, modò, dum,
dummodo.
Excepitives: as Ni, nisi, quin, alioquin,
præterquam.
Some be Interrogatives: as Ne, an, vtrum, nec-
n.e, anne; nonne.
clamoris Illatives: as Ergo, ideo, sicutur, quare,
itaque, proin.
Adversatives: as Et si, quanquam, quam-
vis, licet, else.
Some be Redittives to the same: as Tamen, at-
tamen.
Electives: as Quam, ac, atque.
Diminutives: as Saltem, vel.

OF A PREPOSITION.

APreposition is a part of speech most com-
monly set before other parts, either in
apposition: as Ad patrem; or else in
Composition: as Indoctus.

These Prepositions following, serve to the
Accusative case.

Ad, ^{To.} Ante, Before.
Apud, ^{At.} Adversus, ^{Against.}
 Adversum: ^{Against.}

Cis, ^{On this} Extra, Without.
Citra: ^{side.} Intra, Within.
Circum, ^{About.} Inter, Between.
Circa: ^{About.} Infra, Beneath.
Contra, Against. Juxta, Beside, or nigh to.
Erga, Towards. Ob, ^{ponē} For.

Eight parts of Speech.

Ponē, Behinde.	Ultra, Beyond.
Per, By, or through.	Prater, Beside.
Propre, High.	Supra, Above.
Propter, For.	Circiter, About.
Secundūm, After.	Usque, Until.
Post,	Secus, By.
Trans, On the other side.	Versus, Towards.
	Penēs, In the power.

Where note, that Versus is set after his casuall word: as Londinum versus, Towards London.

And likewise may Penēs be set also, and cum ubiq. it is ioyned w^t ego, tu, sui, or qui as mecum quibuscam.

These Prepositions following serve to the Ablative case.

A, ab, abs. From or fro.	Pro, For.
Cum, With.	Præ, Before, or in comparison.
Coram, Before, or in presence.	Palam, Openly.
Clam, Privily.	Sine, Without.
De, For fro.	Absque
E, For fro.	Tenus, until, or up to.
Ex,	

Where note, that if the casuall word joined with Tenus, be the plurall number, it shall be put in the Genitive case, and be set before Tenus: as Aurium tenus, Up to the ears. Genuum tenus, Up to the knees.

Note also that the voices of Prepositions being set alone without their casuall words, be not Prepositions, but are changed into Adverbs: as is shewne in the Adverbs.

These

An introduction of the
These Propositions following serve
to both cases.

In with this signe *To*, to the Accusative case: as
In urbem. Into the city. In without this signe *To*,
to the Ablative case: as In te spes est, My hope is in
thee. Sub noctem, A little before night.
Sub iudice, lis est, The matter is before the Judge.
Super lapidem, Upon a stone.
Super viridi fronde, Upon a green leaf.
Subter terram, Under the earth.
Subter aquis, under the water.

OF AN INTERJECTION.

Interjection is a part of speech
which betokeneth a sudden passion
of the mind under an imperfect
voice.

Some are of Birth: as, Evax,
vah.

Some are of sorrow: as, Heu, hei.

Dead: as, Atar.

Wrathelling; as, Papz.

Distraining: as, Hem, vah.

Shunning: as, Apage.

Praying: as, Enige.

Swooning: as, Hei.

Grievation: as, Prohi Detun aequo hominum
fidem.

Cursing: as, Vx malditi.

Laughing: as, Ha, ha, he.

Calling: as, Echo, oh, io.

Silence: as, Au. And such others.

THE

THE CONCORDS OF Latine Speech.

Or the due joyning of words in construction, it is to be understood, that in Latine speech there be three Concordes. The first, between the nominative case and the Verb: The second, between the Substantive and the Adjective: The third between the Antecedent and the Relative.

The first Concord.

When an English is given to be made in Latine, look out the Principall verbe. If there be more verbes than one in a sentence, the first is the principall verbe, except it be the infinitive mood, or have before it a Relative: as, that, whom, which: or a Conjunction: as, Ut, that; cum, when; si, if, and such others.

When ye have found the verb, ask this question, who? or what? and the word that answereth to the question shall be the Nominative case to the verbe; except it be a verbe Impersonal, which will have no nominative case. And the Nominative shall, in making and construing Latine, be set before the verb, except a question be asked, and then the Nominative is set after the verb, or after the signe of the verb: as, b Amas a tu? Lovest thou? b Venit ne a Rex? Doth the King come?

Likewise if the verb be of the Imperative mood; as, b Ama a tu, Love thou. b Amato a ille, Let him love.

And sometime when this signe is, or there commeth before the English of the verb: as b Est a liber

An Introduction of the

meus, It is my book. b Venit ad me a quidam, There came one to me. And that casuall word which commeth next after the verb, and answereth to this question whom? or what? made by the verb, shall commonly be the Accusative case; except the verb do properly govern another case after him to be construed withall: as, Si cupis^a placere b magistro a utere b diligentia, nec^a sis tantus b celiator, ut b ealcaribus a indiges. If thou covet to please thy master, use diligence, and be not so slack, that thou shalt need spurres.

A Verb personall agreeeth with his Nominative case in number and person: as, a Praeceptor b legit, a vos verò b negligitis. The master readeth, and ye regard not. Where note, that the first person is more worthy than the second, and the second more worthy than the third.

Many nominative cases singular, with a conjunction copulative comming between them, will have a verb plurall, which verb plurall shall agree with the nominative case of the most worthy person: as, a Ego & tu b sumus in tuto, I and thou be in safegard. a Tu a & a pater b periclitamini. Thou and thy father are in jeopardy. a Pater & a Praeceptor b accersunt te, Thy Father and thy Master have sent for thee.

When a verb cometh between two nominative cases of divers numbers, the verb may indifferently accord with either of them, so that they be both of one person: as Amantium a ita, amoris a redintegratio b est. The falling out of lovers, is the renewing of love. Quid enim nisi a vota b supersunt? For what remaineth having their prayers? Pectora percussit, a pectus quoque a robora b fuit, She stroke her heart, and her breast turned into oak also.

Here note also, that some inie the Infinitive mood of a Verb, or else a whole clause afore-having, or the verb fient, the same member of a sentence may be the nominative

but more shig-
gily with
the latter.

what comes
to us from
faint aguish
in dolor.

Eight parts of speech.

native case to the verb : as , a Diluculo surgere, salu- His, which
berium b est, To rise betime in the morning, is the concord
inolt whollome thing in the world. a Multum scire,
vita b est iucundissima, To know much; is the most to add to
antecedent, to
Relations.

The second Concord.

When ye have an adjective, ask this question who? or what? and the word that answereth to the question, shall be the Substantive to it.

The adjective, whether it be a nome, pronomine, or participle, agreeth with his Substantive in case, gender and number : as, a Amicus b certus in a re b incertorum, A sure friend is tried in a doubtful matter. a Homo b armatus, A man armed. a Ager b colendus, A field to be tilled, b Hic a vir. This man, b Me-
tus a herus est, It is my master.

Where note, that the Masculine gender is more worthy than the Feminine, and the Feminine more worthy than the Neuter. ~~Ex. w^t in Kings and Caring Life.~~

Many Substantives singular having a conjunction copulative coming between them, will have an adjective parallel; which adjective shall agree with the Substantive of the most worthy gender : as a Rex & regina b beati, The king and the queen are blessed.

The third Concord.

Vhen ye have a Relative, ask this question who? or what? and the word that answereth to the question shall be the antecedent to it.

The antecedent most commonly is a word that goeth before the relative, and is rehearsed again of the relative.

The relative agreeth with his antecedent in gender, number, and person : as, a Vir sapit b qui paucis lo-
cum, That man is wise that healeth few things.

An Introduction of the

Sometime the Relative hath for his Antecedent the whole reason that goeth before him, and then he shall be put in the neuter gender, and singular number : as, ^a In tempore veni, ^b quod omnium rerum est primum, I came in season, which is the chiefest thing of all: But if the Relative be referred to two clauses or more, then the relative shall be put in the plural number : as, ^a Tu multum dormis, & ^a sepe potas, ^b quae ambo sunt corpori inimica, Thou sleepest much and drinkest often, both which things are nocht for the body.

When this English *that* may be turned into this English *which*, it is a relative; otherwise it is a conjunction, which in Latine is called *quod*, or *ut*: and in making Latine it may elegantly be put away by turning the nominative case into the Accusative, and the verb into the Infinitive mood: as, Gaudeo^a quod tu bene ^b vales: Gaudeo^a te bene ^b valere, I am glad that thou art in good health. Jubeo^a ut tu ^b abeas: Jubeo^a te ^b abire, I bid that thou goe hence.

Many antecedents singular, having a Conjunction copulatice between them, will have a relative plural, which relative shal agree with the antecedent of the most worthy gender: as, ^a Imperium & ^a dignitas ^b quae petiisti, The rule and dignity which than hast required. filius et filia quos eduxisti.

But in things not apt to have life, the neuter gender is most worthy: yea, and in such case, though the substantives or antecedents be of the masculine, or of the feminine gender, and none of them of the neuter, yet may the Adjective or relative be put in the neuter gender: as, ^a Arcus & ^a calami sunt ^b bona, The bow and arrows be good, ^a Arcus & ^a calami ^b quae fregisti, The bow and arrows which thou hast broken.

Eight parts of Speech.

The Case of the Relative.

When there cometh no Nominative case between the Relative and the Verb, the Relative shall be the Nominative Case to the Verb: as, Miser est ^a qui nummos b admiratur, Wretched is that person which is in love with money.

But when there cometh a Nominative case between ^{governed of the verb} the Relative and the Verb, the Relative shall be such ^{case} as the Verb will have after him: as, Felix, b quem a faciunt aliena ^{the same gender} pericula cautum, Happy is he ^{or com. sij} whom other mens harms do make to beware.

As the Relative may be the Nominative case to the Verb, so it may be the substantive to the adjective that is joyned with him, or that cometh after him: as, Divitias amare noli, ^a quod omnium est b sordidissimum, Love not thou riches; which to do is the most beggerly thing in the world.

Nouns Interrogatives and Indefinites, follow the rule of the Relative: as, Quis, uter, qualis, quantus, quotus, &c. which evertmore come before the Verb like as the Relative doth: as, Hei mihi, qualis erat! Talis erat, b qualem nunquam^a vidi.

Pet here is to be understood and noted, that the Relative is not always governed of the Verb that he cometh before, but sometimes of the Infinitive mood that cometh before the Verb: as, b Quibus voluisti me gratias a agere, egi; What persons thou willest me to thank, I have thanked.

Sometyme of a participle: as, b Quibus rebus a ad ductus fecisti? With what things moved didst thou it.

Sometyme of the Gerund: as, b Quae nunc non est a narrandi locus, Which things at this present is no time to tell.

Sometyme of the Preposition set before him: as, b Quem a in locum deductra res sic, vides, Unto what

An Introduction of the Naturall matter is now brought thou seekst.

Sometime of the Substantive that it doth accord with: as, Sentes b qui a vir siem, Thou shalt perceive what a fellow I am. Albeit in this manner of speaking, qui is an indefinite, and not a relative.

Sometime of a Noun Partitive or Distributive: as, b Quarum rerum a utram minds velim, non facile possum existimare, Of the which two things whether I would with less will have, I cannot easily esteem.

Sometime it is put in the Genitive case, by reason of a Substantive coming next after him: as, Ego illum non novi, b cuius a causâ hoc incipis, I knew him not for whose cause thou begirnest this matter.

Sometime it is otherwise governed of a noun Substantive: as, Omnia tibi dabuntur, b quibus a opus habes, All things shall be given thee which thou hast need of.

Sometime of an Adverb: as, b Cui utram a obviâ procedam, nondum statui. Whom whether I will go to meet with, I have not yet determined.

Sometime it is put in the ablative case with this sign when, and is governed of the comparative degree coming after him: as Utere virtute, b quam nihil est a melius, Use vertue, than the which nothing is better.

Sometime it is not governed at all, but is put in the Ablative case absolute: as, Quantus erat Julius Cæsar, a b quo Imperatore, Romani primum Britanniā ingressi sunt? How worthy a man was Julius Cesar, under whose conduct the Romans first entered into Britaine

Also when it signifieth an instrument wherewith a thing is to be done, it is put in the ablative case: as, Ferrum habuit b quo se a occideret, He had a knife wherewith he would have slain himself.

When a Relative commith between two Substantives

Eight parts of speech.

ives of divers genders, it may indifferently accord with either of them: as, ^aAvis^bque passer appellatur; or, Avis, ^bqui ^apasser appellatur, The bird which is called a sparrow. Yea, though the Substantives be of divers numbers also: as, Estne ea ^aLutetia, ^bquam nos Parisios dicimus? Is not that called Lutetia, that we do call Paris? Or else, Estne ea Lutetia, ^bquos nos ^aParisios dicimus?

Constructions of noues Substantives.

When two Substantives come together betwix-
ting divers things, the latter shall be the geni-
tive case: as, ^aFacundia ^bCiceronis. The eloquence
of Cicero. ^aOpus ^bVirgilii, The work of Virgil. ^aA-
mator ^bstudiorum, A lover of studies. ^aDogmab Pla-
tonis, The opinion of Plato. But if they belong both
to one thing, they shall be put both in one case: as, ^aPa-
ter meus ^bvir, amar ^ame ^bpuerum, My father be-
ing a man, loveth me a childe.

When the English of this word res is put with an
adjective, ye may put away res, and put the adjective
in the neuter gender, like a Substantive: as, ab Multa
me impedierunt, Many things have letted me. And
being so put, it may be the Substantive to an Adjective:
as, ^aPauca his ^bsimilia, A few things like unto
these. ^aNonnulla ^bhujusmodi, Many things of
like sort.

An adjective in the neuter gender put alone without a
substantive, standeth for a substantive, and may have a
genitive case after him, as if it were a substantive: as,
^aMultum ^blucri, Much gain. ^aQuantum ^bnegotii?
How much businesse? ^aId ^boperis, That work.

Words importing indument of any quality or
property, to the praise or dispraise of a thing, com-
ming after a nome Substantive, or a verbe Sub-
stantive, may be put in the Ablative case, or in the

An Introduction of the

genitive : as, ^aPuer b bonâ indole; ^{or} ^aPuer b bona indolis, A childe of a good towardnes. ^aPuer b boni ingenii; ^{or} ^aPuer b bono ingenio, a childe of a good wit.

Opus and usus) when they be Latine for need, require an Ablative case : as, ^aOpus est mihi tuo b judicio, I have need of thy judgement. Viginti b minis ^ausus est filio, My son hath need of twenty pounds. ~~but opus when used for my affliction genera divers casus.~~

Constructions of Adjectives.

The Genitive case.

A Djectives that signify desire, knowledge, remembrance, ignorance, or forgetting, and such other like require a Genitive case : as, ^aCupidus bauri, Covetous of money. ^aPeritus b belli, Expert of warfare. ^aIgnarus b omnium, Ignorant of all things. ^aFidens b animi, Bold of heart. ^aDubius b mentis, Doubtful of minde. ^aMemor b præteriti, Mindfull of that is past. ^aReas b furti, Accused of theft.

1. Somone. 2. nro. 3. nro. 4. he means. 5. suwy one. 6. who secur.
Nouns Partitives, and certain Interrogatives, with certain nouns of number, require a Genitive case : as, Aliquis, uter, neuter, nemo, nullus, solus, unus, unius, quisque, quisquis, quicunque, quidam, quis for aliquis, or quis an Interrogative: Unus, duo, tres; primus, secundus, tertius, &c. as, ^aAliquis b nostrum. ^aPrimus b omnium.

When a question is asked, the answer in Latine must be made by the same Case of a noun, pronoun, or participle, and by the same tensile of a Verb, that the question is asked by, as ^aCujus est fundus? b Vicini. Quid ^aagit in ludo literario? b Studetur. Except a question be asked by Cujus, ja, jum: as, ^aCuja est sententia? b Ciceronis. Or by a word that may govern divers cases: as, b Quanti ^aemisti librum? bb Parvo. Or except I must answer by one of these postfissives, Meus, tuus, suus, noster, vester: as, ^aCujus est deimus non b vestra, sed bb nostra.

Eight parts of Speech.

Nounes of the comparative and the superlative degree, being put partitively, that is to say, having after them this english of, or among, require a genitive case: as, <sup>of iu. they knowe
thei r gender.</sup> *Aurum a mollior est sinistra, Of the ears, the left is the softer.* Cicero *b Oratorum a eloquentissimus, Cicero the most eloquent of Oratours.*

Nounes of the comparative degree, having than or by after them, do cause the word following to be the ablative case: as, *a Frigidior b glacie, More cold than ice.* *a Doctior b multo. Better learned by a great deal.* *Uno b pede a altior, Higher by a foot.*

The Dative case.

Adjectives that betoken profit or disposit, like-
nesse or unlikenesse, pleasure, submitting, or be-
longing to any thing, require a dative case: as, *Labor
est a utilis b corpori, Labor is profitable to the body.*
*a Aequalis b Hectori, Equal to Hector. a Idoneus
b bello, Fit for war. a Jucundus b omnibus, Pleasant
to all persons. b parenti a supplex, Suppliant to
his father. b Mihi a proprium, Proper to me.*

Likewise nounes adjectives of the passive signification in bilis, and participials in dus: as, *a Flebilis a2 flen-
dus b omnibus, To be lamented of all men. a For-
midabilis a2 formidandus b hosti, To be feared of his
enemie.*

The Accusative case.

The measure of length, breadth, or thicknesse of any
thing, is put after adjectives in the Accusative
case, and sometime in the Ablative case: as, *Turris
alta b centum pedes. A tower an hundred foot high.*
Arbor a lata b tres digitos. A tree three fingers broad.
*Liber a crassus b tres pollices, vel b tribus pollici-
bus. A book three inches thick.*

An Introduction of the

The Ablative case.

Adjectives signifying fulness, emptiness, plenty, or wanting, require an ablative case, and sometime a genitive : as, **b** Copiis ^a abundans. Crura bethymo^a plena. avacius bīrā, **b** bīre, ab ira. Nulla epistola ^a inanis **b** re aliqua. ^a Ditisimus **b** agri. **b** Stultorum ^a plena sunt omnia. Quis, nisi **b** mentis ^a iāops, oblatum respuat aurum? ^a Integer bvitæ, **b** scekerisque ^a purus, non eget Mauri jaculis nec arcu. ^a Expers **b** omnium. Corpus ^a inane bannūæ.

These adjectives, **Dignus**, **indignus**, **præditus**, **captus**, **contentus**, with such others, will have an ablative case : as, **a** Dignus **b** honore. ^a Captus **b** oculis. **b** Virtute ^a prædictus. **b** Pausis ^a contentus.

Where it is that **Dignus**, **indignus**, and **contentus**, may in stead of the ablative case have an infinitive mood of a verb : as, ^a Dignus **b** laudari, **Worthy** to be praised. ^a Contentus in pace **b** vivere, **content** to live in peace.

Construction of the Pronoune.

These genitive cases of the primitives, **Mei**, **tui**, **sui**, **nostri**, and **vestri**, be used when suffering or passion is signified : as, ^a Pars **b** tui. ^a Amor **b** mei. But when possession is signified, **Mens**, **tuus**, **suis**, **noster**, and **vester** be used : as, ^a Ars **b** tua. ^a Imago **b** tua.

These genitive cases, **Nostrūm**, **vestrūm**, be used after distributives, partitives, comparatives, and superlatives : as, ^a Nemo **b** vestrūm. ^a Aliquis **b** no-
strūm. ^a Major **b** vestrūm. ^a Maximus natu **b** no-
strūm.

Construction of the Verb : and first with the Nominative case.

Sum, forem, fio, existo, and certain verbs passives, as, Dicor, vocor, salutor, appellor, habeor, existimor, videor, with other like, will have such case after

Eight parts of speech.

after them, as they have before them : as, ^a Fama ^a est
^b malum, Fame is an evil thing ^a Malus Culturâ ^a sit
^b bonus, An evil person by due ordering or governance
is made good. ^a Crœsus ^a vocatur ^b dives, Cœlus
is called rich. ^a Horatius ^a salutatur ^b Poeta, Horace
is saluted by the name of Poet. Malo ^a te ^b divitem
^a esse, quām haberi, I had rather thou wert rich in-
deed, than so accounted.

Also verbs that betoken bodily moving, going, rest-
ing, or doing, which be properly called verbs of gesture ;
as, Eo, incedo, curro, sedeo, appareo, bibo, cubo, stu-
deo, dormio, somnio, and such other like, as they have
before them a nominative case of the doer or sufferer,
so may they have after them a nominative case of
name, or participle, declaring the manner of circum-<sup>w. v. nominative
stance of the doing or suffering : as, ^a Incedo ^b clau-
dus, I go lame ^a Petrus ^a dormit ^b secūrus, Peter
sleepeth void of care. ^a Tu ^a cubas ^b supinus, Thou
lyest in bed with thy face upward. ^a Somnias ^b vigi-
lans, Thou dreamest waking. ^a Studeto ^b stans, Stu-
die thou standing. And likewise in the accusative case :
as, Non decet ^a quenquam ^a meire ^b currentem,
aut mandentem, It doth not become any man to pass
running or eating.</sup>

And generally, when the word that goeth before the
verb, and the word that cometh after the verb belong
both to one thing, that is to say, have respect either to o-
ther, or depend either of other, they shall be put both in
one case, whether the verb be transitive or intransitive,
of what kinde soever the verb be : as, ^a Loquor ^b fre-
quens, I speak often. ^a Taceo ^b multus, I hold my
peace much. ^a Scribo epistolæ ^b rarissimus, I write
letters very seldom. Ne ^a assuescas ^a bibere vi-
num ^b jejunus, Accustom not thy self to drink wine
next thy heart, or, not having eaten some what before.

An Introduction to the

The Genitive case.

This verb sum, when it betokeneth or impargeth possession, owing, or otherwise pertaining to a thing, as a token, property, dutie, or guise, it can-
seth the noun, pronome, or participle following
to be put in the Genitive case: as, Hac vestis a est
b patris, This garment is my Fathers. b Insipientis
est dicere, non putaram, It is the property of a
fool to say I had not thought. Extremæ a est b de-
mentia discere dediscenda, It is a point of the great-
folly in the world, to learn things that must
afterward be learned otherwise. b Orantis a est nihil
nisi coelestia cogitare, It is the duty of a man that is
saying his prayers, to have minde on nothing but hea-
venly things. Except that these Pronouns, Meus,
tuus, suus, noster, and vester, shall in such manner
of speaking be used in the Nominative case: as,
Hic a codex b est meus, This book is mine. Hac do-
mus a est b yestra, This house is yours. Non a est
mentiri b meum, It is not my guise (or property)
to lye. b Nostrum a est iniuriam non inferre, It is
our parts not to do wrong. b Tuum a est omnia juxta
pari, It is thy part (or duty) to suffer all things
alike.

Verbs that betoken to esteem or regard, require a Genitive case, betokening the value : as, **b** Parvi ^a ducitur probitas, Honesty is reckoned little worth. **b** Maximi ^a penditur nobilitas, Nobleness of birth is very much regarded.

Verbs of accusing, condemning, warning, purging, quitting, or assyoling, will have a Genitive case, of the crime, or of the cause, or of the thing that one is accused, condemned, or warned of : or else an Ablative case most commonly without a preposition: as, *Hic b furti se a alligat, vel b furto.* ^a Admonitio

Eight parts of Speech.

monuit me **à** errati; vel **ab** errato. **à** De pecuniis re-petundis **a** damnatus est.

Satago, misereor, miserescō, require a Genitive case: as, **à** Rerum suarum **a** satagit. **a** Miserere **à** mei Deus.

Reminiscor, obliviscor, recordor, and memini, will have a Genitive, or an Accusative case: as, a Reminiscor **à** historiæ. **a** Obliviscor **à** carminis. **a** Recordor **à** pueritiam. **a** Obliviscor **à** lectionem. **a** Memini **à** tui, vel **ab** te, I remember thee. **a** Meminibde te, I speak of thee. **a** Egeo, or **a** indigeo **à** tui, vel **ab** te, I have need of thee. **a** Potior **à** urbis, I conquer the City. **a** Potior **à** voto, I obtain my desire.

The Dative case.

A ll manner of verbs put acquisitively, that is to say, with these tokens *to* or *for* after them, will have a Dative case: as, Non **à** omnibus **a** dormio, I sleep not to all men. **à** Huie **a** habeo non **à** tibi, I have it for this man, and not for thee.

To this rule do also belong Clerbs betokening to profit, or disprofit: as, Commōdo, incommodo, noceo.

{ Compare: as, Comparo, compono, confero.

{ Give or restore: as, Dōno, reddo, refēro.

{ Promise or to pay: as, Promitto, polliceor, solvo.

{ Command or shew: as, Impero, indico, monstro.

{ Trust: as, Fido, confido, fidem habeo.

{ Obey or to be against: as, Obedio, adolor, repugno.

(nor, Irascor.

{ Threaten or to be angry with: as, Minor, indig-

Also Sum with his compounds, except Possunt.

Also Clerbs compound with Satis, bene, and male, as,

Satisfacio, benefacio, malefacio. Finally certain

Clerbs compound with these Prepositions, Prae, ad,

con, sub, ante, post, ob, in, and inter, will have a

Dative case: as, Præluceo, adjaceo, condono, sub-

oleo

An Introduction of the

aleo, antesto, posthabeo, objicio, insulto, interero.

This verb Sum, es, fu, may oftentimes be set for habeo, and then the word that seemeth in the English to be the Nominative case, shall be put in the Dative, and the word that seemeth to be the Accusative case, shall be the Nominative: as, ^a Est b mihi ^a mater, I have a Mother Non ^a est b mihi ^a argentum, I have no money. But if Sum be the Infinitive mood, this Nominative shall be turned into the Accusative: as, Scio b tibi non ^a esse ^a argentum, I know thou hast no money.

Also when Sum hath after him a Nominative case, and a Dative, the word that is the Nominative case may be also the dative: So that Sum may in such manner of speaking be construed with a double Dative case: as ^a Sum b tibi bb præsidio, I am to thee a safeguard. Hæc res ^a est b mihi bb voluptati, This thing is to me a pleasure.

And not onely Sum, but also many other verbs may in such manner of speaking have a double Dative case, one of the person, and another of the thing: as, a Do b tibi vestem bb pignori. ^a Verto hoc b tibi bb vitiis. Hoc tu b tibi bb laudi ^a ducis.

The Accusative case.

*To signifie
of word, Transf.
ing into words
following them* ✓ Verbs transitives are all such as have after them an Accusative case of the doer or sufferer, whether they be active, commitive, or deponent: as, Usus b prompros ^a facit. Fceminæ ^a ludificantur b viros. ^a Largitur b pecuniam.

*Somtimes our
ablatine as vi
-vo vita.* Also verbs neutrals may have an Accusative case of their own signification: as, Endymionis b somnum ^a dormis. ^a Gaudio b gaudium. ^a Vivo b vitam.

*and so
verbs of Asking,
Teaching, and arraying,
somtimes change
y^r acc. of y^r s^r f^r g^r* Clerks of asking, teaching, and arraying, will have two Accusative cases: one of the sufferer, and another of the thing: as, a Rogo b te bb pecuniam. ^a Dóceo b te bb literas. b Quod bb te jaundicum ^a horror gitio. ^a Exuo b mebb gladium. ^a moli gladium. The way by somtimes change y^r acc. of y^r f^r g^r to a d^r ablativ^r & y^r acc. of the thing to an abl. as fuditus me calcios (or moli) or me calcis.

Eight parts of speech.

The Ablative case.

All verbs require an Ablative case of the instrument ^{Case or manner of doing}: as, ^{It is said, quod} ^{is said, quod} Ferit eum ^a gladio. ^{at} Taceo ^b metu. ^{at} Sūmā ^b eloquentiā causū ^a egit. ^{at} Bauculus ^a prædictab.

The word of price is put after verbs in the Ablative case: as, a vendidi ^b auro. ^a Emptus sum ^b argento.

Except these genitives when they be put alone without

Substantives: Tanti, quanti, pluris, minotis, tantivis, ^{so much as you please, how much} tantidem, quantivis, quantilibet, quanticunque: as,

^b Quanti ^a mercatus es hunc equum? Certè ^b pharis
quam ^a velle. Having that after verbs of price we shall always use these Adverbs, Carius, vilius, melius, and pejus, in stead of their causals. ^{v adi. secundum est posse. acc. est. p. 10. y. 10.}

Verbs of plenty or scarcenes, filling, emptying, walling or unloading, will have an Ablative case: as, a affluis ^b opibus. ^a Cares ^b virtute. ^a Explico te ^b fabulis. ^a Spoliavit me ^b bonis omnibus. ^a Oneras stoniachum ^b cibo. ^a Levabo te hoc ^b onere. Likewise Utor, fungor, fruor, potior, laxor, gaudeo, dignor, mitto, munero, communico, afficio, prosequor, impertio, impertior.

Verbs that betoken receiving, or distance, or taking away, will have an Ablative case, with à ab, & ex, or de: as, a Accepit literas ^b à Petro. ^a Andavit ^b ex nuncio. Longè ^a distabat ^b nobis. ^a Eripui te ^b è matris. And this Ablative after verbs of taking away may be turned into a dative: as, a Subtraxit ^b mihi cingulum. ^a Eripuit ^b illi vitam.

Verbs of comparing or exceeding, may have an Ablative case of the word that signifieth the measure of exceeding: as, a Prafero hunc multis ^b gradibus, I prefer this man by many degrees ^b Paulo intervallo illum ^a superat, he is beyond the other but a little space.

An Introduction of the

A Noun, or a Pronoune Substantive, joyned with a Participle, expressed or understood, and having none other word whereof it may be governed, it shall be put in the Ablative case absolute: as, a Regē b veniente, hostes fugerunt, The king comming; the enemies fled. a Me b duce vinces, I being Captain; thou shalt overcome.

And it may be resolved by any of these words, dum, quā, quando, si, quanquam, postquam: as a Rege b veniente, id est, Dum veniret Rex. a Me b duce, id est, Si ego dux fuero.

Constructions of Passives.

A Verb Passive wil have after him an Ablative case with a preposition, or sometime a Dative of the Object: as, Virgilius a legitur b à me. b Tibi fama a petatur. And the same Ablative or Dative, shall be the Nominative case to the Verb, if it be made by the active: as, a Ego b lego Virgilium. b petas a tu famam.

Gerunds.

G erunds and Sappines, will have such cases as the Verbs that they come of: as, Oium a scribendi b literas. Ad a consulendum b tibi. a Auditum b poëtas.

V hen the English of the Infinitive Mood commeth after any of these Nounes Substantives, Studium, causa, tempus, gratia, et ceterum, occasio, libido, spes, opportunitas, voluntas, modus, ratio, gestus, satietas, potestas, licentia, consuetudo, confilium, vis, norma, amor, cupidio, locutus, and others like, if the verb shoulde be of the active voyce, it shall be made by the Gerund in di. And the same Gerund in di, is used also after certain adjectives: as, a Cupidus b visendi. a Certus b eun di. a peritus a jaculandi. a Gnarus b bellandi.

Eight parts of speech.

When ye have an english of the participle of
the present tense, with this signe of or with,
coming after a noune adjective, it shall in Latine making
be put in the gerund in do : as, ^a Desessus sum b am-
bulando, I am weary of walking.

Also the english of the participle of the ~~present~~ tense
coming without a Substantive, with this signe in : as
by before him , shall in Latine making be put in the
gerund in do as , Cesar, b dando, b sublevando,
b ignoscendo , gloriā a depeus est b In apparan-
do, rorū hunc a consumunt diem. And the same
gerund in do is used either without a preposition, or
with one of these prepositions , A ab, de ē, ex, cum,
in, pro : as , Deterrent a à b bibendo, a Ab b a-
mando. Cogitat a de b edendo. Ratio bene scri-
bendi a cumbloquendo conjuncta est.

The English of the infinitive mood , going after
a reason , and shewing the cause of a reason ; may
be put in the gerund in dum : as, Dies mihi satis
fit i ad b agendum, vereor : I fear that a whole day
will not be enough for me to do my busynesse.

The gerund in dum is used after one of these prepo-
sitions, Ad, ob, propter, inter, ante : as, ^a Ad b ca-
piendum hostes, ^a Ob (vel ^a propter) b redimen-
dum captivos. ^a Inter b coenandum, ^a Ante b dan-
nandum.

And when ye have this english must or ought in a rea-
son, where it seemeth to be made by this verb oportet,
it may be put in the gerund in dum , with this verb
est set impersonally : and then the word that seemeth in
the English to be the Nominative case, shall be put in
the Dative : as , ^a Absentium est uiri, I will go
away, ^a Absentium est filii, ^a milia cui ad missis

The Construction of the

^{Synones.}
The first Synone hath his active signification, and
is put after Clerbs and Particples that betoken
moving to a place: as, ^a Eo b cubitum. ^b Spectatum
^a admissi, risum teneatis amiel?

The latter Synone hath his passive signification, and
is put after Mouns Adjectives: as, Dignus, indignus,
turpis, fecundus, procellaris, facilis, odiosus, mirabilis, o-
pinatus, and such like. And the same Synone may
also be turned into the Intransitive mood Passive: as it
may be indifferently sayd in Latine, ^a Facile b factu, or
facili b fieri, Ease to be done. ^a Turpe b dictu, or
^a Turpe b dici, Unhonest to be spoken.

The Time.

<sup>grounes, by may be
used w. prep. &c. in ad. or part.</sup>
Nouns that betoken part of time, be commonly
put in the Ablative case: as, b Noche ^a vigilas
^b Luce ^a dormis. But Nouns that betoken continu-
per hys annos ^{full} term of time, without ceasing or intermission, be
commonly used in the Accessive case: as, b Sexaginta
annos ^a habens. ^b Hyemem totam ^a steret.

Space of place.

^{grounes in all}
Nouns that betoken space between place and place,
be commonly put in the accusative case: as, ^a Pe-
dem hinc ne ^a discesseris, Go not then a foot from
this place.

A place.

Nouns Appellatives; or names of great places,
be put with a preposition, if they follow a
Verbe that signifieth In a place, to a place, from a place,
up by a place; as, ^a Vivere b in Anglia. ^a Venire per
Galliam ^b in Italianum. ^a Proficisci b ex urbe.

In a place, or at a place, if the place be a proper
name

Eight parts of speech.

name of the first or second declension, and the singular number, it shall be put in the genitive case : as, a Vixit
b Londini. 2 Studuit b Oxoniz.

And these noumes, Hani, domi, militia, belli, &c like-
wise used : as, a Prcumbit b huius bos. b Militia, enu-
tritus est. b Domi b bellique otiosi a vivitis.

But if the place be of the third declension, or the plural
number, it shall be put in the dative, or in the ablative
case : as, a Militavit b Carthagini, or b Carthagine.
b Athenis. a natus est. Likewise we say, b Ruri, or
b Rure a educatus est.

To a place, if the place be a proper name, it shall be
put in the accusative case without a preposition : as,
a Eo b Roman. Likewise, a Confero me b dominum.
a Recipio me b rus.

confero.

From a place, or By a place, if the place be a proper
name, it shall be put in the ablative case (without a pre-
position : as, a Discessit b London. 2 Profectus est
b London (vel per Londonum) Cantabrigiam. Do-
mus and Rus be likewise used : as, a Abiit b domo.
b Rure a reversus est.

Impersonals.

A Verb impersonall hath no Nominative case be-
fore him ; and this word it, or there is common-
ly his signe : as, Decet. It becometh, a Oportet b ali-
quem esse, There must be some body. But if he hath
neither of these words before him, then the word that
seemeth to be the nominative case, shalbe such case as the
verb impersonall will have after him : as, b Me a o-
portet, I must. b Tibi a licet, Thou mayest.

Interest, refert, and est, for interest, require a geni-
tive case of all casuall words, except me, tu, si, si-
nostrā, vestrā, and cujā, the Ablative cases of the

The Construction of the

* *gubander ha.* pronounes possessives : as, ^a Interest ^b omnium recte agere ^b Tua ^a refert ipsum nōsse.

Some will have
an acc. with the
preposit. as. as
Aliud, perh[ab]it
spacat.

Certain impersonals require a dative case : as, Libet, licet, patet, liquet, constat, placet, expedit, proficit, sufficit, vacat, accidit, convenit, contingit, and other like. Some will have an accusative case only : as, delectat, decet, juvat, oportet. Some beside the accusative case will have also a genitive : as, bb Nostri ^b nosmet ^a penitent. ^b Me bb civitatis ^a tæder. ^a Pudet ^b me bb negligentia. ^a Miseret ^b me bb tui. ^b Me bb illorum ^a miserescit.

Verbs impersonallis of the passive voice, being formed of neuter's, do govern such cases as the verbs neuter's which they come of : as, ^a Parcatur b sumptui, Let cost be spared. Because we say, ^a parcamus ^b pecuniae, Let us spare cost.

A verb impersonall of the passive voice, hath like case as other verbs passives have : as, ^a Benefit multis ^b à principe. Yet many times the case is not expressed, but understood as, Maxima vi ^a certator subaudi ^b ab illis.

When a deed is signified to be done of many, the verb being a verb neuter, we may well change the verb neuter into the impersonall in tur : as, b In igaem posita est, ^a fletur.

A participle.

Participles govern such cases as the verbs that they come of : as, ^a Frustrus ^b amicis. ^a Consulens ^b tibi. ^a Diligendus ^b ab omnibus.

Here note, that participles may four manner of wayes be changed into noues. The first is when the voice of a participle is constrain'd with another case then the verb that it cometh of as, ^a Appetens ^b vini, Greedy of wine.

Eight parts of speech.

The second, when it is compounded with a preposition, which the verb that it cometh of cannot be compounded withall: as, *Indoctus*, *Innocens*.

The third, when it fornieth all the degrees of comparison: as, *Amans*, *amantior*, *amantissimus*, *Doctus*, *doctior*, *doctissimus*.

The fourth, when it hath no respect, nor expresse difference of time: as, *Homo laudatus*. A man laudable. *Puer amandus*, *id est*, *amari dignus*. A childe worthy to be loved. And all these are properly called noumes participials.

Participles when they be changed into noumes require a Genitive case: as, ^a *Fugitans* ^b *litium*. ^a *Indoctus* ^b *pilæ*. ^a *Cupientissimus* ^b *tui*. ^b *Lactis* ^a *abundans*.

These participiall voices, *perosus*, *exosus*, *pertensus*, have alwaies the active signification, when they govern an Accusative case: as, ^a *Exosus* ^b *levitiam*, *Ha* *ting cruelty*. ^b *Vitam* ^a *pertensus*, *weary of life*.

The Adverb.

A Dverbs of quantity, time and place, do require a Genitive case: as, ^a *Multum* ^b *lucris*. ^a *Tunc* ^b *temporis*. ^a *Vbiique* ^b *gentium*.

Certain Adverbs will have a Dative case, like as the Noumes that they come of: as, *Venit* ^a *obviab illi*. *Canit* ^a *similiter* ^b *hiuic*.

These datives be used adverbially, *Tempori*, *loci*, *vesperi*: ^a *Tempori* *surgendum*. *Vespere* *caban-dum*; ^a *Loci* *laborandum*. ^a *Nigri* *obstat* ^b *florib*. Certain adverbs will have an accusative case of the Preposition that they come of: as, ^a *Propidis* ^b *urbem*: ^a *Proxime* ^b *castra*.

Where note, that Prepositions, when they be set without a case, or else do form the degrees of comparison, be changed into Adverbs. ^a *hinc* *genu*. ^b *acc.* or *ablat.*

The Construction of the The Conjunction.

Conjunctions Copulatives and Disjunctives and these four, Quam, nisi, praterquam, an, couple like cases: as ^a Xenophon & ^b Plato fuere aquales. And sometimes they be put between divers cases: as ^a Studui ^b Romæ & ^{bb} Athenis. Est ^a liber ^b mens & ^{bb} fratri. ^a Emi fundum centum ^b nummis & ^{bb} pluris.

Conjunctions Copulatives and Disjunctives most commonly joyne like Moodes and tenses together: as, ^a Petrus & Johannes ^b precabantur & ^{bb} docebant. And sometimes divers tenses: as, Et ^b habetur & ^{bb} preseretur tibi à me ^a gratia.

The Preposition.

Sometimes this Preposition In is not expressed, but understood, and the casuall word nevertheless put in the ablative case: as, Habeo te ^b loco parentis. id est. ^a in ^b loco.

A verbe compound, sometime requireth the case of the preposition that he is compounded withall: as ^a Exeo ^b domo. ^a Prætero ^b te insalutatum. ^a Adeo ^b pemplum.

The Interjection.

Certaine interjections require a nominative case: as, ^a O festus ^b dies hominis. Certaine ^a Datrice ^b as: ^a Mei ^b mihi. Certaine an Accusative: as ^a Hen ^b Hippem invisam. Certaine a vocative: as ^a Proh ^b sancte Jupiter. And the same proh will have an Ablutive case: as, ^a Proh Deum atque hominem. fide[m]q[ue] ^a d[omi]n[u]m. ^b tu: tu enim quid sit illius?

FINIS.

G U L I E L M

¶ G U L L E M I O M I L I L I ad suos
Discipulos monita Pædagogica, seu
Carmen de Moribus.

Q Vi mihi discipulus Puer es, cupis atque docem;
Huc ades, hæc animo concipe dicta tuo.
Mane citus lectum fugie, mollem discute somnum;
Templa petas supplex, & venerare Deum;
Attamen in primis facies fit lora manusque;
Sint nitidæ vestes, comptaque cæsaries.
Desidiam fugiens, cum te schola nostra vocarit,
Ad sis; nulla pigræ sit tibi causa mora.
Me Præceptorem cum videris, ore saluta,
at condiscipulos ordine quoque tuos.
Tu quoque fac sedeas, ubi te sedisse jubemus,
Inque loco, nisi sis jussus abire, mane.
Ac magis ut quisque est doctrina in nubere clarus,
Sic magis is clara sede locandus erit.
Scalpellum, calami, atramentum, charta, libelli,
Sint semper studioris arma parata tuis.
Si quid dictabo, scribes, at singula recte,
Nec macula, aut scriptis menda sit ulla tuis.
Sed tua nec laceris dictata ant carmina chartis
Mandes, qua libris inseruisse decet.
Sepe recognoscas tibi lecta, animoque revolvias.
Si dubites, nunc hos coasule, nunc alios.
Qui dubitat, qui sepe rogat, mea dicta tenebis.
Is qui nil dubitat, nil capit inde boni.
Disce puer quæso, noli dediscere quicquam,
Ne mens te insimulet conficia desidio.
Si que animo attentus: quid enim docuisse juvabit?
Si mea non firmo pectori verba premis?
Nil tam difficile est, quod non solertia
Invigila, & parta est gloria militia.
Nam veluti flores tellus: nec femina protinus
Ni sit continuo victa labore manus?
Sic puer, ingenium si non exercitet, ipsius
Tempus & amittit, spem simusq; ingenii.
Est etiam semper lex in sermone tenenda,
Ne nos offendat improba garrulitas;
Incumbens studio, submissa voce loqueris,
Nobis dum reddes, voce canotus eris;
Et quæcumque mihi reddis, discantur ad unguem;
singula & abjecto verbula redde libro.
Nec verbum quisquam dicturo luggerat ullum;
Quod puer exitum non mediocri puria,

Carmen de Moribus.

Si quicquam rogito sic respondere studebis,
vt laudem dicis & merare decus.
Non lingua celeri nimis, aut laudabere tarda:
Est virtus medium, quod tenuisse juvat.
Et quoties loqueris, memor etio loquare Latine,
Et veluti Icopoulos barbara verba fuge.
Præterea socios, quoties te cunque rogarunt,
Instrue ; & ignoras ad mea vota traher.
Qui docet indoctos, licet indoctissimus esset,
Ipse brevi reliquis doctior esse quusat.
Sed tu nec stolidos imitabere Grammaticastros,
Ingens Romanii dedecus eloquii :
Quorum tam fatuus nemo, aut tam barbarus ore est,
Quem non authorem barbararum turba probet,
Grammaticas recte si vis cognoscere leges,
Discere si cupias cultius ore loqui :
Addiscas veterum clarissima scripta virorum,
Et quos autores turba Latina docet.
Nunc te Virgilius, nunc ipse Tefentius optat,
Nunc simul amplecti te Ciceronis opus :
Quos qui non didicit, nil præter somnia vidit,
Certat & in tenebris vivere Cimmeriis.
Sunt quos delectat (studio virtutis honestas
Posthabito) nugis tempora conterere :
Sunt quibus est cordi, manibus, pedibusve sodales,
Aut alio quovis sollicitare modo :
Est aliis, qui se dum clarum sanguine jactant,
Insulso reliquis improbat ore genus.
Tetam prava sequi nolim vestigia morum,
Ne tandem factis præmia digna feras.
Nil dabis aut venderes, nil permittabis emesive,
Ex damno altius modica nulla feres.
Insuper & numerosi, tanta malorum,
Mitte aliis, puerum nulli pura decent.
Clamor, rixa, joci, mendacia, turta, cachinni,
Sint procul a vobis ; Martis & arma procul.
Nil penitus dices quod turpe, aut non sit honestum,
Est vita, ac pariter janua lingua necis.
Ingens crede nefas cuiquam maledicta referre,
Jurare aut magni numina sacra Dei.
Denique servabis res omnes, atque libellos,
Et tecum quoties isque reali que feres.
Effage vel causas, facium, quicunque ne nocenter
In quibus & nobis difficultate potes.

FINIS.

BREVISIMA
INSTITUTIO,

Sen.

Ratio Grammatices
cognoscendæ, ad omnium
puerorum utilitatem
præscripta:

*Quam solam Regia Majes-
tatis in omnibus Scholis do-
cendam præcipit.*

LONDINI
Exudit Rogerus Nortonus

1653.

OUTI

Studium Grammatices omni- bus esse necessarium.

Grammaticos labor est parvus, sed fructus in illa est
Non parvus: Parva hac discito parve puer.
Nemo est tam doctus, qui non cognoverit ista:
Qui pudeat pueros ista labore sequi?

DE GRAMMATICA & ejus partibus.

GRAMMATICA est recte scriben-
di atque loquendi Ars.

GRAMMATICÆ
quatuor sunt partes.
Orthographia, Syntaxis,
Etymologia, Prosodia.

DE ORTHOGRAPHIA.

ORTHOGRAPHIA est recte scribendi
ratio; qua docemur, quibus queq; dictio-
nit formāda literis: ut, Lectio, non Lexio:
ab ὁρθος rectus, & γραφη scripture.

De literis.

Ex viginti duabus literis quinq; sunt vocales : *e, i, u*: nam y Graeca est. Ex quibus varie dispo-
tis coale- { *a* } *Musa.* Relique literæ con-
scunt di- { *au* } *Audio* sonantes appellantur : *o* tur: quarum novem
phthongi { *æ* } *Celum* sunt mutae : *b, c, d, f, g, h,*
quinque. { *ei* } *Hei* { *euge* } *k, s, q, t,*

Septem autem semi-vocales : *l, m, n, r, s, z, t,*

EX

ORTHOGRAPHIA.

Liquidae
S.
X & Z. Ex quibus quatuor vocantur etiam liquidæ, *l*, *m*, *n*, *r*. S verò suæ cujusdam potestatis litera est ; quæ interdum etiam liquefacit. *X* & *Z* duplices sunt consonantes, atque etiam *I* inter duas vocales.

I et *V* consonantes aliquando syllabis vel aliis vocalibus in eadem syllaba præponuntur ; ut, *Juno*, *Jovis*, *volutas*, *vultus*.

K, *y* & *ȝ*, latinis dictionibus nunquam admiscentur. *H*, propriè quidem litera non est, sed aspirationis nota ; Apud Poetas autem interdum consonantis vim obtinet.

Præponitur autem vocalibus, omnibus ; ut, *Hamus*, *hebenus*, *hiatus*, *homo*, *humus*, *hymnus* ; consonantibus verò nullis ; rectè itaque enunciamus.

Hiulcus, *trissyl-* } *Hyeronymus*, *pentasyll-*
Hiacchus, *labia*. } *Hieremias*. } *labia*.

At in latinis dictionibus interdum *H* postponitur
C : ut *Charus*, *charitas*, *pulcher*, *pulchritudo*.

Bisariam pinguntur literæ ; maiusculis scilicet characteribus, & minusculis. Majusculis inchoantur sententiae : ut, *Dewm time Regem honora* : & propria nomina : ut, *Henricus, Anglia*.

Diligenter observari oportet, quæ dictiones diphongis scribantur, nam hæ quidem vel scribi omnino vel signatae debent : ut, *Muse presunt*, vel *Muse presunt*.

Litteræ **maiusculæ**. Literæ maiuscule, cum solæ ac paucæ scribuntur, aliquando significant prænomen, aliquando numerum :

<i>S. C. Strabo</i>	<i>A. Aulus.</i>	<i>P. C. Patres conscripti.</i>
<i>Dix. S. C. Oxyrhynchus</i>	<i>C. Caius.</i>	<i>Q. Quintus, Questor, Quirites.</i>
<i>Co-similis. P. M.</i>	<i>D. Decius.</i>	<i>R. P. Respublica.</i>
<i>P. M. I. F. P. M.</i>	<i>G. Gaius.</i>	<i>Sp. Spurius.</i>
<i>T. R. D. Turbonus</i>	<i>L. Lacinus.</i>	<i>Sex. Sextus. (Romanus.</i>
<i>Decisis. p. p. ut</i>	<i>M. Marcius.</i>	<i>S. P. Q. R. Senat. populusq;</i>
<i>Paulus patricius.</i>	<i>P. Publius.</i>	<i>T. Titus.</i>
<i>C. S. ad cives suos</i>	<i>P. R. Populus</i>	<i>T. C. Tua clementia. Et</i>
<i>negatos. S. A. sp. q.</i>	<i>Romanus.</i>	<i>civis generis infinita.</i>
<i>Aug. i. i. p. R.</i>		
<i>Accipitri</i>		

ORTHOGRAPHIA.

In numeris verò significant.

I	1	Unum,
V	5	Quinque,
IX	9	Novem,
X	10	Decem,
XL	40	Quadraginta,
L	50	Quinquaginta,
XC	90	Nonaginta,
C	100	Centum,
D	500	Quingenta,
M	1000	Mille.

De syllabarum distinctionibus.

RECTE scripturo discendum est in primis, syllabus inter scribendum apte distinguere atque connectere. In simplicibus vocibus, *bd*, vocali sequenti adhaerent: ut, A--bdomen, A--bderz.

Quam quidem rationem sequuntur & ista;

ct	ut { Do-ctus;	gm	ut { A-gmen,
:	{ San-ctus;	gn	{ I gnis,
ps	{ Scri-ps;	st	{ ve-ster,
pt	ut { Sum-ps;	ut	{ Magi-ster,
sc	{ Pi-scis;		{ An-xius
si	ut { Di-scis;	xi	ut { Di-xi : &
tn	ut { AE-tna;		{ similia.

Inter *m* & *n* non inteseritur: Malè igitur pingeretur Sōpnus, pro somnus, Colspna, pro columna.

Post *x* non scribitur *s*: ut, Exscribo, exsolvo; non exscribo, exsolvo. In compositis cum præpositione, auxibus & euphonizæ serviendum est:

	Occurro,	Obcurro.
ut {	Officio potūs quam	Obficio.
	Aufero,	Obsero.
	Abstineo,	Austineo.
Et contrà	{ Obtineo,	non autem, { Ottineo.
	{ Obrepo,	{ Onrepo.

A tque

ORTHOEPIA.

Atque hujus rei gratia, etiam consonantes in compositione aliquando interseruntur: ut, Redamo, redeo, ambigo, ambo.

DE ORTHOEPIA.

Orthop.

Rthographiae affinis, est Orthoepia, hoc est, emendata recteque loquendi ratio: ab ortho restus, & ius verbum. Hic imprimis curandum est, ut praecatores tenera ac balbutientia puerorum ora sic effingant & figurent, ne vel continua linguae volubilitate ita sermonem præcipitent, ut nasquam, nisi ubi spiritus sufficit, orationem claudant: vel contra, ad singulas quasque voces longa interspiratione confilescent, ructu, risu, singulta, screatu, vel tussi, sermonis tenorem incepit dirimentes.

Caterū ante omnia deterrendi sunt pueri ab iis vitiis, quæ nostro vulgo penè propria esse videntur: cujusmodi sunt Iotacismus, Lambdacismus, Ischnotes, Traulismus, Plateasmus, & similia.

Iotacism.

Iotacismus dicitur, quando, (I) litera pleniore sono & supra justum decorum extenditur; quo vitio ex nostratis maximè laborant Angli septentrionales.

Lambda,
cismus.

Lambdacismus est, ubi quis (L) nimiris operose sonat: ut, Ellucet, pro eluet, Sallwus, pro salvus.

Ischnotes

Nostrati vulgo diversum vitium impingitur nempe uero hanc literam pinguis justo pronuntiant, dum

Multus,	Moultus.
pro Molitis,	auditæ Moolis.
Falsus,	Faulsus.

Ischnotes est quædam loquendi exilias, quæcies syllabas alias exiliat, & gracilius enuntiamus quam par est: ut cum

Nunc	Nync.
Tunc,	Tync.
pro Aliquis	proferimus.
Alius,	Eliquis.
	Elias.

Tran-

Tralifimus est hesitantia quedam aut titubantia ^{Tralif-}
oris, quando eadem syllaba sibi repetitur: ut, ^{mas.}
Cacananit, pro canit: Tullius, pro Tullius.

Hunc vitio ^{ut} scodissimo, ita periculofissimo,
sic succurrendum putat Fabius: si exigatur a pueris
ut nomina versus affectata difficultatis, ac plurimis
& aspermissis inter se coeuntibus syllabis concatenatis,
ac velut consfragosis, quam citissime volant: ut,
Arx, tridens, rostris, sphinx, praeter, torrida, sepi, strix,

postquam discordia terra rupor

Belli ferratos postes portasque refregit.

Plateasmus est, quando crassius & voce plusquam ^{Platea-}
virili loqui nimirur: ut cum ^{mas.}

{*Montes,*} {*Mountes.*}

^{sep.} pro {*Fontes,*} {*Fesserimus,*} {*Fontes.*}

^{ib} in aliis {*Pontes,*} {*Sintibus,*} {*Pontes.*}

{*Ergo,*} {*Argo.*}

Ut etiam pro {*Sperma,*} {*Fesserimus,*} {*Sperma.*}

{*Perago,*} {*Parago.*}

Sunt et alibi apud nostrates, qui pro V consonante ^{V pro V.}
sonant F, & cōntinuit, pro F,

{*Fole,*} {*Velo.*}

{*Fisidium,*} {*Vis.*}

ur {*Folui,*} {*Volui.*}

{*Felle,*} {*Velle.*}

{*Vero,*} {*Fero.*}

Et rūsum {*Vers,*} {*Fers.*}

{*Verre,*} {*Ferre.*}

^{V pro F.}

S. Vero medium inter duas vocales corrupte so-
nant nonnulli.

{*Lafus,*} {*Lazzus.*}

pro {*Vifus,*} {*pronunciantes,*} {*Vifus.*}

Rifus, {*Rizus.*}

H, in initio dictionis lenius, in medio asperius ^{H.}
et asperiti volant: Male ergo ^{pro}

ORTHOEPIA.

Homo;		Omo;
Hamus,		Amus.
Humus,		Umus.
Christus,		Christus.
Chrisma,	Efferimus	Chrisma.
Chremes,		Cremes.
Thus,		Tus.
Diphthong',		Diptongus.
Sphara,		Spera.

Fœdè quoque erratur à nostris ubi : & d tanquam aspiratas pronuntiant.

Amath,	pro	Amat.
Caputh,		Capit.
Aputh,		Apud.

At innumera penè sunt hujus generis vitia , que bonarum literarum candidatis , & præceptorum diligenter emendanda relinquimus.

De sententiarum punctis.

Neque exigua Orthographiae pars in scriptura recte distinguenda confistere videtur : Proinde de clausularum distinctionibus paucula annotasse non fuerit supervacaneum.

Puncta ergo five nota , quibus in scribendo utimur eruditii , Latinis dicuntur , Subdistinctio . Media distinctio ; Plena ac perfecta distinctio : Gravis , Comma , Colon , Periodus .

Subdistinctio seu Comma , est silentii nota , seu potius respirandi locis : utpote quā prolationis terminus , sensu manente , ita suspenditur , ut quod sequitur , continuo succedere debeat . Notatur autem puncto deorsum caudato , ad hunc modum (,)

Ovid. Utendum est atate , cito pede præterit atas :

nec bona tam sequitur , quam bona prima fuit .

Hac item nota distinguuntur orationum singulas partes : ut .

NOMEN.

Juven. Grammaticus, rhetor, geometres, piltor aliptes,
Graculus esuriens in cælum, jussiris, ibit.

Media distinctio, seu Colon, est ubi tantum ferè de Colon.
sententia restat, quantum iam dictum est : & est perfecta Periodi pars, notatūrq ; duobus punctis, sic (:) ut,
Quemadmodum horologii umbram progressam sentimus,
progredientem non cernimus : & fruticem aut herbam cre-
uisse apparet, crescere autem nulli videtur : ita & ingenio-
rum profectus, quoniam minus constat auctib' ex inter-
vallo sentitur.

Plena distinctio, quæ & Periodus dicitur, ponitur post perfectam sententiam; quæ & puncto plano nota- Periodus
tur, hoc modo(.) ut,

Dic mihi Musa virum, capta post tempora Troja,

Qui mores hominum in ultorum vidi, & urbes.

Huc annumerari solent Parenthesis & Interrogatio.

Parenthesis est sententia duabus semilunulis inclusa; Paren-
quæ remota, sermo tamen manet integer : ut,

Princeps (quia bella-minantur

Hōstes) militibus urbes premunt, & armis.

Interrogatio signatur duobus punctis, ac superiore Instro-
sursum eundato, sic (?) ut,

Et quæ tanta fuit Romam tibi causa uidendi?

DE ETYMOLOGIA.

Etymologia versatur in primis circa investigan-
das dictionum origines: ut, num Cælebs dica-
tur, quasi cœlestem vitam agens, nem Lepus, quasi
levipes.

Caterum Etymologia (quatenus nos hoc loco
de ea disserimus) est ratio cognoscendi casuum discri-
mina: ut, fortis, fortiter, lego, legit; omnésque orationis
partes complectitur. Cicero Notationem, seu Ver-
loquium vocat. Componitur autem ab επιμηθευτικο-
νομισμate sermo.

DE OCTO PARTIBUS ORATIONIS.

PArtes orationis sunt octo.

<i>Nomen,</i>	<i>Adverbium,</i>	<i>Sed</i>
<i>Pronomen,</i>	<i>Conjunctio,</i>	<i>Interjectio.</i>
<i>Verbum,</i>	<i>Præpositio,</i>	<i>Substantivum</i>
<i>Participium</i>	<i>Adverbium</i>	<i>et</i>

Nomen.

Omen est pars orationis, quæ rem significat fine ulla temporis aut personæ differentia.

Nomen dupliciter dicitur : Substantivum et Adjectivum.

Substantivum.

Substantivum est, quod nihil addi postulat ad suam significationem exprimendam.

Est autem substantivum duplex :

Appellativum, et	Proprium.
------------------	-----------

Appellativum.
Proprium.

Appellativum est, quod rem multis communem significat : ut, *Homo, lapis, justitia, bonitas.*

Proprium est, quod rem ubi individuo propriam significat : ut, *Iesus, Maria, Londinium, Thamefis.*

Pronomen.

Pronomen, quod vel differentiaz causâ, vel veteris ritu præponitur : ut, *Lucius, Publius, Aulus, Marcus.*

Nomen.

Nomen, quod suum est cuique : ut, *Petrus, Paulus, Cato, Tullius.*

Cognomen.

Cognomen, quod vel à cognatione impositum est ; ut, *Gracchus, Fabius, Scipio, Cicero.* vel ab eventu aliquo ; ut, *Africanus, Macedonicus, Germanicus.*

Adjectivum.

Adjectivum est, quod Substantivo indiget, cui in oratione adhæreat : ut, *Piger, alacris, candidus, clemens.*

Comunne.

Adjectivum est duplex : commune et proprium.

Commune est, quod affectionem multis communem significat : ut, *Bonus, malus, solers, satur.*

Proprius.

Proprius est, quod affectionem uni individuo peculiarem significat : ut, *Gradivus Marti, Quirinus Romulo.*

NOMEN.

9

DE ACCIDENTIBUS.

NOMINI.

Nomini accidentunt septem:
Species, Figura, Numerus, Casus
Genus, Declinatio, Comparatio.

Nom. acte
cid. 7.

DE SPECIE.

Species nominam est duplex: { Primitiva,
Derivativa. Species,

Primitiva est, quæ aliunde non trahitur.
Derivativa est, quæ aliunde formatur.
Primitivæ subjiciuntur hæc quæ sequuntur, & hujus-
modi.

Collectivum scilicet, quod singulari numero multitu-
dinem significat: ut, *Oncio, cætus, plebs, turba, pecus,*
grex. Collecti-
vum.

Fictitium, quod à sono singitur: ut, *Sibilus, tintinnu-
bulum, stridor, clangor.* Fictitium,

Interrogativum: ut, *Quis, uter, qualis, quantus, quot,*
nunquid: Quæ aliquando migrant in indefinita, aliquan-
do in relativa.

Redditivum, quod interrogativo respondet: ut, *Tali-
tantus, tot.* Redditivum.

Numerale, cuius species hæc numerantur:
Cardinale, à quo, ceu à fonte, alii numeri dimanant;

ut, *Unus, duo, tres, quartuor.* Numerale
cardinale.

Ordinale: ut, *Primus, secundus, tertius, quartus.* Ordinale.

Distributivum: ut, *Singuli, bini, terni, quaterni.* Distribu-
tivum.

Partitivum, quod significat vel multa singulatim; ut,
Quis, unusquis, uterque, neuter: vel unum è mul-
titis: ut, *Alter, aliquis, cetera, reliquias.* Partiti-
vum.

Universale: ut, *Omnis, cunctus, nullus, nemo.* Universale.

Particulare: ut, *Aliquis, quisquam, ullus, quidam.* Particulare.

Deriva-
tiva.

Verbale.
Patiuum.

Gentile
Patronymi-
cum.

Diminu-
tivum.

adelsi.

Vultu.

steri-
ale

Lo ale.
Adve-
biale

Particis
piale.

Figura
nomi-
num.

Numerus

Nomina-
tivus

Geniti-
vus.

Dativus
Oclavus
calus.

Derivativa autem has species subjectas habet; nimirum
Verbale: ut, *Lectio, litura, auditus, atratum*.

Patrium: ut, *Eboracenfis, Londinensis, Oxoniensis, Ato-
nenfis*.

Gentile: ut, *Gracus, Latinus, Hebreus, Anglus*.

Patronymicum, quod vel à patre, vel ab alia quaque
sue familiarz persona derivatur:

ut $\left\{ \begin{array}{l} \text{Æacides, filius vel nepos Æaci.} \\ \text{Nerine, filia vel neptis Nerei.} \\ \text{Latoides, filius Latone.} \\ \text{Menelaus, uxor Menelai.} \end{array} \right.$

Diminutivum: ut, *Regulus, popellus, majuscetus, minuf-
culus*.

Possessivum: ut, *Herilis, servilis, regius, paternus*.

Materiale: ut, *Faginus, lapideus, gemmeus, aureus*.

Locale: ut, *Hortensis, agrestis, marinus, montanus*.

Adverbiale: ut, *Hodiernus, besterius, crastinus, clande-
stimus*.

Participiale: ut, *Amandus, docendus, videndus, scribendus*.
Et quæ in illis excent à verbis deductæ: ut *Fitilis, collis-
lis, flexilis, pensilis*.

DE FIGURA.

Figura aut est simplex, ut *Justus*: aut composita, ut
Injustus. Sunt qui huc addunt & decompositam; ut
Irreparabilis.

DE NUMERO.

Numeri sunt duo: Singularis de uno; ut *Pater, Ple-
ralis de pluribus; ut Patres*.

DE CASU.

Casus nominum sunt sex.

Nominativus, qui & rectus dicitur, est prima vox, quæ
rem aliquam nominamus.

Genitivus, qui significat cujus sit res quæpiam; atque
hic patrus, cognitio, aut interrogandi casus dici solet.

Datus, five dandi casus dicitur, quo quid cuiuspiam
attribuimus. Sub hac voce octavum etiam casum com-
prehendemus.

prehenderunt: ut, *It clamor cælo, id est, in cælum.*

Accusativus, qui & incusativus, vel causativus dici potest, qui verbum sequitur, utsiote in quem actio verbī immediate transit: ut *Anno patrem.*

Vocativus, quem & salutatorium vocant, vocandis compellandisive personis accommodatur.

Ablativus, quo quippiam ab aliquo auferri significamus. Hic sextus atque Latinus casus appellatur, nempe quod Latinorum sit proprius.

D E G E N E R E.

Genus est sexus discretio. Et sunt genera numero septem: Masculinum, cuius nota est *Hic: sc̄ominimum,* Genera *Hæc: neutrum, Hoc: commune, Hic & hæc: commune* Septem. *triūm, Hic, hæc, & hoc: dubium, Hic vel hæc: epicœnum* seu promiscuum, quum sub una generis nota utrumque sexum complectimur, ut, *Hic anser, hæc aquila.* Quanquam hoc quidem genus ad prælens negotium non ita propriè spectare videtur; cum hoc quidem loco non de natura rerum agatur, sed de qualitate vocum.

Porrò, inter commune genus & dubium hæc est differentia: quod ubi semel communis generis nomini adjectivum copulaveris, non jam integrum fuerit de eadē re loquenti, mutare genus adjectivi: ut, si dixeris, *Durus parens*, aut *Canis fœta*; quamdiu de eisdem ipsis individuis loquēris, non licebit mutato genere dicere, *parentem iniquam*, aut *Canem fœtum*. At vero, dubii generis substantivo posito, etiam si adjectivum masculinū addideris, nihilo tamen seciūs de eadem re sermonem contiuanti, licuerit pro tuo arbitratu mutare genus adjectivi: ut si dixeris, *Durum corticem*, poteris etiam de eodem loqui, pergens dicere, *eandem corticem esse & amaram.*

Ut autem genera nominum ad amassim calleas, hi sequentes canones tibi summā diligentia imbibenda sunt, quos & *Guliel. Lilio* Anglo acceptos referre debes.

GUILIELMI LILII

Regulæ generales propriorum.

Mascula
sunt no-
mina i-
vorum,
virorum,
Fluvio-
rum.
mensium,
Veneoz
rum.

Feminis
na Deos
rum, Mu-
lierum,
Urbium,
Regio-
num,
Insulas
tam ex
ceptio.
etiam
* Hippo
eqam*

Reate,
Ceré.
Appellar
Horum
femina.
Rectius
q; legent
hias pi-
bus, vi-
naster
nomina
Volu-
cru n.
Ferarum,
Piscium
Exceprio
generalis.
ide ap-
pellativis

Propria que maribus tribuuntur, mascula dicas:
Ut sunt divisorum; Mars, Bacchus, Apollo: virorum;
Ut, Cato, Virgilius: fluviorum; ut, Tybris, orontes:
Mensum, ut, Oðtober: ventorum, ut, Libs, Notus, Auster:

De Fœmininis.

Propria fœmineum referentia nomina sexum,
Fœmineo generi tribuuntur: sive deatrum
Sunt; ut, Juno, Venus: mulierum; ceu, Anna, Philotis:
Urbium; ut, Elis, Opus: regionum; ut, Gracia, Persis:
Insula item nomen; ceu, Creta, Britannia, Cyprus.
Excipienda tamen quædam sunt urbium; ut ista
Mascula, * Sulmo, Agragæ: quædam neutralia, ut * Argos,
Tibur Prænesti: q; genus Amcur quod dat utrumque.

Regulæ generales Appellativorum.

Appellativa arborum erunt muliebria; ut, alnus,
Cupressus, cedrus. Mas * spinus, mas oleaster:
Et sunt neutra, filer, suber, ibus, robur, acerq;

Epicœna

Sunt etiam Volucrum; ceu, passer, birundo: ferarum;
Ut Tigris, Vulpes: q; piscium; ut, ostrea, cetus,
Dilla epicœna: quibus vox ipsa genus feret aptum.
Attamen eis * cunctis qua diximus ante, notandum,
Omne quod exit in um, seu Gracum sive Latinum,
Esse genus neutrum, sic invariabile nomen.
Sed nunc de reliquo, qua Appellativa vocantur,
Aut quo sunt ianquarn Appellativa, ordine dicam:

Nam

*Nam genus his semper dignoscitur ex genitivo,
Infrā ut monstrabit specialis regula triplex.*

Prima regula specialis.

Nomen non crescentis genitivo, *ceu, caro carnis,*
Capra capra, nubes nubis, genus est muliebre.

Regula
specialis
prima.

Quoniam Lilius noster genus nominum appellativorum ex genitivo dignoscendum docet, admonendi hoc loco sunt pueri, hanc primam regulam esse omnium nominum appellativorum non crescentium in genitivo; cuius generis sunt omnia primæ et quartæ inflexionis; & secundæ etiam, præter paucula quædam, quæ infrā in tertia regula ex cepta reperies.

Pertinent etiam ad hanc classem pleraque tertiae declinationis: cuiusmodi sunt, *Labes, labis, pestes pestis;* *vis, genitivo vis;* *mater, matris;* *caro, carnis.*

Masculina excepta ex non crescentibus.

Mascula nomina in a dicuntur multa virorum:
Ut scriba, assecla, scurra, *&* tabula, lixa, lanista.
Mascula, Græcorum quo^t declinatio prima
Fundit in as*dy* in es*dy* ab illis quo^t per a finit:
Ut, satrapas, satrapaz, * athletes, athleta. Leguntur
Mascula item, verres, natalis, aqualis: ab ase.
Nata, ut centussis: conjugē lienis, *&* orbis;
Callis, caulis, follis, collis, mensis, *&* ensis,
Fustis, funis, panis, penis, crinis, *&* ignis,
Cassis, fascis, terris, sentis, piscis, *&* unguis,
Et vermis, vellis, postis; societur *&* axis.
Mascula in er, ceu venter: in os vel us ut, logos, annos.

I nomi-
na viro-
rum in a
2 in as*dy*,
es, & a,
primæ de-
clinat.,
Græco-
rum.
* Sic Pe-
eta, Ce-
meta Bi-
bliopota-
g Verbas
&c.
In er, ceu,
& us.

Fœminina non crescentia

Fœminei generis sunt mater, humus, domus, alvus,
Et colus, *&* quarta pro fructu fucus, uetus,

Fœmin.
excepta
in er, os,
Porticus, & us.

NOMEN.

14

² *Poricus*, atque tribus, *socrus*, *nurus* *germanus*, *idus*:
Huc annus addenda est, *buc mystica annus Iacobii*:
His jungas os in us vertentia Graca; *papyrus*, *lvs*; *dec*:
Antidotus, *cossus*, *diphthongus*, *bysfus*, *abyssus*,
Cbrystallus, *synodus*, *sapphirus*, *eremus* *Arctus*,
Cum multis aliis, que nunc perscribere longum est.

Neutra non crescentia.

Neutrum nomen in e, si gignit is, ut mare, rete:
Et quet in on vel in um fiunt; *ut barbiton, ovum*.
Est neutrum hippocampus genus, & *neutrum cacoethes*,
Et virus, pelagus: neutrum modo, mas modo vulgus.

Dubia non crescentia.

Ineerti generis sunt talpa, & dama, canalis,
Halcyonis, finis, clunis, restis, penus, annis,
Pampinus, et corbis, linter, torquis, specus, anguis,
Pro morbo fucus fici dahs, atque phaselus,
Lecithus, ac atomus, grossus, phatus, et paradisus.

Communia non crescentia.

Compositum à verbo dans a commune duorum est:
Grajugena à gigno, *agricola* à colo, id advena monstrat
A venio: *adde senex, auriga, et verna, sodalis*,
Vates, extorris, patruelis, perque duellis,
Affinis, juvenis, restis, civis, canis, hostis.

Secunda regula specialis.

Nomen crescentis penultima si genitivū
Syllaba acuta sonat, velut hac pietas pietatis,
Virtus virtutis monstrant, genus est muliebre.

Huc spectant quæ acutunt penultimā genitivi crescen-
tis: quæ sunt omnia quintæ inflexionis, præter *Fides*.

Omnia item monosyllaba, præter *Vix*. Reliqua omnia sunt tertiz declinationis: ut sunt omnia definitiva.

Excipe
Puer.
peza.

Regula
specialis
Secunda
accutantur.

C	ut	Halec, halfcis.
In	ut	Delphin, inis,
An		Titan, anis,
In	ut	Infans. antis
Ans		Quadrans,
Ens	ut	Continens, entis
Uns		Triens,
		Decuns, decuncis.

In *er* longum, quæ Græcis per se scribantur : ut, Character, crater, stater, soter, èris.

Latina in *er* ad tertiam regulam pertinent: quare Mullier haud rectè in hac classe collocatur.

Inx	ut	Syrinx, ingis.
Anx		Phalanx, angis.
In	ut	Deunx, uncis.
Vnx		Septunx,
Ons	ut	Effrons, ontis.
		Bifrons,
Ors		Cohors, ortis.
		Consors,

Præterea in *o* Latina, quæ ônis & ênis habent in genitivo: ut, Lectio, ligo, spado, ônis; Anio, ênis.

Præter paucula gentilia, quæ ad tertiam regulam pertinent: ut, Macedo, Brito, Saxo, Vangio, Lingo, ônis.

In *al* neutra: ut, Vestigal, animal, âlis. Cætera in *al* sunt tertia regulæ.

In *en*, quæ ênis habent in genitivo: ut, Lien, Siren, ênis. Cætera sunt tertia regulæ.

In *er* Græca, quæ retinent *e* in genitivo: ut, Damon, Ladon, Simon, Trion, ônis.

Quædam variant: ut, Orion, Edon, Egeon, ônis & ônis. Cætera sunt tertia regulæ.

In *er* Latina: ut, Laquear, exemplar, calcar, âris: præter Jubar, nectar, âris; hepar, hepatis.

In *or* Latina: ut, Amor, timor, uxor, ôris. *decor*. ôris. *Arbor*, *clau*, *candor*, *ad*, *clamor*, *SM*, *Udaber*.

ut Arbor, marmor, æquor, ador, robor, &c. ὄρις. Et Græca quoque nonnulla : ut, Rhetor, Hector, Nestor, Sten-tor, &c. ὄρις.

In *as* Latina : ut, Majestas, lenitas, humilitas, humi-nitas, &c. ἀτις. Excipe, Anas, anatìs ; & Græca quædam: ut, Lampas, monas, trias, decas, ἄδις.

In *es* Latina aliquot : ut, Quies, magnes, locuples, ἔτις; Merces, hæres, cohæres, ἔδις.

Accedunt his etiam Græca quædam: ut: Lebes, tapes, Dares, Chremes, ἔτις.

In *is*, que faciunt ītis, īnis, & īdis * in genitivo : ut, Samnis, Quiris, ītis : Salamis, Trachis, īnis : Psophis, Crenis, īdis, Cætera sunt tertiae regulæ.

In *as* Latina : ut, Custos, ὄδις : Nepos, ὄτις. Præter Compos, impos, ὄτις.

Et Græca quæ retinent ~ in penultima genitivi : ut, Heros, Minos, ὄις, Rhinoceros, ægoceros, ὄτις.

In *us* quæ mittunt genitivum singularem in ūtis, ūdis ūris, ūntis : ut, Salus, palus, tellus, † Opus. Præter unam vocem, Pecus pecūdis.

Huc pertinent et comparativa neutra in *us* : ut, Sanctius, probius, melius, pejus, ὄρις.

In *ax*, tam Latina quam Græca : ut, Limax, fornax, thorax, Phæax, audax, bibax, ἄκις.

Excipe Græca quædam appellativa et gentilia : ut, Abax, storax, styrax, similax, colax, corax, dropax, Pharnax, Candax, ἄκις: Sypfax tamen variat ἄκις, & ἄκις.

In *ex* paucula quædam: ut, Vervex, ἔκις; Vibex, īekis; Exlex, ἔγις; Alex, alēkis.

Reliqua in *ex* ad tertiam regulam referenda sunt.

In *it* Latina & Græca : ut, Lodix, radix, cornix, spadix, scelix, phoenix, perdix, coturnix, &c. īcis. Et verbalia omnia in *tit*: ut, Victrix, nutrix, motrix, lotrix, &c. īcis. Cætera pertinent ad tertiam regulam.

In *or* substantiva & adjectiva : ut, Celox, velox ὄκις. præter Cappadox, ὄκις; Allobrox, ὄγιss; & quædam alia

Pyrois
antis.

† Proci-
vitate
Locr.

In ux: ut, Polliux, pollucis. Cætera sunt tertiae regulæ.

In yx : ut, Bombyx, bombycis: Bebryx autem variat
Bebrycis. Cætera ad tertiam regulam relegari debent.

In s Greca, præcedente p : ut Hydrops, Cyclops,
conops, Cercops, opis. Reliqua in ops ad tertiam regu-
lam referenda sunt.

Masculina excepta ex acutè crescentibus.

Mascula dicuntur monosyllaba nomina quædam,
Sal, sol, ren, &c. splen, Car, Ser, vir, vas, vadis, us, mas,
Bes, Cres, præs, & pes, glis, gliris habens genitivo a
Mos, flos, ros, & Tros, inus, dens, mons, pons, simul & fons,
Seps pro serpente, grips, Thraex, rex, grecus, & Phryx.
Mascula sunt etiam polysyllaba in n; ut, Acarnan,
Lichen & delphin : & in o signantia corpus,
Ut leo, curculio : sic senio, ternio, sermo.

Mon-
syllaba
quædam.

Polysyl-
laba.
inn & o.

In er, or,
& os.

Mascula in er, or, & os; ceu, crater, conditor, heros:
Sic torrens, nefrens, oriens, cum pluribus in dens:
Quale bidens, quando pro instrumento reperitur:
Adde gigas, elephas, adamas, Garamas, rapetum,
Atque lebes, Cures, magnes, unumq, meridi-
es nomen quintæ: & quæ componuntur ab asse:
Ut dodrans, semis: jungantur mascula, Samnis,
Hydrops, nycticorax, thorax, & mascula vervex,
Phœnix & bombyx pro vermiculo. Attamen ex his
Sunt muliebre genus, Syren, &c., soror, uxor.

Neutra excepta ex acutè crescentibus.

Sunt neutralia & hæc monosyllaba nomina, mel, fel,
Lac, far, ver, cor, as, vas vasis, os ossis & oris.
Rus, thus, jus, crus, pus. Et in al polysyllaba in ar, &c.
Ut, capital, laquear. Neutrūm hæc & muliebre.

neut mel,
fel, lac,
&c.
& in al,
ar, poly-
syllaba,
Halæt.

Dubia acutè crescentia.

Sunt dubia hæc Python, scrobs, serpens, bubo, rufidens, grus,
Perdix, lynx, lymax, stirps pro trunco, pedis & calcis:
Addæ dies numero tanum mas esto secundo.

Com-

Communia acutè crescentia.

Sunt commune, Parent, autorque, infans, adolescent,
Dux, illex, heres, exlex; à fronte creata,

Urbifrons: custos, bos, fur, sus, atque sacerdos.*

*Sic La.
tro.

Tertia & ultima regula specialis.

Tertia
regula
specialis.

Nomen, crescentis penultima si genitivi
Sit gravis, ut sanguis genitivo sanguinis, est mar.

Huc spectant penultimam genitivi crescentis gravantia, cuius generis sunt paucula illa secundæ declinationis, de quibus suprà meminimus; videlicet, Sacer, gener puer, ēri; Adulter, adulteri; Presbyter, ēri.

Composita à viri: ut, Levir, Triumvir, Decemvir, Centumvir, īri.

Composita item à gero & fero: ut, Armiger, claviger, caducifer, lucifer, ēri: et adjectiva quædam: ut, Tener, dexter, prosper, ēri, Satur, ūri. Spectant huc et Græca omnia neutrius generis in a: ut, Poëma, dogma, sophisma, ænigma, ātis.

In yr item Græca: ut, Martyr, martyris; Pfithyr, pfithyris.

Omnia item in ur Latina: ut, Augur, murmur, furfur, ci ui, ūris.

In ut etiam omnia: ut, Caput, capitis; Occiput, occipitis.

Præterea in o Latina omnia, præter illa que superiùs excipiuntur: ut, Imago, sartago, ordo, cardo, īnis.

In l: ut, Hannibal, īlis; mugil, īlis; Consul, Präful: ūlis.

In en: ut, Pecten, tibicen, carmen, crimen, īnis.

In on Græca, que suntant o parvum in penultima genitivi singularis: ut, Canon, dæmon, architecton, Philemon, ònis.

In or Latina et Græca: ut, arbor, aquor, marmor, pantocrator, apator, òris.

In os: ut, Anas, anatís.

Et Græca: ut, Areas, chilias, hebdomas, enneas, ädis.
 In es Latina: ut, Fomes, limes, itis, præses, deses, idis.
 In is Latina et Græca: ut, Sanguis, pollis, inis; Ty-
 rannis, paropis, idis.

In ar Latina et Græca: ut, Jubar, compar, nectar, bac-
 char, äris,

In er Græca: ut, Aer, æther, ēris.

In s præcedente consonante, tam Latina, quam* Græ-
 ca: ut,

{ Princeps,	{ cipis;	{ Aethiops,	{ öpis;
{ Hyems,	{ emis;	{ Arabs,	{ äbis;
{ Inops,	{ öpis;	{ Chalybs,	{ ybis.

* Excipe
quasi in
P.

In os Latina: ut, Compos, ötis.

In us Latina et Græca: ut, Pecus, decus, öris; Vel-
 lus, vulnus, ēris; Tripus, Oedipus, ödis.

In ax Græca: ut, Abax, storax, colax, climax, äcis.

In ex Latina: ut, Index, vindex, carnifex, armipex, icis

In ix Latina, et Græca: ut, Varix, fornix, calix, icis;
 Mastix, igis.

In ox Latina et Græca: ut, Präcox, Cappadox, öcis;
 Allobrox, Polyphllox, ögis.

In ux Latina: ut, Conjux, conjugis, Redux, reducis.

Denique in yx Græca: ut, Onyx, Sardonyx, Ceryx,
 Eryx, ychis.

Femin. excepta ex graviter crescentibus.

Foemine generis sit hyperdissyllabon in do,
 Quod dinis; arque in go, quod dat gnis in geminivo.

Id tibi dulcedo faciens dulcedinis, idque

Monstrat compago compaginis: adjice virgo,

Grando, fides, compes, teges, dy seges, arbor, hyemsque.

Sic Baccar, sindon, Gorgon, icon et Amazon, et Musæ.

Græcula in as vel in is finita: ut, Lampas, Iaspis,

Cassis, cuspis; in us vox una pecus pecudis dans;

His forfex, pellec, carex, simul atque supellex,

Appendix, histrix, coxendix, adde filixque.

Hyperdissyl-
labon in
do & go.

Gemina in
as & is.

Neutra

Neutra excepta ex graviter crescentibus.

Es neutrale genus signans rem non animatam, (dans;
Nomen in a; ut problema: en; ut omen: ar; ut iubar; ur;
Ut jecur: us; ut onus: put; ut occiput. Attamen ex his
Mascula sunt, pedēn, furfur: sunt neutra, cadaver:
Verber, iter, suber, pro fungo tuber, & uber,
Gingiber, & laser, cicér, & piper, atq; papaver,
Et siser, atq; filer. Neutra aquor, marmor, adorg;
Atque pecus, quando pecoris facit in genitivo.

Dubia ex graviter crescentibus.

Sunt dubii generis, cardo, margo, cinis, obex,
Pulvis, adeps, forceps, puinex, ramex, anas, imbræx:
Addè culex, natrix, & onyx cum prole silexq;
Quamvis hæc melius vult mascula dicier usus.

Communia ex graviter crescentibus.

Communis generis sunt ista, vigil, pugil, exul,
Presul, homo, nemo, martyr, Ligur, augur, & Arcas,
Antistes, miles, pedes, interpres, comes, hospes;
Sic ales, præses, princeps, aiceps, eques, obses:
Atque * alia à verbis quæ nomina multa creantur,
Ut Conjur, judec, vindic, opifex, & artifex.

Regula Adjectivorum generalis.

Adjectiva unam duntaxat habentia vocem,
Ut felix, audax, retinent genuss omne sub una:
Sub gemina si voce cadant, velut omnis & omne,
Vox commune duūm prior est, vox altera neutrum:
At si tres variant voces, sacer ut sacra sacram:
Vox prima est mas, altera fæmina, tertia neutrum.
Ali sunt quæ flexu prop̄ substantiva vocares,
Adjectiva tamen naturā usuq; reperta:
Talia sunt pauper, puber, cum degener, uber,
Et dives, locuples, hospes, comes atq; superstes;
Cum paucis aliis, que lelio justa docebunt.

Hac proprium quendam sibi flexum asciscere gaudent;

Campester, volucer, celeber, celer, atq; salubris;

Junge pedestre, equester, & acer: Junge paluster,

Ac alacer, sylvestre. At hac tu sic variabis;

Hic celer, bac celoris, neutro hoc celere: Aut aliter sic, terminatio.

Hic atq; bac celoris, rursum hoc celere est tibi neutrum.

Sunt quæ deficiunt genere adjectiva notanda,

De quibus atq; aliis alibi tibi mentio fiet.

w. 3 terminatio

ti 3 articulus, or

3 articulus & 2

DE DECLINATIONE.

Declinatio est variatio dictionis per casus. Sunt autem declinationes numero quinque.

Prima declinatio complectitur quatuor terminaciones:

A, { ut { Mensa; } { Es, } { Anchises;

As, { Aeneas; } { E, } { Penelope.

Porrò Græca sunt { *As*, } { Thomas.

Es, } finiuntur: ut { Anchises.

omnia quæ in *E*, } Phœbe.

Decli-
nationes
nominum
Prima
nomi-
num de-
clinatio-

Sunt qui huc addunt Hebræa quædam in *an*: ut Adam, Adæ, Abraham, Abrahæ. Quæ tamen melius ad Latinorum formam redacta, ad hunc modum inflexeris; Adamus, Adami, Abrahamus, Abrahami.

As, accusativum in *am* et in *an* facit, ut, Aeneas, Aeneus. *As*. *am*, vel Aenean: vocativum in *a*; ut Aeneas, Anea.

Es, in accusativo *en* sumit; ut Anchises, Anchisen: in *es*. *vocativo et ablativo e* vel *a*, ut Anchise, vel Anchisa.

E, genitivum in *es* mittit, dativum in *e*, accusativum *e*, in *en*, vocativum et ablativum in *e*: ut,

Nom. { Penelope, } Acc. { Penelopen,

Gen. { Penelopes, } Voc. { Penelope,

Dat. { Penelope, } Abl. { Penelope.

As in genitivo nominum Latinorum interdum repe- *As* in ritur ad Græcorum imitationem: ut Paterfamilias, *G.* Filius-familias. Id quod veteres observabant in multis aliis. Ennius; Dux ipse vias.

Livius Andronicus; Mercurius, cumque eo filius La-
sonas, pro Latona. Sic Nævius; Filii terræ, pro terra.
Virgilius; Nec aurâs, nec sonitus memor.

Aulai, & Piætæ, atque id genus alia, priscis relinquimus.
Genitivus pluralis interdum Syncopen admittit: ut,
Æneadum, Grajugenam; pro Æneadarum, Grajigenarum.

Hæc dativos et ablativos plurales mittunt in abus:
Dea, mula, equa, liberta, ambae, duæ, abnos.

Hæc vero tam in is, quam in abus: Filia, filiis vel fi-
liabus; Nata, natis vel natibus.

SECUNDA DECLINATIO.

Secunda de-
clinatio.

S	Ecundæ declinationis terminationes sunt a- pad Latinos quinque;	Er,	Aper.
		Ir,	Vir.
		Ur,	Satur.
		Us,	Dominus.
		Um,	Templum.
Et Græcorum,	Os,	Delos,	
		On,	Ilion.
		Eus,	Orpheus.

Attica in os genitivum in e mittunt, accusativum in
on: ut, Androgeos, Androgeo. Accus. Androgeon.

Quædam Græca contracta in us, vocativum formant
in u: ut, Panthus, ò Panthu: Oedipas, ò Oe-^upū.

Notabis et Latina quædam, tam in us quam in e mit-
tere vocativum singularem: ut Agnus, vulgus, lucus,
fluvius, chorus, populus pro natione.

Eus, genitivum format in ei vel eos, dativum in ei, ac-
cusativum in ea, vocativum in eu: ut, (pheon.

Nom. Orpheus. (pheos. Acc. Orpheus. Ovid. Or-
Gen. Orphæi vel Or- Voc. Orpheu.

Dat. Orphæi. Abl. Orpheo.

Notanda sunt deniq; Deum, Deorum.
syncopationes illæ, Virum, pro Virorum.

Item

NOMEN.

23

Item anomala illa Ambo & Duo; quas duas voces Po-
eta etiam in accusativo Masculinas usurpant: ut,
Virg. Si duo præterea tales Idea tulisset Terra viros.
Hor. Nè vos titillat gloria, jure jurando obstringam ambo.
Cic. in Phi. secund. Præter duo vos, nemo sic loquitur.

TERTIA DECLINATIO.

Tertia declinatio admodum varia est: cujas diffi-
ciliores dumtaxat casus hoc loco attingemus.

Quorundam accusativi flechtuntur tantum in *im*; ut,
Vim, ravim, tuissim, sicutim, magudarim, amussim, Cha-
rybdim.

Accusati-
vus sin-
gularis.

Sic & quorundam fluviorum accusativi: ut, Tybrim,
Ararim.

Quædam accusativos flectunt in *im* & in *em* commu-
niter: ut, Buris, pelvis, clavis, securis, puppis, tor-
quis, tarris, restis, febris, navis, bipennis, aqualis, *im*
vel em.

Ablativus regulariter in *e* desinat: ut, Pectus, salus: Ablati-
vus
Ablativo Pectore, salute.

Propria nomina adjectivis similia ablativos in *e* na-
tunt: ut Felice, Clemente, Juvenale, Martiale, &c.

At neutra desinentia in *al*, *ar*, & *er* ablativum magna
ex parte mit- { Vectigal, { Vectigali,
tunt in *i*: ut, { Calear, { Ablat. { Calcar,
Mare. Mari.

Ablativus tete a nominativo ratis est: non a nomina-
tivo rete. Par, cum cumpōsit, tam e quam i habet ut,
Par, compar: ablativo pare, compate, vel ri.

Hæc tamen e retinent, Far, hepar, tubar, nectar, gan-
sape, præsepe: { Soracte, { Soracte,
Et hæc propria, { Prænestine, { Ablat. { Prænestine
Reate.

Festorum nomina, quæ tantum pluralia sunt, geni-
tivum interdum in *orum* mittunt ut, Agonalia, Vinalia
Genitivo Agonaliorum, Vinaliorum.

Festio[n]s
nomina.

Inter-
linea.

Interdum autem in *im*: ut *Floralia, Feralia; genitivo, Floralium, ferālium.*

Aliquando vero tam in *orum* quam in *im*: ut *Parentalia, Saturnalia; genitivo Parentaliorum, Saturnaliorum vel ium.*

Dativos vero & ablativos in *bis*: ut *Saturnalibus, Bacchanalibus; præter Quinquatriis, quod juxta secundam declinationem format prædictos casus.*

Mēnīam nomina in *er* vel *is*, ablativum in *i* solum mittunt: ut *September, Aprilis: ablativo Septembri, Apelli.*

Quorum accusativus in *im* tantum definit, iis ablativus exit in *i*, ut *Situm, tuſum: ablativo ſiti, tuſi.*

Adjectiva, quæ nominativum in *is* vel *er* & *e* neutrum faciunt, ablativum mittunt in *i* solum: ut, *Fortis, molliſ, dulcis; ablativo Forti, molli, dulci.*

Sic *Acer, acris acre; ablativo acri.*

Licer Poetæ, interdum metri causa, *e* pro *i* usurpent.

Cetera adjectiva rām in *e* quam in *i* mittunt: ut *Capax, duplex; ablativo capace, duplice vel ci.*

Præter pauper, degener, uber, ſospes, hospes, quæ in *e* tantum faciunt ablativum.

Comparativa etiam bifariām faciunt ablativum: ut *Melior, doctior; ablativo Meliore, doctiore, vel ri. Similiter & substantiā quædam: ut Ignis, amnis, anguis, ſupellex, unguis, vefis; ablativo e vel i.*

Rariū etiam Civis, Abla- Cive vel civi.

Rarius etiam Arpinas, tivo Arpinatē vel ti.

Et sic de ceteris id genus gentilibus. Denique ad eundem modum ablativos formant, quorum accusativi per *em* & *im* finiunt: ut, *puppis, navis; ablativo puppe, nave, vel vi. & Verbalia item in trix: ut, Victrix, altrix, ablativo Victrice, altrice, vel ci.*

Neutra quorum ablativus singularis exit in *i* tantum, vel in *e* & *i*, nominativum pluralemittunt in *is*; ut *Molli, duplice vel ci; nominativo plurali, Mollia,*

Mollia, duplicita. Præter libera, plura, vel pluria, aplustra
vel aplustria: sic comparativa; ut, Meliora, fortiora, do-
ctoria, priora.

Ex ablativis in *i* tantum, vel in *e* & *i*, fit pluraliter
genitivus in *ium*: ut, Utili, utilium, puppe, vel *pi* pup-
pium, præter Majorum,
comparativa: ut Meliorum. Item præter ista, Sup-
plicum, complicum, strigilum, artificum, vigilum, ve-
terum, memorum, pagilam, inopum. At plus plurium
format.

Sunt & quæ Syncopen aliquando admittunt: cuius-
modi sunt, Sapientum pro sapientium, serpentum pro
serpentium.

Quando nominativi singulares duabus consonanti-
bus finiuntur, genitivi plurales exeunt in *ium*: ut, Pars,
urbs, falx, glans, trabs, merx; genitivo plurali Partium,
urbium, falcium, glandium, trabium, merciam.

Excipe Hyemum, principum, participum, munici-
pium, forecipum, inopum, coelibum, clientum, &c.

Ubi in nominativis & genitivis singularibus reperiun-
tur pares syllabæ, genitivus pluralis exit in *ium*:

ut { Collis, { Collium
{ Menfis, { Menfium, { Adde istis,
Auris, Aurium.

Litiu*m*, ditium, virium, salium, manium, penatium.

Excipe tamen Canum, panum, vatum, juvenum, o-
pum, apum, &c.

As format affuum: Mas Marium: Vas, vadis, vadium:
Nox noctum: Nix nivium: Os ossium: Faux faucium:
Mus murium: Caro carnium: Cor cordium. Altuanum
ab ales, assumit *u*.

Boum anomalum est, ut etiam bobus vel bubus.

Quorum genitivi plurales definunt in *ium*, accusati-
vum formant per *es* & *eis* diphthongum: ut, Partium,
omnium; Partes, omnes vel *eis*.

(Græco fonte derivata pleraque, quando juxta lingue

Geotli-
vus &
plurallis.

Ac uti-
tate plu-
rallis.

Græco-
rum us-
us plu-
rallis.

sunt morem variantur, genitivam miscant in *os*: ut, Titān, Pan, Daphnis, Phyllis: genitivo Titānos, Panos, Daphnidos, Phyllidos: dativum verò in *i* breve: ut, Titani, Pani, Daphnidi, Phyllidi: accusativum in *a*, nisi sint neutrius generis in *a* non terminata: ut, Pana, Phyllida, Amaryllida, Orphea.

Is tamen & *ys* per *os* purum declinata in genitivo, accusativum faciunt, & nominativi mutatā in *n*: ut,

Tethys, Tethyos,

Decapolis, lios,

Genesis, fios,

Metamorphōsis, fios.

Tethyn.

Decapolin.

Genēsin.

Metamorphōsin.

Sunt quæ duplēcē genitivum faciunt: alterum in *os* non purum, alterum in *os* purum. Atque hæc pro genitivorum ratione duplēcē quoque accusativum formant; alterum in *n*, alterum in *a*: ut, Paris, genitivo Paridōs & Parios, accusativo Parida & Parin: Themis genit. Thēmidos & Themios, accus. Themida & Themēn.

Fœminina in *ō*, genitivum in *ūs*, & accusativum in *ō* inittunt:

$\left\{ \begin{array}{l} \text{Sapphō, Sapphūs,} \\ \text{ut, } \left\{ \begin{array}{l} \text{Mantō, Mantūs,} \\ \text{Cliō, Cliūs,} \end{array} \right. \end{array} \right\}$	$\left\{ \begin{array}{l} \text{Sapphō.} \\ \text{hanc } \left\{ \begin{array}{l} \text{Mantō.} \\ \text{Clijō.} \end{array} \right. \end{array} \right\}$
--	--

Vocati.
vus.

Vocativus nominativo magna ex parte similis est; in nonnullis tamen à nominativo abjicitur &: ut, Pallas, Pallantis; Theseus, Theseos; Tethys, Tethyos; vocativo ḍ Palla, Theseu, Tethy.

$\left\{ \begin{array}{l} \text{Phyllis, Phyllidos,} \\ \text{Alexis, Alexios,} \\ \text{Achilles, Achilleos,} \end{array} \right\}$	$\left\{ \begin{array}{l} \text{Phyllī.} \\ \text{Vocativo } \dot{\text{o}} \text{ } \left\{ \begin{array}{l} \text{Alexi.} \\ \text{Achille.} \end{array} \right. \end{array} \right\}$
--	--

Græca
neuteria
A.

Neutra singularia in *a* Græca sunt: ut, Problema, poēma: quæ veteres juxta Latinam quoque formam declinabant, additâ syllabâ *um*: ut, Hoc problematum, hoc poematum.

Quorum dativi & ablativi plurales adhuc in frequen-
tiore usu sunt: ut, Problematis, poēmatis.

QUAR-

NOMEN.

27

QUARTA DECLINATIO.

Quartæ declinationi nihil ferè difficultatis inest, Quarta
declina-
tio nomi-
num. nam duas tantum sortitæ terminations in recto singulari; nempe *us* & *u*: ut, Manus, genu.

Veteres à nominativis Anus, tumultus, ornatus, dixerunt Anuis, tumulti, ornati, in genitivo: ut, Teren. *Eius anuk causâ. Idem. Nibil ornati, nihil tumultus.*

Dativus *ui* habet, & interdum etiam *u*: ut, Fructu, Dative
singula-
rū. concubitu: rarius fructu, concubitu.

Virgilius, *Quod neque concubitu indulget.*

Terent. *Vestitu nimis indulges.*

Curruum autem pro curruum Synæresis est; ut & in aliis declinationibus fieri solet.

Iesus, in accusativo Iesum habet; in reliquis verò i. s. casibus ubique Iesu.

Hæc dativum & ablativum pluralem in *ibus* formant; Dative
& abla-
tivus plu-
rales. Acus, lacus, artus, arcus, tribus, fucus, specus, quercus, partus, portus, veru, *ibus*.

Cætera omnia in *ibus*: ut, Fructibus, festibus, manibus, motibus.

QUINTA DECLINATIO.

Quinta declinatio genitivum, dativum & ablativum pluralem in paucioribus sortita est, Quinta
decima-
tio nomi-
num. quænammodum infra in Heteroclitis fusius tradetur.

Olim juxta hanc declinationem flectebantur quædam nomina tertiae inflexionis: ut, *Plebes, plebei.*

Genitivus hujus declinationis olim etiam in *es, it, & e*, exibat.

Cicero; *Eques verò datus illius dies pœnas.*

Virgilius; *Munera letitiamque dii.*

Salustius; *Vix decimâ parte die reliquâ.*

Cæteram, præter ista quæ jam diximus, notabis enim diligenter ea nomina quæ a Grammaticis Heteroclita dicuntur. Hæc partim variâ probatorum, audierum lectione, apartim sequentibus regi non disceere licet.

DE NOMINIBUS
HETEROCLITIS.

Rob. Robinson.

Hetero-
clita quæ
sunt.

Que genus aut flexum variant, quæcumque novatio
Ritu deficitur, superanteve, Heteroclita sunt.

Variantia genus.

1 Fem.
2. Neut.
3. Plural.

Hæc genus ac parvum flexum variaria certis,
Pergamus infelix urbs Troum, Pergama gignit;
Quod, nisi plurali caret, facit ipsa supplex:
Singula foemineis, neutris pluralia gaudent.

4 Neut.
5. Ind.
& neut.
6. Plural.

Dat prior his numerus neutrū genus, alter utrumque,
Rastrum cum fræno, filum, simul atque capistrum,
Argos item q̄ cœlum sunt singula neutra: Sed audi,
Mascula duntaxat cœlos vocitabis q̄ Argos;

7 Fem.
8. Neut.
9. Plural.
Excep.

Fræna sed q̄ frænos, quo pæcto q̄ catæra formant.
Mundinum, q̄ hinc epulum, quibus addito balneum q̄ hæc
Neutra quidem primo, muliebria ritè secundo: (sunt)
Balnea plurali Juvenalem constat habere.

5 Masc.
6. Fem.
7. Plural.
8. Neut.
9. Plural.

Hæc maribus dantur singularia, plurima neutris,
Menatus, atque sacer mons Dindymus, Iffinatus, atque
Tartara, Taygetus, sic Tenera Massica, q̄ altus
Gargarus. At numerus genus his dabit alter utrumque,
Sibulus, atque jocus, locus, q̄ campanus Avernus.

Defectiva.

Quæ sequitur manca est numero, casuue, propago.

Aptōta.

Aretas
Iu. t.
m. are
Euanin
Ariagn
cesar.

Quæ nullum variant casum; ut, fas nil, nihil, instar:
Multæ sy in u simul i; ut sunt hæc, cornuque, genuque:
Sic gummi, frugi; sic Tempe, tot, quot, q̄ omnes
A tribus ad centum numeros, Apt̄a vocabis.

Mons-

Monoptota.

*E*sque Monoptotor nomen, cui vox cedit unus,
*C*eu noctu, natu, iussu, iniussu, simul astu,
*P*romptu, permisso : plurali legitimus astus;
*L*egimus inficiam, sed vox ea sola reperta est.

2. *Mono-*
proto-
fusus quo-
unico in
obliquo
repre-
sentur.
 3. *Dip-*
tota quo-
duobus
casibus.

Diptota.

*S*unt Diptota, quibus duplex flexura remansit:
*U*t fors forte dabit sexto, sponte quoque sponte;
*S*ic plus pluris habet, repetundarum repetundis;
*J*ugbris *dy* sexto dat jugere, verberis autem
*V*erbere, suppetia quarto quoque suppetias dant;
*T*antudem dat tantidem, simul imperis hoc dat
*I*mpe: junge vicem sexto vice; nec lego plura.
*V*erberis atque vicem, sic plus, cum jugere, cunctos
Quatuor hæc numero casus tenuere secundo.

Triptota.

*F*rigis et diliosis ~~want nominat & want: casu.~~
uir *T*res quibus inflectis casus, Triptota vocantur:
want *U*t precis atque precem, petit *dy* prece blandus amicam;
ab lat *S*ic opis est nostra fer opem legis, atque ope dignus:

4. *Tripli-*
tota quo-
tribus
casibus.

*A*t tantum recto frigis carer, *dy* ditionis:
*I*ntegra vox vis est, nisi desit forte dativa:
*O*mnibus his multius numerus prior, integer alter.
*Q*ua referunt, ut qui: qua percontantur, ut ecquis:
*E*t qua distribuunt; ut, nullus, neuter, *dy* omnis:
*I*nfinita solent his jungi; ut, quilibet, alter:
*Q*uinto hac sape carent casu; *dy* pronomina, præter
*Q*uartuor hæc infra, nostri, nostras, meus, *dy* u.

mod *Rati* *lineis* *Inde*
3. Diph *bus* *want* *in* *2. tri*
4. want *all* *pronominis* *want*
5. Def *tria*
6. In *propi*
a defect
7. pluri
al

*P*ropria cuncta notes, quibus est natura coercens,
*P*lurima nè fuerint: ut, Mars, Cato, Gallia, Roma,
*I*da, Tagus, Lelaps, Parnassus, Bucephalusque.
*H*is frumenta dabis, pensa, herbas, uda, metallaz;
In quibus authorum qua sint placita ipse requiror:
*E*s ubi pluralem retinent hac, est ubi spernunt.

N O M E N.

30

Neutra

singularia

carentia

quibus

casibus

plurali

p. - acut

dete&t.

plural.

3 i cem.

carent;

plural.

Nota.

*Hordea, ferræ, forum, mel, mulsum, defracta, thusque,
Tres tantum similes voces pluralia servant.*

Hesperus & vesper, pontius, limusque, sumusque,

Sic penus & sanguis, sic ether, nemo : sed ista

Mascula sunt numerum vix excedentia primum.

Singula foeminei generis, pluralia raro,

Pubes atqua salus, sic talio cum indole tussis,

Pix, humus, atque lues: stis & fuga ; junge quietem,

Sic cholera atque famæ, bilisque senecta, juventus:

Sed tamen hac, fiboles, labes, ut & omnia quinta,

Treis similes casus plurali sepe tenebunt:

Excipe res, species, facies, aciesque, diesque,

Quas voces numero totas licet esse secundo.

Istis multa solent muliebria nettare ; ut hac sunt,

Stultitia, inuidia, & sapientia, desidia, atque

Id genus innumeræ voces, quas lectio præbet:

Quam tibi præfixam seu certum collige filum.

Rarius his numerum, quandoque sed adde secundum

g. Neutra

carentia

plurali.

Nec licet his neutris numerum deferre secundum,

delicium, senium, leibum, coenumque, salumque,

Sic barathrum, urus, vitrum, viscumque, penumque,

Fusarium, nibilum, ver, lac, gluten, simul halec:

Adde gelu, saluum, jubar. Hic quoque talia ponas,

Quæ tibi si observes, occurrent multa legenti.

Mascul

carentia

singulari

Mascula sunt tantum numero contenta secundo,

Manes, majores, cancelli, liberi, & antæ,

Mensæ profluvium, lemures, fasti, atque minores,

Cum genus assignant natales : adde penates,

Et loca plurali, quales Gabiique, Locrique,

Et quæcunque legæ passim similis rationis.

2 Fecit.

essentia

tingulari

Hæc sunt foeminei generis, manerique secundi,

Exuviae, phaleræ, gratesque, manubia & idus.

Antæ, & inducia, simul infidæque, minæque,

Excubia, nonæ, nuge, tricæque, calendæ.

Quisquilia

Quisquilia, iherma, cuna, dira, exequiaeque,
Feria d̄y inferia; sic primitiaeque, plagaque
Retia signantes, d̄y valvae, divitiaeque;
Nuptia item d̄y lactes: addantur Theba d̄y Athenas.
Quod genus invonias d̄y nomina plura locorum.

3. Neutra-
carentia
singulari

Ratiōs hac primo, plurali neutra leguntur,
Menia, cum tesquis, praecordia, lustra feratum,
Arma, mapalia; sic bellaria, munia, castra;
Funus justa petit, petit d̄y sponsalia virgo,
Rostra disertus amat, puerique crepundia gestant;
Infante sque colunt cunabula; consult exta
Augur: d̄y absolvens superis effata recantat.
Festa Deum poterunt, ceu Bacchanalia, jungi.
Quid si plura leges, licet hac quoque classe reponas.

Redundantia.

Hec quasi luxuriant, variis imitantia formas:
Nam genus d̄y vocem variant, tonitrus tonitrūque.
Sic clypeus clypeum, baculus baculum, atque bacillum,
Sensus d̄y hoc sensum, tignus tignumque, tapetum
Atque tapete tapes, pīndus pīndumque; sinapi,
Quod genus immutans fertur scalarata sinapis;
Sinus d̄y hoc sinum vas lactis, mendaque mendum.
Viscus d̄y hoc viscum, sic cornu d̄y flexible cornum,
At Lucanus ait, Cornus tibi cura sinistri:
Eventus simul eventum. Sed quid moror istis;
Talia doctorum tibi lectio mille ministrat.

Redun-
dancia.

Sed tibi praeterea quedam sunt Græca notanda,
Quæ quarto casu foetum peperire Latinum:
Nam panther panthera creat, crateraque crater;
Cassida cassis habet, sed d̄y aether aethera fundit:
Hinc cratera venit, venit aether;a; sic caput ipsum
Cassida magna tegit; nec vult panthera domari.

2. Nomi-
nativ.
et Acces-
tativis
Oratio
in 2.

Vertitur his rectus, sensus manet, d̄y genis unum:
Gibbus d̄y hic gibber, cucumis cucumer, stipis d̄y stipis

3. Repon-
varianas

Sic cinis atque ciner, vomis vomer, scobis & scobi,
Pulvis item pulver, pubes puber : quibus addes
Portius
Odot.

Que parjunt or & os, honor, & labor, arbor, & adorque ;
Hus & apes & apis, plebs plebis : sunt quoque multa
Accepta à Gracis, geminam referentia formant;
Ut delpin delphinus, & hic elephas elephantus,
Sic congrus conger, Meleagrus sic Meleager,
Teucus item Teucer: Dabu huc & cetera cuncta,
Quæ tibi par ratio dederint & lectio casta.

4. Decli-
nationem
variantia

Hac simul & quarti flexus sunt atque secundi:
Laurus enim lauri facit, & laurus genitivo;
Sic quercus, pinus, pro fructu ac arbore fucus;
Sic colus, atque pensos, cornus quando arbor habetur;
Sic lacus atque domus; licet hac nec ubique recurrent:
Hus quoque plura leges, quæ priscis jure relinquas.

5. Adj.
Adverbium
metaphoræ.

Et quæ luxuriant sunt adjecliva notanda
Multæ, sed in primis quot & haec tibi nomina fundunt
Arma, jugum, nervus, somnus, clivusque, animusque,
Et quot limus haber, quot frænum, & cera, bacillum:
A quibus us simul is formes; ut, inermus inermis:
Rarior ast hilarius, vox est hilariæ bene nota.

~~infamus in se-
m. pro etiam
admodum in amodum. illius effundens effundens. pro-~~

COMPARATIO NOMINUM.

Nom.
nominis com-
paratio.

Comparantur nomina, quorum significatio augeri

minuive potest.

Gradus comparationis sunt tres.

Positivus qui rem sine excessu significat: ut, Albus,

niger, probus, improbus.

Comparativus, qui significationem sui positivi per adverbium magis auget: ut Albior, probior, id est, Magis albus, magis probus. Fit autem regulariter à primo positiivi casu in i, addita syllaba or: ut, ab Amici, padici, fit amieior, pudicior.

Superlativus, qui supra positivum cum adverbio Valde vel Maximè significat

Positivus
gradus.

Comparati-
vus.

Superlati-
vus.

Deci-

Doctissimus, { id est, valde { Doctor.

Justissimus, { vel maximè { Justus.

Fit autem regulariter à primo positivi casu in i, adjectis *s&c simus*: ut, à Candidi, prudenti; fit Candidissimus, prudenterissimus.

Quæ verò positiva in r desinunt, adjecto *rimus* superlativum formant: ut, Pulcher, pulcherrimus; Niger, nigerrimus.

Excipiuntur, Dextimus à Dexter, Maturimus sive Maturissimus ab antiquo Matur.

Sex ista in lis, superlativum formant mutando lis in limus: nempe, Facilis, facillimus: Docilis docillimus: Agilis, agillimus: Gracilis, gracillimus: Humilis, humilius: Similis, similimus.

Quæ derivantur à Dico, loquor, volo, facio, ad hunc modum comparantur: Maledictus, maledicentior, maledicentissimus, à Dico: Magniloquus, magniloquentior, magniloquentissimus, à loquor.

Plautus tamen à mendacioquo, & confidentiloquo, usurpat mendacioqui, & confidentiloqui.

Benevolus, { o { Magnificus, { o .

Benevolentior, { o { Magnificentior, { o .

Benevolentissimus, { o { Magnificentissimus, { o .

Quoties vocalis præcedit us finale, comparatio sit per adverbia Magis & Maximè: ut, Idoneus, magis idoneus, maximè idoneus. Arduus, magis arduus, maximè arduus.

C O M P A R A T I O I N U S I T A T I O R.

Interim acre judicium adhibendum est, ut quæ in legendis authoribus raro occuruant, raro itidem usurpentur.

Cujusmodi sunt quæ sequuntur.

Affiduior, strenuor, egregiuslimus, mirificissimus, plenissimus vel piissimus, ipsissimus.

Perpetuissimus, { Exiguissimus, apud Ovidium.

Tuissimus, { Multissimus, apud Ciceronem.

C O M P A -

Derivata
dico lo-
quor, &c.

Compa-
rato no-
minis in
us patrum

COMPARATIO ANC MALA.

Bonus, melior, optimus. Malus, peior, pessimus.
 Magnus, major, maximus. Parvus, minor, minimus.
 Multus plurimus, multa plurima, multum plus plu-
 rimum. Vetus, veterior, veterinus. Deterior, deterri-
 mus, ab antiquo deter. Nequam, nequior, nequissimus.
 Citrà, citerior, citimus. Intrà, interior, intimus. Infà,
 inferior, infimus. Extrà, exterior, extimus vel exte-
 minus. Suprà, superior, supremus vel summus. Post, po-
 sterior, postremus. Ultrà, ulterior, ultimus. Prope, pro-
 pior, proximus, à quo proximior, apud Ovidium. Pridem,
 prior, primus. Diu, diutior, diutissimus. Sæpe, sibi
 sepiissime.

COMPARATIO DEFECTIVA.

Comparatio
ablativa.

Inclitus,	Meritus,
Inclitissimus.	Meritissimus.
Optimus,	
Optimior.	
Ocyor,	
Ocyssimus.	
} ab oīus.	
Novus,	Meritus,
Novissimus.	Meritissimus.
Adolescens.	
Adolescentier.	
Potior	Sinister,
Potissimus.	Sinisterior.
Longinquis,	Juvenis,
Longinqiior.	Junior.
Pene,	
Penissimus.	
} ab substantiis sit comparatio, sed ablativa:	
Neronior,	Ante,
Cinædior,	Anterior.
Peñior,	Nuper,
	Nuperrimus.
} à } à {	
	Nerone.
	Cinædo.
	Peno.

Comparatio
ablativa.

Com-

Comparationum Typus.

SINGULARITER.

| Positivus. | Compar. | Super.

	Dolm. Tener. Dulc. Felix Prudens.		
Nom.	us er is a is x ns um e	{ ior, i or, ius,	{ ius ma mum
Gen.	i e i	{ ieris	{ mi me mi
Dat.	o e o	{ iori	{ mo me mo
Accus.	um em em em am em em em um e x ns	{ iorem iorem ius	{ mum mam mum
Voc.	e, er is a is } x ns um e	{ ior i or ius	{ me ma mum
Ablat.	o } i e } i o } i	{ iore iort	{ mo ma mo

Comp.

Comparationum Typus.

PLURALITER.

I P O S I T I V U S . C O M P A S U P E R .

	Dolli,	Teneri.	Dulces.	Felices.	prudentes	
Nom.	i e a i	e s es ia			iores iores ibra	mi ma ma
Gen.		orum arum orum	ium	ierum		morum marum morum
Dat.			is ibus			mis
Accu.	os as a	es es ia		iores iores iora		mos mas ma
Voc.	i e a	es es ia		iores iores iora		mi ma ma
Ablat.	is	ibus		ioribus		mis

Pro.

DE PRONOMINE.

Pronomen est pars orationis, quā in demonstranda aut repetenda re aliqua utimur.

Pronomina sunt quindecimi; Ego, tu, sui, ille, ipse, iste, hic, is, meus, tuus, suus, noster, vester, nostras, vestras.

Quibus addi possunt & sua composita: ut, Egomet, tute, idem, & similia: ut etiam, Qui, quæ, quod.

DE ACCIDENTIBUS PRONOMINI.

Accidunt Pronomini Species, Numerus, Casus, Genius, Declinatio, Persona, Figura.

Species Pronominum est duplex; Primitiva & Derivativa.

Ad Primitivam spectant ista; Ego, tu, sui, ille, ipse, iste, hic, is.

Ex Primitivis alia sunt Demonstrativa, alia Relativa.

Demonstrativa dicuntur eadem, quæ & Primitiva, nimirum; Ego tu, sui, ille, ipse, iste, hic, is.

Relativa autem sunt, Ille, ipse, iste, hic, is, idem, qui.

Derivativa sunt, Meus, tuus, suus, noster, vester, nostras, vestras.

Derivativeorum alia sunt Possessiva, alia Gentilia.

Possessiva sunt, Meus, tuus, suus, noster, vester.

Gentilia ex eo dicuntur, quod gentem aut nationem, vel partes & sectas significent: ut, nostras, vestras, & Cuias nomen.

DE NUMERO.

Numerus pronominum duplex est; Singularis, ut, Ego; Pluralis, ut, Nos.

DE CASU.

Casus autem sunt sex, quemadmodum in nomine; vocativo carent omnia pronomina, præter hæc quatuor, Tu, meus, noster, nostras. *Martialis* tamen pronomini ipse vocativum tribuere videtur, quum ait,

Ut Martis revocetur amor, sumique Tonantis,

A te Juno petat ceston, & ipsa Venus.

Acciden-
tia pro-
nomini.

Pronomi-
num spe-
cie.
Primi-
tiva.
Vas.

Demo-
stra-
tiva.

Relativa.
Deriva-
tiva.

Posses-
siva.
Gentilia.

Numerus
in Pseudo-
nomo.

Casus in
Pseudo-
nomo.

PRONOMEN.

DE GENERE.

Genera
pronominalia.
—

Genera sunt in pronominibus, perinde ut in adjecti-
vis nominum. Alia enim ad tria genera referuntur; ut
Ego, tu, sui: alia per tria genera variantur, ut, Meus,
mea, meum.

DE DECLINATIONE.

Pronomi-
natum deci-
natio primum

Declinationes pronominam sunt quatuor.

Secunda.

Genitivus antea primæ declinationis exit in i: ut, Ego, tu; genitivo Mei, tui, & sui; quod recto caret in utroque numero.

Tertia.

Genitivus secundæ definit in ius vel jus: cuius formæ sunt ille, ipse, iste: genitivo Illius, ipsius, istius: Hic, is, qui: genitivo Hujus, ejus, cujus.

Genitivus tertiae declinationis exit in i, e, i, quemadmodum nominum adjectivorum, quæ per tres terminations variantur: cujos fortis sunt,

Meus, mea, meum, Mei, meæ, mei.
Tuis, tua, tuum, Tui, tuæ, tui.
Suis, sua, suum, Sui, suæ, sui.
Noster, nostra, nostrum, Nostri, nostre, nostri.
Vester, vestra, vestrum, Vestri, vestra, vestri.
Genitivus quartæ habet atis: ex quo ordine, sunt,
Nostras, Nostratis.
Vestras, Vestratis.
Cujas, Cujatis.

Quatuor.

Cateri obliqui in utroque numero ad formam nominum terciæ declinationis inflectuntur.

De PERSONA.

Personæ pro-
nominalia

Personæ pronom. sunt tres, { Prima, { secunda, { Tertia, { ut { Ego. Tu. Ille.

Figura.

De FIGURA,
Figura est duplex: Simplex ut Ego; Composita, ut
Ego met.

Pronomi-
natum compo-
situs.

Pronomina inter se componuntur: ut, Ego ipse, tu ipse, suis ipsius, mei ipsius.

Nom.

PRONOMEN.

39

Nom. } Iстic, } Accus. } istone, } Ablat. } istoc,
istac, } istanc, } istac, } istac,
istoc, vel istuc. } istoc, vel istuc. } istoc. ^{1. Interse}

Pluraliter Nominativo & Accusativo Istac. Eodem modo declinatur & illuc, illæc, illoc.

Componuntur etiam cum nominibus : ut, cuius- ^{2. Cum}
modi, hujusmodi, illiusmodi, istiusmodi. ^{nominibus.}

Componuntur & cum præpositionibus : ut, Mecum, ^{3 Cuna}
tecum, secum, nobiscum, vobiscum, quicum, quibus-
cum. ^{præposi-}
^{tionibus}

Componuntur etiam & cum adverbiiis : ut,
Eccum, } Ellum, } ab Ecce & ille.
eccam, } ab Ec- } ellam, } Ut & Idem
Eccos, } ce & is } Ellos, } quoque, ab is
eocas, } eccas, } ellas. } & demum.

Cum conjunctione quoque componuntur : ut, Sing. ^{4. Cum}
Nominativo Hiccine, haecine, hoccine, Accusativo, ^{5. Cum}
huncine, hanccine, hoccine, Ablativo hoccine, hac-
cine, hoccine. Pluraliter Haecine, neutrum. ^{conjun-}
^{tione.}

Componuntur denique cum syllabicis adjectio-
bus : ut, Met, te, ce, pte. ^{Cum}

Met adjicitur primæ & secundæ personæ : ut, Ego-
met, meimet, mihimet, memet, nosmet, etc. Sic Si-
bimet quoque, ac semet dicimus. ^{Syllab}
^{ad e.t.}
^{Met.}

Tumet autem in recto non diciimus, ne putetur
esse verbum à tumeo, sed tuimet, tibimet, temet, nos-
met, &c.

Te adjicitur istis, Tu, ut, tute ; te, ut, tete.

Ce adjicitur obliquis horum pronominiis, Hic, ille, Te, Ce,
iste, quoties in s definitur ; ut: Hujuscce, hisce, illiusce,
istiusce, hosce, illosce, istosce.

Pie apponi- Meapte :
tur istis abla- Thapte :
tivis. Suapte :
Pie apponi- Nostrapte :
ut Vestrapte.

H

Inter-

PRONOMEN.

Interdum etiam masculinis & neutris adjici solet : ut
Me opte Marte, tu opte labore, suopte jumento, no-
stropte damno, &c.

Quis & Qui ad hunc modum componuntur.

quis. Quis in compositione hisce particulis postponitur.

En;	{	{	Ecquis,	{	{	Et hac tam in foeminino
Ne,			Nequis,			singulari, quam in neu-
Alius,			Aliquis,			tra plurali, qua habent,
Num,			Nunquis,			non qua : ut, Siqua mul-
Si,	Siquis,	er, Nequa flagitia, &c.				

Equis. Præter Ecquis, quod utrumque in foeminino ha-
bere reperitur, Ecqua & Ecqui.

His autem particulis præponitur Quis in compo-
sitione,

Nam,	{	{	Quisnam,	{	{	Et hac ubique (præ-
Piam,			Quispiam,			terquam in ablativo
Putas,			Quisputas,			singulari) qua habent,
Quam,			Quisquam,			non qua : ut, Quanam
Que,	Quisque,	doctrina ? Negotia quæ-				
	Optima quæque.	piam, Optima quæque.				

quis Quis etiam cum seipso componitur, ut Quisquis,
quod & in hunc modum variatur ;

Nominativo Quisquis, quicquid, Accusativo Quic-
quid, Ablativo Quoquo, quaqua, quoquo.

qui. Qui in compositione præponitur his particulis.

Dam,	{	{	Quidam,	{	{	Et hac ubique (præ-
Vis,			Quivis,			terquam in ablativo
Liber,			Quilibet,			singulari) qua reti-
Cunq;			Quicunq;			nent, non qua : ut
		Quædam puella, Quæcunque fæminora.				

¶ D E V E R O.

Verbum est pars orationis, qua modis & temporibus
infexxa, esse aliquid, agere, aut pati signi-
ficat : ut, Sum, exilio : moveo, moveor : tango,
tangor.

Verbum

Verbum dividitur imprimis in personale, ut Doceo
& impersonale, ut Oportet.

Personale est, quod certis personis distinguitur: ut
Ego lego, Tu legis, Hic legit, Illi legunt.

Contra, Impersonale dicitur, quod diversarum per-
sonarum vocibus non distinguitur nec variatur: ut
Poenitet, tædet, miseret, oportet.

Verbum
Personale

Verbum
Impersonale

DE ACCIDENTIBUS VERBO.

Verbo quidem accidentunt ista; Genus, modus, tempus,
figura, species, persona, numerus, conjugatio.

D E G E N E R E.

Quinque sunt ver- Activum, Deponens,
borum genera, Passivum,
Neutrum, Commune.

A C T I V U M.

Activum est, quod agere significat, & in eo finitum,
passivum in eo formare potest: ut Doceo, doceor,
Lego, legor.

Activum

P A S S I V U M.

Passivum est, quod pati significat, & in eo finitam,
activi formam, & dempto, resumere potest: ut, Amor
amo; Afficio, afficio.

Passivum

N E U T R U M.

Neutrum est, quod in eo vel in eo finitum, nec acti-
vum, nec passivum formam integrè induere potest: ut
Curro, Ambulo, Jaceo, Sum.

Neutrum

Neutrorum tria sunt genera.

Nam aliud Substantivum dicitur; ut, Sum, es, est,
sumus, &c. Aliud Absolutum; sic dictum quod ipsum
per se sensum absolvat.

Neutrum
substan-
tivum.

Neutrum
absolu-
tum.

Atque hoc rursum duplex est: Nam alterum actio-
nem completam in ipso verbo significat, nec in aliud
transcuntem; ut Ambio, dormio, pluit, ningit; alte-
rum verò passionem in ipso completam indicat; ut
palleo, rubeo, albesco, nigresco.

Est

Tertium
Genus
Nominis.

Est præterea & aliud, cajus actio in rem cognatae significacionis transfit, ac tertiam personam passivæ vocis usurpat: ut,

Bibo vinum; } { Virtus bibitur.
Curro stadium; } { Stadium curritur.
Vivo vitam; } { Vita vivitur.

Sunt deniq; quæ simplicia quidem neutra sunt, composita vero agendi viæ concipiunt: ut, Eo, adeo, ningo commingo.

D E P O N E N S.

Deponens, quod in oratione fititum, vel activi significacionem habet: ut Loquitur verbum: vel neuitius, ut Depone. Philosophor.

C O M M U N E.

Commune, quod in oratione fititum, tam activam quam passivam significacionem obtinet: ut Veneror, criminor, confolor, stipulor, specular, oscular, adulor, frustror, dignor, testor, interpretor, amplexor, meditor, experior, ementior, multaque id genus alia, quæ passim apud veteres reperias.

D E M O D O.

Modi verborum sex enumerantur.

Indicativus, qui simplicitate aliquid fieri, aut non fieri definit. ut Probitas laudatur & alget. Hic modus aliquando per interrogationem usurpatur: ut, *Quis legit hac?* Aliquando per dubitatem: tit, *An in astu venit aliud ex alio malum?*

Imperativus, quo inter imperandum uitimur. Hic modus futurum non habet, sed praesens duplex: ut apud Propertium; *Aut si es dura, nega;* & *sittes non dura, venito.* Virg. *Tityre dum redeo brevis est via;* *I pasto capellas;*

Et potum pastas age Tyre, & *inter agendum*
Occursare capro (cornu ferit ille) caveto.

Præteritum autem à Subjunctivo hincutatur.

Cic. *Sed amab; te nihil incommodo valentibus ita feceris.*
Martial. *Dic quomodo es, quanti cupiis etenare?* nec nullum Addideris verbum, cœna parata tibi est.

Quid

Indica-
tivus.

Impera-
tivus.

Quin & illa passiva, Præceptum sit, dictum sit,
determinatum sit, præteriti Imperativi esse fatere
Priscianus.

Hic modus etiam permissivus dicitur, quod inter-
dum per hunc permisso significetur: ut,

Si sine pace tua, atque invito Nume Troes

Italiam peti: re, hant peccata, nec illo: Juveris auxilio.

Denique aliquando etiam suppositivus, authorta-
tivus appellatur: ut Virgilius;

— eamus, & in media arma ruanus.

Optativus, quo optamus fieri rem aliquam; acc Optati-
refert factane sit, an fiat, an fit facienda: ut, *Utinam* vus.
bonis litteris suis datur honos.

Modus Optativus, Potentialis, & Subjunctivus, quin-
que separata eisdem vocibus tempora habere viden-
tur; ut est auctor Linacrus. Præterea notandum est,
præsens hujus modi assumere quandoq; significationem
futuri: ut, *Utinam* aliquando tecum loquar.

Potentialis, quo posse, velle, aut debere fieri ali- Potenzi-
quid significamus: ut, *Expelles eudem a summo, minimeq; lis.*
poeta; pro potes expectare. Non expelles, ut statim gratias
egas, qui sanatus invitatus; pro non debes expectare. Quis e-
cum rem tam veterem pro certo affirmet? pro vnde affirmare. Grae-

Graci hunc modum nunc per Indicativum, nunc cum op-
per Optativum & particulam & exprimunt. tandi

Subjunctivus, qui nisi alteri subjiciatur orationi, vel modus.
alteram sibi subjectam orationem habeat, per se sen- Subjunc-
tivus. tantiam non absolvit: ut,

Si fueris felix, multos numerabis atricos:

Tempora si fuerint rubra, solus eris

Temporum igitur vocibus trii tres modi per omnia
(sicut dictum est) convenient: discernuntur vero si-
gnificatu, & signis. Optativus enim semper adharet
adverbio enipiam optandi: ut, *Utinam veniat aliquando*
tempus. Potentialis vero neq; ullum adverbium ad-
iunctum habet, nec conjunctionem. Subjunctivus au-

Note.

tem semper aliquam conjunctionem annexam habet ut, Si venero, ut taceas ; Cian cœnavero.

Infinitivus. Infinitivus, qui agere quidem aut pati significat, ac
circa certam numeri & personæ differentiam : ut,
Malum probus esse, quād haberī.

DE TEMPORE.

Præsens. Tempora sunt quinque.

Præsens, quo actio nunc geri significatur ; ut,
Scribo.

Imperfectum. Imperfectum, quo prius quidem aliquid in agendo
fuisse significatur, non tanien absolutam tunc temporis
fuisse actionem : ut,

*Virgil. Hic templum Junoni ingens Sidonia Dido
Condebat :* Erat enim adhuc in opere.

Perfectum. Perfectum, quo præterita absolute significatur
actio. Hoc in passivis, deponentibus, & communibus
duplex est, & ob id duplice circuitione explicatum :
Alterum, quo proximè præteritum exprimitur : ut,
Pransus sum : Alterum, quo alterius præteritum in-
dicatur, ut, *Pransus fui*. Non enim, si modò *pransus*
fus, *pransus fui* commode apte dixeris.

Plusquamperfectum, quo actio jamdiu præterita
significatur.

Futurum, quo res in futuro gerenda significatur.
Hic promissivus modus à nonnullis vocatur, quod
videatur aliquid promittere, aut velle facere : ut,
Ovid. Ibis *o Nymphæ, monstrataque saxa petemus.*

Hujus aliud genus est, quod Exactum vocant, ut,
Videro, abiero.

Ter. Si te aquo animo ferre accipiet, negligenter feceris.

Quod quidem exactum futurum etiam in subjunctivo modo reperitur : ut

Flin. Ero securior dum legam, statimq[ue] timebo cùm legero.

DE FIGURA.

Figura est duplex : Simplex, ut Facio ; Composita,
ut Calefacio.

Verba,

Verba composita quorum simplicia exoleverunt, sunt, Defendo, offendō, aspicio, conspicio, adipiscor, experior, compētor, expedio, impeditio, deleo, imbuo, compello, appello, incendo, accendo, ingruo, congruo, infligo, iustigo, impleo, compleo, & id genus alia.

Quædam etiam videntur à Græcis nata: ut, Impleo, à πλέω, &c. Parcello à παρέλλειν.

DE SPECIE.

Species est duplex.

Primitiva, quæ est prima verbi positio: ut Ferveo. Primiti. Derivativa, quæ à Primitiva deducitur, ut fervesco. Derivati. Derivativeorum genera sunt quinque.

Inchoativa, à Grammaticis appellata (quæ Valla Inchoati. meditativa potius, & augmentativa appellat,) in se definiunt: ut, Labasco, calesco, ingemesco, edormisco.

Hæc autem inchoationem significant, ut Lucescit. id est, Incipit lucere, aut certè gliscere & intendi: ut apud Virgil. Expleri mentem nequit, ardescitque tuendo: hoc est, magis magisque ardet. Ex his pleraque pro thematis primariis usurpantes: ut, Timeo, bisco, contiesco, id est, Temeo, bio, taceo.

Frequentativa definunt in to, so, xo, aut torrit vi- Frequenti- fito, affecto, scriptito, pulso, viso, quassio, nexo, texo, tativa. vexo, sector, scitor, sciscitor. Significant autem vel affiduitatem quandam; vel conatum: ut, Dicito, id est, frequenter dico; viso, id est, eo ad videndum.

Huc pertinent & illa, vellico fodico, albico, & fi- Appar- milia id genus, quæ à Grammaticis etiam Apparativa tiva. appellari solent.

Desiderativa finiunt in urio: ut Lecturio, parturio, Desidera- sfurio, coenaturio. Hæc ad significationem suorum tiva. Primitivorum studium, atque appetentiam quandam adjiciunt: ut Lecturio, id est, Legere cupio; Coenaturio, id est, Cupio cœnare.

Diminutiva. Diminutiva, in *lo*, vel *ssō*, exentur: ut Sorbillō, cantillo, pitiffo, id est, parum ac modicē sorbes, canto, bibo.

Imitativa. Imitativa sunt, quæ imitationem significant: ut Patriffo, Atticiffo, Platoniffo. At Latini hæc formæ non adeo delectati sunt: unde pro Græciffo, Græcor uſi sunt: ut Cornicor, à cornice; Vulpinor, à vulpe; Bacchor, à Baccho.

D E P E R S O N A .

Tres sunt verbi personæ: Prima, ut *Lego*; Secunda, ut *Legis*; Tertia, ut *Legit*.

D E N U M E R O .

Numeri sunt duo; Singularis, ut *Lego*; pluralis, ut *Legimus*.

D E C O N J U G A T I O N E .

Quandoquidem de conjugandorum verborum ratione in rudimentis Anglicis traditum est, quæ pueri tanquam angues suos exactissimè callere debent: proximum fuerit, ut hæc Gulielmi Lillii de præteritis & futuris regulæ (lucidissime quidem illæ, compendiosimæque, nec fane nimis utiles) pari aviditate imbibantur.

G. L I L. De SIMPLICIUM.

Verborum prime Conjugationis

etiam mutuæ Preteritæ.

As avi.

*Hypermetræ variæ
una syllaba
sonat, fæta
collidenda
sum prim
voce sequen
tis verius
id quod
omnibus
commune
est.

S in præsenti perfectum format in avi;

Ut, no nos navi, vocito vocitas vocitavi.

Dette lavo lavi, juvo juvit, necoque necui;

* Er seco quod secui, neco quod necui, mico verbū.

Quod micui, plico quod plicui, fico quod fricui.

Sic domo quod domui, rono quod romui, sono verbum (das Quod sonui, crepo quod crepui, veto quod vetti das.

Aitque cubo cubui: ratè bac formantur in avi,

Do das ritè dedi, sio stas formare steti vult.

Secun-

Secundæ Conjugationis communæ
Prateritum.

Es in præsentia perfectum format uī dās
Vt nigreo, nigres, nigrui : jubeo excipe iussū,
Sorbo, sorbi habet sorbi quoque, mulceo mulsi;
Luceo, vult luxi, sedeo sedi, video que
Vult vidi; sed prandeo prandi, strideo stridi,
Suadeo suasi, rideo risi, habet ardeo & arti.

E, uī

Quatuor bis infra geminatur syllaba prima &
Pendo namque pependi, mordeo usque mordidū,
Spondeo habere spondi, rondeo usque rotundū.
L uel R ante geo si sit, geo vertitur in si,
Virgeo ut urbi, mulgeo mulsi, dat quoque mulcēs
Frigeo frixi, lugeo luxi, habet augeo & aui.

Geo.

Das fleo fles fleui, leo les leui, indeque annui
Deleo deleui, pleo ples pleui, neos newi
A maneo mansi formatur : torqueo torfi,
Hæreo vult hæsi. Veo si vi ; us seruo serui,
Niveo, & iudicauis poscit canivis nivis
Et nixi : cieo civi, uieoq; ueui.

Veo

Tertia Conjugatio.

Tertia prateritum formabit ut hic missus est.
Bo fit bi, ut lambo lambi : scribo excipe scripti,

Bo.

Et nubo nupsi; antiquum cunabo cubui dat.

Co fit ci, ut vincio vici : vult parco pepercit

Co.

Et paesi, dico dixi, duco quoque duxi.

Da.

Do fit di, ut mandeo mandi : sed scindo sarcidi.

Findo fidii, fundo fudi, fundo tu tudi que;

Pendo pependi, tendo tetendi, pedo pededi :

Iunge cedo cecidi, pro verbero cedo cecidi.

Cedo pro discedere, frue locum dare, ceſſe;

Vado, xado, lado, ludo, dirido, trudo,

Clando, plando, nado, ex do ſemper faciuntur.

Ceda.

Go.

VERBUM.

48

Ge.

Ge fit xi, ut jungo junxi: sed r ante go vult sis,

Vt spargo sparxi: lego legi, & ago facit egi;

Dat tango tetigi, pungo punxi pupugique;

Dat frango frégi, : cum signat pango pacisci,

Vult pepigi ; pro jungo, pegi, pro cano, panxi.

Ho.

Ho fit xi, traho eeu traxi döcer, & vebo vexi.

Lo.

Lo fit vi, colo eeu colui: psallo excipe cum p,

Et sallo sine p; nān sallt format utrumque :

Dat vello vellu, vulfi quoque, fallo fefelli,

Cello pro frango, ceculi, pello pepulique.

Mo.

Mo fit ui, vomo seu vomui : sed emo fecit emi,

Como petit compsi, promo prompti : adjice demo

No.

Quod format dempsi, sumo sumpsi, premo pressi.

No fit vi, simo eeu sruvi : temno excipe tempsi;

Des sternu stravi, sperno sprevi: lino levi,

Intendam lini & lruvi ; certno quoque crevi :

Gignu, pono, cano, gehui, posui, cecini dant:

Po fit pi, ut scalpo scalpsi ; rumpo excipe rupi;

Et strepo quod format strepu, crepo quod crepu dat.

Ro.

Quo fit qui, ut linquo liqui: coquo dermito coxi.

Ra fit vi, sero eeu pro planto & semino, sevi,

Quod servu melius dat mutans significatum :

Vuli vetro verti & versi, uro ussi, gero gessi,

Quaro quafrui, terro trivii, curro cucutri.

So, velut arcesso, arcesso, incesso, atque lacesto,

Formabit fivi : Sed tolle capesso capessi,

Quodque capessivi facit, atque facego facessi,

Sic viso visi : sed pinso pinsui habebit.

so.

Sco fit vi, ut pasco pavui : vulposco poposci.

sco.

Vult didici disco, quexi formare quinisco.

To.

To fit ti, ut verto verti : sed fisto notetur

Pro facio stare actuum, nam jure stiti dat

Dat mitto misi, petti peto sive petriui.

Sterto stertui habet, meto messui : ab ecto fit exi,

Vt flesto flexi : pecko dat peccui, habetque.

Poxi, etiam necko dat nexui, habet quoque nexti.

Vo

Vox vi, ut volvo volvū : vivo excipi vixi.
 Nexo ut nexxi habebit, sic texo texxi habebit.
 Fit cio ci : ut facio feci, jacio quoque jecii;
 Antiquum lacio lexi, specio quoque spexi.
 Fit dio di, ut fodio fodii. Gio, seu fugio gi.
 Fit pio pi, ut capio cepi : capio excipe prius,
 Et rapio rapui, sapio sapui atque sapui.

Fit rio ri, ut pario peperi. Tio ssi geminans si.
 Ut querio quassī, quod vix reperitur in usu.
 Denique uo fit ui, ut statuo statui : pluo pluvi
 Format, sive pluia ; struo sed struxi, fruo fruxi.

Xo.
 Xo.
 Cio.
 Dio. Gio
 Pio.

Rio.
 Tio.
 Uo.

Quarta Conjugatio.

Quarto dat is ivi, ut monstrat scio scis tibi scribi.
 Excipias venio dans veni, cambio campsi,
 Rancio rausi, fartio fartii, fartie farsi,
 Sepio sepsi, sentio senci, fulcio fulsi,
 Haurio item hauisi, sancio sanxi, vincio vinxi,
 Pro salto salio salui, d^r amicio * amicui dasi,
 Parcius utemur cambrii, haurivi, amicivit,
 Sepivit, sanxivit, sarcivit, atque salivit.

Is, iiii.
 excipe
 venio, &
 cambio.
 Pes pro-
 cessus
 maticus.

De Compositorum Verborum
Præteritis.

Praeteritum dat idem simplex d^r compositum,
 Ut docui edocui monstrat. Sed syllaba semper,
 Quam simplex geminat, compōsto non geminatur :
 Præterquam tribus his, præcurro, excurro, repungo ;
 Atque à do, disco, sto, posco, rite creatis.

Plico.

A plico compositum cum sub, vel nomine, ut ista.
 Supplico, multiplico, gaudent formare plicavi :
 Applico, complico, yeplico, d^r explico, uì vel in avi.

Oleo.

Quanvis uuli oleo simplex olui, tamen inde
 Quodvis compositionem melius formabit oleui :
 Simplicis at formam redolet sequitur, suboleisque.
 Composita à pungo formabunt omnia puas.

Vult

*Vult utrum pupugi, interdumque repungo repunxi.
Natum à do, quando est inflexio tertia, ut addo,
Credo, edo, dedo, reddo, perdo, abdo, vel obdo,
Condo, indo, nado, prodo, uendo, didi : et unum
Abscondo abscondi. Natum à do fratres habebis.
Mutantia primam vocalem in I.*

V Erba *hec simplicia praesentis, praevertaque,*
Si componantur, vocalem primam in e mutant :
ario. *Danno, lacto, sacro, falso, arceo, strabo, fariscor,*
Partio, carpo, patro, scando, frango e partioque,
Cujus nata peri duo compserit ex reperit datur :
Cetera sed perni ; velut hac, operire, operite.
Pasco. *A pasco, paxi e tantum campis notaenur*
Hec duo, compasco, dispesco, pescui hadere e
Cetera, ut epasco, seruabunt simplicis usum.

Mutantia primam vocalem in I.

H ec, * hader, later, salio, flario, cado, ledo,
Pango dans pegi, cano, quaxo, cedo cecidi.
Tango, egeo, teneo, raseo, sapio, rugaque,
Si componantur, vocalem primam in i mutant :
Ut rapio rapui, eripio eripi : a cuno natum,
Prateritum per ui, cui concino continui dat.

Placeo. *A placebo sic displiceo ; sed simplicis usum*
Hec duo, complaceo cum perplaceo, bene servant.

Pango. *Composita à pango retinent a quatuor ista,*
Depango, oppango, circumpango atque repango.

Maneo. *A maneo manfi, minui dant quatuor ista,*
Pramineo, emineo, cum pramineo, summineoque e
Simplicis at verbi seruatunt cetera formam.

Scalpo. *Composita à scalpo, calco, falto, a per mutant :*
Id tibi demonstrant exsculpo, inculpo, resulfo.

Calco. *Composita à clando, quatio, lano, rejeciunt e :*
Id docet à clando, occludo, exccludo e à quatioque,
Perclusio, cassis e à lano, quoluo, diluo, negla.

Mutantia primam vocalem in I,
praterquam in praeterito.

Hec si componas, Ago, emō, sedeō, rego, frango,
Et capio, iacio, lacio, spēcto, p̄tento, semper
Vocalem primam præsentis in i sibi mutant,
Præteriti nunquam, cœū, frango refingo refregi :
A capio incipio incepī. Sed pauca notentur :
Namque suum simplex perago sequitur, satagiisque.
Atque ab agō dego dat degī, cogō cogēgi :
A rego sic pergo perrexī, vuln quoque surgo
Surrexi, mediā præsentis Syllabā ademptā.
Nil variat factō, nisi præposito præunite :
Id docet olfactō, cum calfactō, inficiōque.
A legō nata, tē, * sē, per, pr.e, sub, trans præcunde,
Præsentis servant vocalem, in i cetera mutant :
De quibus hac, intelligo, diligō, negligo, tantum
Præteritum lexi faciunt ; reliqua omnia legi.

Exemplis
Coenit.

Ago.
Rego.
Factō.

Lego.

De simplicium verborum supinis.

Nunc ex præterito discas formate Supinum.
Bi sibi cum format, sic nataque bibi bilitum sit.
Ci sit etum ; ut vici vicīum, restans vī iei
Dans iēbum ; feci factūm, jecī quoque factūm.
Di sit sum, ut vidi vīsum : quādam geminatī ;
Ut pandi passūm, sedi sessūm : addē scīdī quād
Dat scīssūm, atque fidī fissūm, fodī quoque fossūm.
Hic etiam adverτus, quād syllaba prima supinā
Quam vult præteritū geminatī, non geminatur :
Idqne idōndī dans totūsum docet, atque recidi
Quod casūm, dī cēdī quod dat casūm, atque retendī
Quod tensūm dī tentūm, mīndī tutūsum, atque pepēdī
Quod format pēditūm ; addē dēdi quod hūre dārūm vīk.

Bi.
Ci.

Di.

Gi sit etum, ut legi ledūm : pegī pepigīque
Dat paclūm, fregi fractūm, tetigi quoque ractūm,
Egi aētūm, pupagi pāctūm, fugi fugīcum dat.

G.

Li

- Li sit sum; ut sallī, stans pro sale condio salsum:
Dat pepulī pulsū, ceculi culsum, atque fefelli
Falsum; dat velli vulsum, tuli habet quoque latum.
- Mi, ni, pi Mi, ni, pi, qui, tum, fiunt; velut hic manifestum.
qui Emi emptum, veni ventum, cecini à cano canum,
A capio cepi dans captum, à cōpicio cōptum,
A rumpo rupi ruptum, liqui quoque lictum.
- Ri sit sum, ut verri versum: peperi excipe partum.
Si sit sum, ut visi visum: tamen si germinato
Misi formabit missum: fulsi excipe fultum,
Hausi baustum, farsi fartum, farsi quoque fartum,
Vssi ustum, gessti gestum, torsti duo, tortum
Et torsum, induisti induitum induitum, requirit.
Psi sit ptum, ut scripsi scriptum: campsi excipe campsum.
- Ti sit tum; à sto namq; steti, à sisti quoque stiti sit
Praterito commune statum, verti excipe version.
Vi sit tum, me flavi flatum: pavī excipi pastum;
Dat lavī lorūm, interdum lautum atque lavatum;
Potavi potum, interdum facit & potatum:
Sed favi faustum, cavi caustum; à sero sevi
Formes rite satum; trui linique litum dat;
Solvī à solvo solutum, volvī à volvo volutum;
Vult singulīrū singulum, veneo venis
Venīrī venum, sepelīrī rite sepultum.
- Quod dat ui dat itum, ut domui dormitum excipe quodvis
Verbum in uo, quia semper ui formabit in utum;
Exci ut exutum: tuo deme rui, ruitum dans.
Vult secui sectum, necui nectum, fricuique
Fridum, miscui item mistum, * ac amicui dat amicum:
Torrui haber rostum, docui doctum, tenuique
Tentum, consuli consultum, alui altum altiuiaque;
Sic salui saltum, colui occului quoque cultum:
Pinsui haber pīsum rapui raptum; servique
A sero vult fertum, sic texui haber quoque texum;
Hac sed ui mutant in sum: nam censeo censum,
Celtui haber celsum: meto messui haber quoque messum;
- Nexu;

*Nexui item nexum, sic pexui haber quoque pexum :
Dat patui passum, carui cassum caritumque.*

*Xi fit tuni, ut vinxii vinclum, quinque abjiciunt n :
Nam fixxi fictum, minxi midum, inque supino
Dat pinxi pictum, strinxi, rinxii quoque rictum.
Xum, flexi, plexi, fixi dant ; & suo fluxum.*

xi.

De Compositorum Verborum Supinis.

*C*ompositum ut simplex formatur quodque supinum,
Quamvis non eadem sit semper syllaba utriusque.
Composita à tunsum, demptā n tūsum ; à ruitum fit,
I mediā demptā, ruitum ; & à saltum quoque sultum.
A sero, quando satum format, composta frūtum dant.
H&c, captum, factum, jaclum, raptum, a per c mutant ;
Et cantum, partum, sparsum, carpium, quoque fartum.
Verbum edo compositum, non estum, sed facit esum :
Vnum duntaxat comedo formabit utrumque.

Tunc.
Ruo.
Salio.
Sero.

Edo.

De Præteritis Verborum in Or.

*V*Erba in or admittunt ex posteriore supino
Præteritum, verso u per us, & sum consociatio
Vel fui : ut à lectu, lectus sum vel fui. At horum
Nunc est deponens, nunc est commune notandum :
Nam labor lapsus, patior dat passus, & ejus
Nata ; ut compatior compassus, perpetiorque
Formans perpessus, fateor quod fassus, & inde
Nata ; ut, confiteor confessus, diffiteorque
Formans diffessus : gradior dat gressus, & inde
Nata ; ut digredior digressus. Junge fatiscor
Fessus sum, mensus sum metior, utor & usus.
Pro texo orditus, pro incepto dat ordior ortus,
Nitor nisus vel nixus sum, ulciscor & ultus :
Inascor simul iratus, reor atque ratus sum,
Obliviscor iuncti oblitus sum : fruor optat

Patior.

Fateor.

Gradior.

fruor.

VERBUM.

Fructus vel fructus, misereri junge miserrus.

Tuor & Vult tuor dy tuor non natus sed natus sum,

Tueor. Quamvis dy tuum dy tuum sit utriusque supinum :

A loquit adde locutus, dy à sequor adde securius ;

Exerior facit expertus : formare pacifcor

Apiscor. Gaudet pascus sum, nanciscor nactus : apiscor,

Quod vetus est verbum aptus sum : unde adipiscor adeptus,

Junge queror questus, proficiscor jungs profectus;

Expergiscor sum experitus : dy bæc quoque, commi-
niscor comitemus, nascor natus, moriorque

Mortuus, atque orior quod præteritum facit orium.

De verbis geminum præteritum habenti-
bus, viz. Activa & Passiva vocis.

Präteritum activa dy passiva vocis habent hæc :

Ceno cenavi dy cenatus sum tibi format,

*Juro juravi dy juratus, potoque potavi **

Et potus, titubo titubavi vel titubatus :

Sic careo carui dy cassus sum, prandeo prandii

*Et pransus, pateo patui dy passus, placeo place*que

Dat placuit dy placitus, suesco suui atque suetus ;

Veneo pro vendor, venivi venditus dy sum,

Nubo nuptiæ sum, mereor meritus sum

Vel merui : adde libet libuit libitum ; dy licet adde

Quod licet licitum, tader quod raduit dy dat

pertusum & adde pudet faciens puduit puditumque ;

Atque piger, tibi quod format piguit pigitumque.

De Neuto-passivorum præteritis.

Neutro passivum sic præteritum tibi format,

*Gaudeo gavisus sum, fido fissus, dy audeo **

Ausus sum, fio factus, soleo solitus sum,

Mæreto sum mestus : sed Phœcæ nonmen habetur.

De verbis præteritum mutuantibus.

Flavesco vadam præteritum verba accipiunt aliundè :

Incepitum in sico, stans pro primario, adoptat

Præteri-

* Verbus
hyper-
meter.

Præteritum ejusdem verbi : vult ergo repergo
 Atepo tenui, fervesco à fervore ferui ;
 A video cerno vult vidi ; à concutio vult
 Præteritum quatio concussi ; à percussione
 Percussi ferio ; à mingo vult meo minxi ;
 A sedeo fido vult sedi, à suffero tollo
 Sustuli ; ex à suo sum fui, ex à tullo rinde fero tulii ;
 Astro sisto steti, tantum pro stare, furoque
 Insanui, à verbo ejusdem significati :
 Sic poscunt, uestor, medeor, liquor, remanescor,
 Præteritum à pascor, medicor, liquefio, recorbor.

V. 1. 1.
hyp. 1. 1.
1. 1.

De Verbis Præterito carentibus

Præteritum fugiunt, uergo, ambiго, glisco, fatigso,
 Polleo, nides : Ad bac, inceptriuа, ut puerasco :
 Et passiuа, quibus carveré actiuа supinis :
 Ut metuer, timeor : Meditatixuа omnia, præter
 Parturio, ejurio, quia præteritum duo servant.

Silveco.
 Fugti.
 ecdo.
 Sterileco
 Discio.
 Desidera
 tiva ut
 Misticatio
 scripuntio
 Imitio
 Cacunio

Verba Supinatuа rarо admittentia.

Hæc rard aut manquam retinebunt verba supinatuа
 Lambo, nico micui, rudo, scabo, posco, pepercis,
 Dispesco, posco, disco, compesco, quinisco, g. n. m. o. v.
 Dego, dngo, fugo, lingo, ringo, satagoque,
 Psallo, volo, nolo, malo, tremo, strideo, strido,
 Flaveo, liveo, aveo, paveo, coñiveo, serves :
 Anuo compositum, ut remiuа, à cado, ut incido ; præter
 Occido, quod facit occasum, recidoque recasum :
 Respiuo, linquo, tuo, metuo, chuo, frigeo, caluo,
 Es sterio, tinteo. Sic hices, ex arceo, cuius
 Composita ercitum habent : Sic à gruo, ut ingrue, novue,
 Et quacunque in ui formantur neutra secunda : ex cpl. II.
 Exceptis oleo, dolio, placeo, racēbque,
 Ratiuа, item ex careo, uoceo, pareo, latebque,
 Et valdeo,caleo : gaudient hac niamque supinatuа.

De Verbis Defectivis.

Sed nunc, ut totum percurras ordine verbum,
Istis pauca dabis militata & anomala verba :
Quæ quia clauda quidem remanent, nec verbis apta,
Qui rectis pedibus plenisque incedere gaudent,
Hisce sequens dabitur, quoniam certis, sermo solutus,

- Aio. Præsens Indicativi, Aio, ais, ait, Plural. aint.
Præteritum imperfectum, Aiebam, aiebas, aiebat.
Plu. Aiebamus, aiebatis, aiebant. Imperativus, Aiat.
Præsens Optativi, Potentialis, & Subjunctivi, Aias
aiat. Plural. Aiamus, aiant. Præsens particip. Alens.
Præsens Operativi, & Subjunctivi, Aufim, Aufis, au-
fit. Plural. Aufint.
Salve. Indicat. Salvebis. Imper. Salve, salveto. Plural.
Salvete, salvertote. Infinit. Salvare.
Ave. Imperat. Ave, aveto. Plu. Ave, avetore. Infin. A-
vere.
Cedo. Imperat. Cedo; Plural. Cedite; id est, Die, vel porri-
ge; Dicite, vel porrigit.
Faco. Futurum, Faco vel faximus, faxis, pro faciam
vel fecero. Plural. Faxint.
Fores. Imperfectum Operat. Potenter. Subjunct. Forem,
fores, foret; pro essem, essem, esset. Plur. Forent.
Quæsio. Infinitivus, Foste, id est, Futurum esse.
Præsens Indicat. Quæso. Plural. Quæsumus.
Infin, sola vox est, dicit, semper significans. Plural.
Inquit, id est, Dicunt.
Præsens Indicativi, Inquit, vel inquam, inquis
inquit. Plural. Inquimus, inquend.
Præterperfectum, Inquitisti, inquit.
Futurum, Inquires, inquiet.
Imperat. Inque apud Terent. Inquito apud Plautum.
Præsens Operativi, Potentialis, & Subjunctivi, In-
quiatis. Particip. Inquiens.
Indicat. Valebis. Imper. Vale, valeto. Plural. vale-
te, valetose. Infinit. Valere.

Hæc-

Hec quatuor sequentia, Odi, coipi, memini, novi, omnes voces præteriti perfecti & plusquam perfecti omnium modorum integras habent; ut & futuri quoque, quoties à præterito indicativi formatur: in quoque magna ex patre deficiuntur, nisi quod Memini in Imperativo Sin. Memento. Plur. Mementote habet. Odi, novi, & coipi, carent Imperativo.

Notabant præterea pueri, Dor, furo, for, det, fer & for, simplicia non repetiri:

Dic. Præterea, Fer, Fac,	} Duc, pro Fere, Face,	} Duce, Fere, Fere, Face,	} Voces esse per Apocopen co- cillas & decur- taras.
-----------------------------------	------------------------------------	---------------------------------------	--

Denique notabant, Eo & queo, habere imperf-
ectum libam, quibam: in futuro, Ibo, quibox.

¶ De verbis Impersonalibus.

Et de Personalibus quidem hactenus dictum est; deinceps verò de Impersonalibus dicendum, quæ nominativum certæ personæ non recipiunt, sed mutatur nominativus personæ in obliquos: ut quod Anglicè personaliter dicimus, *I must read Virgil.* Latine impersonaliter effertur, *Oportet me legere Virgilium.*

Impersonalia igitur appellantur, non quod personâ careant, (habent enim, ut videntes, vocem tertiarie personæ tam activam quam passivam, quamplurima) sed quia nullæ personæ aut nomen certaine significationem, nisi ex adjacente nomine vel pronominis casu obliquo, sortiantur: Nam *Oportet mē*, prima personæ esse videtur, numerique singularis: *Oportet nos*, primæ personæ pluralis: *Oportet te*, secundæ personæ singularis: *Oportet uos*, secundæ pluralis: atque ita de reliquo.

Sunt igitur Impersonalia duplia: Activa & passiva vocis.

Imperio-
nalia
vocis ut.
cliv.

Est,	Accidit,	Vacat,	Iuvat,
Interest,	Contingit,	Prestat,	Cōstat,
Refert,	Evenit,	Restat,	Cōducit
Placet,	Expedit,	Decet,	Miseret
Liber,	Liquer,	Oportet,	Piget,
Poenitet,	Licet,	Potest,	Pudet.
Tædet,	Solet,		

Denique nullum sere verbum est tam personale ut non idem impersonalis formam possit induere; nec et diverso. Horum tamen quendam personaliter usurpantur, ut, *Virtus placet probis. Pœnitia omnia potest: At jucund exentes.*

Quedam vero semper manent impersonalia: ut, *Pudet, pœnitet, oportet.* Tametsi legere est apud Terentium: *Quæ adsolent, quæ, oportent signa ad fahsem esse, huic omnia adesse video.*

Conjur.
gantur in
tertia per-
sona.

Conjugantur autem in tertia persona singulari per omnes modos. A *Liquer*, non extat præteritum.

Tædet, pertæsum est format.

Miseret & miserescit, misertum est.

A bono	Placitum est,	Placet.
Inveni- tur etiam in ufo,	Libitum est, Poditum est, Licitum est, Pigitum est,	Libet. Pudet. Licet. Piget.
		Præterit.

Impersonalia passiva vocis sunt ab omnibus verbis activis & neutris: ut, *Curritur, turbatur.*

Impersonalia Supinis, & vocibus Gerundij carent.

DE GERUNDIIS.

Gerundia porrò voces participiales vocari possunt, quod familia participijs sunt: sicut proverbialia dicimus, quæ sunt familia proverbiorum.

Prōinde quia parum videbamus convenire inter Grammaticos, utrum ad verba, an ad participia propri-

prius pertineant, hic in confinio utriusque partis
relinquimus, ut utri velint, sese regno addicant.

Portò à nomine casum, à verbo agendi vel pati-
endi vel neutrius significationem accipiunt.

Et quia temporum nec discriminēt discretis voci-
bus recipiunt, neque numeros aut personas admit-
tunt, ideo nec iusta verba esse possunt, nec partici-
pia.

Gerundij termi- } Di, Genitivi casus.
nationes sunt tres. } Do, Dativi & Ablativi.
} Dum, Nominativi & Accusat.

Termin-
ationes
Genitivi,

Gerundia autem activè majore ex parte signifi-
care, nulli dubium est, licet interdum etiam passivè
significant. Cujus rei exempla erunt ista: *Athenas*
quoque missus erudiendi causâ: id est, ut eruditremur. *Urit-*
que videndo Fœmina; id est, dum videtur. *Satis ad cognos-*
cendum illustria: id est, ut cognoscantur. *Ars ad discendum*
facilis: id est, ut discatur.

DE SVPINIS.

SUpina quoq; meritò participialia verba dicuntur, Supina.
Omniaque cum gerundij vocibus cōmūnia habent,
Excent autem, prius in *um*, posterius in *u*: ut, *Visum*,
visu. Significat autem, prius quidem serè activè (sicut
in rudimentis dictum est) posterius vero passivè.

¶ DE PARTICIPIO.

PArticipum est pars orationis inflexa easu; Partici-
pium.
que à Nomine, genera, casus & declinatio-
nem, à Verbo, tempora & significationes;
ab utroq; numerum & figuram accipit.

ACCIDENTIA PARTICIPIO.

Accidentia Parti- } Casus,
cipio septem, } Genus,
} Declinatio,
} Tempus, } Significatio,
} Numerus,
} Figuræ.

Acciden-
tia parti-
cipiorum.

De genere autem, & casu, & declinatione, idem hic statuendum, quod supra in nomine est traditum.

TEMPOS.

Tempora participiorum sunt quatuor.

*Tempora
particip.
Præfens.*

Præfens in *ans* vel *ens*, ut, Amans, legens.

Nota.

Ceterum iens, participium ab Eo, simplex ratiis legitur in nominativo; sed euntis, eunti, euntem, euate, in obliquis: composita verò nominativum quidem in *iens* finitum habent, genitivum autem in *euntis*, ut, Abiens, abemtis; Rediens, redeuntis: præter unum, Ambiens, ambientis.

Hanc formam sequuntur & horum gerundia; ut Abendi, abendo, abeundum: præter Ambiendi, ambiendo, ambiendum.

*Præteri-
tum.*

Præteritum verò in *Tus,* *Sus,* *Xus,* *Doctus.*
ut Visus.
Nexus.

Futurum

Futurum autem duplex: Alterum quidem in *tus* activæ ut-plurimæ significationis, aut neutralis, ut, Lectorus, cursurus: Alterum verò in *dus*, passivæ significationis semper, ut Legendus.

SIGNIFICATO.

*Significa-
to activa*

Activæ significant ea participia, quæ ab activis cadunt: ut, Docens, docturus, Verberans, verberatus.

*Participia
in dus.*

A neutrī eadentia neutraliter significant: ut, Currens, cursurus; Dolenus, dolitonus.

*Significa-
to pass.*

A quibusdam neutrī reperiuntur etiam participia in *dus*: ut, Dubitandus, vigilandus, carendus, dolendus.

Vñ

Passivæ significant, quæ à passivis descendant: ut, Lectus, legendus; Auditus, audiendus.

Finnt & participia passiva ab hujusmodi neutrī, quorum terrie personæ passivæ usurpantur: ut, Ara-tar terra, hinc arata & aranda terra.

Participia

Participia formata à deponentibus, imitatur significatiōnēm fūorum verborū: ut, Loquens, loquutus, loquuturus, à loquor.

Partici-
pia a de-
ponenti-
bus.

Deponentibus, quæ olim communia fuerunt, manet participium futuri in dīc: ut,

Sequendus, { Utendus, { Obliviscendus,
Loquendus, { Patiendus, { & alia id genus.

Habent & deponentia præteriti temporis participia, quæ nunc activè, nunc passivè significant: ut, Virgil. *Nunc oblita mibi tot carmina.*

Terent. *Meditata sunt mihi omnia mea incommoda.*

Virgil. — *mentitaque tela Agnoscunt.*

Communum deinceps verborū participia ipsorum significationem induant: ut, Criminans, criminatus, criminaturus, criminandus.

Ab impersonalibus nulla extant participia, præter pœnitens, decens, libens, pertitus, pœnitendus, pudendus.

Impersona-
tibus &
partici-
pia

Hæc participia, præter analogiam, à verbis suis deducuntur, Paritus, nasciturus, sorsaturus, arguiturus, luiturus, eruiturus, nosciturus, moriturus, orbiturus, osurus, futurus.

Similia participijs sunt ista, Tunicatus, togatus, personatus, larvatus, & innumera hujus fortis vocabula quæ à nominibus, non à verbis deducuntur.

Participia
anomala
deducta à
verbis præ-
ter anolo-
giam.
participia
derivata e
nomini-
bus.

N U M E R U S.

Est & numerus in participijs, ut in nomine: Singularis, ut legens; Pluralis, ut Legentes.

D E F I G U R A.

Figura est duplex: Simplex, ut Spirans; Composita, ut Respirans.

Figura
participi-
pl. et
com-
+ anticipl.
+ sunt
nomini-
bus.

Patticipia aliquando dégenerant in nomina participialia; Vel cùm aliū casū quām suū verbum regunt: ut.

Abundans lactis, { Patiens inedix,
Alieni appetens, { Fugitans litium.

Vel etiam componuntur cum dictionibus, cum quibus ipsorum verba componi, non possunt: ut, *Insans*, *indoctus*, *innocens*, *ineptus*.

Vel cum comparantur: ut, { Amans.
Amanior,
Amanitissimes. } { Doctus,
Doctior,
Docifimus.

*Vel cum tempus significare desinunt: ut,
Expectem qui me nunquam visurus abiisti? hoc est, Qui
eo animo discessisti, ut me amplius non videres.
Nullam mentionem fecit cometarum, nil prætermissurus,
si quid explorati haberet: id est, ita affectus, ut non præ-
termitteret.*

*Amandus est doctissimus quisque : id est, dignus est, vel
debet amari. Vita laudata : id est, laudabilis.*

Ejicienda est hæc mollities animi : id est, debet ejici.

Participia præsentis temporis non raro sunt substantiæ nomina. Modò in masculino genere; ut, Oriens, occidens, profluens, confluens: Modò in femininò: ut, Consonans, continens. Modò in neutro: ut contingens, accidens, antecedens, consequens, Modò in communi genere, pro verbalibus in tor vel trix: ut, Appetens, diligens, sitiens, indulgens. Animans, modò foeminitinum, modò neutrum reperitur.

¶ DE ADVERBIO.

Adverbium est pars orationis non flexa, quae adjecta verbo sensum ejus perficit atque explanat.

*Explanat etiam interdum & nomen: ut,
Homo egregie impudens. Nè parkm sis leno. nimiū philoso-
phus. Aliquoties & Adverbīū: ut, Parkm honestē se gerit.*

ACCIDENTIA ADVERBIO.

Adverbio accident, Significatio, Comparatio, Species, Figura.

Adverbio. Significationis varietas ex verborum circumstantiis colligenda est.

In loco significant, Hic, illuc, iste, intus, foris, usquam, nusquam, ubi, ubique, ubicunque, ubilibet, utroque, ubivis, ubi, ibi, alibi, alicubi, necubi, si^{toti}. cubi, inibi, ibidem, inferius, superius.

Ad locum respiciunt, Huc, illuc, istuc, intro, aliò, quò, aliquò, nequò, quoquò siquid, cò, eodem, quolibet, quovis, quoconque, foras, hersum, aliorum causa, dextrorum, sinistrorum, sursum, deorsum, utroquè, neutrò, quoquoversum.

A loco denotant, Hinc, illinc, istinc, intus, foris, A loco signif. inde, undè, aliunde, alicunde, sicunde, necunde, indidem, undeliber, undevis, undecimque, superne, inferne, cœlitus, funditus.

Deniq; per locum, intrahunt, Hac, illac, istac, quaquam, è, eadēni, alià, aliquà, siqua, nequa, quaqui.

Adverbia temporis sunt, Dum, quum, quando, aliquando, quandiu, dudum, quamdudum, jamdudum, quampridem, jampridem, usque, quoisque, toties, quoties, aliquoties, heri, hodie, cras, pridie, postridie, perendie, manè, vesperi, nudiusquatus, nudiusquintus, nudiussexitus, &c. Diu, noctu, interdiu, nunc, jam, nuper, alias, olim, item, pridem, tantisper, paulisper, parumper, sape, raro, subinde, identidem, plerumque, quotidie, quotannis, nunquam, unquam adhuc, etiam pro adhuc, haec tenus, in-diès, in-horâs, ut primùm, quuni-primùm, simulac, simulatque.

Usque temporis & loci adverbium est : ut, Usque sub obscurred noctis. Ab Æthiopia est usque hæc. Est & ubi pro semper, aut continuè ponitur : ut Usque metu micu're finis.

Adverbia numeri : ut, Semel, bis, ter, quater, quinque, sexies, septies, vigesies vel vices, trigesies, vel tricies, quadragesies, quinquagies, sexagies, septuagies, octogies, centies, millies, infinites.

Ordinis sunt, Indè, deinde, hinc, dehinc, deinceps, novissimò, imprimis, postremò, primâ, jamprimum denique, denū, tandem, ad summum.

Adver-

- Interroga-** Adverbia interrogandī sunt; Cir, quamobrem, quare, quomodo, ecquid, quin pro cui non, num, quid-ita, quò, unde, quantum?
- Vocandi.** Vocandi sunt, Heus, ò, echo, et siqüa sunt familia.
- Negandi.** Negandi : ut, Haud, non, minime, nequaquam, ne pro non, & familia.
- Affirmen-** Affirmandi : ut, Etiam, sic, quidni, sanè, prorsus, nempe, nimurum, certè, profectò, adèd, planè, scilicet.
- Jurandi.** Jurandi : ut, Hercle, mehercle, medius-fidius, Deus-fidius. Pol, ædepol, Castor, ecastor.
- Hortandi.** Hortandi ut, Age, sodes, sultis, amabò, agedum, ehdum, eia, agitè.
- Prohiben-** Prohibendi : ut, Ne, non.
- bi.** Optandi : ut, Utinam, si, ò si, ò.
- Optandi.** Excludendi : ut, Modò, dummodo, tantummodo, solummodo, tantùm, solum, duntaxat, demum.
- Congre-** Congregandi : ut, Simil, unà, pariter, populatim, univerfim, conjunctim, &c.
- Segregan-** Segregandi : ut, Seorsim, gregatim, egregiè, nominatim, viritim, oppidatim, vicatim, privatim, speciatim, bifariam, trifariam, omnifariam, plurifariam, ostiatim.
- Diversifi-** Diversitatis : ut, Aliter, secus.
- ca.** Eligendi : ut, Potius, potissimum, imò, satiàs.
- Eligendi.** Intendendi : ut, Valde, nimis, nimium, immodice, impendiò, impensè, prorsus, penitus, funditus, radicitus, omnino.
- Remittendi.** Remittendi : ut, Vix, ægrè paulatim, sensim, peditentim.
- Conceden-** Concedentis : ut, Licet, estò, demùs, fit-ita, fit-sanè.
- tis.** Negatæ solitudinis : ut, Non solùm, non tantùm, non modò, nedum.
- Qualita-** Qualitatis : ut, Doctè, pulchrè, fortiter, graviter.
- tis.** Quantitatæ. Quantitatis : ut, Parum, minime, maxime, sumnum, ad-summum, & familia.
- Comparan-** Comparandi : ut, Tam, quam, magis, mindùs, maximè, minime, æquè.

C O N J U N C T I O .

65

Rei non peracte : ut, Ferme, sere, prope, prope-
modum, tantum, tantum non, modo non.

Rei non
peracte.

Demonstrandi : ut, En, ecce, sic, ut cum dicimus,
scribito.

Demon
strandi.

Explanandi, ut, Id est, hoc est, quasi dicas, puta,
puta, utpote.

Explanan-
di.

Dubitandi : ut, Forsan, forsitan, fortassis, fortasse.

Dubitans-
di.

Eventus : ut, Forte, casu, forte-fortuna.

Eventus.

Similitudinis : ut, Sic, sicut, sicuti, ita, item, iti-
dem, tanquam, quasi, ceu, uti, velut, veluti.

Simili-
tudinis.

C O M P A R A T I O .

Adverbia à nominibus adjectivis nata, & compa-
rantur, & regunt casus comparativi & superlativi : ut,
Doctè, doctiùs illo, doctissimè omnium : similiter
Bene, meliùs, optimè. Male, pejùs, pessimè : etiam Sa-
pe, sèpius, sepissime : Nuper, nuperimè, & similia.

compar-
atio.

S P E C I E S .

Species est duplex, Principalis, quæ ex se origi-
nem habet : ut *Herì, cras.*

Species.
adversaria.

Derivativa est eorum, quæ nata sunt aliunde : ut
Furtim, à furor, Stridim, à stringo; Humaniter, ab humerus

rem.
Nomina
sunt ad-
verbia.

Aliquando neutra adjectiva induunt formam ad-
verbiorum, ad Græcorum imitationem : ut, Recens,
pro recenter : *Torvum, pro torve.*

F I G U R A .

Figura est duplex : simplex, ut Prudenter, Com-
posita, ut Imprudenter.

¶ D E C O N J U N C T I O N E .

C Onjunctio est pars orationis, quæ sententiarum
clausulas aperte connectit.

A C C I D E N T I A C O N J U N C T I O N I .

Conjunctioni accidunt, Figura, Potestus, & Ordo.

Acciden-
tia
Conjunctio.

FIGURA.

CONJUNCTIO

FIGURA.

Figura est duplex: Simplex, ut nam: Composita,
ut namque.

POTESTAS.

Potestas. Potestas, id est, significatio, est varia: Aliæ enim è conjunctionibus Copulativæ sunt: ut Et, ac, que, atque, quoque, etiam, item, itidem, cum, et tum.

Tum. Tum item geminatum: ut, *Vir tum probus, tum eruditus.* Huc spectant & his contraria: ut, Nec, neque, neu, neve.

Suspen.
Etiam. Hæ quatuor sequentes, Et, que, nec, neque, cum geminantur, Suspensivæ etiam vocantur, quod alius semper expectari faciant: ut, *Et fugit, & pugnat.* *Nec sapit ista, nec sentit.*

Disjunct. Aliæ Disjunctivæ: ut, Aut, vel, ve, seu, sive.

At istæ, cum geminantur, Suspensivæ etiam vocantur: ut, *Vel scribit, vel dicitur.*

Discretiv. Aliæ Discretivæ: ut, Sed, sed-enim, at, ast, atqui, quidem, autem, quoque, scilicet, exteram, vero, enim-verò, quod si, verò, porro, quin.

Rationales. Aliæ Rationales, seu Illativæ: ut, Ergo, ideo, igitur, itaque, idecirco, quare, quamobrem, quocirca, proinde, propterea, ob-eam-rem, ea-re: Cicer. *Eare statim ad te Argoscrutum misi.*

Causales. Aliæ Causales, id est, quæ rationem præcedentis orationis inferunt: ut, Nam, namque, enim, etenim, quod, quia, quippe, utpote, siquidem, quando, quandoquidem, propterea, quod, quoniam, quatenus, et ut Virgil. *Audieras de fama fuit: pro nam, vel quia fuit: quod pro quia, ut Cicer. Non quod quicquam desit, sed quia valde cupio.*

Ovid. *Crede mihi bene qui latuit, bene vixit, & intra Fortunam debet quisī manere suam. pro nam vel quia*

Perfectiv. Aliæ Perfectivæ seu Absolutivæ: ut, Ut, quod pro ut.

Nè

CONJUNCTIO:

Ne & ut, pro ne non : Terent. Sed patris vim ut que as
ferre.

Ne, pro ut non : Cicero. Opera datur, iudicia ne fiant.

Aliæ Continuatiæ : ut, Si, fin, ni, nisi.

Aliæ Dubitativæ : ut, Ne, an, anne, num, nūnquid, utram, necne.

Aliæ Adversativæ : ut, Etsi, quanquam, quamvis, Advers. licet, tametsi : & aliæ id genus.

Aliæ Redditivæ earundem : ut, Tamen, attamen, sed tamen, veruntamen.

Aliæ Diminutivæ : ut, saltem, at, certè, vel : ut Cici Diminut.
Ne vel latum digitum discesseris.

Aliæ Electivæ : ut, Quām, ac, atque, ut, quando Electiv. pro Quām accipiuntur.

Expletivæ : ut, Quidem, euidem, nimirum, autem, scilicet, quoque, nam, profectò, verò, enim verò, sed enim, enim pro certè.

Virgil. Nam quis tè, juvenum confidentissime, nostras

Jussit adire domos ? Ter. At enim non finam.

Sunt dictiones, quæ nunc adverbia, nunc conjunctiones, nunc præpositiones esse inveniuntur : ut Cum, quoties casui jungitur, præpositio est.

In genere, Conjunctiones adeò tenui discrimine ab adverbis disceruntur, ut quām sapissime confundantur : ut, Quando, proinde, et similia.

ORDO.

Ordo conjunctionum est triplex, nempe.

Dodecas.
lundi.

Præposit.

Subiect.

Compon.

Propositi.

Subj.

Præpositivus : earum scilicet, quæ in sententiærum exordio ponuntur.

Subjunctivus : earum scilicet, quæ secundum in clausula, vel tertium, vel ad summum quartum locum occupant.

Communis.

Ex conjunctionibus hæc in primis præponi solent, Nam, quare, at, ast, atque, &, aut, vel, nec, neque, si, quin, quatenus, fin, seu, sive, ni, nisi.

Sub.

PRÆPOSITO.

Subiecti
vae.
que.
Enclitic
ae.

Subjunctivæ verò sunt, Quidem, quoque, autem,
verò, enim,

Et tres Encliticæ: ut, Que, ne, ve: sic dictæ, quod
accentum in præcedentem syllabam inclinent: ut
Horat. *Ludere qui nescit, canpestribus abstinet armis;*

Indoëtusque pile, discive, trochilve quiescet.

Sunt & aliae quoque voces aliquot Encliticæ: ut,
Dum, sis, nam, &c.

Comma
nes.

Communes denique dicuntur, quæ indifferenter
et præponi et postponi possunt, quales sunt reliquæ
serè omnes, præter predictas: ut, Evidem, ergo,
igitur, saltem, tamen, quanquam, &c.

DE PRÆPOSITIONE.

PRÆPOSITIONE est pars orationis indeclinabilis, quæ
alijs orationis partibus, vel in Compositione,
vel in Appositione præponitur.

Appositione: ut, *Christus sedet ad dextram Patris.*

Compositione: ut, *Adactum juramentum adhiben
dum admonuit.*

præposi
tiones
postposi
tiae suis
casibus.

Quædam præpositiones postponi suis casibus in
veniuntur: ut,

Cum	Quibuscum.
Tenui	Pube tenui.
Verbi	Angliam verbi.
Uisque	Ad occidentem usque.

ACCIDENTIA PRÆPOSITIONI.

Præpositioni accidit casuum regime, five construacio-

Cæterum in istud casibus mira est significatio
nis varietas, quæ non tam regulis, quam assiduo le
gendi atque scribendi usu discenda est. Exempli causâ:

Secundum, Aliud significat cum dico, Secundum au
rem vulnus accepit, id est, juxta aurem, Aliud verò hic,
Secundum Deum parentes amandi sunt, id est, proxime post
Deum: Aliud in hac oratione, Secundum quietem locis
mibi felix visus sum, id est, in quiete, vel inter quietem.

Secun
dum.

Præpo-

Præpositiones accusativum regentes.

Ex præpositionibus istæ accusat. et si adjunguntur.

Ad. Ad Calendās Græcas.

Apud. Virg. At bene apud memores veteris sicut gratia fæstii.

Ante. Horat. — dicique beatus

Ante obitum nemo, supremaque funera debet.

Adversus. Ne Hercules quidem aduersus duos.

Cis. Cis Tamesim sita est Estonia.

Citra. { Hor. Est modus in rebus, sunt certi denique fines,

Ultra. { Quos ultra citraque nequit consistere rectum.

Intra. Ovid. Crede mihi, bene qui latuit, bene vixit, & intra

Fortunam debet quisque manere suam.

Extra. Plin. Ma. Extra omnem ingenii aleam positus Cicero.

Circum, locale est: ut Circum montem.

Circa. Circa forum. Circa viginti annos.

Circiter, tempus & numerum significat, ut

Circiter bōiam decimam.

Caesar, Circiter duo militia desiderati sunt.

Contra. Ne contra stimulum calces.

Erga. Princeps erga populum clomens.

Inter. Hor. Multa cadunt inter calicem supremaque labra.

Infra. Terent. Quem ego infra omnes, iustum esse putis.

Supra. Salust. Dux hostium cum exercitu supra caput est.

Juxta. Ter. Cum libebrando iuxta ancillas laxam faceres.

Ob. Fœda mors obsecros versabatur.

Per. Hor. Impiger exvenios currit mercator ad indos.

Per mare pauperiem fugiens, per faxa, per ignes.

Prope. Prope urbem, Prope mortem.

Præter. Terent. Ita fugias, ne præter casam.

Propter. Aliquid malum propter vicinum malum.

Post. Hor. O crues, crues, quarenda petimur primi.

Kirtus post maturos.

Penes. Ovid. Me penes est unum vani custodia mundi.

Trans. Hor. Cælum non animum mutant, qui trans mare entunt.

Præpositiones Ablativum regentes.

A. Terent. *A me nulla tibi orta est injuria.*

Ab. Hæc vocalibus præponitur. Mimus, *Ab alio expelles alteri quod feceris.*

Abs. Terent. *Abs quovis homine beneficium accipere, cum opus est, gaudeas.*

Absque. Terent. *Absque eo esset. Absque pecunia miserè vivitur.*

Cum. Mimus. *Dænamum appellandū est, cum mala fama.*
Clam. *Clam patre. Et Plautus. Clam patrem. C lucrum Coram. Coram Senatu res acta est.*

De. *Sophista rixantur de lana caprina.*

E. *Qui falso testimonium dixisse corruptus erat, & saxe Tarpeio dejiciebatur.*

Ex. *Ex malis moribus bona leges natae sunt.*

Pro. Mimus, *Comes facundus in via pro vehiculo est.*

Pra. Terent. *Huic aliquid pra-manu dederis.*

Sine. idem, *Sine Cerere & Baccho friget Venus.*

Tenus. Virg. — *capuloque tenus ferrum impulit i' id.*

Præpositiones utriusque casui servientes.

Hæc quatuor utrumque casum exigunt sed diversa serie significatione.

In. Terent. *In tempore venti, quod omnium terrum est primum: sine motu.*

Ovidius. *Inq. domos superas scandere cura fuit: motum quodammodo innuit.*

Sub. Vit. *Sub lucē exportant calathis: i. paulo ante lucem.*
Idem, — *vasto vidiisse sub antro.*

Super. Virg. *Super ripas Tiberis. Fronde super utridi.*

Subter. Sabiet terram. Virg. *Densa subter testudine casus.*

Præpositio- *Sunt & Præpositiones, quæ nunquam extra compositionem inventiuntur: numirum.*

Am,	Ambio:	Ac,	Recipio
Di,	Diduco:	Se,	Secundo
Di,	Diffraho	Con,	Codono

com.

Con verò, quoties cum dictione à vocali incipiente componitur, amittit n: ut, Coagnient, coem,
coinquino, cooperio.

DE INTERJECTIONE.

Interjectio est pars orationis, quæ sub-inconditâ voce subito prorumpentem animi affectum demonstrat.

Tot autem sunt interjectionum significations, quot animi perturbati sunt motus.

Exultantis, ut, Evax, vah, Plaut. Evax, jurgio tandem uxorem abegi.

Dolentis, ut, Hen, hoi, hei, ô, ah. Terent. I intro, hoi, hei, Virg. O dolor atque decus magnum!

Timentis, ut, Hei, atat. Terent Hei, vereor ne quid Andrta apportet mali.

Admirantis: ut, Papr, Ter. Papæ, nova figura oris.

Vitantis: ut, Apage; Apagēsis. Terent. Apagēsis egon' formidolosus?

Laudantis: ut, Euge. Mar. Citò, nequiter, euge beato.

Vocantis: ut, Echo, oh, io. Terent. Oh, qui vocaris?

Deridentis: ut, Hui. Ter. Hui, tu mibi illam laudas?

Ex improviso aliquid deprehendentis: ut, Atat, Ter. Atat, data hercle mibi sunt verba.

Exelamantis: ut, Oh, proh. Proh nefas. Seneca. Oh paupertas felix!

Imprecantis: ut, Malum, yæ malum. Ter. Quid hec (malum) infelicitatis est?

Ridentis: ut, Ha, ha, he. Terent. Ha habe, defessa jam misera sum te ridendo.

Silentium injungentis: ut, Au. Terent. Au, ne comparandus hic quidem ad illum est.

Illud hic observandum est, nomina quoque &

verba quandoque interjectionis loco poni: ut apud

vñ gil. Navibus (infandum) amissis. Cicer. Sed amissis

e cura. Imò quavis orationis pars, affectum animi

inconditam significans, interjectionis vice fungitur.

Alijs per
ter singul
interiecti
ones, 3.

Atque haec quidem de octo orationis partib; Etymologias, quamlibet crassâ (quod ajunt.) Minervâ tradita sint pueris, tantiisper dum ordinariis in ludo operis ac pensis sub fernâ defunguntur, abundè sufficere arbitramur. Quod si cui tamen allubescit quicquam his aliis exactiusqñ peruestigate, bunc ad Grammaticorum evolvenda perscrutandaque opera relegandum censemus. Quorum cum magnus sit numerus, & quidem egregiè doctorum, nullum tamen novimus, qui vel propter eruditionis ac doctrina prestantiam, vel propter praciendi claritatem elegantiāqñ, Linacte nostro comparari posse videatur, nedum preponi.

DE CONSTRUCTIONE octo partium orationis.

ATQUE de octo quidem orationis partibus earumqñ formis, quatenus ad Etymologiam attinet, hactenus dictum est: deinceps de eisdem, quatenus ad Syntaxim, quæ constructio dicitur, agemus.

Cos. 7.
titio quia
sit.
Est igitur Syntaxis debita partium orationis inter se compositio connexioqñ, juxta rectam Grammatices rationem.

Ea vero est, quæ veterum probatissimi, tum in scribendo, tam in loquendo, sunt usi.

Concordia
dabitur
conveniens
tum.
Ceterum, priusquam de partium orationis struatur singulatim pertractemus, quedam in genere de tribus Grammaticæ concordantiis sunt paucis edifferenda.

¶ CONCORDANTIA Nominativi & Verbi.

Concordia
dicitur i
finitum
Verbū personale coheret cum nominativo numero & personâ: ut,
1. Nunquam scrib est ad bonos mores a via.
2. Furtiva nunquam perpetu b est bona.

Nomi-

Nominativus prius vel secundæ personæ rarissime exprimitur, nisi causa discretionis; ut, ^a *Vix b dama-
nastis*; quasi dicat, præterea nemo: aut emphasis gratia; ut Ter. ^a *Tu b es patromus*, ^a *tu pater*, si b deseris ^a *tu*, pa-
trimus; quasi dicat, præcipue, Et præ aliis tu patronus es.
Ovid. ^a *Tu dominus*, ^a *tu vir*, ^a *tu mihi frater b eris*.

In verbis quorum significatio ad homines tantum pertinet, tertie personæ nominativas sape subaudiuntur; ut, Est, fertur, dicunt, ferunt, ait, prædicant, clamitant, & in similibus; ut

Terentius. b *Fertur atrocis flagitia designasse*.

Ovid. *Teque b ferunt ira penitusse ma-*

Non semper vox casualis est verbo nominativus, sed aliquando verbum infinitum; ut Plaut. ^a *Mentiri non b est meum*: Aliquando oratio; ut

Ovid. *Adde quod a ingentias didicisse fideliter artes*

^b *Emolliit mores, nec finit esse feros*.

Aliquando adversarium cum genitivo; ut, ^a *Partim virorum b ceciderunt in bello*. ^a *Partim signorum b sunt combusta*.

EXCEPTIO PRIMA.

Verba infiniti modi pro nominativo accusativum ante se statuunt; ut, ^a *Te b rediisse incolumem gaudeo*. ^a *Te fabulam b agere volo*.

Resolvi potest hic modus per quod & ut, ad hunc modum; ^a *Quod tu b rediisti incolumis, gaudeo*. ^a *Ut tu fabulam b agas, volo*.

Verba inter duos nominativos diversorum numerorum possum, cum alterutro convenire potest; ut Terent. *Amantium ita amoris a redintegratio b est*.

Ovid. — *quid enim nisi a vota b supersunt?*

Idem; *Pectora percussit, pectus quoque a robora b fuit*.

Virgilius. — *nihil hic nisi a carminab desunt*.

Impersonalia præcedente nominativum non habent; ut, *Tedet me vita. Perspicuum est conjugii: de quiibus suo loca*.

Verba
infinita
modi
Vobis

Accusati-
vus ante
verbis
infinitis

x ligantibus
tamen re
posteriorib.

Nomen multitudinis singulare quandoque verbo plurali jugitur: ut, ^a *Pars* b *abitre*. ^a *Uterque* b *deluduntur dolis*.

¶ CONCORDANTIA

Substantivi & Adjektivi.

Secunda
concor-
dantia.

Adjectivum cum substantivo genere, numero & casu consentit: ut, Juven. b *Rara* ^a *avis in terris*, b *nigroque simillima* ^a *cyno*.

Ad eundem modum participia & pronomina substantivis adnectuntur: ut,

Ovidius. *Donec eris felix multos numerabis amicos*,

Nullus ad b amissas ibit amicus a opes.

Seneca. *Non b hoc primum a pectora a vulnus b mea senserunt; graviora tulit*.

Aliquando oratio supplet locum substantivi: ut,
b *Auditio a regem Doroberniam proficisci*.

Nota.

¶ CONCORDANTIA

Relativi & Antecedentis.

Terter con-
cordantia

Nota.

Relativum cum antecedente concordat genere numero, et personā: ut, — ^a *vir bonus est quis?*
b *Qui consulta patrum, b qui leges juraque servat*.

Nec unica vox solū, sed interdum etiam oratio ponitur pro antecedente: ut, Terent. ^a *In tempore ad eam veni, b quod omnium rerum est primum*.

Relativum inter duo antecedentia diversorum generum collocatum, nunc cum priore convenit: ut, Valerius Maximus. *Senatus affiduan stationem eo a loci peragebat, b qui hodie Senaculum appellatur*.

Non procul ab eo a flumine, b quod Saliam vocant.

Cicer. *Propriis a terra Jovis a stella fertur b qua Phaeton dicitur*.

Nunc cum posteriore: ut, *Homines tueruntur illum globum, b qua a terra dicitur*.

Est locus in carcere, b quod a Tullianum appellatur.

In coitu Lune, b quod a interlunium vocant.

Aliquando relativum, aliquando & nomen adiectivum respondet primitivo, quod in possessivo subintelligitur: ut Terentius. *Omnes omnia bona dicere, dy laudare fortunas a meas, b qui filium haberem tali ingenio preditum.* Ovid. — *a nostros vidisti b fletis ocellos.*

Quoties nullus nominativus interseritur inter relativum & verbum, relativum erit verbo nominativus: ut, Boet. *Felix, a qui b potuit boni Fontem visere lucidum.*

At si nominativus relativo & verbo interponatur, relativum regitur a verbo. aut ab alia dictione, quæ cum verbo in oratione locatur: ut Ovid. *Gratia ab officio, b quod mora a tardat, abest. virg. b Cujus a numen adoro. b Quorum a optimum ego habeo. b Cui a similem non vidi. b Quo a dignum te judicavi. b Quo a melius nemo scribit. b Quem a videndo obstupuit. Lego Virgilium, limentis. pre b quo ceteri a poetæ sordent.*

Substantivorum constructio.

Quum duo substantiva diverse significationis sic concurrunt, ut posteriori a priori possideri quodammodo videatur, tum posteriori in genitivo ponitur: ut Iuv. *Crescit a amor b nūni quantum ipja pecunia crescit. Rex a pater b patriæ. a Armab Achillis. a Cultorbagri.*

Proinde hic genitivus sepiissime in adjectivum possessivum mutatur: ut, b *Patris a domus, b Paterna a domus. b Heri a filius, b Herilis a filius.* Est etiam ubi in dativum vertitur: ut Luc. de Cat. b *Urbi a pater est, b urbique a maritus. a Herus b tibi, b mihi a pater.*

E X C E P T I O.

Excipiuntur quæ in eodem casu per appositionem connectuntur: ut Ovid. *Effodiuntur a opes b irritamenta malorum. Virg. Ignavum a fucos b pecus a præsepibus arcent.*

Adjectivum in neutro genere absolute, hoc est, absq; substantivo positum, aliquando genitivum possestat: ut, a *Paululum b pecunia. a Hoc b noctis. Catul. Non videmus a id b manticæ, quod in tergo est.*

*Genitivus
vns ob-
stantis.*

*Variatio
substanti-
vi in ad.
jectivum
possess.*

Juvenal. ** Quantum quisque sibi numerorum seruat in archa, et Tenuem habet gratiam fidei.*

Ponitur interdum genitivus tantam, nempe priore substantivo per Eclipsim subauditio; ut in hujusmodi locationibus;

Terentius. *Ubi ad te Diana veneris, ito ad dextram. Venit enim erat ad te Vesta: Utroque subauditio et tempus. Virg. b Hectoris Andromache: subauditio et uxor. Idem; Despobebit Glanci: subauditio et filia. Terent. b Hujus video Byrrhiam: subandi et seruum.*

LAUS ET VITUPERIUM.

Laus & vituperium rei variis modis effertur, at frequentius in ablativo, vel genitivo; ut, ** Vir te multa fide. Quid. b Ingenui uultus et puer, ingenuique pudoris.*

OPUS ET USUS.

Opus & usus ablativum exigunt; ut Cicero. *b Autoritate tua nobis et opus est. Gellius. Pecuniam te quam sibi nibil est et usus, ab his quibus sciret usui esse non accepit.*

Opus autem adjectivè pro necessariis quandoque ponit videtur, varieque construitor; ut Cicero. *Dux te nobis et author et opus est.*

Idem; *Dicis num nos tibi et opus esse ad apparatum triumphi Terentius. Atia te que et opus sunt para.*

Cicero. *Sulpitii operam intelligo ex tuis literis, te tibi multum et opus non fuisse.*

Adiectivorum Constructio.

GENITIVUS.

ad. Al
v. v.
c. c.
a. a. **A**djectiva, que desiderium, notitiam, memoriam, atque iis contraria significant, genitivum adseiscunt; ut

Plinius. *Est natura hominum te novitatis et avida.*

Virg. *Mens te futura presicia. Idem; et Memor esto brevis deui.*

Ter. *et Imperitos te rerum, eductos liberis, in fraudem illicis.*

Silius. *Non sum te animi et dubius, sed et devius te aqui.*

Cicero. *Gratiarum te literarum et studiis.*

Adiectiva

Adjectiva verbalia in ^a ex etiam in genitivum se-
runtur; ut, ^a *Audax* ^b *ingenii*. Ovid. *Tempus* ^a *edax* ^b *terrum*. verbis
in an.

Sen. *Virtus* est ^b *victiorum* ^a *fugax*. Hor. ^b *Utilium* ^a *sagax*.

Idem; ^b *Propositi* ^a *tenax*. Virg. *Tam* ^b *filii pravique* ^a *te-*
nax, *quam nuncia veri*. Plaut. ^b *Pecuniarum* ^a *petax*, &c.

Ingens præterea adjectivorum turba nullis cer-
tis regulis obstricta, casum patrum postulat. Quo-
rum farraginem satis quidem amplam congesserunt
Linacrus & Despauterius. Tu vero cœbrâ lectione ea
tibi reddes admodum familiaria.

Nomina partitiva, aut partitivè posita, interro-
gativa quædam, & certa numeralia, genitivo, à quo
& genus mutuantur, gaudent, ut Cicero. *Quan-*
quam te, *Marce fili*, *animum jam audientem Cratippum*, *id*;
Athenis, abundare oportet præceptis institutisque philosophiae,
propter summam ^a doctoris autoritatem ^b urbis; ^b quod-
rum ^a alter te scientiâ augere potest, altera exemplis.

^a *Utrum* ^b *horum maris accipe*.

Ovid. ^a *Quisquis fuit ille* ^b *Deorum*.

Terent. *An* ^a *quisquam* ^b *hominum* *est equè miser*, *ut ego*?
Virgilius.—^b *divum promittere* ^a *nemo Auderet*.

^a *Tres* ^b *fratrum*. ^a *Quatuor* ^b *judicium*. ^b *Sapientum* ^a *Octauus*
quis fuerit, nondum constat.

^a *Primus* ^b *regum Romanorum fuit Romulus*.

In alio tamen sensu ablativum exigunt cum præpo-
sitione; ut, ^a *Primus* ^b *ab Hercule*. ^a *Tertius* ^b *ab Aenea*.

In alio vero sensu dativum; ut Virg. — ^b *Nulli pî-*
tate ^a *secundus*.

Usurpantur autem & cum his præpositionibus E,
de, ex, inter, ante; ut Ovid. *Est deus* ^b *& vobis* ^a *alter*.

Idem; ^a *Solus* ^b *de superis*. Virg. ^a *Primus* ^b *inter omnes*.

Idem; ^a *Primus ibi* ^b *ante omnes*, *magnâ comitante caterva*

Laocoona ardens summâ decurrit ab arce.

Interrogativum et ejus redditivum ejusdem ea-
sus & temporis erunt; ut, ^a *Quarum rerum nulla est fa-*
tietas? ^b *Divinitarum*. *Quid rerum nunc geritur in Anglia?*

^b *Consulitur de religione*.

78 SYNTAXIS.

Fallit hæc regula, quoties interrogatio sit per Cujus, ja, jum : ut ^a Cujus pecus? b Laniorum. Aut per distinctionem varia Syntaxeos : ut, ^a Furtive accusas, an homicidit? b Utroque.

Comparativa.
scilicet.

Fallit denique cùm per possessiva, Meus, tuus, suus, &c. respondendum est : ut, ^a Cujus est hic codex? b Meus. Comparativa & superlativa, accepta partitivè, genitivum, unde & genus sortiuntur, exigunt,

— Comparativum autem ad duo, superlativum ad plura referunt : ut, b Manum a fortior est dextra. b Digitorum medius est ^a longissimus: Accipiuntur autem partitivè, cùm per E, ex, aut inter exponuntur : ut, Virg. b Poetarum ^a doctissimus : id est, b ex poetis, vel inter poetas.

Comparativa cùm exponuntur per quād, ablativum adsciscunt : ut Horat. ^a Vilius argentum est b aurō, b virtutibus aurum, id est, quād aurum, quād virtutes. Adsciscunt & alterum ablativum, qui mensuram excessus significat ; ut,

Cicer. b Quanto ^a doctior es, b tanto te geras & submissius.

Comparativa
scilicet.

Tanto, quanto, multo, longè, ætate, natu, utrique gradui appontuntur ; ut Catul. b Tanto tu ^a pessimus, omnium poeta, b Quanto tu ^a optimus omnium patronus.

Eras. Nocturnæ lucubrationes b longè apericolosissima habentur. Longè b ceteris ^a peritior es, sed non b multo ^a melior tamēg. Juven. Omne animi vitium b tanto ^a conspectius in se crimen habet, b quanto ^a major, qui peccat habent.

^a Major dicitur ^a maximus b etate. ^a Major dicitur ^a maximus b natu.

DATIVUS.

Commodum
dum
inco-
modum

Adiectiva quibus commodum, incommodum, similitudo, dissimilitudo, voluptas, submissio, aut relatio ad aliquid significatur, in dativum transeunt ; ut Virgilius, Sis ^a bonus ^b felixq; b tuis.

Martial. Turba ^a gravis b paci placta q; ^a inimica b quieti. Est ^a finitimus b oratori poeta. Ovid. Qui color albus erat, nunc est ^a contrarius b albo.

Martial. ^a Jucundus b amicis, b omnibus ^a supplex.

Hora-

Horat. *Si facilius b. agri, a utilis b. agro.*

Huc referuntur adverbia *composita*: ut *Compellit*, *commilito*, *confervus*, *cognatus*.

Quædam adverbia *multitudinem* significant, *etiam genitivo*.

Lucamus. *quem* *multitudine* *a nobis b. hujus erat.*

Terentius. *Partes* *multitudinis* *esse censem, nos jamjam a pu-*
eris illlico nasci *flammarum illarum a affines esse b. terum,*
quas fert adolescens.

Idem. *b. Domini* *multitudinis* *est.* Auson. *Mens a conscientia b. recti.*

Virgilius. *Præterea regina b. tui a fidissima dextrâ.*

Occidit ipsa suâ.

Communis, alienus, immunis, variis casibus ser-
viant: ut Cicero. *a Commune b animantium omnium est*
conjunctionis appetitus, procreandi causa. Mors *b omnibus*
a communis. Hoc *b mibi tecum a commune est.*

Comme-
nis, alle-
nos, immu-
ni, vestigia
ciferis
casus.

Salust. *Non a aliena b consilii.* Sen. *a Alterius b ambitioni.*

Cicero. *Non a alienus b a Scævole studiis.*

Ovid. *Vobis a immunibus hujus Esse b mali dabatur.*

Plinius. *Caprificus b omnibus a immunis est.*

a Immunes b ab illis malis sumus.

Natus, commodus, incommodus, utilis, iniutilis,
vehemens, aptus, interdum etiam accusativo cum præ-
positione adjunguntur: ut Cic. *a Natus b ad gloriam.*

Verbalia in *bilis* accepta passivè, ut et participia, *mibi lis*
seu potius participialia in *dus*, dativo adjecto gau-
dent: ut Mar. *O b mibi post nullos Julii a memorande sodales.*

Statius. — *nulli a penetrabilis b astro Lucus erat.*

A C C U S A T I V U S.

Magnitudinis mensura subjicitur adjectivis in ac-
cusativo: ut, *Gnomon septem b pedes a longus*, *umbra*
non amplius quatuor b pedes a longam reddit.

Intendum et in ablativo: ut

Columella. *Fons a latu b pedibus tribus, a altu b triginta.*
lute-

Interdum etiam ^a genitivo ^b ut Columel. In mis-
tem horti areos, ^a horas ^b pedum denunt, ^a longas ^b pedum
quinquaginta facio.

ABLATIVE.

^{Cognitio} ^a Adjectiva, quæ ad copiam egestatemve perti-
nent, interdum ablative, interdum & genitivo gau-
dent, ut Plant. Amor ^b melle ^a felle est ^a secundissimus.
Horat. ^a Dives ^b agris, ^a dives pannis in fænore ^b numeris
Virgilius. At fessa multa referunt se nullæ minores, Crura
^b rhymo ^a plena..

^{Cognitio} Idem; Quæ regio in terris nostri non ^a plena ^b laboris?

^{Cognitio} Idem; ^a Dives ^b opum, ^a dives pñchæ ^b vestis, ^a auræ.

^{Cognitio} Persius. O curva in terras anima, ^b celestium ^a inanes!

^{Cognitio} ^a Expers ^b fraudis. ^b Gratia ^a beatus.

^{Cognitio} Nomina diversitatis ab lativum sibi cum præpo-
sitione subjiciunt; ut Virg. ^a Alter ^b ab illo. ^a Aliud ^b ab
hoc. ^a Diversus ^b ab isto.

^{Cognitio} Nonnunquam etiam dativum; ut, ^b Huic ^a diversum.

^{Cognitio} Adjectiva regunt ablativum significantem causam;
ut, ^a Pallidus ^b irâ. ^a Incurvus ^b senectute. ^a Livida ^b ar-
mis brachia. ^a Trepidus ^b morte futurâ.

^{Cognitio} Forma vel modus rei adjicitur nominibus in ab-
lative; ut, Facies miris ^b modis ^a pallida. ^b Nominæ a Gram-
maticus, ^b re ^a barbarus.

^{Cognitio} Cicero. Sum tibi ^b naturæ ^a parens, ^a præceptor ^b consiliis.
Virgilius. ^a Trojanus ^b origine Cæsar. ^b Spe ^a dives, ^b re
^a pauper. ^a Syrus ^b natione.

^{Cognitio} Dignus, indignus, præditus, captus, contentus,
extortis, auferendi casum adjectum volunt; ut
Terent. ^a Dignus es ^b odio. Qui filium haberem tali ^b in-
genio ^a prædium. Virg. Atque ^b oculis ^a capiti fodere cubilia
talpa. Idem; ^b Serte tuâ ^a contentus abi.

^{Cognitio} Horum nonnulla genitivum interdum vendicant;
ut Ovid. Militia est ^b operis altera ^a dignati.

^{Cognitio} Virgilius. Descendam magnorum hand quaquam ^a indi-
gnus ^b averum.

SYNTAXIS.

¶ Pronominum Constru.

Mei, cui, sui, nostri, vestri, genitivi primitiorum primit.
ponuntur cum passio significatur : ut, ut.

Languet a desiderio b mi.

Ovid. ^a *Parfumarii habitat corpore clausa meo.* ^a *Imago b noſtri.* Dicitur.

Meus, tuus, suis, noster, vester, adjiciuntur genitivis.
actio vel possessio rei denotatur : ut ; *Favet a deside-*
rio b tuo. ^a *Imago b noſtra, id est, quam nos poſſedemus.*

Noſtrum & vestrūm genitivi sequuntur distributiva,
particiva, comparativa, et superlativa ; ut, ^a *Unusq[ue]ſi-*
que b vestrūm. ^a *Nemo b noſtrum.* *Ne a cui, b vestrūm sit*
mirum. ^a *Major b vestrūm.* ^a *Maximus natu b noſtrūm.*

Hec possessiva, Meus, tuus, suis, noster, et vester, possessum
hos genitivos post se recipiant, Ipsiſus, ſoliſus, uniuersus
duorum, trium, &c. Onuniam, plurium, paucorum,
cujuſque ; et genitivos participlierum, que ad geniti-
vum primitivi in possessivo inclusum referuntur : ut, timentib[us] vel
Ex a tuo b ipſius animo conjecturam feceris. onib[us] pri-
mūt p[ro]p[ri]e-

Cic. *Dico a mea b unius opera Rempublicam esse liberatam*
Idem ; a Meum b ſoliſus peccatum corrigi non potest.

Eras. ^a *Noſter b duorum eventus ostendat, utra gens fit melior.*

In ^a *sua b cujuſq[ue], laude praefantior.* ^a *Noſtrab omniū memoria.*

Brut. ad Cic. ^a *Vestrīs b paucorum responder tauditor.*

Hor. *Scripta cum anna nemo legat, vulgo reciuiare b timentis.*

Sui et Suas reciproca ſunt, hoc eſt, ſemper refle-
ctuntur ad id quod p[re]ceſſit in eadem oratione ; ut,
ut ; ^a *Petrus nimium admiratur b ſe.* *Parcit erroribus suis.*
Aut annexa per copulam : ut ; *Magnopere a Petrus*
rogat, nē b ſe deferm.

Ipſe ex pronominib[us] ſolam triūm personarum ipa-
ſificationem repr[ea]zentat : ut ;

^a *Ipſe b vidi, a Ipſe b videris, a Ipſe b dixit.*

Et nominib[us] pariter ac pronominib[us] adjungitur ;
ut, ^a *Ipſe b ego, a Ipſe b ille, a Ipſe b Hercules.*

Idem, etiam omnibus personis jungi potest ; ut, nam
Ego a idem b adiun. Teneat.

Terent. ^a Idem has nuptias b perge facere.

Virgil. ^a Idem b jungar vulpes, & mulgeat hircos.

Hac demonstrativa, Hic, ille, iste, sic distinguuntur: Hic mihi proximum demonstrat; Iste, eum qui apud te est; Ille, eum qui ab utroque remotus est, indicat.

Ille, tum usurpator, cum ob eminentiam rem quamplam demonstramus: ut, Alexander ille magnus. Iste vero ponitur, quando cum contemptu rei alicuius mentionem facimus: ut Terent. Iustum amulum quoad poteris ab ea pellito.

Hie et ille, cum ad duo anteposita referuntur, Hic, ad posterius et proprius; Ille, ad prius et remotius proprie ac usitatislimè referri debet: ut Col. ^a Agricola contrarium est ^a pastoris propositum: b ille quam maximè subacto & puro solo gaudet, bb hic novati graminis que: b ille fructum à terra sperat, bb hic à peccore. est tamen, ubi à diverso pronomen Hic ad remotius suppositum referri invenias, et ille ad proximius.

VERBORUM CONSTRUCTIO.

Nominativus post verbum.

Verba substantiva, ut Sum, forem, fio, existo; verba vocandi passiva, ut Nominor, appellor, dicor, vocor, nuncupor; et iis similia, ut Scribor, satisfactor, habeor, existimor: item verba gestus, ut Sedeo, dormio, cubo, incedo, curro, utrinque nominativum expetunt: ut, b Deus ^a est b summum bonum.

b Perpusilli ^a vocantur b nani. b Fides religionis nostræb fundementum ^a habetur. Malus b pastor ^a dormit b supinus.

Lactantius. b Homo ^a incedit b erexit in cælum.

Denique omnia ferè verba post se nominativum habent adjectivi nominis, quod cum supposito verbi casu, genere, et numero concordat: ut,

b Rex ^a mandavit b primus extirpari hæresin.

b Pii ^a oranti b taciti. b Boni ^a discunt b seduli.

Infinitum quoque utrinque eosdem casus habet, præcipue

equae tam verba optandi, eisq; similia accedunt: ut,
b Hypocrita cupit ^a videri **b** justus. Hypocrita cupit se ^a vide-
 ri **b** justū. Malo **b** dives ^a esse quā haberi. Malo **b** me **b** dīvītē
 a esse quādām haberi. Claud. Vivitur exiguō melius natura
b beatīs **b** Omnibus ^a esse dedit, si quis cognoverit uti.
 Martiali. **b** Nobis non licet ^a esse tam **b** disertis, vel disertos.
 Terentius. Expedit bonas ^a esse **b** vobis.
 Ovidius. Quo **b** mībi commīssō non licet ^a esse **b** piām.

Quamvis in his postrenis exemplis subaudiuntur
 accusativi ante verba infinita: **b** Nos ^a esse **b** disertos.
b Vos ^a esse **b** bonas. **b** Me ^a esse **b** piām.

Genitivus post verbum.

Sum genitiūm postulat, quoties significat posse
 sessionem, aut ad aliquid pertinere: ut ^{sum ergo}
 Virgilius.—pecus ^a est **b** Melibœt.

Cicero. **b** Adolescētis ^a est maiores natū reverēti.

Virg. **b** regum ^a est Parcere subiectis, & debellare superbiam.

Excipluntur hi nominativi, Meum, tuum, suum,
 nostrum, vestrum, humanum, bellum, et similia:
 ut Non ^a est **b** meum contra autoritatem Senatus dicere.

Terent. Eia haud bvestrum ^a est iracundos esse.

b Humanum ^a est irasci.

At hic subintelligi videtur officium, quod alio
 quando etiam exprimitur: ut Terent. Tuum **b** est **b** of-
 ficiūm has bene ut adsimiles nuptias.

Verba aestimandi genitivo gaudent: ut, **b** Plurimi
 passim ^a fit pecunia. Pudor **b** parvi ^a pendit. **b** Nihili, vel ^{admodum}
b pro nihilo ^a habentur literæ.

Horat. **b** Pluris opes nunc ^a sunt, quam prisci temporis annis.

Aestimo, vel genitivum, vel ablativum adsciscit: ^a magno ablativo
 ut Valerius Max. Non **b** hujus te ^a aestimo. **b** Magno ubi ^c casu, ^d uili, ^e pauci-
 que virtus ^a estimanda est.

Flocci, nauci, nihili, pili, assis, hujus, teruncii, his
 verbis, aestimo, pendo, facio, peculiariter adiungim-
 tur, ut, Ego illum **b** flocci ^a pendo. Nec **b** hujus ^a facio, ^f me **b** pili ^a aestimat.

Singularia sunt ista ; b *Æqui boni* a *consilio*. b *Æquid boni* a *facio*, id est, *in bonam accipis partem*.

Verba accusandi, damnandi, monendi, absolvendi, et consimilia genitivum postulant, qui crimen significet ; ut

Plau. Qui alterū a incusat b probris, ipsum se intruere oportet.

Cicero. Etiam b sceleris a condemnatis generum suum.

Ovid. Parce tuum vatem b sceleris a damnare Cupido.

a *Admoneto illum pristina b fortuna. b Furti a absoluimus est.*

Venit ut hic genitivus aliquando in ablativum, vel cum præpositione, vel sine præpositione ; ut Cic. *Si in me iniquus es judex, a condemnabo eodem ego te b criminis. Gellius. Uxorem b de pudicitia graviter a accusauit. Cie. Futavi eā b de re a admonendum esse te.*

Uterque, nullus, alter, neuter, alias, ambo, et superlativus gradus, non nisi in ablativo id genus verbis subduntur ; ut, a *Accusas farti, an stupri, an b utroq. sive b de utroq. ? b Ambobus, vel b de ambobus ? b Neutro, vel b de neutrō ? b De plurimis simul a accusatis.*

*Satago, misereor, miseresco, genitivum admittunt : ut Terent. *Is b rerum suorum a satagit.**

Virgil. — ora a miserere b laborum.

Tantorum, a miserere b animi non digna ferentis.

Statius. Et b generis a miseresce tuis.

Miserere, os. At misereor et miseresco, rarius cum dativo leguntur : ut Sen. *Huic succorro, b huic a misereor.*

Boetius. Dilige jure bonos, & a miseresce b mali.

*Reminiscor, obliviscor, memini, genitivum aut accusativum desiderant : ut, *Dat a b fidei a reminiscitur. Proprium est stultitia aliorum vitia cernere, a obliuisci b suorum. Ter. Faciat ut b meiq. ac hujus b diei, ac b loci semper a memineris. Plaut. b Omnia que curant senes a meminerunt. a Memini b de hac re, b de armis, b de te, id est, mentione feci.**

Potior, aut genitivo, aut ablativo jungitur ; ut, *Plaut. Romanis b signorum & armorum a patiti sunt.*

Verg. Egesti opata Troes a potiuntur b arena.

Dati-

Dativus post verbum.

Quia verba acquisitivè posita adsciscunt dativum ejus rei, cui aliquid quocumq; modo accidit; ut Plaut. **b** Mibi istic nec ^{qui potes} a seritur, nec ^a metitur. ^{dat. re.} ^{qui.}
Virg. Nescio quis teneras oculus **b** mibi ^a fascinat agnos.

Huic regulæ appendent varii
generis verba.

In primis, verba significantia conandum aut incommodum regunt dativum; ut Virg. **Illa** fages ^{comda-}

b votis ^a respondet avari Agricola.

Non potes **b** mibi ^a commis dare, nec ^a incommodare.

Idem. — validis ^a incubite **b** remis.

Suam eruditio nem **b** tibi acceptam ^a fert.

Ex his quædam efferantur etiam cum accusativo, ut Cicero. **b** Unum ^a studieris omnes, unum sentitis.

Plaut. Si ea memorem, quæ **b** ad ventris vixum ^a condicunt, mora est.

Cicero. **b** In hac studia ^a incubite. Naturam plus **b** ad eloquentiam ^a conferat, an doctrina.

b Fessum quies pluriūm ^a juvat.

Verba comparandi regunt dativum; ut Virg. — sic **b** parvis ^a componere magna solebam.

b Fratri se ^{dg} opibus ^{dg} dignatione ^a ad aquarit.

Interdum additur ablativus cum præpositione, ut, ^a Comparo Virgilium **b** cum Homero.

Aliquando accusativus cum præpositione Ad; ut, ^a Si **b** ad eum ^a comparatur, nihil est.

Verba dandi &c reddendi, regunt dativum; ut, ^a Fortuna **b** multis nimium ^a dedit, **b** nulli satis. Ingratus ^a est, qui gratiam bene **b** merenti non ^a reponit.

Hæc variam habent constructionem; ^a Dono **b** tibi hoc munus; ^a dono **b** te hoc munere.

Cicero. Huic **b** rei aliquid temporis ^a impetrabis.

Terent. Plurimâ salute **b** Partevonem signaverat. ^a Signare.

imperit Gnatho. ^a *Aspersit mibi b labem.* ^a *Aspersit me blabe.*
^a *Instravit b equo penulam:* ^a *Instravit equum b penula.*
Ovid. *Ut piget infido ^a consuluisse b viro, id est, dedisse*
consilium, vel etiam prospexisse.

Lucan. ^b *Rectorēmque ratis de cunctis ^a consulit astris, id*
est, petit consilium. ^a *Consule b saluti tua,* id est, *prospice.*
Ter. *Pessime istuc b in te atque in illum ^a consulis, i. statuis.*
^a *Metuo,* ^a *timeo,* ^a *formido b tibi, vel b de te, i. sum sollicitus*
pro te. ^a *Metuo,* ^a *timeo,* ^a *formido b te, vel b a te: scilicet*
nē mihi noceas.

*Verba
promiss.
sunt.*
obseruatūnū
istū. Aut. tensa
infin. modū.

*Verba
promisi.*

Hac b tibi a promitto, ac recipio sanctissimē esse
** observatarum.*

Cicero. *Es alienum b mihi ^a numeravit.*

Verba imperandi et nuntiandi dativum requirunt:
ut Horat. ^a *Imperat aut servit collecta pecunia b cuique.*

Idem, Quid de quoque viro, & b cui a dicas, saepe caveto.

Dicimus, ^a *Temporo,* ^a *moderor b ibi et bte.* ^a *Referobib.*
et bad te. ^a *Item,* ^a *Referobad Senatū, id est, propono.* ^a *Scribo,*
^a *mitto b tibi et b ad te.* ^a *Do b tibi literas, ut ad aliquem*
feras. ^a *Do b ad te literas, id est, mitto ut legas.*

Verba fidandi dativum regunt: ut Horat.

vacuus ^a committere b venis Nil nisi lene decet.

b Malheri nē ^a credas, nē mortua quidem.

Verba obsequandi et repugnandi dativum regunt:
ut Semper ^a obtemperat pius filius b patri. Quae ho-
mines arant, navigant, edificant, b virtuti omnia ^a parent.
Ipsum hunc orabo, b huic a supplicabo.

Persius. — *venienti ^a occurrite b morbo.*

Ignavis b precib⁹ Fortuna ^a repugnat.

At ex his quædam cum aliis casibus copulantur:
ut, b Ad amorem nihil potuit ^a accedere. Hoc ^a accessit meis
b malis. Illud ^a constat omnibus, seu, b inter omnes.

Teren — Hac b fratri mecum non ^a convenient.

Iuvén. Sæuis inter se ^a b convenit b urbis. a Ausculto b tibi:
Id est, obedio, ^a *Ausculto b te, id est, audiō.* *Ademas ^a dissides*

b magneti, seu **b** cum magnete. ^a Certat **b** cum illo, ^{et} Græcanicè **b** illi. Catul. Noli ^a pugnare **b** dubibus, id est, contra duos. Virg. Tu dic**b** mecum quo pignore ^a certes.

Verba minandi & irascendi regunt dativum: ut, ^{Verbal.} **b** Vtrique mortem ^a minatus est. Terent. **b** Adolescentis ^{natura.} nihil est quod ^a succenseat.

Sum cum cōpositis, præter Possū, exigit dativum: ut, Rex prius ^a est **b** reipub. ornamento. **b** Mibi nec ^a obest, ^{sum.} nec ^a prodest. Hor. Multa **b** petentibus ^a defuncta multa.

Dativum postulant verba composita

cum his præpositionibus.

Præ. Cicer. Ego meis **b** majoribus virtutea præluxi.

Verba
composita.

Sed Præeo, prævinco, præcedo, præcurro, præverto, prævertor, accusativo junguntur.

Ad. Allob gallo ne manum ^a admeliaris.

Con. ^a Conducit hoc tuae **b** laudi. ^a Convixit **b** nobis.

Sub. Terent. ^a Suboleat iam uxori, quod ego machinor.

Ante. Cic. Iniquissimā pacem justissimo **b** bello ^a antefero.

Post. ^a Posthabeo ^a postpono **b** famæ pecunium.

Virg. ^a Postposui tamen illorum mea seria **b** ludo.

Terent. dixit. ^{*} Qui suūm commodum posthabuit præ meo commodo.

Ob. Ter. Quum **b** nemini ^a obtrudi potest, iunt ad me.

Ia. ^a Impendet **b** omnibus periculum.

Inter. Cicer. Ille huic **b** negotio non ^a interfuit modo, sed etiam præfuit.

Pauca ex his mutant dativum aliquoties in aliū <sup>Varia
composita.
etio.</sup> casum: ut Quint. ^a Præstat ingenio alius **b** alium. **b** Multos virorum ^a anteit sapientia. Terent. **b** In amore hac ^a insunt vitia. Plin. ^a Interdico tibi **b** aqua ^{et} igni.

Et pro
babio:

Est pro habeo dativum exigit; ut

Perfi. Velle suūm **b** cuique ^a est, nec voto vivitur uno.

Virg. ^a Est **b** mihi namque domi pater, est iusta noverca.

Huic confine est suppetit; ut

Horat. Pauper enim non est, **b** cui rerum ^a suppetit usus.

Suppetit

Gemin.
dativ.
Sum, cum multis aliis, geminum adsciscit dativum
ut, b *Exitio* a est avidis mare b nautis.

Datibus
festivita-
tis.
Speras b tibi laudi a fore, quod b mihi b vitio a veri s?
Nemo b sibi mimos a accipere debet b favori.

Est ubi hic dativus, *tibi*, aut *sibi*, aut etiam *mihi*,
nullâ necessiratis, at festivitatis potius causâ addi-
tur: ut *Ego* b tibi hoc effectum a dabo. Ter. a *Expedit* b mihi
hoc negotium. *Suo* b sibi hunc a jugulo gladio.

ACCUSATIVUS POST VERBUM.

Verba
transitiva
V**erba** transitiva cujuscunq; generis, sive activi,
sive communis, sive deponentis, exigunt accusa-
tivum: ut Hor. b *Percontatorem* a fugito, nam *garulus* idem
est. Idem; Nec a retinent patula b commissa fideliter aures.
Virg. *In primis* a venerare b deos. *Aperbagros* a depopulatur.
Quinetiam verba, quamlibet alioquin intransitiva
atque absoluta, accusativum admittunt cognatae sig-
nificationes: ut Cic. *Tertiam* b etatem hominum a vivebat
Nestor. *Virg.* --- longam incomitata videtur a *Ire* b *viam*.
Plaut. *Duram* a servit b servitutem.

Hunc accusativum mutant authores non raro in
ablativum: ut Plaut. *Dix* video b vitâ a vivere. a *Ire*
reftâ b vitâ *Sueton.* b *Morte* a obiit repentina.

Accusat.
b
Sunt quæfiguratè accusativum habent: ut
Virgil. --- Nec vox b hominem a sonat, ô b Dea certè!
Iuven. Qui b *Curios* a simulant, c b *Bacchanalia* a virunt:
Horat. b *Pastillos* *Rufillus* a olet, *Gorgonius* b hircuni.

DUO ACCUSATIVI.

Verba rogandi, docendi, vestiendi, duplarem regunt
accusativum: ut, *Tu modò* a posce b *Deum* b *veniam*, a dedo-
cebicie istos b mores. *Ridiculum* est te b me a admonere b istud
Teren. a *Induit* b se b calceos, quos prius exuerat.

Excepit.
•
Rogandi verba, interdum mutant alterum accu-
sativum in ablativum: ut

Virg. b ipsum a obtestemur, b *veniam* a ore missus b ab ipso.
Terent. b *Suspicionem* istam b ex illis a quare.

Vestiendi

SYNTAXIS.

Vestiendi verba interdum mutant alterum accusativum in ablativum, vel dativum : ut, ^{exemplis} a *Indio* b *te*.
b *b tunica*, vel b *tibi btunicam*.

ABLATIVE POST VERBUM.

Quodvis verbum admittit ablativum significatum
instrumentum, aut causam, aut modum actionis.

INSTRUMENTUM.

ut *Demonia non barmis sed morte a subegit Iesu*.

Horat. Naturam a expellas b furca licet, usque recurret.

Virg. Hi b jaculis, illi certant a defendere b saxis.

CUSA.

ut *Tecum a Gaudet Cita me dij ament Ignati b canſa*.

Vehementer b ira a excanduit.

Horat. Invidus alterius b rebus a macrescit opimis.

MODUS ACTIONIS.

ut *Mirabiliter celeritate rem a peregit.*

Iuven. Invigilate viri, tacito nam tempora b griffa

^a *Diffugiunt nulloque b sono a convertitam annu*.

Ovid. Dum vires amique finunt, tolerate laborem;

Jam a veniet tacito curva senecta b pede.

Ablativo cause & modi actionis aliquando additur ^{exceptio} præpositio : ut ^a *Baccharis b præ ebrietate.*

Summa b cum humanitate a træflavit hominem.

Quibuslibet verbis subjicitur nomen prei in ablativo casu : ut, b *Teruncio, seu vitiosa nuce non a emerim.* ^{Nomen} ^{præi}

Livius. Multo b sanguine ac vulneribus ea victoria a fletit.

Vili, paulo, minimo, magno, nimio, plurimo, dimidio, duplo, adiiciuntur sape sine substantiis : ut

Terent. a Redime te captum quād queas b minimo. b VIII a venit triticum.

Senec. a Constat b parvo fames, b magno fastidium.

Excipluntur hi genitivi sine substantiis positi, Tanti ^{exemplis} quanti, pluris, minoris, tandem, quantivis, quantilibet.

quāticunq; ut Cic. b *Tanti^a eris aliis, b quanti tibia fueris. Non a vendob pluris, quād alii, fortasse etiam b minoris.* Ovid. *Vix Priamus b tanti, totaque Troja^a fuit.*

Sin addatur substantiva, in ablativo effteretur: ut Aul. Gel. b *Tanta mercede^a docuit, b quanta hastenus nemo. b Minore pretio^a vendidi, quam emi.*

Valuo.

Valeo. etiam interdum eam accusativo junctum reperitur: ut Varr. *Denarii dicti, quod b denos eris^a valebant: quinarii, quod b quinos.*

Verba.
abundan-
di.

Verba abundandi, implendi, onerandi, &c. his diversa ablativo gaudent: ut Terent. b *Amore^a abūndas Amipho.*

Malo virumb pecunia, quād pecuniam b viro^a indigentem. Salust. *Sylla omnes suos b divitiis^a explevit.*

Terent. *Hoc teb criminē^a expedi.*

Cic. *Homines ne quissimi quibus te^a onerant b mendaciis?* Virg. *Ego hoc te b fascealevabo.*

Salust. *Aliquem familiarem suo b sermone^a participavit.*

Exceptio

Ex quibus quādam nonnunquam etiam in genitivis seruntur: ut Virgil.

Quād dives nivei pecoris, quād b laetis^a abundans?

Terent. *Quasi tu huius^a indigeas b patris.*

Quid est, quod in hac causa b defensionis^a egeat?

Virg. a *Implentur veteris b Bacchi pinguisque ferina.*

Idem; *Postquam dextra fuit b cādis^a saturata.*

Terent. *Omnes mihi labores leves fuēre, præterquam b tua^a carendum quod erat.*

Paternum seruum sui^a participavit b consilii.

Fungor,
&c.

Fungor, fruor, utor, & similia ablativo junguntur; ut Cic. *Qui adipisci veram gloriam volunt, iustitia^a fungantur b officiis. Optimum est aliena^a frui b insanis.*

In re mala b animo si bono autare, juvat.

Virgil. *Aspice venturo^a Letentur ut omnia b seculo.*

Cæsar. *Qui sua b victoria tam insolenter^a gloriarentur*

Hor. *dīrunt, adificat, mutat quadrata b rotundis. Vescor b carnibus.* Virg.-haud equidem tali^a me^a dignor b honore.

Terent.

Terent. *Vt b malis a gaudeat alienis.*

Plaut. *Exemplarum b multitudine a supersedendum est.*

Macrobius. *Regni eum b societate a numeravit.*

Plaut. *a Communicabo te semper b mensa mea.*

a Prosequor te b amore, b laude, b honore, &c. i. amo, laudo, honoro. a Afficio te b gaudio, b supplicio, b dolore, &c. id est, exhilario, punio, contristio.

prosa.
Afficio.

Mereor, cum adverbiis bene, male, melius, pejus, Mereor.

optimè, pessimè, ablativo adharet cum præpositiōne

De : ut, b De me nunquam bene a meritus est.

Erasmus b de lingua Latina optimè a meritus est.

Catilina pessimè b de republica a meruit.

Quædam accipiendi, distandi, & auferendi verba ablativum cum præpositione optat : ut, *Istuc b ex multis iampridem a audiveram.* Luc. b *A trepido vix a abstinet ira magistro.* *a Nasci b a principibus fortuitum est.*

Verba
accipien-
tia&c. &c.

Procula abest b ab urbe Imperator.

Vertitur hic ablativus aliquando in dativum : ut Exemptio Horat. *Vivere si rete nescis, a discede b peritis.*

Ovid. *Est virtus placitis a abstinxisse b bonis.*

Virg. *Heu fuge, nate Dea, teque his, ait, a eripe b flammis.*

Verbis, quæ vim comparationis obtinēt, adjicitur ablativus significā mēsurā excessus : ut, *Deforme existimabat, quos b dignitate a prestaret, ab iis b virtutib. a superari*

Verba
compa-
rationis.

Quibuslibet verbis additur ablativus absolute sunuptus : ut, *Imperante b Augusto, a natus est Christus:* *Imperante b Tiberio, a crucifixus.* Iuvén. *Credo pudicitiam, b Saturno rege, a mortuam in terris.*

Ablat.
Adiolut.

Nil a desperandum, b Christo duce, aye auspice Christo.

Iam Maria, b auditio Christum venisse, a cucurrit.

Verbis quibusdam additur auferēdi casus per Synedochēn, & poeticè accusativas : ut, *a Agrotat b animo magis quam corpore,* a *Candebentes. a Rubet b capillos.*

Synech-
doche.

Quædam tamen effervescunt in gigāendi casu : ut, Exemptio.

Absurdè facis, qui a angas te b animi.

Exanimatus a pender b animi. a Despiebam b mentis.

Diversi casus. Plaut. ^a Discrucior b animi, quia ab domo abeundum est mihi.

Eidem verbo diversi casus diversæ rationis apponi possunt: ut,

I. Dedit ^a mibi ^b vestē ^c pignori, te ^d presente ^e propriā manu.

Passivis addetur ablativus agentis, sed antecedente præpositione, & interdum dativus: ut

Horat. ^a Laudatur ^b ab his, ^a culpatur ^b ab illis.

Cicero. Honestā bonis ^b viris, non occulta ^a petuntur.

Quorum participia frequentius dativis gaudet ut,

Virg. Nulla tuarum ^a auditā ^b mihi, nec visa sororum.

Horat. Oblitisque meorum, ^a obliviscendus ^b illis.

Cateri casus manent in passivis, qui fuerunt acti-
vorum: ut. ^a Accusaris ^b me furti. ^a Habeberis ^b ludibrio.

^a Dedoceris ^b me istos ^c mores. ^a Privaberis ^b magistratu-

Vapulo, vaneo, liceo, exulo, sio, neutro-passiva,
passivam constructionem habent: ut, ^b A præceptore

^a vapulabis: Malob ^b civea spoliari, quām ^b ab hoste aenire.

Quid ^a si et ^b ab illo? Virtus parvo prelio alicet ^b omnibus.

Cur ^b a convivis ^a exultat philosophia?

Quibusdam tum verbis tum adjectivis, familiari-
ter subjiciuntur verba infinita: ut

Virgil. — ^a Iuvat usque ^b morari, Et conferre gradum.

Ovid. ^b Dicere que ^a puduit, ^b scribere ^a jussit amor.

Martial. ^a Visib ^b fieri dr̄ves Pontice? Nil cupias.

Virg. Et erat tum ^a dignus ^b amari. Horat. ^a Audax om-
nia ^b perpeti Gens humana ruit per vetitum nefas.

Passivis. Ponuntur interdum figurate, & absolute verba
infinita: ut, Haccine ^b fieri flagitia? subauditur, ^a decet,
^a oportet, ^a par est, ^a equum est, aut aliquid simile.

Virg. Criminibus ^b terrere novis, hinc ^b spargere voces

In vulgum ambiguas, ^b querere conscius arma.
id est, terribat, spargebat, querebat.

¶ DE GERUNDIIS.

Gerundia ^a five Gerundivæ voces, & supinæ, regunt
Casus superiorum verborum: ut

Cicer.

Cicer. Efferor studio ^a videndi ^b parentes.

Ovid. ^a Utendum est ^b erare, cito pede præterit ætas.

Virg. ---^a Scitatum boracula Phœbi Mittimus.

Gerundia in ^a di pendent à quibuldam tum substan- ^b di.
tivis, tum adjectivis : ut Virgil.

Et quæ tanta fuit Romam tibi ^a causa ^b videndi ?

Idem: Cecropias innatus apes ^a amor urget ^b habendi.

Idem ; Æneas celsa in puppi jam ^a certus ^b eundi.

Pecicè infinitivus modus loco Gerundii ponitur. ^{Note;}
ut Virg. ^a studium quibus arva ^b tueri. ^a Peritus ^b medicari.

Interdum non invenustè adjicitur Gerundii vo-
cibus etiam genitivus pluralis : ut, *Quum b illorum*
a videndi gratiâ e in forum contulisse. Terent. Date
a crescendi copiam b novarum. Concessa est a diripiendi b po-
morum, atque obsoniorum licentia.

Gerundia in ^a do pendent ab his præpositionibus, ^b do.

A, ab, abs, de, ē, ex, cum, in, pro, : ut

Cicero. Ignavi ^a à ^b discendo cito deterrenzur.

Amor & amicitia, utrumque ^a ab ^b amando dictum est.

Cicer. ^a Ex ^b defendendo, quam ^a ex ^b accusando, uberior
gloria comparatur. Consultatur ^a de ^b transeundo in Galliam.

Quint. Reclite scribendi ratio ^a cum ^b bloquendo conjuncta est.

Playt. ^a Pro ^b vapulando ab hoste mercedem petam.

Ponuntur & absque præpositione : ut

Virgil. --- alitur vitium, cresciqz ^b tegendo.

^b scribendo disces scribere.

Gerundia in dum pendent ab his præpositionibus, ^b dum.

Inter, ante, ad ob, propter, : ut, ^a Inter ^b cœnandum bi-
lares esse. Virg. --- ^a Ante ^b domandum Ingentes tollent
animos. Cic. Locus ^a ad ^b agendum amplissimus.

Idem? ^a Ob ^b absolvendum munus nè acceperis.

Veni apropiter teb redimendum.

Cum significatur necessitas ponuntur citra præ-
positionem, addito verbo Est : ut

Inven. ^b Orandum est, ut sit mens sana in corpore sano.

^b Vigilandum est ei qui cupit vincere.

Gerundia
in nomi-
na ver-
tuntur

Vertuntur gerundij voces in nomina adjectiva; ut
Virg. *Tantus amor floruit, & generandi gloria a mellis.*
Ad b accusandos a homines duci præmio, proximum latro-
enio est. cur adeò delectari saepe in minibus b inferendis?

¶ DE SUPINIS

Priu-
su. in.

Prius supinū activè significat, & sequitur verbum,
aut participium, significans motum ad locum: ut
Ovid. b *Spectatur a veniunt, veniunt spectentur ut ipse.*
Milites sunt a missi b speculatum arcem.

nota.

Illa verò, *Do veniam, do filiam nuptum, latenter*
habent motum.

Excep-
tio.

At hoc supinum in neutro-passivis, & cum infinito
iri, passivè significat: ut Plaut.

Coctum ego non b vapulatum, dudum a conductus sum.
Ter. *Postquam a audierat nonb datum iri uxorem filio.*
Poeticè dicunt: a *Eo b visere. a Vado b videre.*

Nota.

Ponitur & absolute cum verbo Est: ut

Terent. b *Actum est, ilicet, periisti.*

Ovid. - b *Itum est in viscera terræ. b Cessatum est satis.*

Po-
sterius
supinum.

Poſterius supinum passivè significat, & sequitur
nomina adjectiva: ut, *Sum extra noxam, sed non est*
a facile b purgatu. Quod b factu a fœdum est, idem est &
b diētu a turpe. Qui pecunia non movetur, hunc a dignum
b spēciatu arbitramur.

In ipsis verò, a *Surgit b cubitu, a Redit b Venatu: cubitu &*
venatu nomina potius césenda viderunt, quā supīna.

¶ De Tempore & Loco.

TEMPS.

Partem
temporis.

Oꝝ significant partem temporis, in ablativo
frequentius usurpantur, in accusativo raro:
ut, *Nemo mortalium omnibus b horis a sapit. b Nocte a la-*
tent mendæ. b Id tempus a creatus est Consul.

Quanquam hic eclipsis videtur esse præpositionis
per vel sub.

Dura-
tionis
temporis

Quæ autem durationem temporis & continua-
tionem

sionem denotant, in accusativo, interdum & in ablativo efferuntur : ut Virgil.

Hic iam ter oenium totos a regnabitur b annos.

Idem ; b Noctes atque dies a patet atrii ianua Ditis.

Idem ; Hic tamen hac mecum poteris a requiesceret nocte.

Suet. Imperavit b triennio, & decem mensibus, octoginta diebus.

Dicimus etiam In paucis b diebus. a Deb die. a Deb nocte.

Promitto a in b diem. Commodo a in b mensem. b Annos a ad quinquaginta natus. a Per tres b annos studui.

Puerb id etatis. Non plus b triduum, aut b triduo.

b Tertio, vela ad b tertium calendaras, vel calendarum.

Spatium Loci.

Spatium loci in accusativo effertur, interdum &c. Spacium loci.
in ablativo : ut Virg.

Dic quibus in terris (& eris mihi magnus Apollo)

Tres a pateat ecclis spatiū, non amplius b ulnas.

Iam milles b passus a processeram. a Abest bidui; subintelligitur b spatiū vel b spatio; b itinere, vel b iter.

a Abest ab urbe quingentis b millibus passuum.

Appellativa Locorum &c.

Nomina appellativa, & nomina majorum locorum adduntur ferè cū præpositione verbis significantibus.

motum aut actionem in loco, ad locum, à loco, aut per locum: ut, b In foro a versatur. a Mervit sub rege bin Gallia.

Virgil. b ad templum non aqua Palladis ibant a Iliades.

Salust. a Legantur b in Hispaniam maiores natu nobiles.

b E Sicilia a discedens, Rhodū veni. per mare aibi; b ad Indos

Omne verbum admittit genitivum proprii nominis loci, in quo sit actio ; modò priuæ vel secundæ declinationis, & singularis numeri sit: ut

Iuven. Quid b Roma a faciam? mentiri nescio.

Terent. Samia mihi mater fuit, ea a habitabat b Rhadi.

Hi genitivi, Humi, domi, militiæ, bellii, pro priori

Humi, domi etc.

Appella-
tiva.
nomi-
na loci.

Vbi non
et oppri-
dor non
nomina-

Domi. sequuntur formā : ut Ter.^b Domi b bellīq^s, simulā viximus. Cic. Parvi sunt foris armā, nūstra est consilium b domi.

Doni, non alios secum patitur genitivos, quām Mez, tuz, suz, nostrz, vestrz, alienz : ut, Vescor a domi b mea, non b aliena.

Verū si proprium loci nomen pluralis duntaxat numeri aut tertiarē declinationis fuerit, in dativo, aut ablativo ponitur : ut. Colchus an Assyrīus, b Thebis a nutritus, anb Argis? Suet. Lentulum Getulicus b Tyburī a genitum scribit. Livius. Neglectum b Anxuri pr̄sidium. Cicero. Cum una sola legione a fuit b Carthagini.

Horat. b Rome Tybur a amo ventosus, b Tybure Romam : Cic. Quum tu b Narbone mensas hospitum a convomeres. Idem. Commendo tibi donum ejus, quæa est b Sycione.

Nom. Sic utimur Ruri vel Rure, in ablativo: ut b Ruri fere se a continet. Pars -- b Rure paterno a Est tibi far modicum.

Ad Locum.

**Ad lo-
cum.** Verbis significantibus motum ad locum apponitur proprium loci in accusativo : ut, a Concessi b Cantabrigiam ad capiendum ingenii cultum.

a Eo b Londinum ad merces emendas.

Ad hunc modum utimur rus & domus : ut, Ego b rus a ibo. Virg. a Ite b domum saturæ, venit Hesperus, ite capelle.

A Loco per Locum.

Verbis significantibus motum à loco, aut per locum, adjicitur proprium loci in ablativo : ut, Nisi ante b Roma a profectus essem, nūc eam relinqueres. b Eboraco (sive b per Eboracum) a sum profecturus iter.

Ad eundem modum usurpantur domus & rus : pt, Nuper a exiit b domo. Ter. Timeo ne patēr b rure a redierit.

¶ Impersonalium Constructio. GENITIVUS.

HÆc tria impersonalia, Interest, refert, & est, quibuslibet genitivis annexuntur, prater hos ab-

ablativos femininos, Meā, tuā, suā, nostrā, vestrā,
& cujā: ut, ^a Interest b magistratus tueri bonos, animadver-
tere in malos. ^a Refert multū Christianae respub. Episcopos
dōctos & pios esse. ^b Prudentis ^a est multa dissimulare. ^b Tuā
^a refert te ipsum nō esse. Cic. Ea cades criminī potissimum
datur ei, ^b cujā ^a interfuit, non ei, cujā nihil interfuit.

Adicuntur & illi genitivi, Tanti, quanti, magni,
parvi, quanticunque, tantidem: ut, b magni a refert qui-
buscum vixeris. ^b Tanti a refert honesta agere. Vestrā b par-
vi ^a interest. Et, ^a Interest ad laudem meam.

DATIVUS.

In dativum seruntur hæc impersonalia, Accedit,
certum est, contingit, constat, confert, cōpetit, condu-
cit, convenit, placet, displicet, dolet, expedit, evenit,
liquet, libet, licet, nocet, obest, irodest, præstat,
patet, stat, restat, benefit, malefit, satisfit, super-
est, sufficit, vacat pro otium est: ut, ^a Convenit b mihi tecum. Salust. Emori per virtutem b mihi ^a præstat, quād
per dedecus vivere.

Ovid. Non ^a vacat exiguis rebus adesse b Iovi.

Ter. ^a Dolet dictum imprudenti b adolescenti & Ebro.

A noverca ^a malefit b privignis. A Deo b nobis ^a benefit.

Virg. ^a Stat b mihi casus renovare omnes, id est, statuū est.

ACCUSATIVUS.

Hæc impersonalia accusandi casum exigunt,
Iuvat, decet cum compositis, delectat, oportet: ut
b Me ^a juvat ire per altum. ^b Vxorem aedes curare ^a decet.
^a Dedecet b viros muliebriter rixari. Cato; ^b Patrem fami-
lias vendacem, non eracem esse ^a oportet.

His verò Attinet, pertinet, spectat, propriè ad- Accusa-
ditur præpositio Ad: ut, Mēne vis dicere, quod b ad te ^a tiv cum
^a attinet; ^a Spectat b ad omnes bene vivere. <sup>tiv cum
zep.</sup>

Quint. ^a Pertinet b in utramque partem.

His impersonibus subjicitur accusativus cum genitivo Accusa-
pœnit, tñdet, miseret, miserescit, pudet, piget: ut ^a tiv cum
Cic.

Cic. Si ad centesimum vixisset annum, b b senectutisb cum sua non a peneret. Tadet b animam meam b vita mea. b Aliorumb te amiseret; b tui nec amiseret, nec pudet. b Fratrisb me quidem a piget, pudet.

Superficio. nalia s. usus perso nalia. Nonnulla impersonalia remigrant aliquando in personalia: ut Virgil.

Non omnes a arbustab juvant, humiles myrica,

Ovid. Namque b decent animos mollia a regna tuos.

Senec. Agricolam a arbor ad frugem producta b delectas. a Nemo miserorum commisere scit.

Te non b pudet a istud? Non te a hac b pudent?

Cœpit. Cœpit, incipit, definit, debet, solet, & potest, impersonalibus juncta, impersonalium formâ induit: ut Quint. Vbi primum a cœperat non b convenire, questio oriebatur. Idem; b Tadere a solet avaros impendit. a Desinit illum studii b adadere. Sacerdotem inscitiae b pudere a debet. Quin. b Perveniri ad summum, nisi ex principiis, non potest:

Verbum impersonale passivæ vocis, similem cum personalibus passivis casum obtinet: ut

Cæsar. b Ab hostibus constanter a pugnatur.

Qui quidem casus interduni non exprimitur: ut Virgil.—strato a discubitur b ostro.

Verbum impersonale passivæ vocis, pro singulis personis utriusq; numeri indifferenter accipi potest: ut, ab Statur: id est, sto, stas, stat, stamus, statis, stant: vide licet ex vi adjuncti obliqui: ut, a Statur b a me, id est, sto: a Statur b ab illis, id est stant:

PARTICIPII CONSTRVCTIO

Participia regunt casus verborum a quibus derivantur: ut Virgil. — Duplices a tendens ad sidera b palmas, Talia voce refert.

Idem; Vbera b lacte domum referent a distinta capella. a Diligendus b ab omnibus.

Quamvis in his usitator est dativus: ut Terent. Restat Chremes, qui b mihi a exorandus est.

GENITIVUS.

Participiorum voces, cùm sunt nomina, genitivum ^{casus}
postulant: ut Salust. b Alienia appetens, b ^{timus} sui a profusus.
a Cupientissimus bni. ^{timus} a Inexpertus b bellii. a Indoctus b pilei.

ACCUSATIVUS.

Exosus, perosus, pertensus, activè significant, & in ^{accusati}
accusativum feruntur: ut, Immundamb ^{vus} segnitiem ^{perosae}.

Astronomus a perosus ad unum b mulieres.

Sueton. a Pertensus b ignoriam suam.

Exosus & perosus etiam cum dandi casu leguntur, ^{Datives}
videlicet passivè significantia: ut, Germani b Romanis
a perosi sunt. a Exosus b Deo & sanctis.

ABLATICUS.

Natus, prognatus, satus, cretus, creatus, ortus, ^{Ablati.}
editus, in ablativum feruntur: ut Ter. Bona bonis ^{vus} a prog-
nata b parentibus. Virgil. a fate b sanguine dirum.
Idem; Quobd sanguine a cretus? Ovid. Venus a ortis b ma-
tri mare prestat eunti. b Terrâ a editus.

ADVERBII CONSTRVCTIO.

NOMINATIVUS.

F N & ecce, demonstrandi adverbia, nominativo
frequentius junguntur, accusativo rarius: ut
Virgil. a En b Priamus, sunt hic etiam sua premia laudi.
Cic. a Ecce tibi b status noster. Virg. a En quatuor b aras:
a Ecce duo tibi Daphni, duo i balkaria Phœbo.

En & ecce exprobrantis, cum accusativo necuntur:
ut, a En b animum & mentem: Juven. a En b obitum:
Terent. a Ecce autem b alterum.

GENITIVUS

Quædam adverbia loci, temporis], & quantitatis,
genitivum post se recipiunt.

Loci : ut ubi, ubinam, nisquā, eō, longē, quōd, ubi-
vis, huccine : ut, ^a *Ubibgentium?* ^a *Quobterrārum abīn?*
^a *Nusquam b loci invenitur.* ^a *Eō b impudentia ventū est.*
^{*} Ter. *Ab a minime b gentium, non faciam.* Hic genitivus
gentium festivitatis causā additur.

* Goni.
festivita-
tis.

Tempo-
ris.

Quantiti-
tatis.

Instar

Nota.

Dat. a.
Verbal.

Temporis : ut, Nunc, tunc, tum, interea, pridie
postridie : ut, *Nibil a tunc b temporis amplijs quam ftere*
poteram. ^a *Pridie eius b diei pugnam inierunt.* ^a *Pridie b*
calendarum, seu b calendas.

Quantitatis: ut Parūm, satis, abunde, &c. ut ^a *Sa-*
tis beloquentiæ, b sapientiæ a parūm. ^a *Abunde b fabularum*
audīvimus.

Instar, æquiparationem, mensuram, aut similitudinem significat : ut, Virg ^a *Instar b montis equum diuinā*
Palladis arte ædificant : *Mittitur Philippus solus, in*
quo a instar omnivis b auxiliorum erat.

Ovid. *Sed scelus hoc b meriti pondus q̄ a instar habet.*

Hic apponitur interdum præpositio Ad : ut, *Vallis*
^a *ad instar b castrorum clauditur.*

Populus Rom. è parva origine a ad tantæ b magnitudinis
aa instar emicuit.

DATIVUS.

Quædam dativum admittunt nominum unde de-
ducta sunt : ut, *Venit a obviām b illi.* Nam *obvius illi*
dicitur. *Canit a similiter b huic.* Et, b *Sibi a inutiliter vi-*
vit. ^a *Propinquitus b tibi sedet, quam mibi.*

Sunt et hi dativi adverbiales ; Tempori, luci, ves-
peri: ut, b *Tempori a venit quod omnium rerum est primum.*
b *Luci a occidit hominem.* *Vidi ad vos a afferrī b vesperi.*

ACCUSATIVUS.

Sunt que accidendi casum adiuvant præpositionis
unde sunt profecta : ut.

Casta a propius b urbem moventur.

Salust. ^a *Proximè b Hispaniam sunt Mauri.*

Cedō, flagitantis exhiberi, accusativum regit : ut
Terent. ^a *Cedō quemvis b arbitram.*

ABLATIVE S:

Adverbia diversitatis, Aliter secūs; & illa duo,
Antē, post, cum ablativo non raro inve siuntur: ut
<sup>Adverb.
diversita</sup>
b multo a aliter. b *Paulo a secus.* b *Multo a antē.* * *Longe*
secus. Virg. --- *longo a pōst b tempore venit.* b *Paulo a post.* **
Nisi & ipsa adverbia potius censenda sunt.

Adverbia comparativi & superlativi gradus, ad-
mittunt casus comparativis & superlativis affuetos sub-
servire, sicut antē praeceptum est: ut,
Accessit a proprius b illo. a Optimè b omnium dixit.
Cic. Legimus. a *proprius b ad deos,* & a *Proprius b à terris.*
Plus nominativo, genitivo, accusativo, & ablativo
junctum reperitur: ut Liv. *Paulo a plus trecenta b ve-*
bicula sunt amissa.

Idem. b *Hominum eo die casa a plus duo millia.*
a *Plus quam quinquaginta b hominum ceciderunt.*

Abierat acies paulo a plus quingentos b passus.

Terent. *Dies triginta, aut a plus b eo, in nave fui.*

Quibus verbis rum modis, quae con-
gruant Adverbia.

Vbi, postquam, & cūm, temporis adverbia, inter-
dum indicativis, interdum vero subjunctivis verbis
apponuntur: ut Virgil. *Hac a ubi dicta b dedit.*

Terent. a *Ubi nos b laverimus, si voles, levato.*

Virgil. a *Cum b faciam vitula pro frugibus, ipse venito.*

Idem; a *Cum b canerem reges & pralia, Cyathibus autem*
Vellit. Hic prius adverbium, posterius conjunctio
esse videtur.

Donec pro Quamdiu, indicativo gaudet: ut Ovid.

a *Donec b eram soffres.*

Idem. a *Donec b eris felix multos numerabis amicos.*

Pro Quousque, nunc indicativum nunc subjuncti-
vum exigit: ut Virg.

Cogere a donec oves stabulis, numerumque referre b Iussit.

Colum. a *Donec ea aqua quam adjeceris decocta b sit*

Dum

Ubi. ob.
quam
cum.

Nec.

Donec.

Dum. Dum, de re presenti non perfecta, aut pro Quamdiu, fatendi modum poscit: ut Terent. ^a *Dum b apparatur virgo in conclavi.*
Idem; *Ego te meum dīci tantisper volo, a dum quod te dignum est b facis.*

Dum pro dummodo, alias potentiali, alias subjunctivo neicitur: ut ^a *Dumbprofim tibi.*

^a *Dum ne ab hoc me falli b comperiam.*

Dum pro donec subjunctivo tantum: ut;

Quoad. Virgil. *Tertia^a dum Latio regnante b viderit aetas.*

Quoad pro quamdiu, vel indicativis vel subjunctivis; pro donec, subjunctivis solis adhibetur: ut,
^a *Quoad b expectas contubernalem? Cic a Quoad b possem dū liceret, ab ejus latere nunquam discederem.*

Simulac. *Omnia integra serueabo, a quoad exercitus huc b mittatur.*

Simulac, simulatque, indicativo & subjunctivo adhaerent: ut, ^a *Simulac helli patiens b erat.*

Virgil.— ^a *Simulatque b adoleverit aetas.*

Quemadmodum, ut, utcumque sicut, utrumq; modum admittunt: ut Era. ^a *Vt b salutabis, ita dū resalutaberis.* Horat. ^a *Vt fementem b feceris, ita dū metes.*

Vt pro postquam indicativo iungitur, ut, ^a *Vt b ventum est in urbem.*

Quasi. Quasi, ceu tanquam, perinde-acsi, haud-secus-acsi, quam proprium habent verbum, subjunctivo apponuntur: ut, ^a *Tanquam b feceris ipse aliquid.*

Quasi. ^a *Quasi nonb norimus nos inter nos.*

N. Alias copulat consimiles casus: ut, *Newi b hominem*
^a *tanquam b te. Arridet b mihi.* ^a *quasi b amico.*

Ne prohibendi, vel imperativis, vel subjunctivis præponitur: ut Virgil. ^a *Ne b saui magna sacerdos.*

Terent. *Hic nebulo magnus est, a neb metuas.*

Ne pro non, cæteris modis inservit.

Adver. Adverbia, accidente easu, trâseunt in prepositiones; ut Iuvén. *Cantabit vacuus a coram b latrone viator.*

DE CONIVNCTIONUM

Constructione.

Conjunctiones copulativæ & disjunctivæ, cum his
quatuor, quām, nīsi, præterquam, an, similes om-
nino casus nequant: ut, *Socrates docuit b Xenophonem*
& b Platonem. Utinam b calidus esset aut b frigidus. b Al-
bus an b ater homo sit, nescio. Est b minor natu quam
b tu. b Nemini placet nisi (vel præterquam) b sibi.

Excepto si casualis dictionis ratio aliqua privata
repugnet, vel aliud poscat: ut,

^a *Emi librū b cētus & b pluris Vixi b Rōma & b Vēetiis.*
Hor in Metii descendat iudicis aures, Et patris & nostras.

Conjunctiones copulativæ & disjunctivæ, aliquo-
ties similes modos & tempora conglutinant: ut refo
b stat corpore, b despicitque tētras.

Aliquoties autem similes modos, sed diversa tempora;
ut, Ter. *Nisi me blaſtas amantem; & vana spe b produceret.*
Tibi gratias b egī, & te aliquando collaudare b possūm.

Etsi, tametsi, etiam si, quanquam, in principio
orationis indicativos modos, in medio, subjuncti-
vos sapient postulant. Quamvis & licet, subjuncti-
vos frequentius: ut, ^a *Etsi nihil novi b afferebatur.*

^a *Quanquam animus meminisse b horret.*

Virgil. ^a *Quamvis Elysios b miretur Gracia campos.*

Ovid. *Ipse a licet b venias Musis comitatus Homere;*

Nil tamen artuleris, ibis Homere foras.

Ni, nīsi si, siquidem, quod, quia, quam, postquam, ^{Ni, &c.}
posteaquam, ubi pro Postquam, nunquam, priusquam
& indicativis & subjunctivis adharent: ut, ^a *Quod*
*b redieris in columnis, gaudeo. Castigo te, non a quod odio hab-
beam, sed a quod b amem. Aliud honestum judicas, a quam*
Philosophi b statuunt. Plin. Gravida accusas, a quam b patitur
tua consuetudo.

Si, utriusmodo jungitur: at Si pro Quamvis, sub-
junctivo tantum: ut, Ter. *Redeam? non si me obsecrat.*

Siquis tantum indicativo : ut, ^a Si quis b adest.

^{Quando}
^{&c.} Quando , quandoquidem , quoniam , indicativo junguntur : ut.

Virg. Dicite (^a quandoquidem in molli b consedimus herba)
^a Quoniam mihi non b credis, ipse facio periculum.

^{Quippe} Quippe , cùm proprium habet verbum , gaudet indicativo : ut, Danda est huic venia, ^a quippe b agrotat. Si addideris Qui utrumque admittit modum : ut , Non est huic danda venia , ^a quippe qui jam bis b pejeraverit sive b pejeraverit.

^{qui} Qui cum habet vim causalem , subjunctivum postulat : ut, Stultus es, ^a qui huic b credas.

Cum pro quamvis, pro quandoquidem vel quoniam , subjunctivis semper adharet : ut

Cicer. Nos ^a cum præcipi nihil posse b dicamus , tamen alijs de rebus differere solemus.

Virg. ^a Cùm b sis officijs Gradive virilibus aptus.

^{Cum &}
^{Tum.} Cum & tum, item tum geminatum, similes modos copulat. Est autem in Cùni, quiddam minus, atque ideo in priore clausulae parte statuitur : in Tumi quiddam maius, ac proinde in posteriore clausulae parte collocatur : ut, b Ampletitur ^a cum eruditos omnes ^a tum in primis Marcellum. b Odit a tum literas, ^a tum virtutem.

^{No, 38,}
^{BILDE.} Ne, an, num, interrogandi particulae, indicativum amant : ut Virg. b Superat ^a ne & vescitur aurâ Aethereâ?

At cùm accipiuntur dubitative aut indefinite, subjunctivum postulant : ut Vise ^a nups b redierit.

Nihil refert b feceris ^a ne, ^a an b persuaseris.

^{v.} Ut, causalis seu perfectiva conjunctio, & ut pro ne non, post verba timoris, nunc potentiali, nunc subjunctivo jungitur: ut Terentius.

Filium perduxisse illuc secum, ^a ut und b esset meum.

Idem. Te oro Dave, ^a ut b redeat jam in viam.

Idem. Metuo ^a ut b subflet hospes, id est, ne non subflet.

Ut, concedentis, seu positum pro quanquam, & ut pro utpote, subjunctivo servit : ut,

*Ut omnia b contingant qua volo, levari non possum.
Non est tibi fidendum, a ut qui toties b se felleris. a Ut qui
solus relietus b fueris.*

Ut, pro Postquam, pro Quemadmodum, vel Sicut,
et interrogativum, indicativis nequitur : ut Cicet.

*a Ut ab urbe b discessi, nullum intermisisti diem, quin scriberem.
Terent. Tu tamen has nuptias perge facere, a ut b facis.*

Idem. Credo a ut b est dementia.

Virg. a Ut b valet? a Ut b meministis nostri?

Quanquam de hoc in adverbij quoque constructione
paùlo suprà est dictum.

P RÆPOSITIONVM.

Construclio.

Præpositio subaudita, interdum facit, ut addatur
ablativus: ut, *Habeo te ab loco parentis, id est, a in b lo-
co.* Apparuit illi humana ab specie, i. a sub humana b specie.
Discessit ab magistratu, id est, a d b magistratu.

Præpositio in compositione eundem nonnunquam
casum regit quem extra compositionem regebat: ut
Virg. *Nec posse b Italia Teucrorum a avertere regem.*

a *Prætereo b te insalutatum.*

Idem. — a *emoti procumbunt b cardine postes.*

Idem. a *Detrudunt naves b scopulo.*

Verba composita cum A, ab, ad, con, de, & ex, in, nonnunquam repetunt easdem præpositiones cum suo casu extra compositionem, idque eleganter : ut,
a *Abstinuerunt b à viris.* Terent. *Amicos a advocabo b ad
hanc rem.* Cum b legibus a conferemus.

Cic. a *Detrahere b de tua fama nunquam cogitavi.* Cum
b ex insidiis a evaseris. Terent. *Postquam a excessit b ex
ephebis.* b *In Rempublicam cogitatione curaque a incumbe.*

In, pro Erga, contra, et ad, accusativum habet : ut
Virg. *Accipit a in b Teucros annum mentemque benignam.* In cum
Idem. *Quid meus Aeneas a in b te committere tantum,*

Quid Troes potuere?

M 2

Idem

Verbis
c. imp-
f. sive cum
A. ap.,
32.

In cum
accusa-
tivo.

Idem. Quo te *Mari* pedes? an, quā via ducit, a in b urbem

Idem cum accusativo jungitur, quoties divisio, mutatio, aut Incrementum rei cum tempore significatur; ut Virg. *Estq. locus b parteis ubi se via findit a in ambos.*

Ovid. *Versa est a in b cineres sospite Troja viro.*

— amor mibi crescit a in b horas.

In, cum significatur actus in loco, ablativum postulat: ut Ovid. *Scilicet ut fulvum speltatura in dignibus aurū.*

Sub pro Ad, per, & ante, accusativo innititur: ut a Sub b umbram properemus. Liv. *Legati ferē a sub id b tempus ad res repetendas missi;* id est, a per id b tempus.

Virg. — a sub b noctem cura recursat, id est, *Paulō a ante b noctem, vel instantē nocte.* Alias ablativum admittit: ut, *Quicquid a sub b terra est, in apricum proferet etos.*

Virg. — a sub b nocte silenti; id est, a in b nocte silenti.

Super pro Ultra, accusativo jungitur: ut Virg.

— a Super b Garamantias & Indos Proferet imperium.

Super pro De & in, ablativo: ut Tacit. *Multus a super ea b re, variisque rumor.* Virg. b Fronde a super viridi.

Sabter, uno significatu utrique casui apud authores jungitur: ut Liv. *Pugnatum est super a subierq. b terras.*

Virg. — omnes Ferre libet a subter b densa testudine casus.

Tenus gaudet ablativo & singulari & plurali: ut b Pube a tenus. b Peccoribus a tenus. At genitivo tantum plurali: ut, b Crurum a tenus.

Præpositiones, cùm casum amittunt, migrant in adverbia: ut Virg. — longo a post tempore venit.

Idem. a Ponē subit conjux, ferimur per opaca locorum.

Idem. — a coram quem queritis adsum Trojus Aeneas.

¶ INTERJECTIONUM Construcción.

I Nærjectiones non raro absolute, & sine casu ponuntur: ut Virgilius,

Spem gregis (a ab !) silice in nuda connixa reliquit.

Terent. *Qux (a malum) dementia ?*

O exclamantis, nominativo, accusativo, & vocativo jungitur : ut, ^a *O festus b dies hominis!*

Virg. ^a *O fortunatos nimium bona si sua norint, b Agricolas!*
Idem. ^a *O formose b puer, nimium né crede colori.*

Heu & Prō, nunc nominativo, nunc accusativo adharent : ut, ^a *Heu b pietas !* Virg. ^a *Heu prisca b fides !*
Idem. ^a *Heu b stirpem invisam.*

Terent. ^a *Pro b Jupiter ! tu homo adiges me ad insaniam.*

Idem. ^a *Pro deūm atque hominum b fidem !*

^a *Proh sancte b Jupiter ! apud Plaut.*

Hei & vx, dativo apponuntur : ut

Ovid. ^a *Hei b mibi quod nullis amor est medicabilis herbis.*

Terent. ^a *V a misero b mibi, quanta despe decidi !*

¶ DE FIGURIS.

Figura est novatā arte aliqua dicendi forma.

Cujus duo tantum genera. Dictionis scilicet ^{quid,}
& constructionis, hoc loco trademus.

FIGURE DICTONIS.

Figure dicti. { Prothesiſ, Epenthesiſ, Paragoge,
onis sunt sex : Aphareſiſ, Syncopi, Apocor.

Prothesiſ, est appositio literæ vel syllabæ ad principium dictionis : ut, *Gnatus pro natus. Tetuli pro tuli.*

Aphareſiſ, est ablato literæ vel syllabæ à principio dictionis : ut *Ruit pro eruit. Temnere pro contemnere.*

Epenthesiſ, est interpositio literæ vel syllabæ in medio dictionis : ut, *Relliquias, relligio, additâ l; Induperatorem, pro Imperatorem.*

Syncopi, est ablato literæ vel syllabæ è medio dictionis : ut, *Abiit, petiit, dixit, repotum, &c.*

Paragoge, est appositio literæ vel syllabæ ad finem dictionis : ut, *Dicier pro dici.*

Apocope, est ablato literæ vel syllabæ à fine dictionis : ut, *Peculi, pro peculii. Dixtin' pro dixtine. Ingeni, pro ingenii.*

FIGURÆ CONSTRUCTIONIS.

Figuræ constructionis sunt octo. Appositio, Evocatio, Syllepsis, Prolepsis, Zeugma, Synthesis, Antipodes, Syneccdoche.

¶ APPOSITIO.

Appositio
quid sit.

Appositio, est duorum substantivorum ejusdem casus, quorum altero declaratur alterum, continua sive immediata conjunctio: ut ^a *Flumen* ^b *Rhenus*. Potest autem Appositio plurium substantivorum esse: ut ^a *Marcus* ^b *Tullius* ^{bb} *Cicero*.

Interdum apud authores in diversis casibus ponuntur substantiva, perinde quasi ad diversa pertinerent, ut ^a *Urbs* ^b *Patavii*, apud Virgilium: ^a *Urbs* ^b *Antiochia*: apud Ciceronem.

In appositione, substantiva non semper ejusdem generis aut numeri inveniuntur. Nam quoties alterum substantivorum caret numero singulari, aut est nominis collectivum, diversorum numerorum esse possunt: ut ^a *Urbs* ^b *Athenæ*.

Ovid. *In me b turbâ riunt luxuriosa a proci.*

Virg. *Ignavum a fucos b pecus a præsepi bus arcent.*

Triplici nomine fit Appositio.

Restringenda generalitatis gratia: ut ^a *Urbs* ^b *Roma*. ^a *Animal* ^b *equus*.

Tollenda equivocationis causa: ut ^a *Taurus* ^b *mons Asiae*. ^a *Lupus* ^b *piscis*.

Et ad proprietatem attribuendam: ut ^a *Erasmus* ^b *vir exadissimo iudicio*. ^a *Nereus* ^b *adolescens insigni formâ*. ^a *Timotheus* ^b *homo incredibili fortuna*.

¶ EVOCATIO.

Evocatio
quid sit.

Cum prima vel secunda persona immediate ad se evocat tertiam, ambæ fiunt primæ vel secundæ personæ: ut, ^a *Ego* ^b *pauper labore*, ^a *Tu* ^b *dives ludis*.

Est

Est ergo Evocatio, immediata tertiae personæ ad primam vel secundam reductio.

Observandum vero est, Verbum semper convenire cum persona evocante: ut, ^a ego pauper ^b labore; <sup>Nomina
quaesitos.</sup> Tu dives ^b ludis. Nam in Evocatione quatuor sunt noranda: Persona evocans, quæ semper est prima vel secunda; Evocata, quæ semper est tertiæ; Verbum, quod semper est primæ vel secundæ personæ; & Absentia conjunctionis. In evocatione persona evocans et evocata aliquando sunt diversorum numerorum, utpote vel cum persona evocata caret numero singulari: ut, ^a Ego tua ^b delicia istuc veniam. Aut cum est nomen collectivum: ut, Magna ^a pars studiosorum amicitates ^b querimus: hic subauditur nos. Aut denique cum est nomen distributivum: ut, In magnis ^b last rebus ^a uterque ^b sumus: subintelligitur nos.

Duplex autem est evocatio: Explicita, ubi tam persona evocans quam evocata exprimitur; & Implicita, ubi persona evocans subiatelligitur: ut <sup>Evocatio
duplex.</sup> Sumpius ^b Aeneas: subintelligitur Ego. ^a Populus ^b superamur ab uno: subauditur nos.

S Y L L E P S I S.

SYLLIPSIS, seu conceptio, est comprehensio indignioris sub digniore; à ^{sibi} con, et ^{qua} sumo.

Syllipsis
qua sit.

Duplex autem est conceptio: Personarum scilicet, quoties persona concipitur cum persona; & Generum, quoties genus indignius cum genere digniore concipitur: Cujus declarandæ rei gratiâ, hac quæ sequuntur observabis.

Copulatum per conjunctionem Et, nec, neque, & ^{Non.} Cum pro Et acceptum, est pluralis numeri; ac proinde verbum aut adjectivum aut relativum exigit plurale. Quod quidem verbum aut adjectivum aut relativum, genere & personâ cum digniore supposito ac substantivo quadrabit: ut, Quid ^a tu ^b soror ^b facitis..

* *Ego & mater, b miserib perimus.*

* *Tu & uxor b qui b adfuiſtis, testes eſtote.*

Conceptio Personarum,

Dignior. Dignior autem est persona prima quam secunda
Personæ aut tertia, & dignior secunda quam tertia : ut, ^a *Ego*
& pater b sumus in ruto. ^a *Tu atz frater b eſtis in periculo.*
Neque a ego neque tu b sapimus.

Virgil: --- *b drivellimur inde Iphitus & Pelias a mecum.*
Idem: ^a *Rhemus cum fratre Quirino Iura b dabant.*

Cum. Cum tamen singulare verbum magis amat : ut.
Tu quid ego & a populus mecum b desideret, audi.

Conceptio Generum.

Dignius genit. Dignius etiam est masculinum genus quam foemininum
aut neutrum : & dignius foemininum quam neutrum : ut, ^a *Rex & Regina b beati a Chalybs & aurum*
junt in fornace b probati. Hinc per vim a leges & plebiscita
b coactæ.

At cum substantiva res inanimatas significant,
adjectivam aut relativum visitatiæ in neutro genere
ponitar : ut Virg. --- *cum Daphnidis a arcum*
Fregisti & a calamos, b qua tu perverse Menalea,
Et cum vidisti puero b b donata dolebas.

Sahust. a *Ira & a aggritudo b permista sunt.* Idem *Huic*
a bella civilia, a cedes & a discordia civilisb grata fuerunt.
a Virga tua, & a baculus tuus, b ipsa me consolata sunt.

Porrò conceptio, aliâ Directa est, nempe cum concipiens, id est, dignius, & conceptum, id est, indignius copulantur per Et, vel atque, vel que: aliâ Indirecta cum copulantur per Cum : ut, ^a *Ego cum fratre*
b sumus candidi; ubi utraq; Conceptio est indirecta.

Conceptio implicata. Est etiam quedam Conceptio generum implicata; nempe quando nec genus concipiens, nec genus conceptum explicatur; sed de mare atque foenia perinde loquimur ac de solo mare: ut si dieam
a yperque est b formosus, loquens de sponsio & sponsa,
Sic

Sic Ovid. ^b Impliciti laqueis nudus ^a uterq; jaceat: loquens
de Marte & Venere, reti implicitis à Vulcano.

PROLEPSIS.

PRolepsis seu presumptio, est pronuntiatio quædam
rerum summaria. Fit autem quæcum congregatio sive
totum cum verbo vel adjectivo aptè coheret; deinde
partes totius ad idem verbum vel adjectivum reducun-
tur, cum quo tamen ferè non concordant: ut, ^a *Duae aquila*
^b *volaverunt*; ab *hæc* ab oriente, ^a ^b *illa* ab occidente. **Hic**
congregatio sive totum, *Duae aquila*, cum verbo *volave-
runt*, per omnia concordat: cum quo partes, *hæc* & *illa*,
ad idem verbum relate, in numero non concordant.
Congregatio sive totum, est dictio pluralis numeri, ut
Duae aquila: aut plurali æquivalens; ut, *Corydon* & *Thyrsis*.

^b rolepsis.^a Note.

Nani copulatum æquivalet plurali: ut Virg.

^b *Compulerant*, greges ^a *Corydon* & *Thyrsis* in unum;
^a ^b *Thyrsis* oves, ^a ^b *Corydon* distentas lacite capellas.

Aut congregatio est nomen collectivum: ut
^a *Populus* ^b *vivit*, ^a ^b *alii in penuria* ^a ^b *alii in deliciis*.

Sulpitius & Aldus quinque dicunt in Prolepsī esse
necessaria. Congregationem, ut in priore exemplo,
duæ aquila: Verbum, ut *volaverunt*, partes, ut *hæc et illa*:
Partium determinationem, ut *ab oriente* & *occidente*; &
ordinē, videlicet quod totū præcedat, partes sequantur.

^a Quinque
^b in prolep.
^c necessaria.
^d illa.

Duplex autem est Prolepsis. Explicita, ubi omnia ex-
primuntur, quæ in Prolepsī esse oportet: ut ^a *Equi*
^b *concurrunt*: ^a ^b *hic à dextra*, ^a ^b *bille à sinistra Hippodromi*:
& Implicita, in qua aliquid tacetur: ut Ovid.

^a *Alter in alterius* ^a *jactantes lumina vultus*,

^b *Quærebant taciti noster ubi esset amor*:

Deest altera partium cum determinatione, videlicet,
Et ^a ^b *ab aliis in alterius*. Et ^a ^b *Alter alterius onera b portare*.
Ubi deest ^a *vos*: & altera pars cum determinatione, vi-
delicet, *Et* ^a ^b *alter alterius*.

Terent. ^a *Curemus & quam buterq; par: em: hic totum nos*
^b sub-

^a Prolepsis
^b duplex.

subintelligitur, & partes, alter & alter, includuntur in distributivo uterque.

Diomedes Prolepsim dicit esse, quoties id quod posterius gestum est, ante describimus : ut Virgil.
^a *Lavinaque venit Littora.* Lavinium enim nondum erat, quum Aeneas veniret in Italiam. Dicitur vero Prolepsis à ^a quod est ante, & ^a nō sumo.

¶ Z E U G M A.

*Zeugma
quid sit.*

Z Eugma est unius verbi vel adjectivi, vicinior respondentis, ad diversa supposita reductio ; ad unum quidem expresse, ad alterum vero per supplementum : ut Cic. *Nihil te nocturnum a praesidium palatii, nihil urbis a vigilia, nihil a timor populi, nihil a concursus honorum omnium, nihil bic munitissimus habendi Senatus a locus, nihil horum a ora vultus,* b moverunt. Hic moverunt, expresse reducitur ad *ora vultus*, at ad cetera per supplementum : Subintelligendum est enim, *praesidium movit, vigilia moverunt, timor populi movit, honorum cōcursus movit, habendi Senatus locus movit.* Attamen quando est comparatio vel similitudo, verbum vel adjectivum convenit cum remotiore : ut, ^a *Ego melius quam tu scribo.* ^a *Ego sicut fenum barui.* Hoc ^a ille ita prudenter atque ego fecisset.

Item per nisi: ut Ter. *Talem filium a nulla nisi tu pareret.*

Licet Poetæ interdum aliter loqui soleant : ut Ovid. *Quid nisi secreta b laferunt Phyllida a sylva?*

De quibus in concordantia verbi & nominativi super est dictum : ut Cic. *Quare, ut arbitror, prius hic te nos; quam istuc a tu nos b videbis.*

Tribus modis fit Zeugma.

In persona : ut, *Ego, & a Tu b studes.*

In genere : ut, *Maritus & a uxor est b Irata.*

In numero : ut, -- *hic illius arma, Hic a currus b fuit.*

Ponitur aliquando verbum vel adjectivum in principio, & tum vocatur Protozeugma : ut, b *Dormeo a ego & tu.* Quandoq; in medio, vocatur; Mesozeugma : ut,

^a *Ego*

*Zeugma
triplex.*

SYNTAXIS.

113

*Ego b dormio & tu. Quandoque in fine, & vocatur
Hypozeugma: ut, Ego & a tu b dormis.*

Requiruntur autem in Zeugmate quatuor: Duo substantiva; ut *Rex & Regina*: *Coniunctio*, quae vel copulativa vel disjunctiva, vel etiam expletiva esse potest; ut *Et, vel, &c.* Verbum vel adjективum; ut *Irata est*: et quod verbum vel adjективum viciniori supposito respondeat. Fit etiam quoddam Zeugmatis genus per adverbia: ut b *Cubas a ubi ego. b Cenam a quando nos.*

Quatuor
Zeugmata
supposita.

Quando Verbum ad duo supposita reducitur, et cum utroq; convenit, est Zeugma, ut dicunt Locutionis, non Constructionis: ut a *Joannes b fuit piscator & a Petrus.*

Dicitur autem Zeugma quasi copulatum, a Graeco Verbo *synthesis* vel *synthesis*, quod est copula.

¶ SYNTHESIS.

Synthesis, est oratio congrua sensu, non voce: ut Virg. a *Pars in frusta b secant. a Gens b armati.*

Synthesi
quid sit.

Fit autem Synthesis, nunc in genere tantum, idque aut sexus discernendi causâ: ut a *Anser b foeta,*
a *Elephantus b grava*da; aut supplementi gratia; ut,
a *Præneste sub b ipsa*: subauditur urbe.
a *Centauro in b magna*: subintelligitar navi.

Nunc in numero tantum: ut, a *Turba b ruunt. b Aperte-*
te a *aliquis ostium.*

Nunc vero in genere et numero simul: ut a *Pars b mer-*
si tenuere ratem.

Virg. *Hac a manus ob patriam pugnando vulnera b passi.*

Dicitur autem Synthesis, à *synthesis*, quod est non, et *seorsim* positio; quia est compositio, id est, construc-
tio facta gratiâ significationis.

ANTIPTOSIS.

Antiposis, ab arii quod est pro, et *aliom: casus* Antiposis
est positio casus pro easi, idq; interdum non in- quid sit.
veniente: ut Virg. a *Urbem quam statuo, b uoxtra est Ter. Po-*
pida

*Pulo ut b placerent quas fecisset a fabulas. a Sermonem quem audistis, non b est meus. a Ejus non b venit in mentem, pro id. Quanquam hic venit, impersonaliter potius usurpari existimandum est. Aristotelis libri sunt omne b genus a elegantia referti : pro omnis generis. Sic id b genus, quod b genus, dyc. Idne estis a authores mibi? pro eius. Interdum autem sit durior Antlptosis : ut, Salve b primus omnium parens patriæ a appellate, pro prime. Habet duos gladios, b quibus a altero te occisurum minatur, altero villi-
cum : pro quorum altero.*

S Y N E C D O C H E.

Nota.

*S*ynecdoche est, cum id quod partis est, attribuitur toti : ut, *Aethiops a albus b dentes*. Hic *album*, quod solis dentibus convenit, toti attribuitur *Aethiopi*.

*Per Synecdochē omnia nomina adjectiva, aliquam proprietatem significantia ; item verba passiva, & neutra, significantia aliquam passionem, possunt regere accusativum, aut ablativum, significantem locum in quo est proprietas aut passio : ut, a *Eger b pedes*, vel b *pedibus*. a *Saucius b frontem*, vel b *fronte*. a *Doleo b caput*, vel b *capite*. a *Redimitus b tempora lauro*. a *Truncatus b membra bipenni*. *Effusas a laniata b comas*, a *contusaque b pectus*.*

Nam illae Graecæ phrases sunt : b Excepto a quod non simul essem, b cetera a letus. b Cetera a similes, uno differunt.

Dicitur autem Synecdoche à συνεκδοχῃ : videlicet, quod totum cum sua parte capiatur.

T Si cui lubet figurata constructionis elegan-
tias pernoscere, legat Thomam Linacrum de
Eclipsi, Pleonasmo, & Enallage, dēq; aliis fi-
guris eruditè, dilucide, ac copiosè differentem.

Prosodia est, quæ rectam vocum pronuntiationem tradit; Latine *accentus* dicitur. Prosodia
quid sit.

Dividitur autem Prosodia, in Tonum, Spiritum, & Tempus.

Tonus est lex vel nota, quâ syllaba in dictione elevatur, vel deprimitur. Tonus.

Est autem tonus triplex, { Acutus.
Gravis.
Circumflexus.

Tonus acutus, est virgula obliqua ascendens in dextram, sic [']

Tonus.
ascendit.

Gravis, est virgula obliqua descendens in dextram, ad hunc modum [`]

Gravis.

Circumflexus, est quiddam ex utrisque conflatum, hâc figurâ [^]

Circum-
flexus.

Huc addatur etiam Apostrophus, qui est quædam circuli pars in summo literæ apposita, quam sic pinges [.]

Apostro-
phus.

Hâc notâ ultimam dictioñis vocalem deesse ostenditur: ut, *Tanton' me criminē dignum dixisti?* pro *tantōne*.

spiritus.

Spiritus duo sunt, Asper & Lenis.

Asper, quo aspirata profertur syllaba: ut, *Homo, bono,*

Lenis, quo citra aspirationem syllaba profertur: ut, *Anno, onus.*

TONORVM REGULA I.

MOnosyllaba dictio brevis, aut positione longa accuitur: ut, *Mél, fél, párs, páx.* Naturâ longa circumflexitur: ut, *Spés, flóis, sól, thús, rús.* Monosyl-
laba.

REGULA II.

In diffyllaba dictione, si prior longa fuerit naturâ, diffylla. posterior brevis; prior circumflexitur: ut, *Lúna: Músa.*

In ceteris acuitur, ut, *Cítus, látus, solers, sáturn.*

REGULA III.

Dictio polysyllaba, si penultimam habet longam, polysyl-
la. acuit eandem: ut, *Libertas, penates.* Si brevem habet penul-

penultimam, acuit antepenultimam : ut, *D̄m̄nus, pontifex.*

Excipiuntur composita à Facio : ut, *Benefacis, mafacis, calefacit, frigefacit.*

Nota. At si penultima longa fuerit naturā, et ultima brevis, circumflectitur penultima : ut, *Romānus, amātor.*

Composita à Fis, fit, ultimam account : ut, *Malefit, calefit, benefit, satisfit.*

Appendix.

Nota. Quia hodie propter hominum imperitiam, circumflexus ab acuto vix prolatione discernitur, Grammatici circumflexum cum acuto confuderunt.

REGULAI V.

Quae tonos perturbant. Quiaque sunt quæ tonorum regulas perturbant.

1 Differentia.

Differen-
sia. Differentia tonam transponit : ut, *Una adverbium ultimam acuit nē videatur esse nomen. Sic eo, alio aliquō, continuō, sedulō, porrō, forte, quā, siquā aliquā, nequā, illo, falso, citō, ferē, planē, et id genus, alia : putā pro sicut, pone pro post, corām, circōn, alias, palām, ergō conjunctiō, sed ergō pro causa circumflectitur : ut*

Virg. — illius ergō Venimus. Hac igitur omnia sicut Græca acutisona, in fine quidem sententiarum acuantur, in consequentia verò gravantur.

Sic differentiæ causa antepenultima suspenditor in his, *Deinde, próinde, perinde, aliquando, siquando, néquando, b̄cūsque, álōnge, delonge, deinceps, dñntaxat, deorsum, quāpropter, quínimo, enīmvero, propémodum, Admodum, áffabre, interaloci, nihil minus, pauláminus* cdm non sunt orationis diversæ, ut sunt *Pube tenus crurum tenus : non enim composita sunt, velut haētenus, quatenus, et ejus generis reliqua.*

Transpo-
sio.

2 Transpositio.

Transpositio tonum invertit, id quod usu venit in

in prepositionibus, quæ postpositæ gravantur: u,
Virg. Transtra pèr & remos. Te penè imperium.

3 Attractio.

Attractio tonum mutat, cùm post vocabulum aliquod sequitur conjunctio inclinativa: ut *Que, ne, ve*. Attinunt enim hæ particulæ accentum syllabæ præcedenti eámque acuant: ut, *Lumináque laurusque Dei*. Sic *Dum, sis, nam, parecā*.

Ubi autem est manifesta compositio, non variatur tonus: ut, *Dénique, àtique, itaque, ándique, hiccineat* hujusmodi.

Ubique tamen temporis sui tonum servat, et *Ubiris*.

4 Concisio.

Concilio transfert tonum, cùm dictiones per Syncopen aut Apocopen castrantur; tunc enim tonum retinent integræ dictionis: ut *Virgili, Valéri, Meretri*: pro *Virgili, Valerii, Mercurii*.

Sic quedam nomina & pronomina syncopata circumflectunt ultimam: ut *Arpinás, Revennás, nostrás, vestrás*, cujus: ab *Arpinatis, Revennatis, nostratis, &c.* Sic *Donéc a donecum*. Sichuc, illuc, istuc, adhuc, &c. pro *bucce, illuce, &c.* Et composita à dic, duc, fac: ut *benedic, redic, calefac*.

5 Idioma.

Idioma, hoc est linguae proprietas, tonum variat, adeò ut, si dictiones Græcae integræ ad nos veniant, servent tonum suum: ut *Symois, Periphæs* penultimam acuant: at facta Latina, antepenultimam elevant, quia corripiunt penultimam.

Quæ autem prorsus Latina fiunt, Latinum quoque tonum servant: ut *Georgica, Bucolica, antepenultima acutâ*, sicut apud Græcos in ultimâ tonum habeant.

Sic & *comedia, tragædia, Sophia, Syphoria*, tonum recipiunt in antepenultimâ, sicut in suâ lingue habeant in penultimâ.

porro

Motæ.

Porro, si ignoretur proprius peregrinæ vocis tonus, utissimum fuerit juxta Latinum accentum illam enunciare.

Syllabe
sonantes.

Syllabæ communes in prosa oratione semper corri-
piuntur: ut Célebris, Cáthedra, Mediocris.

¶ DE CARMINUM

Ratione.

De syllab
tempore.

Hactenus de Tonis & Spiritibus; deinceps
de syllabarum tempore, & carminis ratione
paucâ adjiciamus.

Tempus
quid.

Tempus est syllabæ pronuntiandæ me-
sura. Syllaba brevis unius est temporis, longa verò du-
orum.

Syllaba
brevis
longa.

Tempus breve sic notatur ()

Longuna autenî sic [] ut, Terrâ.

Ex syllabis justo ordine dispositis fiunt pedes.

Pes.

Est autem Pes duarum syllabarum pluriūmve consti-
tutio, ex certa temporum observatione.

Divisio
pedum.

Pedum alii diffyllabi, alii trifyllabi.

De tetrasyllabis autem non multum attinet ad hoc
nosrum institutum differere.

Diffyllabi sunt,	Spondeus,	ut,	Virtus.
	Pyrrhichius,		uu Deus.
	Trocheus,		uu Panis.
	Iambus:		uu Amans.
Trifyllabi sunt,	Molossus,	ut,	— Magnates.
	Tribachus,		uu Dominus.
	Dactylus,		uu Scribere.
	Anapæstus,		uu Pietas.
	Bacchius,		uu Honestas.
	Antibacchius,		uu Audire.
	Amphimacer,		uu Charitas.
	Amphibrachus,		uu Venire.

Porro, pedes justo numero atque ordine concin-
nati, carmen constituant.

Est

Est enim Carmen, oratio justo atque legitimo per ^{Carmen} dum numero constricta.

Carmen composituro in primis discendum est, pedibus ipsum ritè metiri, quam Scanfionem vocant.

Est autem Scanfio, legitima carminis in singulos Scanfios pedes commensuratio.

Scansioni accidentia.

Scansioni accidentia, Synalepha, Eclipsis, Synaresis, Diæresis, & Cæsura.

Synalepha, est elisio quædam vocalis ante alteram ^{Scansione} in diversis dictionibus ; ut,

Sera nimis vit' est crastina, viv' hodie.

Fit autem interdum in his dictionibus; ut, Dii, diis, iidem, iisdem, deinde, deinceps, semianimis, semilatio-
mo, semiustus, deest, deerit, & similibus.

At, heu & O, nunquam intercipiuntur.

Eclipsis, est quoties *m*, cum sua vocali perimitur, ^{Eclipsis} proximâ dictione à vocali exorsâ : ut,

Monstr', horrend', inform', ingens, cui lumen ademptum :
pro Monstrum, horrendum, &c.

Synaresis, est duarum syllabarum in unam contra-^{synæresis.}
ctio : ut Virg. *Seu lento fuerint alvaria vimine texta :*
pro alvaria.

Diæresis, est ubi ex una syllaba dissecta, fiunt duas : ^{Diæresis.}

ut Ovid. *Debuerant fusos evoluisse suos, pro evolvisse.*

Cæsura, est cum post pedem absolutum, syllaba bre-^{Cæsura.}
vis in fine dictionis extenditur.

Cæsurae species sunt.

Triemimeris, ex pede & syllabâ : ut,

^{Triem.}
^{meris.}

Virgil. *Pectoribus inbians, spirantia consulit exta.*

Penthemimeris, ex duobus pedibus & syllaba : ut,

^{Pente.}
^{meris.}

Virgil. *Omnia vincit amor, & nos cedamus amori.*

N

Hepthe-

Hephthe.
mimeris. Hephemimeris, ex tribus pedibus & syllaba: ut
- - - - u u - - - -

Enneem.
meris. Idem. Ostentans artem pariter arcāq̄s, sonantem.
Enneemimeris, constat ex quatuor pedibus & syllaba:
ut Idem. Ille latus niveum molli fultus hyacintho.

DE GENERIBUS

Carminum

Arminum genera uisitatoria, de quibus
nos hoc loco potissimum tractare de-
crevimus, sunt Heroicum, Elegiacum,
Asclepiadæum, Sapphicum, Phaleuci-
um, Iambicam.

Carmen Heroicum.

Hexam.
etrum. Carmen Heroicum, quod idem Hexametrum dicitur, constat pedibus numero quidem sex, genere verò duobus, dactylo & spondæo. Quintus locus dactylum, sextus spondæum peculiariter fibi vendicat: reliqui hunc vel illum, prout volumus.

ut Virgil. *Tytire tu patula recubans sub tegmine fagi.*

Reperitur aliquando spondæus etiam in quinto loco:
ut Idem. *Chara Deūm soboles, magnū Jovis incrementum.*
Uitima
commu-
nis. Ultima eujusq; versus syllaba habetur communis.

Carmen Elegiacum.

Pentame.
metrum. Carmen Elegiacum, quod & Pentametri nomen ha-
bet, è duplice constat Penthemimeri, quarum prior du-
os pedes, dactylicos, spondaicos, vel alterutros com-
prehendit, cum syllaba longa: altera etiam duos pedes,
sed omnino dactylicos, cum syllaba item longa;

ut Ovidius. *Res est folliciti plena timoris amor.*

Carmen Asclepiadæum.

Asclepi.
dæum. Carmen Asclepiadæum, constat ex penthemimeri,
hoc

hoc est, spondæo & dactylo, & syllaba longa, & duo-
bus deinde dactylis ; ut

Horatius. *Meæcnas atavis edite regibus.*

Sapphicum

Carmen Sapphicum constat ex trochæo, spondæo,
dactylo, & duobus demum trochæis ; ut

sapphi.
culm.

Horatius. *Jam satis terris nivis atq; dira.*

In hoc tamen carminis genere, post tres versus addi-
tur Adonicum, quod constat ex dactylo & spondæo; ut

Adoni.
cunne
undia.

Horatius. *Integer vita, scelerisq; purus,*

Non eget Mauri jacutis nec arcu,

Nec venenatis gradata sagittis,

Fuscæ, pharetra.

Phaleucium, sive Hendecasyllabum.

Carmen Phalencium, sive Hendecasyllabum, constat
ex spondæo, dactylo, & tribus tandem trochæis ; ut

phaleu.
cius.

*Quoquè diffugias pavens Mabili,
Nostrum non poteris latere nasum.*

Iambicum Archilochium.

Légitimus versus Iambicus è solis constat Iambis ;

Carmen.
Iambicus

ut, *Suisq; ipsa Roma viribus ruit.*

Recipit tamen interdum in locis imparibus, pro I-
ambo, tribrachum, spondatum, dactylum, anapastum :
atque in paribus tribrachum, spondatum rarius.

Hoc carmen in duo genera deducitur, *Dimetrum,*
Trimetrum, sive Sénarium.

Dimetrum, constat ex quatuor pedibus : ut,
O Carminum dulces nota - - - - -
Quas ore pulchra melleo - - - - -
Fundis, lyraq; succinis! - - - - -

Trimetrum sive Senarium.

Trimetrum, senis constat pedibus : ut,
 - - - - - - - - - -

Qui nos dannant, sunt histriones maximi.

DE QUANTITATE primarum syllabarum.

Primarum syllabarum quantitas octo modis cognoscitur :
 Positione, vocali ante vocalem, diphthongo, derivatione, compositione, præpositione, regula, exemplo, seu autoritate.

POSITIO. Regula I.

Vocalis autem duas consonantes, aut duplēm in eadem dictione, ubique positura longa est ; ut,

Ventus, axis, patrizo.

Quod si consonans priorem dictiōnē claudat, sequente item à consonante inchoante, vocalis præcedens etiam positione longa erit ; ut,

Major sum quam cui possit fortuna nocere.

Syllabæ *jor, sum, quād, & sit*, positione longæ sunt.

At si prior dictio in vocalem brevem exeat, sequente à duabus consonantib[us] incipiente, interdum, sed rarius producitur ;

ut, *Virg. Occulta spolia, & plures de pace triumphos.*
 Vocalis brevis ante mutam, sequente liquida, communis

munis redditur ; ut, *Patris, volucris.* Longa vero non mutatur : ut, *Aratrum, simulacrum.*

Vocalis ante alteram. *Regula II.*

Vocalis ante alteram in eadem dictione ubique brevis est ; ut, *D̄eūs, m̄eūs, t̄ūs, p̄iūs.*

Excipias genitivos in *ius*, secundam pronomini is formam habentes ; ut *Unius, illius, &c.* Ubi *i*, communis reperitur, licet in alterius semper sit brevis, in aliis semper longa.

Excipiendi sunt etiam genitivi & dativi quinta de declinationis, ubi *e*, inter geminum *i*, longa fit ; ut, *Faciēi : alioqui non* ; ut, *R̄ei, sp̄ēi, fidēi.*

Fi etiam in *fio*, longa est, nisi sequantur *e* & *r* simul, ut, *Fierem, Fieri.*

Juven. Sic fiunt oēto mariti. -----oo---

Idem. Quod fieri non posse putes. -----oo-

Ohe Interjectio, priorem syllabam ancipitem habet.

Vocalis ante alteram in Græcis dictiōnibus subinde longa fit ; ut Dicite Pierides. Respice Lāerten. Et in possessivis ; ut, *Aeneia nutrix. Rhodopēius Orpheus.*

DIPHTHONGUS. *Regula III*

Omnis Diphthongus apud Latinos longa est ; ut ; *Aūrum, nēuter, muſe* ; nisi sequente vocali ; ut, *Praire, præstus, præamplus.*

DERIVATIO. *Regula IV.*

Derivativa eandem cum primitivis quantitatē fortiuantur ; ut, *āmator, āmicus, āmabilis, prima brevi ab āmo.* Excipiuntur tamen pauca, que à brevibus deducta primam producunt.

Cujus generis sunt.

Vox yōcis, à vōeo.

Lex lēgis, à lēgo.

Rex rēgis, à rēgo.

Sēdes & sēdile, à sēdeo,

Jūmentum, à jūvo.

Fōmes & fōmentū, à fōveo.

Sunt & contrā, quæ à longis deducta, corripiuntur: qualia sunt,

Dux dūcis, à dūco.

Dīcax, maledīcns & id
genus multa, à dīco.

Fides, à fio.

Ārena, { ab āreo.
Ārista, { ab āreo.

Pōsui, à pōno.

Jūcundus, à jūvo.

Jūnior, à jūvenis.

Mōbilis, à mōveo.

Hūmanus, ab hōme.

Vōmer, à vōmo.

Pēdor, à pēde.

Gēniū, à gīgno.

Frägor, { à frāngō.
Frägilis, {

Nōto, as, à nōtu.

Nāto, as, à nātu.
Dīsertus à dīffero.

Sōpor, à Sōpio.

Et alia nonnulla ex utroque genere, quæ relinquuntur studiofis inter legendum observanda.

COMPOSITIO. Regula. V.

Composita simplicium quantitatem sequuntur; ut,
Pōtens, impōtens, Sōlor, consōlor, Lēgo, is, Perlēgo, Lēgo, as, allēgo.

Excipiuntur tamen hac brevia à longis enata; ut

Innūba. { à nūbō. Dejēro, { à jūro.
Pronūba, { Pejēro, {

PRÆPOSITIO. Regula VI.

Ex præpositionibus hæc ubique producuntur; A, de, Præ, se, è, nisi vocali sequente; ut, unda dēbiscēti.

- Sudibūsue præustis, apud Virgilium.

Pro quoque longa est, præterquam in istis;

Pröcella, pröfugus, prötervus, prönepos, pröpago
pro stirpe, pröfanus, pröfiteor, pröfundus, pröfici-
tor, pröfari, pröparo, pröfigio, pröfectō.

Procurro, profundo, propello, propulso, propago,
as, primam syllabam habent ancipitem.

Pröphera & pröpino, Græca sunt per e parvum,
& proinde primam brevem habent.

Di-

sedile
superius
habet
breuem
in ante.
penulti-
ma.

PROSODIA.

Di, etiam producitur, nisi in *Dīrimo*, & *Dīserunt*.
Reliquæ præpositiones, si positio finit, corripiuntur. Cujusmodi sunt, *Ad*, *ob*, *ab*, *sub*, *rē*, *in*, &c.

R E G U L A. VII. Canon I.

Omne præteritum dissyllabum, priorem habet longam: ut *Lēgi*, *ēmi*. Excipias tamen *Fīdi à fīdo*, *bībi*, *dēdi*, *scīdi*, *stēti*, *tūli*.

Canon II.

Primam præteriti geminantia, primam itidem breveni habent: ut,

Pěpendi,	Pěpedi,	Pǔpugi,
Tětendi,	Tětudi,	Dědici,
Tōtondi,	Fěfelli,	Cěcidi, à cado,
Mōmordi,	Tětigi,	Cěcidi, à cado.

Quin & supinum dissyllabū priorem quoq; producit: ut *Mōtura*, *Lātum*, *Lōtum*, *Crētum*. Excipe *Quītun*, *Sītum*, *Lātum*, *itum*, *Rūtum*, *Rātum*, *Dātum*, *Sātum*.

Et cītum, à cīeo, es: nam cītuni, à cīo, cis, quartæ, priorem habet longam.

E X E M P L U M S E U A U T H O R I T A S.

Regula. VIII.

Quarum verò syllabarum quantitas, sub prædictas rationes non cadit; à poëtarum usu, exemplo atque authoritate petenda est certissima omnium regula. Discant ergò pueri observare ex poëtis communes primarum syllabarum quantitates, cuius sortis sunt:

Britannus, Bithynus, Cacus, Cosyra, Crathys, Pachinus, Palatium, Pelion, Creticus, Curetes, Diana, Fidene, Gradivus, Hinulus, Pyrene, Rubigo, Rutilius, Hymen, Italus, liquor, liquidus, Lycas, Oria, rudo, Sychaeus, Sycanius, & similia.

D E M E D I I S S Y L L A B I S.

MEdiæ syllabæ partim eadem ratione qua pri-
ma, partim etiam ex incrementis genitivi,
atq; conjugationis analogiâ cognosci possunt,

De incrementis genitivi nominum poly-

Inscriptio
Graecis

syllabarum, suprà in generibus nominum abundè dictum arbitramur, unde petere licebit, si quid de hac re hæsitaveris. Cætera frequens lectio & optimorum Poëtarum observatio, facile suppeditabunt.

Conjugationis analogia.

Conjugationis analogiam ex imbibitis rudimentis pueri didicerunt, nempe A. indicem primæ conjugationis, longam esse naturā, præterquam in do, & ejus compositis, quando hujus sunt conjugationis: ut Dāmus, circumdānius, Dābis, circumdābis, Dāge, circumdāre.

Pæterea syllabus rimus et ritus, in præterito perfecto modi subjunctioni, ubique pro brevibus habendas animadvertant, in futuro autem in oratione prosa longas esse debere; in carmine verò indifferentes reperiri; quemadmodum contendit Aldus: ut præterito, Amaverimus, amaveritis: Futuro Amaverimus, amaveritis.

Est & ubi media syllabæ variant apud Poetas, ut in his que subjunximus: Connubium, Elcedula, Malea, Pharsalia, Batavus, Sidonius, & similibus.

Adjectiva in *inus* Latina, penultimam producunt: ut Clandestinus, mediastinus, parietinus, matutinus, vespertinus, repentinus.

Præter hæc sequentia	Diutinüs,	Serotinüs,
	Craſtinüs,	Oleaginüs,
	Pristinüs,	Faginüs,
	Perendinüs,	Cedrinüs,
	Hornotinüs,	Carbasinüs.

Et reliqua materialia, five à metallorum nominibus formata in *inus*, qualia sunt permulta a Græcis vocibus deducta in *o*: ut, Crystallinus, myrrhinus, hyacinthinus, adamantinus, &c.

Cætera fœlicius docebit usus, & Poëtarum observatio, quām ullæ Grammaticorum regulæ, quas sine ullo aut modo aut fine de medianarum syllabarum quantitate tradere solent.

Quare illis prætermissois, ad ultimarum syllabarum quantitates aperiendas jam accingamur.

{ DE

DE ULTIMIS SYLLABIS.

Quanquam ultimæ syllabæ ipsum literarum numerum aut æquant, aut etiam superant, non tamen pigebit illas etiam ordine percurrere.

Primum, a finita, producuntur: ut Amā, contrā, ergā. Excipias Putā, itā, quīā.

Item nominativos, & omnes casus in a, cujuscunque fuerint generis, numeri, aut declinationis, præter vocativos in a, à Græcis in as: ut ô Aeneā, ô Thomā, & ablativum primæ declinationis: ut ab hac Musā. Numeralia in ginta, a finalem habent communem, sed frequentius longam: ut Trigintā quadragintā.

It b, d, t, definentia, brevia sunt: ut āb, ād, capūt.

In c, definentia, producuntur, ut, āc, sīc, & hic adverbium. Sed tria in c, semper contrahuntur: ut Lāc, nēc, donēc. Duo sunt communia: Fac, & pronomen hic, & neutrum hoc, modò non sit ablativi casus.

E finita, brevia sunt: ut Marē, penē, legē, scribē.

Excipiendæ sunt omnes voces quintæ inflexionis in e: ut, Diē, fidē, una cum adverbii inde enatis: ut, Hodiē, quotidē, pridiē, postridiē, qua-rē, qua-dē-rē, ea rē: & siqua sunt similia. Et secundæ item personæ singulares imperativorum activorum secundæ conjugationis: ut Docē, movē, manē, cavē.

Producuntur etiam monosyllaba in e: ut, Mē, tē, sē, &c præter Quē, nē, vē, conjunctiones encliticæ.

Quin & adverbia quoque in e, ab adjectivis deductæ, e longum habent: ut Pulchrē, doctē, valdē pro valide. Quibus accedunt Fermē, ferē. Benē tamen & male corripiuntur omnino.

Postremo, quæ à Græcis per u scribuntur, natura producuntur, cujuscunque fuerint casus, generis, aut numeri: ut, Lethē, Anchisē, Cetē, Tempē.

I finita, longa, sunt: ut Domini, magistri, amari, doceri,

B.d.c.

Famigo.
Imquin-
tac. nume-
rūtriae de-
clinatio-
nis pro-
ducuntur
nō
tūnam l
ablativo
me.

Præter mihi, tibi, fibi, ubi, ibi, quæ sunt communia.

Nisi verò & quasi corripiuntur ; cuius etiam fortis sunt dativi & vocativi Græcorum, quorum genitivus singularis in *os* breve exit ; ut,

Huic	Palladī,	Amarilli,
	Phillidi,	Alexī,
	Menoidi,	Daphnī,

L finita corripiuntur ; ut Animāl, Annibāl, mēl, pugīl, sāl, consūl. Præter nīl contrāctum à nihil, & Sōl. Et Hebræa quædam in *l*; ut Michaēl, Gabrīēl, Raphaēl, Daniēl.

N finita producuntur ; ut Pæān, Hymēn, quīn, Xenophōn, nōn, dæmōn.

Excipe forsān, forsītān, ān, tamēn, atramēn, verūtamēn.

Corripitur & *In*, cum compositis ; ut Exīn, subīn, deīn, proīn.

Accedunt his & voces illæ, quæ per apocopen castrantur ; ut Mēn ? Vidēn ? Audīn ? Nemiōn ?

Nomina item in *en*, quorum genitivus īnis correptum habet ; ut, Carmēn, crimēn, pectēn, tibicēn, īnis.

Graeca etiam in *on* per *o* parvum, cujuscunque fuerint casus ; ut Nom. Iliōn, peliōn. Acc. Caucasōn, pylōn.

Quædan etiam in *in* per *i*, ut Alexīn. In *yn* per *y*. ut Ityn.

In *an* quoque à Nominativis in *A* ; ut Nomi. Iphi. genia, Ægina. Accusat. Iphigeniān, Æginān.

Nam in *an*, à nominativis in *as*, producuntur ; ut Nominat. Æneas, Marsyas. Accusat. Æneān, Marsyān.

O finita, communia sunt ; ut Amo, virgo, porro. decendo, legendo, eundo, & aliæ gerundii voces in *ao*.

Præter obliquos in *e*, qui semper producuntur ; ut huic Dominō, servō. Ab hoc templō, dæmōnō.

Et adverbia ab adjективis derivata : ut Tantō, quantō, liquidō, falsō, primō, manifestō, &c.

Præter sedulō, mutuō, crebrō, serō, quæ sunt communia.

Ceterū

Ceterū modō & quomodō, semper corripiuntur.
Cirō quoque, ut & ambo, duo, ego, atque homo,
vix leguntur producta.

Monosyllaba tamen in o producuntur; ut, Dō, stō,
ut & ergō pro causa.

Item Græca per o cujuscumque fuerint casus; ut,
hæc Sapphō, Didō. Hujus Androgeō, Apollō. Hunc
Athō, Apollō.

R finita corripiuntur; ut, Cæsār, torculār pēr, vīr,
uxōr, turtūr,

Cor semel apud Ovidium productum legitur; ut,

Molle meum levibus cor est violabile telis.

Producuntur etiam Fār, lār, nār, vēr, fūr, cūr; Pār,
quoq; cum compositis; ut, Compār, inipār, dispār.

Græca etiam in er, quæ illis in n̄p desinunt; ut
Aēr, crater, charactēr, æther, soter.

Præter patēr & matēr, quæ apud Latinos ultimam
brevem habent.

S finita, pares cum numero vocalium habent ter-
minationes; nempe, As, es, is, os, us.

Primō, as finita producuntur; ut Amās, musās,
majestās, bonitās.

Præter Græca, quorum genitivus singularis in dos
exit; ut Arcās, Pallās. Genitivo Arcadōs. Palladōs.

Et præter accusativos plurales nominum crescen-
tium; ut Heros, Heroos. Phillis, Phillidos. Accusati-
vo plurali, Heroās, Phillipās.

Es finita, longa sunt; ut Anchisēs, sedēs, docēs, patrēs.
Excipliuntur nomina in es, tertiae inflexionis, quæ pe-
nultimam genitivi crescentis corripiunt; ut Milēs, se-
gēs, divēs. Sed Ariēs, abiēs, parīes, cerēs; & pēs, una
cū compositis; ut Bipēs, tripēs, quadrupēs, longa sunt.

Es quoque à sum, unā cum compositis corripitur;
ut Potēs, adēs, prodēs, obēs.

Quibus penēs, adjungi potest unā cum neutrīs ac
noq; nīna-

nominativis pluralibus Græcorum; ut, Hippomanes, cacoethes, Cyclopes, Naiades.

2. *Is* finita, brevia sunt; ut, Paris, panis, tristis, hilaris.

Excipe obliquos plurales in *is* qui producantur; ut, *Musis, mensis, à mensa, dominis, templis.*

Item quis pro quibus, cum producentibus penultimam genitivi crescentis; ut, Samnis, Salamis; Genitivo, Samnitis, Salaminis.

Adde huc quæ in *eis* diphthongum definunt, five **Græca**, five **Latina**, cujuscunque fuerint numeri aut casus; ut Symoeis, pyroeis, parteis, omneis.

Et monosyllaba item omnia; ut, Vis, lis: præter is, & quis nominativos, & Bis apud Ovidium.

Istis accedunt secundæ personæ singulares verborum in *is* quorum secundæ personæ plurales definunt in *itis*, penultima producta, una cum futuris subjunctivi in *ris*, ut, Audis, velis, dederis. pl. Auditis, velit, dederitis;

3. *Os* finita producuntur; ut, Honos, nepos, dominos, servos.

Præter compos, impos, & os offis. Et **Græca** per parvum; ut, Delos, Chaos, Pallados, Phyllidos.

4. *Us* finita, corripuntur; ut, Famulus, regius, tempus, amarus.

Excipiuntur producentia penultimam genitivi crescentis; ut, Salus, tellus, Genitivo salutis, telluris.

Longæ sunt etiam omnes voces quartæ inflexionis; in *us*, præter nominativum & vocativum singulares; ut, Hujus manus, haec manus, has manus, o manus.

His accedunt etiam monosyllaba; ut, Crus, thus, mus, sus, &c.

Et **Græca** item per os diphthongum, cujuscunque fuerint casus; ut, Hic Panthus, Melampus. Hujus Sapphus, Clius.

5. *Atque piis cunctis venerandum nomine J E S U S.*

Postremo, u finita, producuntur omnia; ut, Manu, genu, anatū, diu.

Grammatices finis.

OMNIUM NOMINUM IN regulis Generum contentorum, tum Heteroclitorum, ac Verborum Interpretatio aliqua.

A Edo, Absconde, to hide.
Oculo, Abyslus, immensi quodam profunditas impene trabilis. A depth that by sounding cannot be found.
Acarnan, gens ex quadam regione Graeciae. The people of Acarnania in Greece.

Accerto, eo ad vocandum vel voco. To go to call.

Acer, arbor, A Maple tree
Acies, acumen rerum securium, exercitus in struictio, oculi lumen. An edge. The array of an Army. The sight of the eye.

Acas, instrumentum farroris, re mulieris ornamentum. A needle, or an instrument whereby women did set their haire.

Adeps, omnis pinguedo, five carnis five alterius rel. Fat.

Adipiscor, assequitur sum. To obtain.

Adolpescens, juvenis aduletus, a stripling from twelve to one and twenty.

Ador, Iumenti genus vel farris. Wheat.

Advena, qui non est Civis, sed extrinus. A stranger.

Aequor, mare, pelagus. The sea, because nothing is more plain then it: for aequor doth generally signifie a plain in any parcell of the world. It is taken for the ayre also: as A. spicis bis senos voltantes aequo re cygnos.

Aes, species metalli rubre colore. Brass, and because that in old time money was made of it. Aes sometimes doth signific money,

Aether, tota coeli fructuaria substantia ac compago. The whole substance of the sphere from the fire to the extreme circuit of heaven.

Affinis, cognatus. A kinsman by marriage.

Agnosco est, noscere id, quod nobis, olim aut visum tuitur aut alia quapiam ratione cognitum

To recognize, to know anew, or to come to remembrance of. Age, facio. To do.

Agragias, urbs Siciliae. A town in the Isle of Sicilia, called now Gergenti.

Agricola, qui exercitat temeritatem. An halibutman.

Aleydon, avis natalia, hyeme pullos educans. A certain feathered bird that lyeth in the sands, and na cheth in winter.

Ales, qualiter avis, aut velox. A bird, or swift.

Alnus, genus arboris. An Alder tree.

Alonurio. To nourish.

Alter, The other of the two. Alvis, qua fortes deflantur, aut levantur. The pance, and sometime the belly without.

Amazones, Scythicae foeminae eo quod manu caret: Certain women of Scythia, so named for lacking a dug.

Ambigo, circumago, circumdo. Te compasse, to doubt.

Amiclovatio. To cloth.

Annis, fluvius. A river.

Anas, avis. In aquis digens. A duck or a drake.

Ango, crucio, premo, vexo. To trouble or vex.

Anguis serpens in aqua degens. A dry or water-snake.

Animus, consilii principium. The minde.

Anna, nonen mulieris.

Annuo, affensor. To affensor and agree meo.

Annus, tempus 365. dierum sc 6. horarum. A yeare.

Antes, ab ante, crenantes lapides, five ultimae columnae, quibus sustinetur fabrica. The pillars, or stayng stones that sayle over the walles to bear the frames or the dry stone wall that encloseth a Vineyard, or the first set of frontier of Vines.

Anridotus, medicamentum contra venena datum. A preservative against poison.

Aniae, mulieris capilli frontis densissi, A wo-

mans forelocks.

Antistes, in aliqua re summis. A president, or chief ruler, man or woman.

Anus, vetula. An old wife.

Anxur, nomen urbis Italicae, quae nunc Tarentina dicitur.

Tarentine. Aperio, indico, refero. To open to flew, or to declare.

Apes & apis, animal mellificum. A Bee.

Apiscor, assequor, acquino. To obtain.

Apollo, deus quem Graecis sollem appellant. The god of wisdom and Physick, and of prophecy, and the God that careteth the Sun about.

Appendix, quod aliis adjunctionem, quasi ex alio pendat. An Appetite, or an addition to increase a thing.

Applico, jungo, advenio. To apply unto, or to arrive.

Aprioton, nomen invariabile, sed nulli defectum casu, A noun undeclined, having one terminacion in all cases.

Aqualis, vase, quo aqua aqua tenuerit ad prabendare manus. A laver or an ewer.

Arbor vel arbos, notae significationis. A tree.

Arcas, ex Arcadia populus. The people of Arcadia.

Arco, peto, & advenio non fino. To keep away.

Arcessio, voco & accuso. To cast, or to accuse, or to go to accuse.

Arctus, iurta, quam noctri septentrionem dixerunt, figura coelitus. A figne called the Bear, or the Wagon.

Ardeo, uxor, inflammor. To be hot.

Argos oppidi nomen. A town of the Peninsula of Greece called Peloponnesus.

Arma, munimenta, scutum, gladius, telum, & ea quibus praesumuntur. Armour, or any kinde of weapon.

Aruspex qui victimas inspicit His or she that sootheth divinities by

Nominum & Verborum interpretatio

Mus, by the bowels of beasts.
As est libra, id est, duodecim unciae. A pound of twelve ounces, or the whole sum of any privatus, in quo aut sanitatis aching.

Affecta, qui continue et semper aliquem lequitur. A page or jockey, or continual wailer.
Afts, dolo, fallaciis. By deceit, or guile.

Artemas, nomen viri, a man whose which should be sacrificed for his son Phryxus.

Athenae, civitas Graeciae, inter Achiam et Macedoniam. The City of Athens.

Athletes, pugil et luctator, A champion, or one that driveth for a game.

Atomus, corpus infuscabile, A more so small that it cannot be parted.

Auteps, qui vel quae aves capiunt. A fowler, man or woman.

Audeo, sum ausus, To be bold. Aveo, cupla. To desite, cover.

Avenus, lacus Campaniae prope Ealias, quem Plutoni dicatum opinabantur veteres, A lake in Italy, where hence they

thought was descent into hell. Augeo, majus facio, amplifico. To increase.

Augar, qui futura praenuntia- tia, A soothsayer, man or with flava cholera : and being

Auriga, qui vel quae currunt ducta, A wagoner, a carman, or a cartes.

Auster, ventus sans a meridie. The fourth wind.

Auctor, qui vel quae aliquod operas facit. The worker or doer of any thing, man or women.

Axis, diametros mundi, et dicitur ligum teres, circa quod rotas curvatur. An axillæ : and by translation, the straight line that may be imagined from the one pole to the other.

BAccanalis, blonvia i. Baccharis, The feast of Bacchus.

Bacchus, herba radicis odio sume, A herb that the French men call our Ladies gloves. Bacchus, deus vini. The drun- kens god, the god of wine.

Bacillus, bacillus, et baculum er hinc baculum. Scipio. astaff. Balneum, locus publicus, vel aut abstergendarum fordium causa lavamur. A bath.

Barathrum, etat locus profundior Arhenis, puel modo labor. To fall, and sometime to vel forma. A certain pit by Athens. Now it is taken for hell. It is also the hole where any water entereth, and falleth into the earth.

Barbitron, instrumentum musi- cum, quod pulsatur plectro vel calamo. The Lute or any like instrument.

Barbitros, both masculine and feminine. **I**nsects.

Bars, incise cito Eight ounces.

Bibo, pocum haustio, humorum attrahio. To drink.

Bidens, instrumentum duorum dentium, vel ovis. Any instrument with two teeth, in the feminine gender.

Bifrons, habens duas frontes. He or she that hath a face before and another behinde.

Bilishumoris genus. It is what this word atra melancholy, means. The first day of every monach.

Bile, servo, calidus sum. To be hot or to glow.

Bialis, via perdurata, id est, via recta. A path-way.

Balvo, decipio, frustror. To deceive, to beguile to trapp.

Balx, pes imus, et pro cuius- vis rei fine ponitur, vel pro materia qua lapides in muro con-

Brittannia, insula quam nunc glutinatur A heele, or last Anglo et Scotti incolunt. The end of a race or line.

Bille which is inhabited of Englishmen and Scottishmen, called Britannia major.

Brittannia minor. Is Britaine Canalis, per quam aqua confluit in vijs lapide stratis. A Bubo, avis nomen, a bovis chanell.

Bucephalus, homen equi magni. Alexander the great his horse.

Bythus tenuissimi lini genus. A most fine sort of fine flax, whereof a pretious kinde of linnen cloth is made. It may be taken for silk also.

Caoethes, malus mos. An evil custome, or a bille hard to be cured.

Cadaver, corpus mortuum. A carcasse.

Cado, corruso præcipitor, vel vel forma. A certain pit by Athens. Now it is taken for hell. To strike, or to beat, and sometime to

Caducere, to kill, to sacrifice, and sometime to break : calamo. The Lute or any like instrument.

Caello, percuto, ferio, verbero. To smite or to break, antiquum verbum, the compounds where-

Celio, in se onely. Cello is also read without a diphthong.

Cæcum, vel Coelum, extrema mundi determinatio cum sphæris, quas ambit ad elementum ignis. Heaven or with a difference any of the spheres. It signifies weather also.

Calco, pedam comprimo. To tread upon, and by a translati-

Con unto the milde, to despise and set naught by.

Calendæ, dies primæ culuseq; mens. The first day of every month.

Caleo, seruo, calidus sum. To be hot or to glow.

Callis, via perdurata, id est, via recta. A path-way.

Calvo, decipio, frustror. To deceive, to beguile to trapp.

Calix, pes imus, et pro cuius- vis rei fine ponitur, vel pro materia qua lapides in muro con-

Cambio, commuto. To ex- change, and of the old writers it is taken for to fight,

Cambio, commuto. To ex- change, and of the old writers it is taken for to fight,

Canalis, per quam aqua con- fluuit in vijs lapide stratis. A

Cancelli, ligna Inter se mo- tis intervallis in transver- sum instar retis invicem an-

Canis, animal larrabile, et scismarinus. et signum coeli zodiaci.

Canis, animal larrabile, et signum coeli zodiaci.

Canis, animal larrabile, et signum coeli zodiaci.

Nominum & Verborum interpretatio:

Cano, to sing. To singe poe-
tically, to play upon instru-
ments: sometime it is to praife
or prophifie.

Capello, capio, five ad capi-
dum eo. To take or to go to
take and sometime recipio me
to go as. Nunc pergam heras
imperior exequi, et me do-
mum capiam.

Capio, To take, to delight to
deceive, to chuse, to abide, and
sufferas capio dolores. To hold
or contain, to invade and catch:
as, Navem cepimus. To inflame
with love. And is lightly of
such signification as the abla-
tive is that cometh with it.

Capitulum, capitis vim ulum,
adhibitum ne animalia au-
giant. An halter.

Capitalis, quod olim sacerdotes
gelabant in capite. An orna-
ment that the Nuns were wont
to heate upon their heads.

Capra, animal a carpendis
virginitatis dictum. A Goat.

Car, aliquis ex Catia. A man
o Catia.

Cardu, quo janza movetus.
An hook or hinge.

Caro, est rem desideratam
non habet. To lack or be without
out, and specially such a thing
as we had.

Carex, herba acuta durissima.
Sedge.

Caro, quod anima caret, non cholick.
It is also cholick, the
folum de animalibus, sed etiam hot and dry hum-out.
depitibus et fructibus. Tre Cicer genus leguminis. A
meat of any thing, but most certain Italian pease.
commonly flesh.

Carpo, decerpso. To crop, to trouble, shake and stir, and some-
bite off, or to gather. It is also sine for Cio, it is to call,
to leafe or to chuse our, and sometime to taur and rebute,

Carpare viam. To begin to mine a'andam dicimus. A farl.
journey. Carpare virales aura.

Carpete lanam, to rose wool, that er c'ofe. To make fast, to

Carpete linum to hatchel flux. stop or to stay, not to suffer to

Carpete cibum, to eat.

Casis, reticulatum mafc. pro claudit nos obice ponrus.

galca foem. est casus dis, et

haec casida. A net or an hel- et pro collo ponitur. A bank,

mer, in the feminine gender. A rising, also a little hill.

Castrum, locus in quo milites
tentoria fixerunt. The camp, the pavillion, or an army.

Cato, nomen vslj. A certain glister, sometime to fight.

Romanus name.

Cavso, diligentiam adhibeo.
provideo, consulfo, propicio ne
aliquid preter spem eveniat.

To beware or to be wary and
heedful. Cavers is also to pur-
in assurance, and to save harm-
esse by caution or sureties.

Caulis, in herbis alicitur ip-
sum robust, five Ripes A Rake.

Ceso. To give place, to de-
part and go away.

Cedrus, arbor ingens et pro-
era. A Cedar tree.

Celio, See Caelio.

Censo, exstimo puto, arbit-
ror. To deem, to judge, to sup-
pose, to think, to tell ones
mind. Some take it fur to be
angry. Censeris is also to be in
books of Subsidies, and to be
tasked or val-ed.

Cennum. An hundred.

Centus, centum libratum
An hundred pound.

Cera, illud quod melle ex fa-
vis expresso remanet. Wax.

Cerno, visco. To see. And by
translation to perceive and un-
derstand. Somtime to decree
and appoint. To sift reng and
holt, to seve and part. to fight,

to go unto as, Cernere haec-

Cetus, pisces maxim. A whale.

Cholera, est ventriculi immo-
sa per vomitorum faeta. The

Cicero, genus leguminis. A
meat of any thing, but most certain Italian pease.

Cico, turbu commovere. To

bite off, or to gather. It is also sine for Cio, it is to call,

to leafe or to chuse our, and sometime to taur and rebute,

Cinis, vel ciner, palvis, astes.

Cinis, est avis quam alii no-

Carpare viam. To begin to mine a'andam dicimus. A farl.

journey. Carpare virales aura.

Claudo, obtuso, obseru. To make fast, to

Claudi maris magna
passe: as. Ecce maris magna

galca foem. est casus dis, et

haec casida. A net or an hel- et pro collo ponitur. A bank,

mer, in the feminine gender. A rising, also a little hill.

Clinis, natum tumor. The

Clio, splendeo. To shine, to

Clypeus et clypeum, scutum

majora et proprie peditione.
buckles.

Colum a graving soole, the
skie, that is, as much of the
world as is above the element
of fire which is called arbor,
or quintum elementum. colum
is also used for theatre; as in
hoc celo qui dicitur aer.

Cuno, casum sumto. To sup-
or to take supper.

Copro pro incipio, antiquum
et. To begin.

Cognoscō, nosco eos qui prius
incogniti erant. To know that
which we knew not before: to
sumtime diligently and at-
tentively to consider or round-
erstand, to search by an enqui-
y, and to sit in judgement.

Colis, monachus. An hillock,

Colo, a lorio, veneror. To la-
our, or worship with prayes
o exercise, to make much of it
inhabit, to love. Vitam colere
is to lead a life: sometime an
plow or till the ground, sometime
to deck or trim.

Colus, instrumentum can-
dens continet. A distaff or
spindle.

Comes, comitant aut segnites.
A companion by the way, ei-
ther man or woman.

Commisceō, singo, exergo.

To imagine, to feign, to invent
and devise, to affy, to bring a
man to the belief of that that
is not.

Como, coenam compone. To
kemb, o dreske the bush with a
comb, or to deck and adorne.

Comago, compagio et con-
iunctio. A joynt.

Comedes, vincali genit. A
pair of fetters, or gyves.

Conditor, qui aliquid facit. A
maker or builder.

Congres, conger. genus pisces.

A Congre.

Conjur maritus vel uxoris. A
husband or wife.

Confulo. To aske counsil,
with an accusative: to give
counsil, or provide for, with a
dative: to take in good worth,
with a genitive. Somtime it
is to sit in counsil, and to de-

liberate, but used plausibly; as
Confundit. Sessuisse.

Copus,

Nominum & Verborum interpretatio.

Cequo, cibum usui aptum addo. To dress meat, to pla-

cecumook, to prepare and go a

arkh : as, Bellum conuere. To

want and trouble; as Coquit m-

eat. To concoct, to bring ou-

entiment unto a natural ex-

mor or juice.

Dominus: praecepsum intervisco;

& vigiae sedes, arteriarum, ac

coloris nativi, quo anima regi-

tus, quasi sors quidam & do-

miculum. The heart and some-

times it is used for the mind.

Corbis, vas ex vinnibus fa-

ctum. A basket.

Cormus, vel cornutus aut corni-

mentum capris querun-

dam animalium. A horn. By

translation the turning of Ri-

vers be called Cornua. It signi-

fieh also the wing of an arm,

and the end of a thing.

Cormus, arbor ramos haben-

durkia & rigiditate cornibus

similes, fructum circa solitum

serens, primo conditum, poter-

sanguineum. A certain tree un-

known among us.

Cofus, radix magni odoris. A

shrub growing in Arabia, Jurs,

and Syria, having a very fra-

grant favour, the which anti-

quity burned their gods, as

they did frankincense.

Coxendix, coxatum vertex, que-

semora verruntur. The hip.

Crater, vel cratera, vas am-

plum cui vinum aut olearum im-

ponimus. A goblet or standing

piece.

Crepo, fono. To crack some

time to complain, lament, and

scuse: as, Quis post vine gra-

vem pauperem crepar.

Crepuscula, prima manuscula

que patet dantur. A manner

of things that are given chil-

dren in their infancy, as corals,

swaddling bands, daggers, rim

beads, and such like.

Crea, Creetensis, Amas of Candy

Creta, Insula est. The Isle cal-

led Candy.

Crispis, capillus. Haire.

Crus, pars a genibus usque ad

Inferiorum pedem. A leg.

Crystallus, glacies ex gelis ve-

benerete coacta. Crystall.

Cubo, iacbo. To lie, and some-

times to be sick in bed.

Cucumis, A Cucumber, the

which is called also in Latine Slothulnele.

Cucumer. Desilia, ignaviae vitium.

Culex, vermiculus alatus. A speck, or to tell.

Dies, tempus viginti quatuor

horarum. A day.

Diffitor, inficias eo, nego. To

denie.

Digredior, discedo. To go from

Diligio, amo. To love.

Diluo, aqua vel quovis hu-

more aliquid purgo. To purge

with washing.

Diplymus, jugum montis Phry-

giae Idae matre deum dicatum.

The top of Ida the hil of Troy

Diphthongus, unus duarum

vocalium sonus. A double sound

a diphthong.

Diptron, nomen flexum duo.

opus in casibus, quibuscumque

A noun declined with two cases

whatsoever.

Diras, imprecations, execra-

tions, & inferorum furiae.

Curves bannings, and the furies

of hell.

Disco, capio doctrinam. To

learn.

Dispicio, separo, distimo. To

sever.

Displlico. To displease.

Distonis, imperii, dominii. Of

my right and rule. We need

not stupulently to refuse Di-

to the nominative.

Divido, partio. To divide.

Divitiae, opes amplae fortunas.

Riches.

Do, dono. To give.

Doceo, aliquius rei cogni-

tionem alterit tradit. To teach

and sometime to shew, and to

declare, to warn and to ascer-

tain.

Dodrants, unciae novem. Nine

ounces.

Doleo tristis sum. To be sor-

rowfull.

Domo, mansuetum facio. To

teme.

Domus, ardificium ad habi-

tandum factum. An house.

Duco, notum sit. To lead, to

marry, to account.

Dulcedo, suavitatis. Sweet-

nesse.

Dux, qui vel quae ducit ali.

Nominum & Verborum interpretatio.

E

Equis. Whether any.

Edoo, comedo. To eat.

Educō, emitto et quasi extudo. To set out and evulgate, and sometime to exhibit and shew at. **E**dere spectacula. **E**dere animam, is to dye. The signification of it in all other phrases may be reduced to the first signification.

Edoco, diligenter doceo. Thorowly or perfectly to teach.

Efata, sunt ultimae precatio-nes augurum post finem auspi-ciorum extra urbem dicte. The prayers that Southayers said, after notice taken of birds flyings before they enter the city.

Egeo, catoe. To need.

Elephas, elephantes, animalis nostrum. A n Elephant.

Elis, civitas Arcadiæ. A City in Arcadia or a County in Pe-loponnesus.

Emiso, præ alii appareo, ve-xculo. To appear before others, and to passe them.

Emo, comparo, mercor. To buy,

Enclis, gladius. A sword.

Epasco. To ear up, to con-fuse with feeding, and to leave nothing.

Epulum, quasi edipulum est celebre convivium. A banqueting.

Eques, homo equo insidens. An horsman, or he or she that rideth.

Eremus, locus desertus. A de-sert or wildernes.

Eripio, extra rapio. To pull out.

Escurio, famem patior. To hunger.

Eventus, eventum quod casu aut fortuna nobis evenit. Happ, or that which commeth to passe.

Excludo, extra clando. To shut out.

Exubiae, vigilliae diurnae et nocturnae. Watchings and war-dings.

Exculpo, perfete scalpo, vel sc̄a pendo conficio. To cleve, to grave, to cur out, to forzach out: as, Oculum exculpero.

To wrek or wring ouras. **V**e-ram excupere.

Excurio, extra curso, vel praecurso. To run out, or to outrun before, to a mount, to a great deal, to make an ouroad, or excursion.

Exculo, extra culpam reddo. To excuse.

Excurio, ejicio, emitto. To finite out.

Exequiae funebre officium. The ceremonies of the burial.

Exlex, sine lege vivens. A lawless man or woman.

Expergiscor, evigilo. To awake.

Exterior tento vel tentor. To prove or to be proved.

Expliso, extendo, et declaro. To stretch out and to declare.

Extra, proprie cor, jecur, et pul-mo dicuntur. The entrailes.

Extrorris, exul. A banished man or woman.

Exul, qui vel qnae exulat. A banished man or woman.

Exuo, exolvuo, tenudo. To put off, to uncloath.

Exuviae, ab exundo. The things that we put off.

F

Facies. A face.

Faciō, aliquid ago. To make.

Faceſſo, facio, vel eo ad faciendum. To make, or to go to make.

Fallo, decipio. To deceive, Fames, edendi cupiditas. Hunger.

Far, Once a general word for any kinde of graine or corn, as, Triticeum far hordeaceum,

ſilagineum, etc. but now it ſignifieth one certaine kinde cal

led Ador, whiche is bread-corn.

Farcio, fatus, impleo, pingui-fatio, sagino. To fluff, to fill, to ſatiate, and to make fat.

Fas, plium, religiosum, et dilig-num factu. Lawfull right god-ly, and worth the doing.

Fascis, lignorum aut aliquijs rei conges: A fagot.

Fasli, libri in quibus totius

anti res populi Romani scrip-tae continebantur, et cautele-

alviorum explicabantur.

register for the order of thing for the whole year. **F**atis dies, were dayes wherein the Judges might give sentence without offence of the godd with their three solemn word of the Law, Do, dico, addico. **N**efasti dies, were their con-trary dayes.

Fateor, annuo concedo. To grant and to affent unto.

Fatidio, deficio, ant defatige; Abundantly to gape.

Fatificor, fecis sum. To be weary, to faint, and to be weake.

Faveo, recte alicui opto. To favour.

Fal, purgamentum sanguinis. The Gall.

Feriae, dies cessationum ab opere. Holydayes, or tyme of pastime used.

Ferio, paucario. To friks.

Fero. To bear, or to suffer to lead or tell, to give, to cōve- to advance, to bring forth, to have, to take away, to obtaine.

To ask advise: as Pompeius salit ad populum.

Ferveo, valde caleo. To be hot.

Fervelio, calidio. To wax hot.

Ficus arbor vel morbus. A Fig tree, or a certaine bille ſting in the fundament.

Fides, confititia in omnibus rebus. Faith and Truth.

Fido, fiduciā et spes habeo. To have trust.

Figo, to faffen, to plant, to ſimile with arrow, or fuch like.

Filiæ, herba sine caule, sine flore, sine femine. Fette, where-of there be two, kindes, as in Herbariorum you shall fee.

Filum, illud subtile quod ex ineo longe trahido ducitur. Thread.

Fimus, lacramen et excoemera in animalium, quibus agri fluorantur. Dung. It is also Fenum in the nature gender.

Finido, diffuso, diffendo. To leave.

Fingo, formo. To fashion.

Finis, extremitas fuit terminus in unaquaque re. An end.

Flo, efflor. To be made.

Flavo, flavus sum. To be yellow.

Nominum & Verborum interpretatio.

Fleto, incline, volvo, duco, moveo. To bow, to move, and to cause, to follow.

Fleo, lacrymo. To weep.

Flo, spiro. To blow.

Flos, dictus qui ex arboribus vel herbis colliguntur. A flower.

Floo, deca-ro. proprieat lipsoes. To flow.

Fodio, retraham ero. To dig. **Follis, instrumentum quo strahitur atque emittitur venus.** A pair of bellows.

Fons, fontes. A well.

Forceps, instrumentum quo tenemus aliquid. A pair of tongs.

Forfex, instrumentum farto-sum, quo aliquid scinditur. A pair of scissars,

Foris, forum, casus. Hap.

Forum, a ferendo, quia lites et venalis illuc feruntur. The Judiciale place, and then it is named Forum Judiciale: or the market place, and is called Forum venale.

Frango, sumpo destruo. To break.

Frenum, vel iuuenium, instru-mennum quo equum inservi coerset. A bridle.

Frico, scalpe. To rub.

Frigido, frigidus sum. To be cold.

Frugi, indeclinabile omnis generis, utili, necessariis, frugalis. Good, profitable, and thrifthy.

Fruis, ejus quod exterse fructu in alimoniam vertimus. Of corn or pulse. Some make the nominative here of Pruges, and some Frux: the formott is not to be misliked.

Fruor, deletionem et frustum capio, et alor. totake pleasure or fruit and profit of, and to be fid.

Fuga, fugiendi actus. Flying or running away.

Fugio, vizo. currendo relinquo. 'quo. To fly from, to avoid.

Fulcio, fulcito, munio. To underprop and to shure.

Fundio, liquefacio, vel liquidi-um spargo. To melt or to pour.

Fundis, refici. A rope.

Fus, qui vel que alteri sub tensa, A man or woman.

Furfus, purgamentum fati-
ae. Bran, or scarf.

Faro, infans. To be mad.

Fassis, baculus. A club.

G

G Abii, Volscoram urba. A town in Italy seventy miles from Roms.

Gallia, Europae pars, sita in tra Pirenos montes, inter Hispaniam, Germaniamque, ei duo maria Oceanum Britanni-um & mare nostrum. France

Garamus, libiz incola. A certain inhabitant of Africk.

Garganus, unus ex colibus montis Ida. A very high top of the hill Ida. There is also a town of that name at the foot of the same hill.

Gastulo, iactor. To rejoice.

Gelis, propriæ glacies. Frost, or ice.

Genu, curvatura, qua crux et femur connehuntur. A knee.

Gero, porto. To bear.

Gibbus, et gibber, solidus in dorso tumor. A hub or bunch

Gigas, vir altissimæ staturæ.

A Giau.

Gigno, genero. To beget.

Gingiber, herba in Arabia nascent. Ginger.

Glis, animal muri simile. A dormouse.

Glypta, cresto, augo, inva-
lelio. To increate and grow.

Gluon, glutinum aut colla-
Gue.

Gorgon, nomen mulieris. A certain terrible woman.

Gradior, eo, incado, progre-di-or. To go.

Gracia. The Country of

Greece, a great piece of Europe which is now under the Turk.

Grajugem, Graesus. A Gra-cius born.

Grandio, gutta aquæ in aere congelata. Hail.

Grates, gratia relatæ pro accepto beneficio : Thanks.

Grax, petundum multitudine. A flock.

Grofias, fi: us abortiva, qua-
bon maturest. A ratcliffe fig.

Grau, u grax gryste di-

cuntur. To cry like a Crane.

Gru, avis nota. A Crane.

Gryps, animal penitatum, omni ex parte leoni simile. A Griffon.

Gummi, liquor glutinosus, ex arboribus sedudans. Gum.

Gurgulio, pars guttula s' na-
tibus ad pulmoneum : vel ani-

mal. The welsf, or a Wefel.

H

H Abeo, posideo, tento. To have.

Hareo, aucti alicui rei inflig-o. To cleave unto.

Hareo, qui succedit in haec-de-ditat alterius. An heire.

Hatice, pisces qui sola aqua nu-tritur. An herring.

Hauio, extatio humorem, et edaco ex profando aliquo loco. To draw.

Heros, vir illustris et nobilis. A nobleman, a man of great excellency in worthy facta, and therein more like a god than a man.

Hesperus, serotina ficta. The evening star.

Heteroclitum, nomen fecas. Quam declinationum canones postulant, flexum. A word de-clined otherwise then the base rules of the declensions do re-quire.

Hilaris, vel hilarus, jucun-dus, laetus. Merry.

Hippomanes virus ab equu-
collectione vel caruncula in

fronti pulli equini, hominum ad infaniam redigens. Peysen to procure love withal, or a little piece of flesh growing in the colis forehead, when it is first foaled.

Hirundo, avis nocturna. A Swallow.

Histrix, animal ex heteracorum genere. A Porcospine.

Homo, nomen significans

A man or a woman.

Honor, vel honos, et revere-
tia quam alicui exhibemus in

viarum testimonium. Honour, worship.

Hordium ab horre, quod,

am hordeo quam frumento arti-fi est, mordacior. Barley.

Hospes, qui vel que adspici-

tiunc recipit, aut re cide-tum, capitus,

Notinum & Verborum interpretatio.

sapiens pro peregrino. As bold or an hostis, or a guest, man or woman.

Hostis, inimicus, vel peregrinus. An enemy.

Hucus, fortillis, abundans, et mamma pecoris et hominis. Plentiful, or a dog, or the udder of any beast.

Hamus, terra humefacta. The ground.

Hydrops, aqua inter canas. The dropsie.

Hyems, bruma. Winter.

Iaceo, decumbo. To lie. Iacio, emiro, ac vi impello. To cast, to hurl, to lay, as jaceere fundimentum: or by translation it is to make a beginning. Jacio is sometime to spread abroad by rumor, and sometime to object against one with an accusative, with this Preposition In.

Iapis, lapis pretiosus. A green pretious stone, whereof there be divers kinds and degrees of divers colours.

Ico, ferio percutio. To strike to smite: as, Icere colaphum. Jeere fedus, is to strike up a bargain,

Icon, imago. An image.

Id, mons altissimus Trojici soli. A hill in the Country of Troy.

Idus, dies qui dividunt mensem. In March, May June and October it is the fifteenth day in the rest the thirteenth, Jecur, hepar. The Liver.

Ignis, unum ex quatuor elementis. Fire.

Illex, qui sine lege vivit. A lawlesse body, man or woman.

Imber, agmen aquarum ligris ex nubibus effundit. A shower.

Imbrex, canalis, vel regula curva et obtusa, per quam imber defluit. A gutter-style.

Imminso, incho. To hang over.

Impetis, violentiae, invasionis. Of violence and boisterousnes.

Incessu, accuso, impetu. To assault, to revile, to provoke, to invade, and enter into.

Incido, ferio, seco. To cut, to grave in.

Ipsius in siliquid, vel super

aliquid cedo. To fall into by hap, to run into: as Incidi in errorem. And sometime to happen, or to chance.

Incipio inchoo, To begin, to take in hand, to enterprise.

Inculco, eadem siue ipsius iterando ingero. Often to repeat.

Indo, impeno. To put in.

Indoles, facilis significatio futuræ probabilitatis. Towardness, or likely disposition.

Inducio, pax in pacatos dices. A truce.

Indulgeo, obsequio. To set much by, and to give to.

Inermus, vel inermis, qui armatus non est. Unarmed.

Iniens, homo peractatem non dum sciens sati. A habē.

Inferire, sacrificia quae inferis solvuntur. Sacrifice done to spirits in hell. Hereof Inferox facere, is, Manes sacrificiis placare, that is to celebrate obites and obsequies.

Inficiis, negotiationem, se vel debet quod actor poscit, vel commissione quad acculcator obicit. A denial, and it followeth only the verbe So.

Inficie, intingo, vitio, senascuo. To dye or to infect.

Ingenuo, invadu facio. To give an onset, and to invade.

Injussu, absque authoritate, & temere, fine iustitiae, without bidding.

Infidiae, dolosa expectatio ad hominem aggredendum, falacia. A lying in wait for, or desete.

Infast, significat vel similitudinem, vel sequiparationem et mensuram. Like or as big as the image.

Intelligo, capio. To understand.

Interpres, qui autores declarat, seu aliquid ex lingua in linguum transvertit. An interpreter man or woman, or a translator.

Invidia, mœrus ex aliens prosperitat. Envy, sorrow for another mans welfare, or else the evil will and despight of a man.

Iocus, est quidam, lepor et festivitas in verbis. A merry scoff.

Iratus, ira stipulor. To be angry.

Ismarus, mons Thracia asper, et incalvis ex una parte, ex alias fertilis vinitis et olivacis. A hill in Thracia so named.

Iter, itio, actus annuli. A journey.

Iubar sol, vel ipsius spiculas. The sun beams.

Iubeo, impero. To command.

Index. Qui vel quis judicat. A Judge, he or she.

Jugiter, agricolarum Quantum ab uno pari aut jugo bovinu. non die asari possit. Plinius. We call it an acre. The auctours do vary in the measure of it: for the commodity of the nominative and other cases, we may use Jugorum.

Jugum, vertex, five cacame a monte. The top of an hill. It is also a yoke, or a yoke of oxen, that is a couple. By metaphor it is a servitude or a bondage. Also a weavers beam, or a pair of gallows, such as for ignominie the Romanes went under. Tribus haffis jugum sit, humi fixis duabus, superque eas transversa una deligata.

Jungo, copulo, & quasi in numeru ago. To joyne.

Juno, dea Jovis uxor. The goddesse Jupiters wife.

Juro, juramentum facio. To swear.

Jus, quod natura, aut civitas, aut gens subjet, et liquis coram quat coquuntur. The law and right: and the broth of any thing foddēn.

Jus, imperio, iustitiae. By commandment.

Juta, idem quod exequiae.

Jutitrium, juris dicendi instrumentum. No Term.

Juvenis, qui adolescentiam excedit attatem. One come to mans age.

Juventus, attes juvenilis. Mans state.

Juvo, auxillium do. To help.

L

Abes, hissus, macula, deucus. A great chaps, a spot or discolour or reprobation.

O a

[Ladri]

Nominum & Verborum interpretatio.

Labor, vel labo, opera, deſa	terrificationes imaginum, Hob	Ludo, lu lum exerceo, iocer.
tigario. Labor and toile, paine	goblins, or night spirits.	To play, or to sport.
taking : sometimes it is misfortune, calamity, perill, danger	A Lyon Lutes, cum in urbe aut in agro	
travel.	Leo, animal ferox. A Lyon Lutes, cum in urbe aut in agro	
Lac, succus maternus, quo animalia nutriuntur. Milk.	Le, impimo, formo. Te in febris, aliudve morbi genus,	
La: effo, vexo, iacito, provocare.	print, to forme. Abusivum.	homines aut peccato aut utrof.
To trouble, to provoke.	Lethum, mors, interitus.	Death.
Lacio, in fraudem duco. To allure, or to entice.	Liberi, pignors. Children.	Lugeo. To bewail, to la.
Lactes, gracioloris intestina	One son or one daughter may ment a thing, or else absolutely	One son or one daughter may ment a thing, or else absolutely
The small gars.	to be called Liberi: and so may to mowm, and sometime to be	to be called Liberi: and so may to mowm, and sometime to be
Lacto, lac emitto, vel per blanditias decipio. To give milk, or to deceive.	Nephewes and their fuces.	Nephewes and their fuces.
Lacus, locus profundus cum aquis perpetuis ibidem natans, qui efficit rivos. A lake, a wear or meyre.	sors.	a mourner in apparel.
Laedo, verbo factioe aliquem offendio. To hurt.	Liber, placet, It ple' seeb.	Luo, solvo, penas do. To redeme, to cleafe, to pay for.
Laelaps, nomen cujundam e canibus Aetereonis. One of Aetereons dogs called Laelaps for speedy furiosneſſe. For Lælaps signifieth a whirlwinde, a tempeſt and a ſtorme.	Libi, venus Africu. The south-wēſt-winde, by wek.	Lukra, habitacula ferarum. Deanes of Wild beasts, or brothell houses and petty tipling houses of bawdry.
Lambo, lingua lingo. To lick.	Licet, fas est. It is lawfull.	Lynx, animal maculatum, acutissim videns. Our men call this beast an Ounce.
Lampus, ignis aut ſolis splendor. A fire, or brightneſſe of the ſun, or a lamp.	Lichen, herba, vel graviflum morbi genus. Liverwort:	M
Lanista, qui domi gladiatores docet, et populo vendit. A master of defence.	Apothecaries call it Hepatica.	AEnalus, mons quidam Arcadiæ. A hill of that name in Arcadia.
Laquear, pafs superior cubili parum convexa. Avaulted goof of a parlour.	It is also the kinde of Lepry called a fauce flame: in Latin In pedigo.	Magnes, lapis ferrum attrahebat. A floue that draweth iron unto it. It is called also Heraclius lapis, or Sideritis.
Lafer, herba quedam et succus cui ex culmo laſerpiti ex iudat. The herb out of whi h cometh the Iuice that the Apothecaries do call Afia dulcis, and Belzoe, or Belzoin: the common people call it Benja min.	Lien, ſplen. The milt. Dicitur et lienis in nominativo.	Maiores, avi, abavi, proavi, et ravi tritav, et quicunque animalia ad pedes seu lutum aut floures.
Lapro, abscondor, non compao. To lurke, or to be hid den.	Lingua, teſtudo et cochlea terrestris. The ſhelled ſnailie, and the dew ſnailie.	Malo, magis velim. To will garment, or elſe flime or mud.
Lavo, aqua purgo. To wash.	Limus, vestis genus ab umido.	Mando, comedo, vel committere. To eat or to commit.
Laurus, genus arboris. A Bay tree.	te hos infinitum. Our ance-	Maneo, ſtfo, et expedio. To tarry, or to tarry for.
Lebes, vas aeneum, A caldron or a pan.	coenaria molliſter tango. To lick.	Manes, dii inferi inter Numinia lsea. Spirits or devils.
Lecythus, ampulla olearia. A box for oyle and ointment. It is taken alſo for eloquence in writing.	Lino, aliquid ſei ſu perinduco. To daub.	Manubiae, quas mani captiuntur ab hostiibus. Spoiles taken in war.
Lego, notum eſt. To read.	Linquo, committo, pecco. To leave, to trespass.	Minus, membrum notum. A hand.
Lenantes, larvae nocturnae, et	Linter naviculari e cavata a bore facta. A cock-bost.	Mapalia, a grefles caſate. Sheep-coats or ſmall cottages.
	Liquoſio, liqueſco. To be moltan.	Mare, pelagus. The ſea.
	Liquor, liqueſco. Idem.	Margo, cuiusque ſei extremitas. The brink or skirt of anything, or the bank of a river, or ſea.
	Liveo, lividus ſam, id eſt, ſordidus to be wan or filthy.	Marmor, lapid genus Marbles.
	Lixa, coquus in exercitu, vel qui ſequitur queſitus gracie.	Mars, Deus bellii. The name of the God of war.
	The ſcullion that waiteh on Army.	Martyr, teſtis. A witness man or woman.
	Locris, urbs in Brutis. A towne in Italy.	Mas, vir. A man.
	Locus, proprius illud quod aliquid continet. A place.	Mafficus, mons Campaniae optimi vini ferax. An hill in
	Locus, ſermo, ratio, verbum, ſpeech, reaſon, a word.	that
	Loquor, verba qualicunque profero. To ſpeak.	
	Luce emito, to be light.	

Nominum & Verborum interpretatione.

- that part of Italy that is called Campania, fruitful of pleasant wines.
- Mater, nota est significatio. case.
- A Mother.
- Medecor, do medelam-To cure
- Medicor, medeor, remedium adiero. Idem.
- Mel, mingø. To pisse.
- Mel, liquamen dulce. Honey.
- Melager, vel Melagrus. Onus AEtoliae regis filius. A mans name.
- Menda, et mendum, error, erroratum. A fault.
- Menses, mulierum profluvium. Womens flowers.
- Mensis, tempus Lunae curriculo. confectum. A moneth.
- Mecror, aliquid facio, quam obrem dignas sum, qui obtemperiam praetium, vel potiam patiar. To deserve.
- Meriles, dies medius. Noon or the noon feed.
- Metior, pondero, mensuro, confidero. To measure.
- Mero, feco amputo herbam, vel segetem. Tomone.
- Metuo, timeo. To fear.
- Meruor, timeor. To be feared.
- Meus mine.
- Mico, fulgeo cum motu, vel tremore. Often with certain intermissions to shine, and likewise to be moved, to put forth fingers to him with whom we play. WIL put forth which is called Micereditis.
- Miles, qui vel quae militiam exercet. A warrior, a souldeer.
- Minae, metus incusione per verba aut signa. Threatning.
- Mingo, urinam facio. To pisse.
- Minores, posteri, etiam post trinopotes futuri. Our successors.
- Misceo, To mingle, to serve drink, sometime to trouble.
- Miscreor, misericordia affici. ex. To take pity on.
- Mitto, ad aliquem do. To send.
- Menia, muri urbis. The walls of a town, and figuratively the town it self.
- Mosco, stritor, dolore affl. clor. To be heavy, sad, in a dump, or mourning.
- Monopretor, nomen non sive num, sed carens omni casu men or women.
- praeterquam uno et eo oblique. A noun having one terminion, and that in one oblique
- Neo, stilum torqueo. To spin.
- Nervus, motus levissime instrumentum. A sinew.
- Neuter, neither of both.
- Mons, terrae tumor; altissimus An hill.
- Mordeo, dentibus laedo. To bite.
- Motiore, vita discedo. To die.
- Mos, viae infinitum confus. rudine firmatum. A custome.
- Mulceo, lenio. To affwage.
- Mulgeo, lac e mammis expri. mo. To milk.
- Mulier, quae non est virgo. A woman.
- Mulfum, potus ex vino et melte. A certain wine confect with honey.
- Multiplico, adaugeo. To multiply, to increase.
- Munia, onera legi dedita, et officia que publice praestantur. A duty or office.
- Mus, exiguum animal. A Mouse.
- N**
- Nancisco, acquizo. To get and to obtain.
- Nascor, o: for in mundum venio. To be born.
- Natalis, conditio sanguinis et familiae. The degree of blood and gen'ty as generosi natales, natae's obscuri. It is also taken for years. Sex mili natales lerant: There were passed fix years. It is also used for the origine or first spring of things.
- Natalis, dies alicui natalis. A birthday.
- Natrix, serpens aquaticus. A water serpent, that with poison infecteth the water.
- Natu, acetate, partu. By age, or by birth.
- Neco, quacunque re occido. To kill.
- Necto, ligō, coniungo. To knit.
- Nefrens, porculus per etatem fabam frangere nondum potens. A young pig.
- Negligo, contemno, non curro. Not to passe on, to contemne.
- Nigro, niger fio. To become black.
- Nemo, ne homo. No body
- Neo, stilum torqueo. To spin.
- Nervus, motus levissime instrumentum. A sinew.
- Nexo, ligō vel necō. To bind.
- Nideo, splendeo To shine.
- Nihil, rei culusvis privatio. Nothing.
- Nibilum, rei culusvis privatio. Nil. Videnhil.
- Nitor, conor, ago seculo. To goe about, to endeavour.
- Niveo est oculorum et aliorum membrorum nisu aliquid co. nari. To give a token with the eyes, To wink, to endevour.
- No, naro. To swim.
- Nocco, malum infero. To hurt, to harme.
- Noctu, nocte. By night.
- Nolo, tenuo, non volo. To nil.
- Nonae, quasi novae, proper initium observationis. Erant autem in Martio, Maio, Junio, et octobri. sex illi dies qui calendas sequebantur, in reliquis quartuor. The nones of a moneth.
- Nosco, rem certam habeo. To know.
- Noftet, Ours.
- Noftas. Of our Country, fact or faction.
- Notus, ventus meridionalis, quem nos Aufrum appallamus. The south wind.
- Nubes, vapor humidus sublimis egressus. A cloud.
- Nubo, vita trador. To be married to a man, for it is in the womans part onely.
- Nugae, cum nihil agimus. Trifles.
- Nullus, none.
- Nundinum, dies & conven. cus statu rerum mercatui. A Faire.
- Nuo. A verb not much in use: he compounds therof be commonly received and it signifies to nod.
- Nuptiae, legitimi conjugatio maris et foeminae in vita so. -ietatem. Marriage
- Nurus, filii uxor. A daughter in law.
- Nycticeas, cor vus noctua. A night raven.
- O**
- Obo, oppone fiv' appone, To set against.
- O 3
- Oboe

Nomina et Verborum interpretatio

Oblit. Objectum aliquod: vel	way round like a bowle.	in Phocia, a country in Greece.
obsculum, ac pessulum, sera.	ordior, incipio. To begin, or	Partio, di vido, & quispi par-
A bar or flop.	to comment.	tes facio. To part or to divid.
Oblivios e memoris ali-	Ordior, id est texo, to weave.	Parturio, capio aut conce-
quid excidere fino. To forget.	Oriens, regio Orientalis. The	re. To be toward labor.
Oblit. qui vel quae traditur	East.	Pasco, nutrio. To feed, or to
in fidem alteri. An offering or	Orius, nascor, surgo, incipio.	nourish.
pledge man or woman.	To spring, to rise, to begin.	Pascor, nutritor, alor. Tebe fed
Occido. To fal or perish and	Oronces, nomen viri et fluvii.	Oster, avis salacithima. A
to be slain, so set as the sun sets	man's name, or a certain R-	sparrow.
Occido, To kill or slay.	ver in Syria, now called Tar.	Pateo, aptitas sum. To be
Occiput, posterior pars capitis	Pateo, apertus sum. To be	open.
The hinder part of the head.	Or, oris, concavum illud intra	Patior, suffiso, tolero. To
Oculudo, clando. To shut.	quod fum dentes et lingua. A suffer or to abide.	Patro, niquid mali commit-
Oculo, absconde, abdo. To	Or, ossis, solidamentum cor-	to. To commit some evil.
hide.	poris datum. A bone.	Patruelis, patruorum filii.
Oculo. Idem.	Ofrta, concreta species.	Brothers children.
October, mensis octavus a	Oyster.	Paveo, timeo. To fear.
Mercio. The tenth month in	Ovum. An egg.	Pecten, instrumentum texo-
our years, called October.	P	rum et dentatum. A comb, o
Odor, vel odos, quasi olor ab	Pacifor, pacrum facio, con-	a weavers ray.
alio: est artem infector aer.	venio. To make a bargain,	Pecto, orbo capillo. To comb
A favour.	to fall to an accord, sometime	the haire.
Oleaster, ola sylvestris. A	to promise.	Pecus, cudas, oris, o moe as
certain shrub like the Olive	Palleo, parum albao. To be mal quod sub hominis imperio	pabulo terete pafitor. All
trees, the Greeks call it the	pale.	Cattel.
wild Olive, or the gr und O	Pampinus, viris ramus. A	Pedes, qui pedibus incedit.
live, for the lownesse.	vine branch.	A footman.
Oleo, odorem spiro et emitto.	Pando, aperio, patescio. To	Pedo, ventris crepitum facio.
To give a smell and that indif-	open.	To fart.
er ently, so that the differences	Pasgo, pacifor, cano, jungo,	Pelagus, mare. The sea.
be made with Bene and Male.	plango, figo. To bargain, to	Pellex nautiles, impudica. A
Olfacio, odoros. To smell or	palie, to joyne, to nail to fasten.	barbor.
to favour a thing: by transla-	Panis, que paf i nur. Bread.	Plelio, ejicio, removeo. To
tion it is to perpective and finde,	Patches, et Panthera, animal	drive or to put away.
to foresee.	quiddam Pardo simile. A car-	Penates, dii domestici, quod pe-
Omen, augurium quod fit ore	sin boar.	nes nos nati sunt. Household gods.
Hallowing, and forespeaking.	Papaver, genus herbae sop-	Pendo, suspensas sum. To be
Omnis. Every one.	eriferum. Poppye.	hanged.
Oous, pondus aliqui injunc-	Papyrus, charta qua utimur	Pendo, suspendo, vel pondero,
etum A burden.	in literis scribendis. A certain	estimo. To hang, to weigh, to
Ooxyx, unguis & gemma. T	sort of rush growing in the ma-	prize.
ail of a mans hand, a preti-	re of Egypte, somewhat high	Penis, canda. A tall, and at
ous stone white like a naile:	whereof they made a kinde of	the left it was taken for a mans
she haw in a mens eye.	paper, and called it Papyrus	yard.
Oponio, rego. To cover:	whereof our paper now is cal-	Penus vel panem, omne escu-
Opifex, qui opus facit. A	led likewise.	len tum poculamentum, que ho-
works man.	Parydinus loca amoenissi-	mines vesuntur. All man-
Opis, administruli, praefidili.	mus. A place of pleasure.	ers or victuala.
Opis ad aid and help.	Parco, abstineo ab ultione.	Perago, perficio. To finishe, and
Oppingo, circumfigo, circum-	To spare.	to perfect businesse.
plico. To falter or to joyne	Parents, pater aut matur, avus	Percurio, fero, Imitate.
unto, or to plaine about.	aut avia. A father or mother.	Perdix, avis nota. A Partridge.
Opus, Opuntis, nomina Civi-	Jarto, obedio. To obey. To	Perdo amito. To loise
tacia, in Locris. A towns name	bring forth.	Parduillis, noctis. An enemy
in the country of Locris.	Paro, prolem produco.	in the war.
Orbis, circulus mundi, res re-	Parmafius, mons in Phocide	Pergamum, civitas infirnis A-
tundia. A Globe or a bowle,	dus verticos habens. An hill.	fiz,
and therefore the world is local.		
Iud. Orbis, because it is every		

NOMINA LINGUÆ CÆSARIAE

sis in ditione Trojaorum.
The City of the Trojans, otherwise called Ilium, or Ilio.
Fergo, in re procedo, abeo.
To go forward.

Perlego, totum lego. Whole-
ly and thoroughly to read.

Permisi, permissione cum
nemo adversatur. By sufferance
with leave and licence.

Perpetior, multum canis
bare sc dolore patior. Through-
ly to bear or suffer.

Perplesco, valde placeo. To
please very much, or throughly
to please.

Perfis, orientalis regio. The
country of Persia.

Pes, una pars corporis quod
gradimur. A foot.

Peto, oro, obsecro, rogo. To
ask.

Phalætæ, ornamenta equorum
Horse trappings.

Pharus, turris alissimus in
Porto quæ incepit navigantibus.
A watch tower.

Phaselus, navi illa velox & ab-
longa. A brigandine.

Philotis, nomen mulieris A
womans name.

Phoenix, avis in oriente, a
Phoenixen penarum colore di-
cta, tunc orbe celeberrima, is
Arabia nascens, aquilæ magnitudine. Phoenix the bird.

Phryx, vir Phrygiae. A Trojan.
Pictus, pius cultus. Godlike.
Piger, dolac, seu molestum est.
It iskerk.

Pingo, formam aliquas rei
ductis lineis represento. To
paint.

Pinto, tundo panem confi-
cio, To smite with the break, to
beat in a morsel, as once they
did their grain, and thereof to
make.

Pinus, arbor est pieei generis.
nunc ferens omanum maxi-
ma, quæ Latine pineas vocant.
A Pine tree.

Piper, herba. Pepper.

Piscis, animal quod continet
sub aqua degit. A fish.

Pix, resina ex arboribus flu-
ens. Pitch.

Placeo, gratus sum. To please.
Plaga, ratis laxior ad capio-
nes ferens. Hunting nets, or

wida mashi nets to take
beasts.

Playdo, manibus percuto, ac
gestu lactam indico. To clap
hands for joy.

Plebs, vel plebis, idem quod
vulgus. The common people.

Plecto, supplicio afficio, punio
ferio. To punish, to beat.

Pleo, plenum facio. To fill.
Plico, contraho, & rugas fa-
cio. To fold or to plait.

Plus, aquam demitto. To
rain.

Plus, vox immoderata. More.

Polleo, possum, valso. To be
able, to be of power, and some-
time it is taken for to passe, or
to be better, or more profit-
able.

Pono, colloco, confirmo. To
set or to put.

Pons, asper, vel quodvis aliud
per quod super aquas transimus
a bridge.

Pontus, mare. The sea.

Porrucus, ampla dorsus, pro-
pice serpentines imbre des-
sulationis gratia aedificata. A
gallery, or ambulatory.

Posco, pero, to ask, to require.
Postis, latus portie five jann-
se. A post.

Poto, bibo. To drink.

Præcordia, que ex ea sepa-
rare ab inferiore viscere parte
The Midriff.

Præcavaro, antecuro, sive cito-
rate eo. To run before.

Præcelego, antelego, ut solent
præceptoris suis officiæ. To
be an interpreter, or a reader,
and sometime to cut, or to
fail by.

Præminuo, præcello. To excell
others.

Præsentie, nomen urbis, A town
in Italy:

Præs, sponsor qui se obligat,
id est, fiducior in lite num-
maria. A surety.

Præses, qui vel quæ preside-
re or sit that superintend-
eth.

Præstful, qui vel quæ præst-
idem.

Prædeo, prædium sum vel
ante prædium cibum sum.
To dine.

Præsps præcautionis, obsecra-

tionis. Of prayer, of petition.

Præme, To præse, To be
gained and so vex, to pursue
and to be hard at hand, with
To drive, to hide, to expell, to
flour, to deflower, to kill &c.

Primitio, primi fructus ex
agro per seculi, qui Deo offe-
runtur. First fruits of a mans
ground, or the firstlings of any
other things.

Princeps, qui vel quæ princi-
pium obsecnet. The Prince or
Princesse.

Problema, propositio interrogati-
onem annexam habens. A demand.

Prodo, manifesto. To betray,
to manifest.

Producō, eo alio. To go
forth.

Proliuo, multum fix
tempore lavo. To all to wash.

Promiso, præcūl apparet.
To hang out in sight.

Promo, parare, sine mora;
With readiness, or speed.

Pſallo, cano instrumento mi-
scro. To sing or to play on an
instrument.

Puber, vel pubes, proprie la-
tuge queat maritus decimo
quarto anno foeminiæ doce-
cimo circa rugenda oriri inel.
Puer. Ripeness of age.

Puder, pudore officio. It shan-
meth.

Pueræo, exulta infantis pos-
sitione inshoo. To wax a child.

Pugil, qui vel que pugandi
artem novit. A Champion man
or woman.

Pulvis & pulver, dust. No-
rum eik.

Pumer, lapis cavernosus. A
pumice stone.

Punctus et, punctum, minima
individuaque linea pars. A
prick, or point, a little centre.

Pungo, nimulo, mortuum ac
calecum indigo. To prick or
ring.

Pun, fatus & quicunque ha-
morri pugredinem versus. Mat-
ter or cord.

Pytho, serpens a pugredine na-
tus. A serpent.

Nominum & Verborum Interpretatio.

Scelo. To know.

Scobis, et scoba, est id quod ab aliqua materia decidit per serum, terebram, aut limam. Dust.

Scriba, qui literas, vel gesta, vel tabellas, et similia scribit, alterius nomine. A scribe or Notary.

Scribo litteras formo. To write.

Scrobs, fossa aut puteus. A ditch or pit.

Scurra, qui rsum ab auditoribus captat, non habita ratione verecundiae aut dignitatis. A scoffer, a jester, or a parasite. Secerno, abjungo separo. To divide or separate.

Seco, dividio. To cut.

Sedeo, quieteo. To sit.

Seges, instrumentum in spicis.

Corn, yet standing.

Seligo, seorsum colligo. To gather a part.

Semis, id est, seminas, sex undae, dimidium aesis. Half a pound, or the half of any whole summe.

Senecta vel senectus, senium. Metas. Old age.

Senex, senio confectus. An old man.

Senio, quod sex puncta continent. The six point.

Senium, idem quod senecta.

Sensus, et sensum, organum sentienti, et quod mente concepitur. Any of the five wits called the senses; or that which the minde conceiveth, called the meaning.

Sentio, aliquo sensu percipio pro intelligo ponitur. To perceive by some sense, or to understand.

Sentis, spina. A thorn.

Sepelio, defunctum terram sondo. To bury.

Seplo, obituos, circundo, munio. To compass, to hedge.

Seps, serpens parvus. A little serpent, a test whose stroke the members do rot.

Sequor, abeuntem subsequor. To follow.

Sermo, loquela. Speech.

Ser, populus Asiae. One of a certain people in Asia called Seres.

Sero, semino, planto. To sow, or plant or to graft; and sometimes by translation, also we say, Severe bella, ferere certamina, id est, movere litteras et pugnas.

Serpens, anguis. A dragon, serpent or a snake.

Sibilus, est quidam fridororis per angustum spiritus emissionem, inter dentes fere, An hissing.

Sido, descendio ad fedendum. To pitch or to lay down.

Siler, arbor quam vulgo salicem vocant. An Osier, with this difference, Montenium, it signifieth a simple that the Apothecaries do use, in Latine called Seceli Massiliense.

Silex, lapis durissimus unde ignis excutitur. A flint stone.

Sinapis, et finapis, herba est semen ferens tantra acrimonia ut lachrymas clear comedenti. Penny Mustard.

Sindon, velum subtilissimum fine linen cloth, lawn.

Sangultio, gravites fusio et sanguinem emitto. To sob.

Sino, permitto. To suffer.

Sinus, et sinum, genus vasis finiosi. A bowle, or a dish to drink wine or milk in.

Siren, monstrum maris. A Mæzzenal.

Sifer, herba cuius radix præcipue est in usu. A parasif.

Sistro, flare facio. To stand before.

situs, Desiderium potionis. Thirst.

Sobolis, successio. An Offspring:

Secrus, uxor, vel meritata mater. A mother in law.

Sodales, ejusdem sortis socius A fellow.

Sol, qui Phœbus dicitur. The Sunne.

Soleo, suetus sum. To be wont.

Solum, sella regia, in qua reges ius dicentes sedebant. A throne or chair of state.

Solvo, quod ligatum erat difflolio ac erendo. To loose.

Somnus, soper, quies. Sleep.

Sono, sonum facio. To sound.

Sorbo, deglutto quicquam

molle. To sup.

Soror, sorum est. A sister.

Spargo, late præficio ac perf-

sim jacto. To sparkle, or sprinkle.

Species, esiguis, aromata, genus vivi. A forme, spice, the kind of a thing, or an appearance.

Specio, video. To see.

Specus, spelunca unde spe-

cate licet. A den to swait a

prey.

Sperno, despicio, contemno.

Todespicio.

Spinus, agrefium primorum

arbor. A flow tree.

Splen, alien, viscus quoddam.

The milt.

Spondeo, sponte promisio. To

promise, and sometime to be-

troth.

Spensalia, promisio sine fi-

ciariato futurorum suptiarum.

Betrothing, with conditions

taken.

Spontis, naturae et ingenui

proprietati. Of nature and own

disposition.

Statuo, pono, colloco, erigo.

To place, to set up; sometime to decree and appoint; sometime to dedicate, and set before.

Stervo, proilicio in terram.

To throw down or to spread.

Stetto, dormio, sonnum al-

ium dormiendo capio To sleep till we snort.

Stipis, et stipis, penitus ge-

nus, quod per expira colligere solent. A money gathered by the poll, for the use of the gods or for the poor : and therefore it signifieth a reward or profit.

Stirps, origo, progenies, fo-

boles A flock, a tribe, a descent and sometime it is the body of a tree, Idem quod truncus.

Sto, erectus sum vel manus-

To stand.

Strapo, sonum facio. To make a noise.

Stridio, strepitem edo. To make a noise, a whistling, or a croaking.

Stridito, facio stridorum, so-

num violentum. To make a great noise, or to graft with teeth. It is applied also to

wheels, to close books, to

scrupus,

IN CHAMBER'S ENCYCLOPEDIA. Interpretatio.

Serpens, to the sea, and such other things.

Stringo, premo, aspergo. To make strait, to pull, sometime to strike.

Stemo, to build, to pile up, and sometime to endeavour, & to go about, or to set in array.

Succiit, impudentia, follida.

Sudore, horror ad id quod intendo. To comise.

Suber, genus ligni, quod nastis usile est, ut supernatent res. A cork tree.

Sabiego, furto aliquid suscipio. Privily to steal away.

Suboleo, leviter olio, sive o-

doratus sensu leviter percipio. To favour or to smell a thing a little, & by transfiguration to be espied, and to be smelled out.

Sueco, scuso. To be accusomed.

Suffero, sustineo, patior. To suffaine or abide.

Sugo, spiritu extenso fumum. To suck.

Salmo, oppidum in Bratiis, & town.

Sunus. To be.

Sume, multum & pene nimi- um mihi. To take.

Supelix, res domesticata. Household stuff.

Supercilie, auxiliium, subdum. Aid, help, succour.

Supplico, humiliare & cum severitate peccor. To intreat.

Sarge, erige me. To arise, sometime to spring, or to grow to increase. It is also to arise by little and little, as things do in building.

Sas, animal sordidum. A Boar, Sow, or Hog.

Synodus, conventus. A council congregate.

T

Taceo, silo, non loquor. To keep silence.

Tader, perticulum est, dispi- set. It irritat, or wearieth.

Tanquam, loca amborescunt in radice Malvae promiscuae II Lascivie juncto Spartam civita- tem in quo quis hiatus mag- nus est, & crepitus quasi pro- gredientium sentitur, dixerunt geniti per hoc esse defec-

sum ad inferos. A promonto- ry in Laconia, wherein is an entrance to go down to Hell.

Taqut, flavius Lufitanus ha- bens arenas surcas. A certain river in Portugal.

Talio, vindicta, hoikimentum. Avengement, or like for like.

Talpa, animal captum oculis muri humile. A Mole or Want.

Tango, percussio. To touch. Tantudem, aequo ruitum. As much.

Tapes, vel tapetum, vel ta- pete, id est, panni depicti tegi- men, mire pictum via viis colo- ribus. A carpet, or a cloth of arras.

Tartarus, demissior inferni locus. Hel.

Taygetus,mons in Laconia Sacchopacer, sub quo Sparta & Amyclae. An hill in Lacedaemonia, where Sparta and Amyclae the civites do stand.

Tegea, vile frugulum, manta /cirtpea. A mat.

Temno, sperno. To despise.

Tempe, pulcherrimus ager in Thessalia quem Petrus ali- luig. A very fair field in Thessalia, most pleasant to behold, and therefore appellatively it may be used for a place of de- light, as Paradise and Elymum are. There is also Tempe in Bœotia, called Temneia Tempe : another in Sicily, named for difference Helorixite the first is called Thessalia Tempe.

Tendo, expando. To stretch or bend.

Teneo, apprehendo. To hold.

Tepeo, in medio inter cali- dum & frigidum sum. To be warme.

Tepefco, tepidis sic. To wax hot.

Ternio, numerus ternarius. The number of three.

Tero, communio, consumo, tundis. To wtere by diminu- thing.

Teliqua, loca edita, aspera.

Tefis, qui vel quae relikimo- dulio protet. A witnesse, man or woman.

Tenuus, Tenuer, nomen pro- prium Trojaor. regis. A name of a certain King of Troy.

Lexo, relam sano se paro. To weave.

Thebae, nomen quadrundum urbium. The name of a city in Egypt, and of another in Bœotia: you shall find also in Authors Thebae and Ihebs.

Thermas, loca aqua haben- tes, aut naturæ sponte calen- tes, aut formæ calefactæ fundi- lantur lavandive usibus servata- dor bathes.

Thorax, pectoris & pectoris uncinatum. The breast and breast-plate.

Thrax, vir Thraciar. A Thrace.

Thus, incensum libamen quo Deum veneramus, aliquando in arbor. Frankincense, and the tree.

Tigans, tigrum, trahs que varie difposita domus extruda- tor. A rafter.

Tigris, animal velocissimum & truculentum. A Tigre.

Timet, metuo. To fear.

Timor, meritor. To be scared.

Titubo, lingua vel pedibus vacillo. To stumble or stammer.

Tollo, elevo, sublevo. To lift up, to bring up, as children are by nursing, or else to flay, or take away.

Tondeo, crines vel lacum feco forcipe. To clip or shear.

Tonitrus, et tonitru, subis- iqua seu potius disruptæ sonus Thunder.

Tono, valde sono, ac facio tonitrum. To thunder.

Torpis, laqueus sum et remissus. To be sluggish and weak.

Torqueo. To wrench, wreath, to wind or turn about, to govern, to spin, to vex and trouble to whicle, &c.

Torquis, circulus aureus col- lique ornamentum. A chain to adorn the neck.

Torrents, fluvius per pluviam collectus. A lake without spring, begun by rain.

Torto, uro, asfo. To rot.

Tortis, lignum ardens vel adustum. A fire-beard.

Tot. So many, or how many. Tracto, traho, vel farsum tra- ho. To pull and draw or to handle,

Nominum & Verborum Interpretatio.

- to handle by fair or foul means.
- Trado, in potestate alerius transfero. To deliver unto another.
- Traho, vi ad me rapio ac duco. To draw.
- Translego, legendo transcurro ac perlego. To read over.
- Tremo, commovor, agitor. To tremble.
- Tres. Three.
- Tribus, progenies. A kindred.
- Tricæ, capilli pedibus pullos sum gallinacorum involuti. Hair or feathers wrapped about the feet of chickens, or pigeons : also vain trifles.
- Triplex, nomes quod tribus quibuscunque casibus infectus. A noun declined with three cases.
- Tros, nomen viri. A Trojan.
- Trudo, manibus pedibusve impello. To thrust.
- Tu. Thou.
- Tuber, dictum a tumendo, et priore longa, terræ catus. A swelling in any thing, a mushroom, or that wherof the puff is.
- Tueor, defendo. To defend.
- Tuor, video. To see.
- Tundo, decutio, pulso. To beat or to knock.
- Tussis, vehementis spiritus eruptio, ex quo meatum suum obstruunt exterere conantes. The cough.
- Tybius, flavius Italiae. Tyber.
- Tybur, oppidum Italiae.
- V
Vado, eo. To go.
- Valeo, possum, validus ac sanus sum. To be in good health, or to be able.
- Valvae, sunt foræ geminas habentes partes in se coenantes. A two leaved door.
- Vannus. A van to winnow corn with.
- Vas, vadis, vadimonium. A fury in a matter of debt.
- Vas, vas, instrumentum ad aliquid capiendum idoneum. A vessel.
- Vates, poëta, & qui furas praedit. A Prophet, or a Prophete.
- Vaber. The adjective signifi-
- eth plentifull, abundant, copious ; the substantive signifieth a pop, or a ding, or an adder, and sometime it is found for plentouesse : as, Uber agri : fo, Fertilitas agri.
- Vectris, instrumentum quo clauditur osium. A door bar.
- Veho, navi, plausko, quadrupede porto. To carry.
- Vello, trahio, extirpo. To pull, or to pluck up.
- Vendo, venundo, alieno. To sell.
- Veno, verde. To be sold.
- Venio, ad aliquem accedo. To come.
- Vener, qui a pectori ad pubem terminatur. A belly.
- Venus, dea amoris & venustatis. The goddesse of love and beauty.
- Ver, anni pars temperantia. The Spring time.
- Verber, instrumentum longum verberandi. Any thing that we beat withall, as a rod, whip, wand, or other. It signifies also the stripe.
- Verberis, hoc non videtur deficere ullo casu. Vide Verber.
- Vergo, tendo, declino. To bend, to go, to incline someway.
- Vermis, a ventendo, quis fecit torqueudo repit. A worm.
- Verna, ex ancilla domi natus servus. A bond man born of a bond woman at home. It is used adjectively for that that is domesticall, or not strange : as, Vinum verna.
- Vèctes, porcus non castratus. An hog.
- Vero, pargo, traho. To sweep.
- Verto, muto, volvo. To turn or to change.
- Vervex, mas inter oves, cui adempti sunt testiculi. A Watcher.
- Vescor, utor cibo, & pasco. To eat.
- Vesper, idem quod Hesperus. It is calld also Vesperugo, and it takes for the evening tide.
- Vero, prohibeo. To forbide.
- Vicim, vicissitudinem. An interchange when turns be.
- Video, oculis intueos. To see.
- Viso, illo, seu infuso. To bind or to bow ; thereof Vistores be called Copers, qui vasa vinaria religant.
- Vigil, qui vel quae vigilat. A watcher, man or woman.
- Vincio, ligio. To bind.
- Vinco, supero. To overcome.
- Vindex, qui vel quae vindicat. An avenger, man or woman.
- Vir, nocturnus. A man.
- Virgilius, Poeta. A poets name
- Virgo, quae non est pax vivi. A virgin.
- Virtus, ars bene resequie vendi. Virtues, or great power.
- Virus, venenum, & gravis odor. Poison, or stench.
- Vis, virtus, robur, fortitudo, natura, violencia. Strength, power, nature, violence.
- Viscum, vel viscus. i. eff. glutinum ad aucupium. Birdlime.
- Vito, eo ad videndum. To go to see.
- Vitrum, materia translucida, que ex arena & cinere fit. Glass.
- Vivo, vitam ago. To live.
- Vellicor, vindico. To avenge.
- Unguis, durities digitorum, tam in avibus caeterisq; beatis, quam in homine. A nail, an hoof, and a talon.
- Vocito, frequenter voco. Often to call.
- Volo, as. To fly, to go apace : as, Navis volat : Fama volat. But, Volo vis, is to will, or to be willing.
- Volvo, verto. To towle.
- Vomis, vel vomer, nomen habet, quod terram vomat. The ploughshare.
- Vomo, per os ejicio. To vomit or to parbreak.
- Urgeo, premo, compello. To thrulk.
- Uro, ardore aut frigore nonnquam alia vi laetio. To burn, and by translation to heat or to grieve.
- Utor, usum sei habeo. To use.
- Vulgaris, multitudine ignobilis. The base and common people.
- Vulpes, animal astutum. A Fox, or a Fixen.
- Uxor, viri conjux. A wife.

Finis interpretationis Nominum & Verborum Gramaticæ Regist.

Magister discipulos ad studium literarum cohortans.

Vos ad se, pueri, Primis invitat ab annis.
Atque suā Christus voce venire jubet ;
Præmiisque ostendit vobis Venientibus ampla ;
Sic vos ô pueri, curat amatque Deus.
Vos igitur læti properate, occurrite Christo,
Prima sit hæc Christum noscere cura Deum.
Sed tamen ut Dominum possis cognoscere Christum,
Ingenuas artes discito, parve puer.
Hoc illi gratum officium est, hoc gaudet honore ;
Infantum fieri notior ore cupit.
Quare uobis scum studium ad commune venite,
Ad Christum monstrat nam schola nostra viam.
Puer ante lectionem.

AETerno soboles amata Patri.
Quem vox æthere missa mandat umum
Audirique, colique, Christe qui nos
Ad te voce jubes venire blandâ,
Affirmans pueros Deo placere ;
Da sanctum mihi Spiritum, Magistro
Ut monstrante, viam ingredi, Redemptor,
Ad te quâ liceat venire, possim;
Da cum moribus artibusque honestis.
Sacri dogmata puriora verbi
Addiscam ; sapientiaque & annis
Ut crescens, tibi plurimos, & ipse
Olim adducere, quæ facit beatos,
Doctrinâque alios docere possim.
Hæc est summa mei, caputque voti ;
Quod ratum iubeas ut esse, per te
Ipsum Christo rogo, tuumque nomen,
AETerno soboles amata Patri.

Puer orans ante cibum.

Conditor & rector magni Pater optime mundi,
Huc ades, & donis auxiliare tuis;
Nate Deo, nostra reparator Christe salutis,
Ut cibus, ut positus fac benè potus alat.
Et tu sancte comes, dux solatorque piorum
Spiritus, huic mensæ mitis adesse velis.
Corpora sic rectè pascentur nostra, nihilque
Languida sic poterit lädere membra mali.

Post Cibum.

Corpora qui solito satias in nostra cibatu,
Qui satias toto quicquid in orbe manet;
Pasce tuo, Genitor, mortalia pectora verbo,
Nostraque cœlesti nectare corda riga:
Quo pariter membris, pariter quoque mente refectis,
Usque tua liceat nos bonitate frui;
Tandem etiam placido vectos super æthera cursu,
Inter felices astra tenere choros.

Oratio Matutina.

Christe, Dei æterni soboles æterna parentis,
Ex illibata virgine natus homo;
Morte tuâ qui devicta de morte triumphas,
Et pecata tuo sanguine nostra lavas;
Ah vitam largire piis sine fine beatam,
Qui te cunque fide non dubitante colunt;
O da peccati tangat mea pectora sensus,
Delicti ut pigeat, poenite atq; mei.
Utque petens veniam credam tibi vera professo,
Et studium de te pendeat omne meum,
Te solum venerer, tibi discam fidere soli,
Vnicum & agnoscam te Dominum atque Deum:
Nève tuo à cultu vesanâ mente recedam,
Résque prior mihi sit nomine nulla tuo.
Nec me quicquam in vita aut in nece separet abs te,
Sed semper famulus sim, mancāmque tuus.

Amen

Typographus Lectori Salutem.

Lector humanissime, te movere volo : *Novum sc. Testamentum Graecum* typis nostris puperrime esse excusum. Quod, ut facilius unà tum *Grammatices* hujusce regulis, vel nemine juvante, pervolvas ; Vocula lorum omnium difficiliorum Themata, (quæ in *Passbris Lexico Grammaticè* tibi resolvuntur) in margine opposita habes.

Middlemora M. Olfrey